

LOVE OG ANSTALTER,
som vedrøre
UNGDOMMEN I ITALIEN.

Oversættelse¹.)

„Det er umuligt, mine herrer, at forestille sig den grad af moralsk fordærvelse, som fængslet bringer over hine ulykkelige børns sjæle. Og derfor er det en grundsætning, som burde indskrives over alle retfærdighedens paladser og indprentes i øvrighedens hjerter: „når det gælder børn, da så lidt fængsel som muligt“. Det skrækkelige indtryk, som barnet modtager, når det første gang rammes af retfærdighedens hånd, er allerede ikke mere det samme anden gang. Lidt efter lidt gør det sig fortroligt med hine sjælsbevægelser, og for hver gang det rammes, mister det noget af den agtelse, som det skylder sig selv og loven.“

Disse ord rettede Advokat VIRGILIO RANZOLI på en generalforsamling i Mantuas beskyttelsesforening for løsladte straffefanger 13. Juni 1880 til de tilstedeværende, da han skulde afgive beretning til foreningen om den mulige trang til grundlæggelsen af en tvangsopdragelsesanstalt for

¹) Nordwestdeutscher Verein für Gefängniswesen. 8 Vereinsheft. Oldenburg 1881.

forsømte og forbryderiske ynglinge ved siden af dens tidligere virksomhed for de for største delen fuldvoxne straffede. Jeg vidste intet, hvormed jeg bedre kunde indlede dette arbejde for dermed at betegne det mål, som jeg har tilstræbt med det og med tidligere offentliggørelser af lignende art om andre stater, hvilke alle have til hensigt efter evne at bidrage til en almindelig forståelse af, *at et rationelt penitentiærsystems frødlige virksomhed ganske væsentlig beror på forsøgelsen af det præventive element tilligemed bestræbelsen for en formindskelse af det repressive, og at bevogtning er bedre end straf.*

I. Lovgivningen.

Her komme i betragtning: Codice penale for hans Majestæt Kongen af Sardiniens stater af 20. November 1859; Legge sulla Sicurezza Pubblica af 1865 og Codice civile del regno d'Italia af 1865. — Angående de to første er følgende at bemærke:

Før året 1859 fandtes der i Italien væsentlig 3 forskellige straffelove: på Sardinien galdt den 1839 af Kong **KARL ALBERT** udstedte, som stod i ry for at være ualmindelig streng; i Toscana, hvor siden 1786 den ved sin mildhed i det hele taget, ved afskaffelsen af pinebænk, dødsstraf og formueskonfiskation specielt fremragende leopoldske lovgivning havde hersket, var der 1853 under Storhertug **LEOPOLD II** udstedt en ny straffelov, som igen indførte dødsstraf; kongeriget Begge Sicilier havde 1819 indført en på grundlag af **NAPOLÉONS** Code pénal udarbejdet straffelov, som ved siden af andre fortrin også udmærkede sig ved afskaffelsen af infamerende straffe. Efter freden i Zürich, 10. November 1857, og Sardiniens udvidelse med det meste af Lombardiet blev den sardiniske straffelov revideret i enkelte retninger ved en i dette øjemed nedsat overordenlig kommission, og derpå ved dekret af 20. November 1859 publiceredes den under den ovenfor anførte betegnelse først for Sardinien og Lombardiet, det følgende år efter erhvervelsen

af Parma, Modena, Toscana, den største del af Kirkestaten og Neapel også for disse stater, som nu dannede kongeriget Italien; efter 1866 udstraktes den også til Venetien og efter 1870 til Rom. I Neapel lykkedes det dog kun at indføre den ved tilståelsen af nogle ny, den gældende ret undtagne modifikationer, medens Toscana modsatte sig indførelsen deraf med held og endog efter at have afskaffet dødsstraf (10 Januar 1860) opnåede at bibeholde sin straffelov af 1853. Efter 1865 er der nu allerede gentagne gange udarbejdet lovforslag, som dels ere blevne voterede i senatet, dels i kamrene, men vedblivende differenser i spørgsmålet om indførelse eller afskaffelse af dødsstraf have forhindret udførelsen af dette så vigtige legislatoriske værk, og man må således, med undtagelse af Toscana, anse den modificerede sardinske codex af 1859 for den straffelovbog, der endnu i vore dage er den gældende i kongeriget Italien.

Loven om den offentlige sikkerhed bestemmer, at dennes embedsmænd skulle have deres opmærksomhed henvendt paa den offentlige ordens og lovenes overholdelse, så vidt muligt forhindre, at der begås forbrydelser, og yde en hjælpsom hånd ved alle offentlige eller andre ulykkestilfælde. Disse embedsmænd danne et særegent korps, *carabinieri reali*, som anses for et elitekorps og nyder stor agtelse og tillid. I enhver by på over 60,000 indbyggere findes et bureau for *carabinieri*.

1. Codice penale af 1859.

Bog I. Titel II. Kapitel II.

Art. 88. Ynglingen i en alder af indtil 14 år underkastes ikke straf, når han har handlet uden skelneevne. Når der er tale om en forbrydelse eller forseelse, kunne domstolene forordne, at den anklagede skal henvises til sine forældre, og at det skal pålægges forældrene at opdrage ham godt og våge over hans vandél, og det under en straf af den mulige skadeserstatning og undertiden efter sagens karakter under en pengebøde på indtil 150 lire.

Fremdeles bevare domstolene deres ret til at forordne den anklagede indsat i en offentlig arbejdsanstalt (*in uno stabilimento pubblico di lavoro*). Opholdets varighed her retter sig efter den optagnes alder og hans forseelses art, men tør dog ikke overskride fuldendelsen af hans 18de år.

Art. 89. Har det unge menneske i en alder af indtil 14 år handlet med skelneevne, så træde følgende bestemmelser i kraft:

1. Er der tale om en forbrydelse, hvorfor dødsstraf eller livsvarigt tvangsarbejde i lænker (*lavori forzati a vita*) idømmes, skal han straffes med fængsel (*custodia*) fra fem indtil tyve år.

2. Er der tale om en forbrydelse, hvorfor idømmes tvangsarbejde i lænker på visse år, skal han straffes med fængsel fra to indtil ti år.

3. I alle andre forbrydelsestilfælde idømmes han fængsel fra en femtedel indtil halvdelen af den straffetid, som han i en alder af over tyve år vilde være bleven idømt.

4. Er der tale om en forbrydelse, hvorfor straffearbejde af ringere grad (*carcere*) idømmes, så skal han straffes med fængsel (*custodia*) på indtil halvdelen af den straffetid, som han vilde være bleven idømt i en alder af over fjorten år.

5. Er der tale om andre korrektionelle eller politistrafte, så kunne bestemmelserne i § 88 2 og 3 komme til anvendelse.

Art. 90. Det unge menneske på over fjorten år og under 18 år skal straffes efter følgende regler:

1. Er dødsstraf den forskyldte straf, skal han dømmes til tvangsarbejde (*reclusione*) på femten år.

2. Er tvangsarbejde i lænker på livstid den forskyldte straf, skal han dømmes til tvangsarbejde på ti år.

3. Hvad andre kriminelle straffe angår, da skal han lide disse straffe med en formindskelse af to grader, hvorhos tvangsarbejde i lænker forandres til tvangsarbejde, og dette sidste tør da ikke overskride syv år.

4. Er tvangsarbejde den forskyldte straf, skal denne forandres til fængsel på i det mindste et år.

5. Korrektionnelle- eller politi- straffe skulle anvendes med en formindskelse af to grader.

Art. 91. Det unge menneske på over atten og under tyve år rammes af den lovlige straf med formindskelse af en grad.

Bog I. Titel I. Kapitel II.

Art. 26. De korrektionnelle straffe ere:

1. Straffearbejde af ringere grad (*carcere*).

2. Fængsel (*custodia*).

3. osv. osv.

Art. 27. Den, der er dømt til straffearbejde af ringere grad (*carcere*), skal anbringes i en korrektionsanstalt og kan da efter reglementets nærmere bestemmelse sættes til de arbejder, som anvendes her.

Når straffene

Art. 28. *Custodia* er en anstalt for undervisning og arbejde (*una casa di istruzione e d'industria*); den må holdes adskilt fra den i § 27 omtalte og er ganske særligt bestemt for dømte af ung alder og ringe skelneevne.

Reglementet vil fastsætte det nærmere med hensyn til husordenen osv.

Bog I. Titel I. Kapitel V.

Art. 57. Varigheden af straffen *custodia* og den kategori af personer, på hvilken den kan anvendes, er fastsat i Bog I. Titel II. Kapitel II.

Bog II. Titel VIII. Kapitel III.

Art. 441. Unge mennesker under sexten år, som hengive sig til lediggang eller vagabondering, skulle første gang overgives til deres forældre eller værger, og disse skulle da være forpligtede til at våge over deres uddannelse til en forretning eller et håndværk.

I modsat fald kunne forældrene eller værgerne idømmes en pengebøde på indtil 150 lirer eller fængsel fra en til tre

måneder, og de unge mennesker kunne indsættes i en offentlig arbejdsanstalt, indtil de der have lært en forretning eller et håndværk.

I de samme anstalter kunne unge mennesker under sexten år hensættes, som enten ingen formyndere eller værger have, eller som trods al anstrengelse fra disses side ikke ville vænne sig til ordenligt arbejde.

Optagelsens varighed tør ikke strække sig ud over myndighedsalderen.

Art. 466. På tiggere anvendes bestemmelserne i § 441.

2. Loven sulla Sicurezza Publica af 1865.

Art. 72. Lediggængere og vagabonder under sexten år skulle overensstemmende med straffelovens bestemmelser overgives til deres forældre eller værger eller anbringes i en offentlig arbejdsanstalt.

3. Codice civile af 1865.

Bog I. Titel VIII.

Art. 222. En fader, som ikke formår at ave sin søns opførsel, kan fjerne ham fra familien, men skal da efter hensynet til sine egne formuesforhold yde ham det alernødvendigste underhold. Når det viser sig at være nødvendigt, kan han også henvende sig til retspræsidenten for at få sønnen indsat i den opdragelses- og forbedringsanstalt (*in quella casa, o in quell' istituto di educazione o di correzione*), som synes bedst egnet til at forbedre ham. Bemyndigelse hertil kan også søges mundtligt, og retspræsidenten kan træffe en foranstaltning uden iagttagelse af særlige formaliteter og uden at være forpligtet til en nøjagtig begrundelse.

Art. 223. I alle i de to foregående artikler forudsatte tilfælde tilstedes der rekurs til appellationsrettens præsident mod retspræsidentens foranstaltning, og i sådanne rekurstilfælde skal altid statsfiskalen høres.

Bog I. Titel IX. Kapitel I.

Art. 240. Mindreårig er den, som endnu ikke har fyldt det 21de år.

Bog I. Titel X. Kapitel I.

Art. 323. Fuldmyndigheden er fastsat til det fyldte 21de år.

Af en sammenligning mellem disse forskellige bestemmelser fremgaa følgende hovedgrundsætninger:

Adskillelse af de vagabonderende og tiggende ynglinge fra de forbryderiske, i hvilken henseende kun de, som ere nævnte i Art. 89 sub 5, danne en undtagelse fra de sidste.

Adskillelse mellem de frifundne, som dog ere henviste til tvangsopdragelse, og dem, som ere idømte kriminelle straffe.

Fremhævelsen af det opdragende moment i straffefuldbyrnelsen, idetmindste ved én kategori, nemlig den yngste af de unge forbrydere. Art. 89. 1—4.

En fuldstændig udeladelse af det opdragende moment i straffefuldbyrnelsen ligeoverfor dens næst yngste kategori. Art. 90.

Adskillelse mellem de unge mennesker, som ere henviste til den opdragende straffefuldbyrkelse, og de ældre og andre voksne straffefanger.

Ulighed i behandlingen af de unge mennesker, som ere frifundne på grund af manglende skelneevne, og af dem, som ere dømte, fordi de besidde denne evne; hvad opdragelsens varighed angår, ere de sidste uheldigt stillede.

Ulighed i behandlingen af de vagabonderende og tiggende og de frifundne; hvad opdragelsens varighed angår, ere de sidste ugunstigt stillede (21de undertiden 18de år.)

Der viser sig fremdeles på flere punkter en vigtig lighed mellem den italienske og den franske lovgivning (art. 66: pour y être élevé et détenu og art. 67 af Code penal og art. 38 af Codice penale una casa di istruzione e d'industria), og hermed turde muligvis

vejen være banet for en fortsat uddannelse af den del af den italienske strafferet, som angår unge mennesker, med opdragelsen som formål, i analogi med den franske ret, som i den henseende har gjort et betydningsfuldt skridt med udstedelsen af loven af 5 August 1850, og som for nærværende tid på det ivrigste er beskæftiget med fortsættelsen af disse arbejder.

Jeg vil med hensyn hertil henvise til min afhandling om „den franske og tyske lovgivning angående ungeforbrydere“, i 5te foreningshefte, side 60—105. — Destoværrer har denne fortsatte uddannelse hidtil endnu ikke fundet sted, thi „udkast til en straffelov for kongeriget Italien“ af 1874, som blev forelagt senatet af den daværende justitsminister VIGLIANI, og som nu vel må betragtes som grundlaget for alle nyere legislatoriske arbejder indenfor straffetretens område, har med hensyn til de synspunkter, som her komme i betragtning, kun forandret lidet, og slet intet på gennemgribende måde. At unge mennesker i en alder af over 14 år skulle indsættes i forbedringsanstalter til fuldbyrdelse af de straffe, som de ere blevne idømte, er lige så lidt udtalt som den senere tilbageholdelse af de der indsatte unge mennesker i den hensigt at fuldende deres opdragelse, når de have udsonet den dem af dommeren idømte straf (se forslagets art. 66 og 67; sammenhold hermed i 5. foreningshefte side 79 og 87 de franske forslag og i 4. foreningshefte side 58 og 75 de hamborgske). For unge tiggeres og vagabonders indsættelse i anstalterne er der heller ikke bestemt nogen minimalgrænse, hvad deres alder angår. Derimod er den absolutte utilregnelighed indført, og dens grænse er henlagt til det fyldte 9 år, men angående de utilregnelige er der heller ikke truffet nærmere bestemmelser f. ex. med hensyn til deres anbringelse i en forbedringsanstalt; den i art. 88 fastsatte bøde er forhøjet fra 150 til 500 lire, og det er, tværtimod hvad der hidtil har været tilfældet, bestemt, at de, som ikke straffes på grund af manglende skelneevne, kunne beholdes

i anstalterne indtil myndighedsalderen, vagabonderne etc. kun til det fyldte 18 år; ved siden af *case di custodia* og *stabilimenti di lavoro* nævnes også *case di educazione o di correzione* og *stabilimenti di educazione*.

II. Case di Custodia.

Reglementet, som der sigtes til i Codice penale af 1859, art. 28, udstedtes den 27. November 1862. Under ministeriet NICOTERA er det dog ved kongeligt dekret af 29. November 1877 blevet erstattet af et nyt, i mange retninger forbedret reglement, som er trådt i kraft med den 1. Januar 1878, og hvis væsenligste bestemmelser give os følgende billede af disse anstalters nærværende tilstand, deres indre organisation, personale, opdragelses- og læremidler etc.

Case di custodia ere underlagte indenrigsministeriet. De ere bestemte til at optage de unge mennesker og voksne personer, som på grund af lovlige bestemmelser i forordningerne eller i kraft af kompetente retsøvrigheders dom ere blevne belagte med tvangsoptagelse (*ricovero forzato*) eller med custodiastraffen. Hensigten med *custodia* er de optagnes forbedring og opdragelse, deres undervisning i de elementære skolefag og uddannelse i en håndtering, som kan skaffe dem deres udkomme.

Anstalterne deles i by- og landanstalter, og nogle af de sidstnævnte skulle ligge på ubeboede øer i kongeriget og tjene til straffeanstalter for genstridige fanger fra de øvrige anstalter. Såvel de voksne og unge, som de af de sidste, der ere idømte fængselsstraf, og de af andre grunde indsatte skulle hensættes i adskilte bygninger og holdes fuldstændigt adskilte fra hverandre. En videregående, fuldstændig adskillelse af de enkelte skal finde sted om natten, medens dagen tilbringes i fællesskab; hvor imidlertid på grund af allerede bestående indretninger, som ikke kunne forandres, adskillelse om natten ikke er mulig, skulle

sovesalene holdes oplyste ved nattetid og bevogtes omhyggeligt¹⁾

Ispidsen for hver *case di custodia* står en direktør; desuden er der ansat til opdragelsen og skolen en opdrager (*istitutor*), en lærer og en præst (*capellano*) og til forvaltningen en regnskabsfører og nogle skrivere. Direktøren, opdrageren og læreren danne anstaltsrådet; præsten træder kun til som stedfortræder for en af dem og opdrageren fører, når direktøren er fraværende, forsædet. Opdrageren må have fyldt sit 30te år, læreren sit 25de, og begge må have underkastet sig examen henholdsvis i de højere og lavere skolefag. Begge disse stillinger ere blevne oprettede efter NICOTERA's forslag ved kongelig forordning af 19. November 1876²⁾. Lige til dette år havde *case di custodia* fuldstændig det samme personale som de sædvanlige straffeanstalter, og opdragerens virksomhed besørge des så vidt muligt af direktøren, lærerens af præsten. NICOTERA iværksatte dog med godt resultat, at der skulde indføres andre indretninger i *case di custodia* på grund af deres opdragende tendens, og at de unges opdragelse ikke måtte overlades til fængselsembedsmænd, men kun til virkelige pædagoger af faget („unge menneskers opdragelse og oplærelse er en ganske særegen undervisningsgenstand, som ikke kan betros administrative embedsmænd men kun

¹⁾ Den betragtning, at det ny reglement formedelst mangel på bekvemt indrettede bygninger for mange, vigtige bestemmelser vedkommende vil indskrænke sig til at være et sådant blot af navn, har foranlediget CARLO BOGCHI, Ingeniør og Direktør for en Ricovero Provinciale di Mendicita i Modena til at foretage nærmere undersøgelser om tvangsopdragelsesanstalters opførelse og indretning, hvilke han i år i foråret har offentliggjort under titlen: *La correzione coatta de' Minorenni traviati e delinquenti* (Parma hos MICHELE ADORNI). Værket er forsynet med 5 kobberstik. Da der næsten ganske mangler en literatur om vedkommende genstand, så fortjener dette værks fremkomst visselig den største opmærksomhed.

²⁾ Ved kongl. dekret af 19. April 1881 ere posterne som *Istitutori* atter ophævede, og *istruzione morale e civile* pålagt lærerne.

til mænd, der ere særligt dygtige i den pædagogiske disciplin, i hvilken de med forstandens udvikling må forene følelsens finhed“), at der blev gjort mere end hidtil for skoleundervisningen, og at opdragelse og skole overgaves til fagmæssige embedsmænd. Om opdrageren hedder det ganske særligt, at han hos de indsatte skal vække følelsen af personlig værdighed, uddanne dem til retskafne og stræbsomme borgere og til tro tilhængere af kongen, fædrelandet og dettes fri institutioner og vænne dem til et ærbart og sædeligt liv, til renlighed, orden, respekt og gensidig velvillie. Til ham er det overdraget at føre hver enkelts *conto morale*, som senere skal blive omtalt nærmere. Han skal tage vare på de ny optagne og bestemme, i hvilken klasse de skulle sættes, og hvilket arbejde der skal anvises dem. Læreren skal meddele skoleundervisning og forvalte anstaltens bibliotek; han indtager en lavere plads end opdrageren. Præsten giver religionstimer og holder morgen- og aftenandagt samt gudstjeneste om søndagen; han er forpligtet til daglig at besøge dem, som ere idømte disciplinære straffe, og de syge. Lægen — der ligesom præsten ikke hører med til det faste personale — har tilsyn med sygehuset; han skal to gange daglig besøge de syge og en gang daglig dem, som befinde sig i straffecellen, og iøvrigt har han den specielle omsorg for anstaltens sundhedstilstand. Lærer, præst og læge skulle alle føre udførlige registre over alt, hvad der angår deres tjeneste, for at kunne afgive års- og månedsberetninger. Opsynet forrettes i almindelighed af fængselsopsynsmænd, dog kunne også andre personer sættes i deres sted; ved valget af disse skal der navnlig tages hensyn til udtjente underofficerer, og man må forsikre sig om, at de kunne læse og skrive, og at de have opført sig godt. Opsynsmænd indsættes af anstaltsrådet, overopsynsmanden af ministeren; de bære borgerlig men ens klædedragt. De mod dem anvendelige disciplinærstraffe ere: irettesættelse, suspension fra otte dage indtil en måned, afskedigelse; irettesættelse og suspension på indtil 14 dage

kan foretages af direktøren alene, enhver anden straf kun af anstaltsrådet, og afskedigelse af overopsynsmanden kun af ministeren; så længe suspensionen varer skal opsynsmanden fjernes fra anstalten og miste sin gage. Værkmestrene indsættes og afsættes af ministeren. Det almindelige hustyende (*personale di fatica*) står alene under anstaltsrådet.

De indsattes optagelse foregår efter ordre fra ministeriet. Umiddelbart efter optagelsen og anlæggelsen af anstaltens klædedragt følger hensættelsen i celle i otte, højst fjorten dage, hvorom opdrageren træffer bestemmelse, og efter denne tids forløb, i hvilken den isolerede besøges så ofte som muligt af direktøren, opdrageren og præsten, følger hans hensættelse i selve anstalten. Her findes tre klasser: den første eller almindelige, den anden eller belønningsklassen og den tredie eller straffeklassen; udtagelse af den sidste er kun mulig ved en ny hensættelse i den første, i tilfælde af forbedring, eller ved at vedkommende sendes til en ø. De forskellige klassers medlemmer adskille sig fra hverandre i det ydre ved en gallon på den venstre arm af grå, rød eller blå farve. Enhver klasse er efter dens medlemmers alder og det håndværk eller den håndtering, som drives af dem, inddelt i afdelinger (*squadre*), over hvilke der er sat en af opdrageren udnævnt opsynsmand, og det er på det strengeste forbudt medlemmerne af de forskellige afdelinger at have noget samkvem med hverandre under arbejdet, skoletiden, gudstjenesten, måltiderne eller i sovesalene. Forflyttelsen fra tredie til første og fra første til anden klasse sker efter fortjeneste. Fortjenesten (*il merito*) beregnes efter en vis sum af points, som den indsatte må have erhvervet sig i de fire afdelinger: 1. moral og religion, 2. arbejde, 3. skole, 4. orden og renlighed, hvilke ere satte i et meget kompliceret system og danne den ovennævnte *conto morale*. (Sammenlign hermed *régime morale* i de belgiske statsanstalter.) Omflytningen indenfor disse tre

klasser er overladt til anstaltsrådet; forflytningen til en ø afgøres af ministeriet.

Om arbejdet hedder det, at det skal udfylde hele de indsattes tid, forsåvidt der ikke bliver lagt beslag på den af skolen, måltiderne og den nødvendige hvile, og at den unge alder overhovedet ikke udelukker fra arbejde. Arbejds-kontrakter, der ere indgåede med private personer, behøve ministeriets sanktion. Den, der ved årets slutning har fået et vist antal points for arbejde, får en præmie i form af en underholdende bog eller et sparekasseindskud på 5—10 lire, som udbetales ved hans løsladelse. Der finder også en årlig udstilling af arbejder sted „og det ikke for at tjene til vidnesbyrd om anstaltens gode forvaltning, men for at stille hver enkelts dulighed i det rette lys og for ved nævnelsen af hans navn at vække hans egen ærgerrighed og anspore alle andre ved hans eksempel“.

Skoleundervisningen (om dennes varighed og mål se sub IV) skal ikke gå videre, end det er nødvendigt for en simpel arbejder. Fagene ere: læsning, skrivning, moders-målet, regning, tegning, det metriske system, begyndelsesgrundene i geografi, udtog af fædrelandshistorien og begyndelsesgrundene i naturfagene. Den korteste skoletid er 1½ time pr. dag. Der afholdes en årlig prøve, og der uddeles præmier ligesom for arbejdet. Religionsundervisningen skal navnlig indprente eleverne menneskenes pligter mod Gud, mod *dem* selv, mod *deres* medmennesker og mod samfundet.

Kosten er den sædvanlige, enten belønnings-, syge- eller straffekost, hvorom de vedkommende tabeller indeholde det nærmere. At købe eller nyde nogensomhelst anden føde er forbudt; herfra undtages dog de indsatte, som arbejde i fremmede værksteder udenfor anstalten, da de få kosten af vedkommende arbejdsgiver.

Hviletiden er på søgnedagene en time, på helligdagene det dobbelte, og denne tid anvendes til spadseren, mili-

tære øvelser, gymnastik og leg. Straffeklassens medlemmer tør ikke blande sig mellem de andre klasser.

Belønningerne ere følgende: for den almindelige klasse tilladelse til fra tid til anden at modtage besøg af pårørende eller skrive breve til disse; fremdeles en tiendedel af arbejdsfortjenesten, som udbetales ved løsladelsen; for belønningsklassen tre tiendedele af arbejdsfortjenesten, hvoraf igen en tiendedel bliver lagt til side til udbetaling ved løsladelsen, medens det øvrige strax kan bruges på passende måde, og herover holdes der afregning hver uge; et særligt måltid på helligdage; optagelse i anstaltens musikkorps med ret til videre uddannelse, når særligt anlæg er tilstede; udsigten til at blive lærerens assistent og krav på at anbefales til kongens nåde. Desuden gives der følgende andre belønninger: den, der har været to år i anstalten og deraf sex måneder i anden klasse, får lov til på helligdage at besøge sine forældre eller andre, vel ansete folk, men ved disse besøg ledsages han dog af opdrageren eller en stedfortræder for denne. Den, der har været tre år i anstalten og heraf et år uafbrudt i belønningsklassen, og som hver måned ikke har fået under otte points i hver af de ovennævnte fire afdelinger, erholder en medaille med påskriften „*al merito*“, som bæres på venstre side af brystet, desuden rettighed til at udnævnes til værkmesterens assistent og til at arbejde i værksteder udenfor anstalten; dog må han vende tilbage til denne hver aften. Medaillen mister han temporært ved forflyttelse fra belønningsklassen ind i den almindelige og definitivt ved forflyttelse ind i straffeklassen. De voksne og de, der ere komne ind i anstalten ved en retskendelse som dømte, ere udelukkede fra delagtighed i de sidste slags belønning.

De disciplinære straffe ere: 1. advarsel af opdrageren, som kan skærpes ved, at den gives i alle de indsattes påhør; 2. udelukkelse fra fritimerne for en tid af en til otte dage; forbud mod køb af extra-mad (*supravvitto*) i samme tidsrum; 4. celle med vand og brød i to til tre dage; 5.

celle med vand og brød i fire til otte dage; 6. delvis eller fuldstændig fortabelse af allerede fortjente points; 7. hen-sættelse i straffeklassen. Straffene sub 1. og 2. idømmes for ulydighed, urenlighed, for at stå for sent op om morgenen, for uagtpågivenhed i kirken, skolen eller værkstedet, for brud på tavsheden i de tilfælde, hvor denne er påbudt, for uærbødige svar og overhovedet for alle mindre forseelser; straffene sub 3. og 4. for forsætlig og ondskabsfuld beska-digelse af genstande, for hån eller trusler mod kammerater, for fortsat ulydighed og uforskammetheder i ord eller ger-ning mod værkkestrene og opsynsmændene; straffene sub 5. 6. og 7. for handlinger og skrifter, som stride mod sæde-ligheden, utilladelig tilegnelse af fremmed ejendom, usømme-lig opførsel mod de højere foresatte, mishandling af kamme-rater, sammenrottelse, opløb, oprør og undvigelse, med det forbehold, at anvende ordenlige, kriminelle straffe i pågæl-dende tilfælde. Ved fuldbyrdelsen af straffene sub 4. og 5. skydes hver tredie dag en varm suppe (*una minestra*) ind imellem. Straffene fra 1. til 4. idømmes af direktøren, de andre 3 straffe kun af anstaltsrådet. Undvigelse med-fører foruden den fastsatte straf endnu vedvarende fortabelse af tidligere tilståede belønninger, besøg hos forældre etc. og arbejde i værksteder udenfor anstalten.

I landanstalterne skulle de indsatte holdes til mark- og have dyrkning og såvidt muligt til de for agerdyrkningen nyttige håndværker; det samme er tilfældet i straffean-stalterne på søerne. Når de straffede et år igennem have vist en god opførsel, kunne de beskæftiges med et håndværk, og når dette gentager sig et år til, kan der indgives forslag til ministeriet om igen at indsætte dem i den tidligere anstalt.

Så vidt reglementsbestemmelserne!

III. Riformatori.

Ligesom der efter grundlæggelsen af „Das rauhe Haus“ i Hamburg og af Mettray's „Colonie agricole“ ved Tours i de fleste af Evro-pas stater oprettedes privatanstalter til

optagelse af forsømte unge mennesker, således har dette også været tilfældet i Italien, og på samme måde som andensteds have også i Italien regeringen og de provinsielle og kommunale administrationer i mangel af stats- og kommuneanstalter benyttet sig af privatanstalter til optagelse af de af loven dømte unge mennesker, så at der nu findes mange private opdragelses- og forbedringsanstalter i Italien. Disse betegnes som „*Riformatorio*“; regeringen giver dem et tilskud på 80 cent pr. hoved pr. dag, velgørenhedsselskaber, privatpersoner etc. betale 1 lire 20 cent pr. hoved pr. dag. Da de, som ligge i provinsen Mailand, må regnes blandt de anerkendt bedste; da jeg gentagne gange har hørt sige, at deres indretninger have tjent til mønsterværdige forbilleder for andre anstalter, og da jeg, som allerede tidligere havde gjort mig bekendt med dem gennem korrespondance og lekture, ved den internationale velgørenhedskongres, som afholdtes der i September 1880, var så heldig at bese dem flere gange med deres egen generaldirektør som fører, så falder det naturligt, for at lære de private, italienske forbedringsanstalter at kende i almindelighed, her at fremstille det vigtigste af disse mailandske anstalters grundlæggelseshistorie, deres *Statuto organico* og *Regolamento*.

Anstalternes tal er tre: *al Marchiondi* og *al Patronato*, som ligge i selve byen Mailand, og *Parabiago* i en afstand fra Mailand af 3 kvarters kørsel på jernbanen, på vejen til Arona. Alle tre have privatinitiativer at takke for deres oprettelse, og, for så vidt betalingen for eleverne ikke tages i betragtning, gaver, legater og andre understøttelser fra venner og velyndere af præventivanstalter, hvorefter der heldigvis her findes et stort antal, for deres vedligeholdelse. Anstalten *al Marchiondi* er grundlagt i året 1841 af lægbroder PAOLO MARCHIONDI i en ældre klosterbygning, som indrømmedes ham hertil, og besidder nu en privatformue på 800000 lire; anstalten *al Patronato* er et værk af præsten SPAGLIARDI fra året 1845 og ejer 305000 lire; den var

oprindelig af den af SPAGLIARDI i året 1845 grundlagte beskyttelsesforening bestemt til at være et asyl for løsladte straffefanger, men foreningen lod efterhånden mere og mere unge mennesker nyde godt af sin beskyttelse, og således er lidt efter lidt arbejdsasylet for løsladte blevet til en forbedringsanstalt for unge mennesker. Anstalten i *Parabiago* er ligeledes SPAGLIARDI's værk; den skriver sig fra året 1864; den befinder sig i et tidligere cistercienserkloster og har nydt Kong VICTOR EMANUELS specielle velvillie, idet han f. ex. har skænket den 20,000 buske og træer fra den kongelige planteskole til anlæget af en park; den ejer en formue på omtrent 100,000 lire. Ved siden af disse kapitalformuer besidde alle tre anstalter deres bygninger som fri ejendom. Efter klostrenes og de gejstlige ordenes ophævelse i året 1867, hvorved anstalten *al Marchiondi* mistede sin direktør og sine lærere, som toges af REGOLARI SOMASCHI, stilledes i overensstemmelse med bestyrelsernes ønske ved kongelig forordning af 27. Juli 1869 alle tre anstalter, med bibeholdelse af de særegne formuesforhold, under en generaldirektion, deres statuter blev stadfæstede, og SPAGLIARDI udnævntes til generaldirektør. *Al Marchiondi* og *Parabiago* kunne optage henved 300 elever, *al Patronato*, en ny opført bygning, omtrent 150. Systemet er hverken et familie-, kasernerings- eller fællesskabssystem; samtlige elever i alle tre anstalter ere ganske simpelt inddelte i sektioner på 30—40 individer, og hver sektion har et eneste stort værelse eller rettere en sal, der på en gang gør tjeneste både som soveværelse, dagligstue, spise-stue og skolestue. I spidsen for hver sektion står en opsynsmand, som tillige er værkmeester, og som sover i det samme værelse. Sengene ere af jern, stå med hovedenden mod væggen, så at fodenden vender ud mod midten af salen, og de hænges om dagen op på muren; midt i salen stå skolebordene, der tillige tjene til spiseborde. Af større fællesrum findes der kun 2: kirken og det såkaldte „theater“, hvilket vil sige en stor sal, hvori elevernes for-

skellige lege og fornøjelser foregå og hvor også de musikalske øvelser finde sted, thi de italienske anstalter besidde ligesom de belgiske, engelske og franske stærke musikkorps, og der foretages daglig musikalske øvelser. Disse indretninger overgå i simpelhed og hensigtsmæssighed alt, hvad jeg endnu har set, og stå i den skarpeste modsætning til den grænseløse ødselhed med pladsen, som nu så hyppigt finder sted i nyanlagte forbedringsanstalter, og som, om den end ikke helt forpurrer, at de anlægges i større mængde, så dog gør det besværligt, og jeg har ikke fundet, at de i nogen henseende have haft skadelige følger. Luften var frisk, senge, borde og gulve rene, hver ting var på sin plads, og uorden var ingensteds at se. Ligeså simpel, billig og praktisk er planen til den udtrykkelig i denne hensigt opførte anstalt *al Patronato (via Quadronno nr. 42)*. Den øverste ledelse af samtlige tre kombinerede anstalter er i hænderne på et af sex personer bestående bestyrelsesråd, hvoraf to tages af provinsialrådet, to af byrådet og to af selskabets mest fremragende medlemmer eller velgørere. Præsidenten udnævnes af indenrigsministeriet; desuden er der ved siden af dette bestyrelsesråd stillet en kommissarius fra hver af de to ministerier, indenrigs- og justitsministeriet. Der afholdes møder to gange om måneden.

Medlemmerne ere, alt efter det af dem ydede bidrags størrelse, faste eller årsmedlemmer; der gives også æresmedlemmer. Medlemmerne indkaldes en gang om året til en generalforsamling, hvori de modtage beretning og regnskab, foretage valg, og hvori hver enkelt har ret til at fremkomme med forslag.

Den specielle ledelse af hver af de tre anstalter er overdraget til en direktør, som har en viceinspektør til medhjælp. Som optagelsesbetingelser, der gælde for alle lærlinge, er sat en alder af ikke under otte og ikke over sexten år, en fuldkommen, af anstaltens læge attesteret sundhedstilstand og en skriftlig erklæring fra de personer, som enten helt eller delvis betale for eleven, om at ville

betale i rette tid og til enhver tid igen tage den optagne tilbage, når det af en eller anden grund bliver nødvendigt, at han fjernes fra anstalten. Forsømte unge mennesker under tolv år skulle sendes til *Parabiago*, de, som ere over tolv år, til *al Marchiondi*, og det samme gælder dem, som ere over tolv år gamle, og som ved retskendelse ere henviste til en anstalt formedelst tiggeri, lediggang og vagabondering. *Parabiago* skal tillige gøre tjeneste som en landvæsensanstalt (*colonia agricola*) for unge mennesker fra landet. I alle tre anstalter finder en særegen klassifikation sted: a. de unge mennesker, som ere udsatte ifølge forældremyndigheden, b. de unge mennesker, som ere i varetægtsarrest¹⁾, c. de unge mennesker, som ved retskendelse ere dømt til *case di custodia*. Som opdragelsesmidler fremhæves navnlig skolen og arbejdet. Skolens timeplan retter sig efter de almindelige, lovlige forskrifter om den elementære undervisning. Tiden er også her gennemsnitlig kun 1½ time om dagen. Arbejdet består i udførelsen af næsten alle de forskellige håndværk, alt efter elevernes tidligere beskæftigelse, dulighed og tilbøjelighed.

I spidsen for hvert værksted står en værkfører, som ved sin side har en assistent, forat eleverne aldrig skulle være alene; begge ere anstaltens embedsmænd. Anvendelse af arbejdere udenfor anstalten er på det strengeste

¹⁾ Også i statistiske tabeller for *Case di custodia* anføres for årene 1871 og 1878 henholdsvis 41 og 21 undersøgelsesfanger, hvilket tyder på, at man mangler andre, hensigtsmæssige lokaliteter til disse. De nyere, italienske varetægtsarrester synes dog alle at være forsynede med særegne rum for unge undersøgelsesfanger, som fuldstændig, også arkitektonisk, ere adskilte fra de voksne, hvorom jeg navnlig har overtydet mig, da jeg besøgte det ny undersøgelsesfængsel på Piazza Filangieri i Mailand. Ved denne lejlighed vil jeg, hvad dette fængsels konstruktion angår, særligt fremhæve, at der er indrettet specielle afdelinger både for dem, som ere under transport, og for dem, som bekoste sig selv.

forbudt værk mestrene og kan kun ske ganske undtagelsesvis med direktørens tilladelse.

Årsberetningen for 1879, fremlagt i generalforsamlingen af 22. April 1880, indeholder herom følgende oversigt: 51 lærlinge beskæftigedes som trykkere, 12 som bogbindere, 3 som lithografer, 58 som skomagere, 13 som skræddere, 3 som vævere, 38 som kunstsnedkere, 46 som snedkere, 39 som smede, 19 som metaldrejere, 19 som drejere, 6 som instrumentmagere, 4 som vadskere, 4 som tjenere, 16 med køkken- og landvæsensarbejder. Som disciplinære straffe nævnes: advarsler, afknappelse i kosten, udelukkelse fra legene, forbud mod sammenkomst med forældre og pårørende, forpligtelse til at erstatte anrettet skade, celle-fængsel, som kan skærpes ved borttagelse af seng eller varm mad, hensættelse i straffeafdelingen, som igen har en streng sektion (*compagnia di disciplina — sezione di rigore* — disse to straffes særkende eller forskel ere ikke nøjere angivne), udstødelse af anstalten; straffene kunne dels idømmes af direktøren, dels af bestyrelsesrådet, dels kun på andragende fra dette af generaldirektøren.

Den rekreationstid, som tages fra skolen og arbejdet, skal i særdeleshed anvendes til musik og gymnastik.

Lærlingene kunne 30 dage efter optagelsen første gang besøges af deres forældre og formyndere og siden en gang om måneden på søn- og helligdage, og det er dem tilladt en gang om måneden at skrive et brev til disse, som dog, før det afsendes, må forelægges direktøren.

Ud over det et og tyvende leveår kan ingen lærling blive i anstalten. Allerede før den egenlige løsladelse kan han på prøve sættes til arbejde eller i tjeneste udenfor anstalten. Den, der er løsladt til rette tid, vedbliver endnu i tre år at stå i ydre beskyttelsesforhold (*patrocinio esterno*) til anstalten, og hvert halve år indgives der en udførlig skriftlig beretning om ham, i hvilket øjemed opsynet med ham overdrages til en bestemt privatperson eller eventuelt til en anstaltsembedsmand.

Ifølge en statistisk oversigt for årene 1877, 1878 og 1879, som fulgte med den allerede ovenfor omtalte beretning, som overrasktes generalforsamlingen den 22de April 1880, var der i disse år optaget 409 unge mennesker af bybefolkningen og 87 af landbefolkningen, deraf 16 fra byen ifølge forældremyndigheden. Af disse 496 optagne vare 68 under 9 år og 194, 144 og 90 henholdsvis under 12, 14 og 18 år; 474 vare ægte fødte, 16 usægte og 16 udsatte; 238 havde begge forældre, 96 kun faderen, 106 kun moderen, og 56 vare forældreløse; forældrene til 7 vare i fængsel; 375 hørte til familier med godt rygte, 121 til familier med dårligt, til de første regnes de 16 fædre, der i henhold til art. 22 i *codice civile* have andraget om deres sønners optagelse. 2 udstødtes; disse vare i aldersklassen mellem 14 og 18 år; der undveg 8, hvoraf 1 i aldersklassen mellem 12 og 14 år, og 7 i aldersklassen mellem 14 og 18 år. Udgåede ere i de samme 3 år 507, hvoraf 420 med opførselskarakteren „godt“, 44 med „mådelig“ og 43 med „slet“.

Ved siden af disse tre anstalter for drenge findes der i Mailand en ikke mindre betydelig tvangsopdragelsesanstalt for piger, ja ifølge statistiken er den endog den betydeligste og største i hele Italien. Den er grundlagt i året 1859 af præsten CARLO SALERIO og Donna CAROLINA ORSENIGO, hvilken sidste endnu har den øverste ledelse i sin hånd; den er fuldstændig nyopbygget, beregnet til at kunne optage 450 lærlinge og var 1880 belagt med 380. Den bærer navnet: *Casa di Nazaret*. Heri kunne kun de piger optages, som ifølge straffelovens art. 441 ere henviste til opdragelsesanstalter. Anstaltens indkomster bestå i de af staten (også her 89 cent pr. hoved om dagen) eller af kommuner og privatpersoner betalte forplejningspenge, i arbejdsfortjenesten og i frivillige tilskud fra institutionens velyndere. Desto værre har det ikke været mig muligt personlig at tage denne anstalt i øjesyn; for at karakterisere den vil jeg dog anføre nogle bemærkninger af den be-

skrivelse, som LUIGI VITALI giver af den i sit værk „*La Beneficenza in Milano*“, der blev overrakt kongressen. Han siger side 193: „Enhver besøgende føler sig stærkt greben af den fred, orden og arbejdsomhed, som hersker her, og som bør sættes så meget desto højere, når man betænker, af hvor vanskelige elementer det her forsamlede selskab er sammensat. Bygningen selv er ny opbygget lige fra grunden og indrettet netop i denne hensigt. Den er forbunden med en kirke, som ligeledes er helt ny, og som kan gælde for et lille vidunder af pragt og smag; ved sine tre skibe, sine kor ovenover sideskibene, der bæres af rigt forgyldte og med gennembrudt arbejde prydede, byzantinske søjler, minder den beskueren om de skønneste, gamle basiliker, som vi beundre så meget i Rom. Og denne glans og denne pragt, hvormed herrens tjeneste her er omgivet, må ikke anses for det ringeste af de midler, hvorved der skal indvirkes heldbringende på en allerede temmelig fordærvet ungdoms sind og følelser, det er en lille åbning til himlen, åbnet til renselse, til genoprejsning af de livskræfter, som jorden allerede har besmittet eller var nær ved at besmitte.¹⁾

¹⁾ Ved siden af denne *casa di Nazaret* findes der endnu følgende anstalter i Mailand, som beskæftige sig med at opdrage og forbedre de unge piger, som enten ere udsatte for at blive fordærvede ved forsømmelse eller allerede ere det (*pericolanti e pericolati*), og som ved deres virksomhed på en storartet måde vidne om den mailandske befolknings beredvillighed til velgørenhed også i denne retning. *Pia Unione* med en formue på 116,130 lironer og en årlig udgift af 5189 lironer; *Pio Istituto della Beata Vergine Addolorata* med en formue på 1,106,718 lironer og en udgift af 35,707 lironer; *Opera pia de Magistris Gaetano* med en formue på 402,563 lironer og en udgift af 26,475 lironer; *Pio Istituto delle praverer figlie pericolanti, detto Castiglioni* med en formue på 2,401,392 lironer, en årlig udgift af 113,365 lironer og en bestand af 144 lærlinge. Disse optages i en alder af 5 til 12 år og blive der til deres 18de eller 20de år; ved løsladelsen modtage de et udstyr af klæder og to trediedele af

Ifølge den ovenfor omtalte *statistica decennale* fra 1870 til 1879 fandtes ved slutningen af året 1879 i følgende byer et eller flere riformatorier med følgende antal lærlinge: I Ancona med 106 mandlige og 26 kvindelige; i Ascoli Piceno med 175 m.; i Assisi med 95 m.; i Belluno — ikke angivet —; i Bergamo med 92 m.; i Bologna — ikke angivet —; i Bosco Marengo med 420 m.; i Brescia med 174 m. og 49 k.; i Brindisi med 120 m.; i Casalmaggiore med 32 m. og 15 k.; i Catania med 74 m.; i Chieri — ikke angivet —; i Chieti med 28 k.; i Crema med 55 k.; i Cremona med 31 m. og 32 k.; i Galuzzo med 82 k.; i Firenze med 148 m.; i Genova med 111 m.; i Lecce med 88 m. og 132 k.; i Milano med 480 m. og 381 k.; i Modena med 67 k.; i Moncucco Torinese — ikke angivet —; i Monteleone Calabro med 31 m.; i Padova — ikke angivet —; i Palermo med 265 m. og 59 k.; i Parabiago — ikke angivet, hører med til rubriken Mailand —; i Perugia med 152 m.; i Piacenza med 25 k.; i Roma med 2 m. og 132 k.; i Scansano — ikke angivet —; i Signa med 60 k.; i Testona presso Moncalieri — ikke angivet —; i Tornio med 89 m. og 71 k.; i Treviso med 137 m. og

deres arbejdsfortjeneste i anstalten; ved deres giftermål få de en hjælp til udstyr af 86 lire 32 cent; *Istituto del buon pastore* med en formue på 815200 lire, en årlig udgift af 19080 lire og en bestand af henved 60 individer; *casa di Bellem* henved 100 individer; *Istituto Bianchi*, et værk af en kvinde af almuen (MARIANNA BIANCHI født GUZZOLI), omtrent 190—200 individer; *Piccola casa di S. Giuseppe* med 30—40 individer; *casa della Provvidenza* med 50 individer og *Istituto degli Artigianelli* med 40 individer. Flere af disse anstalter give sig desuden af med sygepleje og optage også faldne kvinder ligesom vor Magdalenestiftelse. Det nærmere herom kan man finde i et omfattende værk af præsten LUIGI VITALI, direktør for blindeinstituttet i Mailand: *La beneficenza di Milano* (hos GIACOMO RIVOLE) kap. IV: *Pericolanti e pericolati*, side 183—199 — Beretningen for året 1880 er lagt til grund for de anførte talstørrelser.

55 k.; i Udine med 10 m. og i Venezia med 258 m. og 117 k.; det vil sige, der fandtes i 36 byer et eller flere riformatorier i hver; tilsammen talte anstalterne i 30 byer 3000 mandlige og 1386 kvindelige elever, medens der for 6 byers vedkommende mangler detaillerede angivelser; fremdeles er der i ministeriets officielle statistik kun taget hensyn til de riformatorier, som optage unge mennesker, der allerede ere komne i berøring med straffeloven, og ikke til dem, som kun ere bestemte for dem, der ere udsatte for at blive forsømt, hvilket også fremgår deraf, at Mailand i denne statistik kun er taget med for *pia Casa di Nasaret's* vedkommende. Ni af de nævnte riformatorier have navn af „Colonia Agricola“, nemlig Assisi, Brindisi, Chieri, Moncucco Torinese, Monteleone Calabra, Palermo, Perugia, Scansano og Testona. 405 mandlige lærlinge beskæftigedes med agerdyrkning, havedyrkning etc., 192 mandlige og 29 kvindelige vare uden beskæftigelse, 346 mandlige vare endnu i lære, de øvrige arbejdede som udlærte håndværkere; af disse sidste var 1 murer, 74 malere, billedhuggere, mosaikarbejdere, guld- og sølvsmede, 35 forgyldere, 245 bogtrykkere, lithografer, bogbindere etc., 388 grovsmede og kobbersmede, gørtlere, mekanikere etc., 536 kunstsnedkere og snedkere, drejere, karetmagere, lakerere etc., 6 instrumentmagere, 501 skomagere, 288 skræddere, handskemagere, posementmagere, tapetserere etc., 110 måtteflettere og stråarbejdere; 37 musikanter. Af de kvindelige vare 76 beskæftigede med vadsæk, 39 med strikning, 675 med syning, handskemagerarbejde, broderiarbejde, posementmageri etc., 27 med håndarbejder, 115 med vævning af hamp og bomuld og 450 med forskellige andre arbejder.

Hvad tilgang og afgang af lærlinge angår, var der den 1ste Januar 1879 i samtlige anstalter 3469 mandlige og 1311 kvindelige; hertil kom 1049 m. og 339 k., hvoraf henholdsvis 543 og 317 vare indsatte ifølge retskendelse, henholdsvis 79 og 7 ifølge forældremyndigheden; 129 vare flygtninge, som man havde fanget igen; der udgik 1318

m. og 264 k., deraf 1 m. ved udstødelse, 176 m. og 1 k. ved flugt; antallet var således den 31te December 3200 m. og 1386 k. Af disse vare henholdsvis 2890 og 1289 indsatte som følge af retskendelse, henholdsvis 310 og 97 ifølge forældremyndigheden. Tallet på undvigelse beløber sig for årene 1871—1878 inkl., hvad de mandlige elever angår, til 116. 197. 160. 152. 164. 220. 227. 212., og hvad de kvindelige angår i årene 1871, 72, 76, 77, 78: til 3. 1. 1. 3. —; tallet på udstødte var for årene 1872—1878 inkl. af mandlige 39. 12. 13. 7. 8. 10. 6. og af kvindelige i årene 1874, 75 og 77 1. 2. 1. — Elevernes gennemsnitsantal var 3270 m. og 1389 k. pr. dag, og udgifterne beløb sig til 0,80 liron pr. individ pr. dag. — De øvrige, ret vigtige statistiske talstørrelser, som er anførte ved *casa di custodia* angående de unge menneskers alder og familieforhold, de disciplinære straffe, som ere idømte etc. etc., mangle her.

IV.

Spagliardi og externaterne.

Den ovenomtalte præst SPAGLIARDI's anstrengelser for den forræmte og forbryderiske ungdom ere langt fra at have fundet en afslutning med oprettelsen af de to anstalter, *al Patronato* og *Parabiago*, og med overtagelsen af den øverste styrelse af alle de tre mailandske anstalter. Han er selv slet ikke tilfreds med, hvad han har udrettet, thi han dadler fremfor alt loven, hvorefter han har måttet afpasse sit værk. I et skrift, som han har udarbejdet både for sit eget selskab og også for videre kredse i anledning af beslutningen, som vedtoges i generalforsamlingen af 1872, går han navnlig til fælt imod art. 441 i *codice penale* som uforstandig, urigtig, upraktisk og derfor netop skadelig, når der er tale om unge mennesker i tolvårsalderen. Efter hans mening kunne disse, hvad tilregnelighed angår, slet ikke stilles på samme trin som drenge, der ere mere tilårs, og de burde ikke på grund af lediggang, tiggeri eller vagabondering

stikkes ind i en tvangsopdragelsesanstalt, ligesom han også erklærer det for et særdeles sørgeligt og bedrøveligt syn at se disse små, plagede væsner gå forbi sig i *Parabiago*. Han udvikler først, hvor ubetydeligt det, de have gjort sig skyldige i, når man ser nøjere til, dog egenlig er, og at de selv umuligt kunne begribe, hvordan det kan være, at de derfor i årevis skulle berøves deres frihed, familie og omgangskreds og stilles under husordner og disciplinære love, som, om de end forholdsvis ere nok så milde, dog altid ere strenge og navnlig af dem selv må føles som jernhårde. Kun den, der rigtig forstår at bedømme barnets overordentlig raske udvikling i fysisk, moralsk og intellektuel henseende, en udvikling, som kæmper for frihed og bevægelse og er ledsaget af den allerstørste modtagelighed for indtryk udenfra, kan med barnet føle, hvor tungt trykket af årelang indespærring og åndløs afretning hviler på det, og fatte, hvor skadeligt dette tryk under stadig utilfredshed og nag til den ufortjente lod må virke på barnets sind, og hvorledes dette nødvendigvis må ende med at gøre karakteren bitter, det vil sige slet. Hertil kommer, at samvittighedsløse forældre ofte benytte sig af den gunstige lejlighed og ved at forlede deres børn til tiggeri og et omstrejfende liv skaffe sig af med dem så tidligt som muligt, og det ikke alene på statens eller velgørende selskabers bekostning, men til langt større skade i andre retninger. Thi det ofte meget løse familiebånd sønderrives helt, når barnet fjernes, og ordsproget „ude af øje, ude af sind,“ vil ingensteds stadfæstes på en så sørgelig måde som netop her; faderen vil fornægte sønnen, sønnen faderen, og begrebet familie, det vil sige, den kreds af personer, som blodets bånd sammenknytter i lykke og ulykke, i glæde og sorg, forpligtelse til gensidig sammenhold og kærlighed, forpligtelse til omsorg og opdragelse på den ene side og agtelse og lydighed på den anden side — alt det vil gå tabt — gå tabt også i barnets bryst, og her for bestandig og uden nogen mulighed for igen at kunne opvække, hvad der er uddødt.

Fremdeles må man ikke undlade at tage hensyn til, at småbørns samkvem med unge forsømte mennesker, som ere i besiddelse af mange slags slette tilbøjeligheder, stedse vil være til den største skade for dem, da det selv under den strengeste husorden, og selv om man drager omsorg for at adskille de forskellige aldersklasser på enhver måde, ikke er muligt at undgå, at de jo på mangfoldig måde komme i berøring med hinanden, hvorved de ældre altid ville få en skadelig indflydelse på de yngre. Rigtig nok kan dette ikke fuldt ud finde anvendelse på *Parabiago*, fordi der her til optagelse fordres, at vedkommende ikke må have fyldt sit tolvte år, men af sådanne anstalter findes der kun ganske enkelte, i almindelighed komme alle de, som ere dømte efter art. 441 i *codice penale*, uden noget hensyn til alder i en og samme anstalt. Han appellerer til alle anstaltsdirektørers dom om, hvorvidt en adskillelse praktisk kan gennemføres, således som den theoretisk er fremsat og er kommen til udtryk i reglementet.

Han fordrer derfor, at børn til deres tolvte år skulle beholde deres frihed og blive i deres familie, foreslår, hvis opdragende indvirkning fra anden side gøres fornøden, at der skal oprettes externater for dem, og beråber sig på de gunstige resultater, som man er kommen til i Mailand og Neapel ved forsøg i det små; men han forlanger som en nødvendig forudsætning for, at dette skal kunne trives, indførelse af almindelig skoletvang, uden hvilken man ikke kan gøre regning på en tilstrækkelig tilstrømning af børn til externaterne. At denne fordring er fremkommen, får forhøjet interesse derved, at externaterne i deres moderland, Nordamerika, just have mangel på skoletvang at takke for deres oprettelse, men man kan ikke modsige en mand, der kender sit lands forhold så godt, når han påstår — hvilket han også ofte har gentaget overfor mig —, at externaterne ikke ved sådanne midler alene, som børnenes underhold, anskaffelse af skoleutensilier, uddeling af præmier og oprettelse af sparebøsser etc. kunne udøve tiltrækningskraft

nok til at fratage de behageligheder og fordele, som ere forbundne med at skulke fra skole, med tiggeri og tilfældig fortjeneste ved små håndsregninger, deres indflydelse. Det fremgår også tydeligt af andre grunde, at skoletvang og externater godt kunne forliges, og at de sidste ere meget godt skikkede til at befordre det, man tilstræber med skoletvang. Han henviser endelig til de langt ringere udgifter ved externater, og påviser, at det er muligt med de samme midler, som man hidtil har arbejdet med, at delagtiggøre et forholdsvis langt større antal børn i opdragelsens vel-signelser ved disciplin, skole og arbejde. Der er nu også indført skoletvang i Italien ved lov af 15. Juni 1877, men dog med sådanne indskrænkninger, at den ikke alene ikke kan fremme, men endog helt umuliggør udviklingen af externaterne. Art. 2 i denne lov bestemmer f. ex.: „skoletvungen indskrænker sig til den lavere, elementære undervisning (*corso elementare inferiore*), varer i reglen fra det fyldte sjette til det fyldte niende år og omfatter de første kundskaber om et menneskes og en borgers (*cittadino*) pligter, læsning, skrivning, begyndelsesgrundene i det italienske sprog, regning og det metriske system; skoletvungen bortfalder endogså før, når barnet med godt udfald består en examen i ovennævnte læregenstande; denne examen afholdes enten i skolen eller for skoleudvalget (*delegato scolastico*) i forældrenes eller børnenes andre pårørendes nærværelse. Når prøven får et uheldigt udfald, strækker skoletvungen sig for et sådant barns vedkommende til fuldendelsen af det tiende år.

Hertil kommer endnu fremdeles forskellige dispensationer begrundet på lang vej til skolen etc., og med denne lov og SPAGLIARDIS påfølgende død i år i foråret, han, som var en af de betydeligste, indflydelsesrigeste og mest hengivne forkæmpere for forbedring i forsømte og for-dærvede unge menneskers stilling, må man vel anse externaternes indlemmelse i tvangsopdragelsesanstaltens system for foreløbig at være lagt *ad acta*.

V.

Prof. Michele Pellegrinos skrift og reformforslag.

Langt videre end SPAGLIARDI går en anden reformator, Professor MICHELE PELLEGRINO, direktør for et *reformatorio*. Han overrakte forrige år rigets senatorer og deputerede et skrift, i hvis første og andet afsnit han belyser tilstanden i *case di custodia* og *risformatori* og med fremhævelse af den bestående slette tilstand fremkommer med sine forslag til forandring. Han dædler den karakter af straffeanstalt, som er påtrykt *case di custodia* ved cellebygningen, ved anvendelse af fængselsopsynsmænd og ved, at man giver lærlingene numere i stedet for at nævne dem ved navn etc., og som, idet den viser sig på en så rå og ukærlig måde, fuldstændig umuliggør ethvert opdragende indtryk, ikke just på den varmtfølende og modtagelige drengs sind, men på den mistænksomme og indesluttede fanges. Han opstiller som modsætning til de dømt delinkventers i det hele taget langt kortere straffetid det lange tidsrum, hvori tiggere og vagabonder kunne dømmes til straffeopdragelse, medens man jo dog må antage, at der findes en langt større perversitet i tilbøjeligheder hos de første end hos de sidste. Han påviser, at der under det korte ophold i *case di custodia* langtfra kan opnås en sådan uddannelse og færdighed i et arbejde, at den vil være tilstrækkelig til livets ophold, og at beskæftigelsen her ikke er anlagt med dette mål for øje og slet ikke udfylder den plads, som tilkommer den som opdragende faktor i almindelighed, og som den burde indtage med hensyn til lærlingens fremtid, der indtil den tid har stået tilbage i økonomisk udvikling. Hvad *risformatori*erne angår, beklager han fremfor alt, at de fleste af disse, da de ikke selv besidde nogen formue, ere altfor optagne af omsorgen for deres existens og derved nødes til først og

fremmest at lægge vægt på den størst mulige fortjeneste ved arbejdsanstalten.¹⁾

Herved forsømmes skolen, herved gør man lærlingen til en daglejer, herved går arbejdets opdragende moment tabt, herved træder spekulationens beregning i stedet for glæden over det erhvervede, herunder lider endelig den enkeltes uddannelse overensstemmende med hans ejendommelighed og dulighed, thi han arbejder ikke på det, han ønsker og har lyst til, men på det, som indbringer de fleste penge. Han beklager fremdeles den isolerede stilling, som de nuværende riformatorier indtage indbyrdes og ligeoverfor *case di custodia*, og den næsten fuldstændige mangel på opsyn med dem fra statens side.

I tredje afsnit fremkommer han dernæst med sine forbedringsforslag, som i alt væsentligt kunne sammenfattes i følgende:

1. *Case di custodia* skulle, idet man opgiver den nuværende bygningsmåde, udskiller fængselsopsynsmænd af personalet og forandrer husordenen, fra straffeanstalter omdannes til straffeopdragelsesanstalter, og man skal ved lov gøre det muligt at holde lærlingene længere tilbage i dem, end den retelige dom bestemmer. Hvad forandring i personale angår, da beråber han sig navnlig på, hvad ministeren NICOTERA har sagt med hensyn til nødvendigheden af at indsætte en særegen opdrager.

¹⁾ Hvor besynderlige arbejdsforholdene i enkelte af de private anstalter må være, herfor giver OETKER i sin artikel om opdragelsesanstalter for forsømte børn i dobbeltheft nr. 114 og 115 af „Tydske tids- og stridsspørgsmål“ et talende bevis. Om det „evangeliske asyl for faderløse og forsømte drenge“ i Florenz, grundlagt 1873 og for nærværende tid under ledelse af en vis dr. COMMANDI, hedder det: „Arbejdstiden er 6 timer om dagen. I spidsen for værkstederne stå dilige mestre, som leje de anstalten tilhørende rum og betale omtrent 300 mk. i årlig leje til anstaltens kasse foruden den lille ugeløn, som enhver dreng får i forhold til, hvad han udretter“.

2. Større understøttelse fra staten til riformatorierne end hidtil, hvilket man lettest opnår ved forhøjelse af forplejningsudgifterne pr. individ pr. dag, men som dog også kan iværksættes på andre måder. Allerede den første modalitet vil have vigtige følger, da af alle de for hånden værende privatanstalter syv og tyve ifølge statuterne optage børn, som henvises til dem mod erlæggelse af det bestående forplejningsbidrag.

3. Alle, der ere retslig dømt på grund af en forbrydelse eller forseelse, skulle hensættes i straffeopdragelsesanstalterne alene, alle andre unge mennesker i riformatorierne alene.

4. Inddeling af riformatorierne i landanstalter og industrielle anstalter, og en virkelig og fuldstændig gennemførelse af det arbejdsystem, som ligger til grund for denne inddeling i modsætning til såkaldte *colonie agricole*, som vel bære dette navn, men som i virkeligheden for fortjenestens skyld for største delen eller fortrinsvis beskæftige deres lærlinge med fabrikarbejde.

5. Man skal gøre det muligt for lærlingene at blive forflyttede fra et riformatorio til et andet, alt eftersom enhvers anlæg, mangelen på passende beskæftigelse for ham i den tidligere anstalt, hans sundhedstilstand etc. gør det ønskeligt eller nødvendigt, hvorved der navnlig tænkes på forflyttelse fra landanstalter til industrielle anstalter og omvendt.

6. *Case di custodia* skulle anvendes til straffeanstalter for ulydige lærlinge fra riformatorierne, i hvilken hensigt der oprettes en *sezione di rigore* i de førstnævnte; i tilfælde af tydelig forbedring skal den straffede kunne flyttes tilbage igen.

7. Fanger fra *case di custodia* skulle kunne forflyttes til riformatorierne som belønning for god opførsel gennem flere år, en bestemmelse, som man f. ex. også finder i de belgiske straffeanstalters reglement.

8. Der skal indsættes en generaldirektør for samtlige *case di custodia* og riformatorier (ligesom i England ved

oprettelsen af *reformatory schools*), som har det hverv at bringe alle de i det foregående opregnede fordringer til udførelse, og som navnlig stadig skal have et vågent øje med arbejdsforholdene i anstalterne.

Han ledsager disse sine forslag med nogle ord, som vistnok fortjene, at man lægger sig dem paa hjerte, og som give en udmærket karakteristik af forfatteren både med hensyn til hans dygtighed som kritiker i denne genstand og hans stilling overfor det brændende spørgsmål om unge menneskers behandling. Jeg vil derfor også benytte dem som slutning på dette arbejde, hvori både hans skrift, som han godhedsfuldt har meddelt mig, og hans personlige forhandling med mig forrige år har haft deres store, velfortjente andel; han siger side 48:

„Disse få ord har jeg ikke i sinde at fremsætte som et fuldstændigt udkast: — de udtrykke blot mine tanker om disse ulykkelige børn og om vore institutioner til at forbedre dem; jeg skriver dette efter at have besøgt Europas vigtigste forbedringsanstalter og efter en moden undersøgelse af hine anstalter og af de løsladte mindreårige, af de årsager, som fremkalde ondet, og af virkningerne af vore forholderegler.“

Kort og godt: For hjertets fordærvelse, et sødelt hjerte; ved tegnet på den smittende sygdom, et hurtigt forebyggelsesmiddel; og hvis man venter med at bøde på den vaklende bro, så er et offer noget, man må vente sig.

Dr. H. FÖHRING.

NORGES

STRAFFEARBEJDSANSTALTER.

Beretning for 1879.

Ligesom det må anses for oplysende til nærværende uddrag at føje flere nugældende reglementer og bestemmelser vedrørende straffefuldbyrdelsen, således bemærkes, at de nuværende straffeanstalter i Norge ere: Bodsfængslet, Kristiania Tugthus for kvinder, Thronhjems, Akershus og Bergens Tugthuse for mænd.

I Januar 1879 nedlagdes Thronhjems Fæstnings Straffearbejdsanstalt og til sammes bygninger overflyttedes derefter kvindefangerne fra Thronhjems Tugthus.

Indsættelsen i Bodsfængslet udvidedes også til mandafanger, som dømmes ved underretterne i Thronhjems Stift til straffearbejde i 5te grad i en alder fra 18 til 30 år (se side 73). Desuden blev de fælles - straffearbejdsanstalterne underliggende distrikter omordnede.

Fangeantallet var i samtlige straffeanstalter ved årets udgang 1064, tilgangen i årets løb 541 og de hensiddendes antal ved årets begyndelse 1110. Det samlede tal for året var således 1651, nemlig 1287 mænd og 364 kvinder, hvilket viser en jævn nedgang ligefra 1871, da tallet var 2118, nem-

lig 1660 mænd og 458 kvinder. Nedgangen udgør for mandsfangerne 22,5 pct., for kvindefangerne 20,5 pct.

De forbrydelser, hvorfor fangerne vare dømte, omfatte for de efternævnte kategorier følgende antal. For mord og drab vare dømte 49 mænd og 14 kvinder, for fostermord og dermed beslægtede forbrydelser 158, for løsgætsforbrydelser 73 m. og 56 k., for tyvsforbrydelser 956 m. og 124 k., for mordbrand 18 m. og 3 k.

Straffetiden var livstid for 27 mænd og 12 kvinder, isøvrigt falder det største tal på tiden fra 6 måneder til 1 år, nemlig 376 m. og 86 k., medens alene af de hensiddende kvindefanger 25 pct. havde en straffetid af 6 til 9 år.

Med hensyn til *alder* findes ingen under 15 år; fra 15 til 18 år 4 mænd og 3 kvinder, fra 18 til 20 år 47 m. og 4 k. Det højeste tal falder på alderen 30 til 40; over 70 år ere 11 mænd og 1 kvinde.

Ugifte vare 871 mænd og 288 kvinder eller 70 pct. af samtlige fanger, og omtrent 80 pct. af kvinderne.

Af livsstilling ere de fleste mænd håndværkere eller dagarbejdere, nemlig 326 og 566; 149 ere søfarende og fiskere. Det største antal kvinder ere tyender, nemlig 163.

Tidligere straffet have 1007 mænd og 189 kvinder været og af disse 765 mænd og 117 kvinder med straffearbejde. Altså 53,4 pct. af fangebefolkningen har været recidivist i straffeanstalterne, og 72,4 pct. absolut recidivist. Dette tal bliver for kvinderne alene kun henholdsvis 32,2 pct. og 51,9 pct., derimod for mændene alene henholdsvis 59,4 pct. og 78,2 pct.. Hertil kan føjes, at procentantallet af recidivister blandt de i 1879 indsatte i forhold til straffeanstalterne er højere end for 1878, nemlig for mænd 47,4 mod 42,4 pct. i 1878 og for kvinder 37,5 pct. mod 26,3 pct. i 1878.

Tilbagefaldet har for de i 1876 fra straffeanstalterne løsladte 579 personer, 460 m. og 119 k. (herfra undtaget 5 fra den i 1878 nedlagte Bergenshus straffeanstalt, om hvilke ingen oplysninger haves), ved udgangen af 1879 omfattet

208 personer, nemlig 181 m. og 27 k. eller ialt 35,9 pct. mod 30,5 pct. i 1878 af dem i 1875 løsladte, nemlig i 1879 39,3 pct. m. og 22,7 pct. k. For den omhandlede årgang løsladte har tilbagefaldet for Bodsfængslets vedkommende udgjort 37,2 pct., for Akershus, Throndhjems Fæstning og Bergens Tugthus 50 pct. og derover, for Throndhjems Tugthus 21,6 pct., hvilket er det laveste tal. Årsagen til den høje tilbagefaldsprocent for Akershus, nemlig 55,3 pct. mod 43,5 pct. for 1875, søges dels i de mindre gode tider for den arbejdende klasse dels i flere af de tilbagefaldnes høje alder, der næsten kun gav dem valget mellem fattigvæsenet og straffeanstalten.

Ægte fædt var omtrent ni tiendedelen af samtlige fanger.

Hjemstedet var for omtrent en fjerdedel af fangerne Kristiania.

Forholdet til Folkemængden d. 31te December 1875: 1,818853 er for det samlede fangetal omtrent som 1: 1102.

Cellen har foruden i cellefængslet — Bodsfængslet — været benyttet i de øvrige straffeanstalter i forskellig tid ved indsættelsen (reglementeret 3 dage) og kort før løsladelsen. Herom bemærker bestyreren af Kristiania Tugthus: „Med hensyn til den virkning, som hensiddens i celle skulde udøve på fanger, enten når de komme ind eller umiddelbart før de gå ud, da er den i det store taget efter min mening vist meget liden. Af de indkomne synes enkelte, især når de kunne forblive der noget længere tid, at blive heldigt påvirkede, men dette indtryk viskes temmelig hurtigt ud, dels fordi opholdet i celle er for kort i hvert tilfælde, da ingen mod sin villie, når det ikke er som straf, kan forblive i celle mere end 3 måneder, iberegnet den tid, de sidde her ved indkomsten og før løsladelsen, dels fordi det daglige arbejde og selskab med medfanger snart optager alle deres tanker. Det er efter min mening en mindre heldig bestemmelse i loven om Bodsfængslet, at en fange skal sidde blot 3 måneder i celle, når han eller hun ikke snævre at være der længere“.

Foruden den omtalte benyttelse af cellen have i Akershus 9 fanger efter eget ønske hensiddet i celle; i Kristiania Tugthus have 33 mænd og 25 kvinder benyttet celle om natten. I Bergens Tugthus har cellen været benyttet til syge, der ansås for simulanter; ligeledes have fanger, som vare straffede med rotting, siddet i celle den følgende dag. I Throndhjems Tugthus have 3 mænd og 2 kvinder i længere tid efter eget ønske siddet i celle dag og nat; 16 mænd have benyttet natcelle i 1734 døgn.

Disciplinen. I Bodsfængslet overfaldt en 19 årig fange 8 dage efter indkomsten vogteren. Da han anførte som undskyldning, at der undertiden kom „Rier“ over ham, fik han i omtrent 2 måneder håndjern på, når han kom udenfor cellen, ligesom han blev gjort bekendt med, at de 2 betjente, som kom til ham i cellen, vare forsynede med lifepreservere og havde ordre til at bruge dem, når der kom „Rier“ over ham. Efter nogle måneders forløb erkendte han, at det kun var et påfund for at slippe bort fra fængslet.

Fra Bergens Tugthus iværksatte en fange en undvigelse. Han indbragtes atter den følgende dag og straffedes med 25 slag rotting og lys celle med arbejde i 25 dage samt belagdes med jern. Han forberedte to gange senere undvigelser, den sidste gang i forening med 3 andre, hvorfor han straffedes første gang med 25 slag rotting og lys celle med arbejde i 14 dage, sidste gang med 5 dages vand og brød.

I Akershus have 3 fanger for sikkerheds skyld været belagte med jern.

Antallet af de disciplinært straffede fanger var 210 eller 12,6 pct. af det samlede fangebelæg, af mænd 10,5 pct., af kvinder 20,1 pct. For Akershus, Bergen og Trondhjem er procenten omtrent 10, for Bodsfængslet 12,2 og for Kristiania Tugthus 17,2.

Det største tal af disciplinære forseelser falder på op-sætsighed, nemlig 74,10 i Bodsfængslet, 64 i Fællesanstalterne.

Meddelelse til medfanger udgør 47, nemlig 35 i Bods-fængslet og 12 i Fællesanstalterne.

Af de 295 tildelte straffe, 118 i Fællesanstalterne og 77 i Bods-fængslet, falder i hine det største tal, 99, på berøvelse af tillægskost, 43 på lys celle på vand og brød uden arbejde og 31 på legemlig tugt. I Bods-fængslet falder 33 på vand og brød i mørk straffecelle, 24 på samme straf i lys straffecelle, 11 på samme straf i almindelig celle og 9 på indskrænkning af besøget til betjentens tilsyn.

Overinspektøren ved Kristiania Tugthus har med hensyn til fangernes disciplinære behandling udtalt, at efter hans mening bør det kvindelige straffereglement i sin helhed skærpes betydelig dels ved genindførelse af korporlig revselse, dels ved udvidelse af maximums-grænsen for kvinders hensættelse i celle. De kunne nu kun hensættes i celle med beskæftigelse indtil 4 uger og uden sådan i 2 uger. Dette, bemærker han, er ingen straf; de dovne sig gerne i en så kort tid. Forhen blev en fange, mand eller kvinde, siddende i celle, indtil de faldt tilfode, thi for længere tid er deres eget selskab for dem det værste af alt. Overinspektøren har ikke set den fange, som ikke gav sig under ensom hensiddende i celle nogle måneder. For en sådan havde man i reglen senere fred; nu er det ganske anderledes.

Bestyreren af Trondhjems Tugthus har bl. a. anført, at medens fangernes opførsel i sin almindelighed må siges at have været upåklagelig, synes det dog, som om fæstningsfangernes indlemmelse i tugthuset har ført med sig en for disciplinen mindre heldig ænd. — Såvidt det har været muligt at gennemtrænge forholdene, antages det imidlertid, at dette væsenlig hidrører fra nogle enkelte ældre og mere fordærvede forbrydere, hvorfor disse også have været genstand for bestyrelsens særlige opmærksomhed. Man har således blandt andet søgt især i hviletiderne og om natten at udskille sådanne fanger fra de øvrige ved at anbringe dem på et særskilt sovelokale, og antages denne

foranstaltning allerede at have vist sig gavnlig. Fangebehandling i en fællesanstalt med indskrænkede lokaliteter og et af økonomiske hensyn knapt tilstået opsynspersonale frembyder altid mange og store vanskeligheder. Man har dog efter evne søgt at imødegå disse, og blandt de forføjninger i så hensende, som det efter jevnlig overvejelser mellem bestyreren og anstaltens øvrige funktionærer er anset hensigtssvarende at træffe, kan anføres, foruden den nævnte adskillelse af de mest forvorne, en videregående klassifikation af fangerne ved deres fordeling på sovelokalerne, hvorved man væsenligst har havt for øje at bevare de yngre og mindre fordærvede fra slettere kammeraters påvirkninger. Ved en i beretningsåret foretagen forandring af gasledningen oplyses nu ethvert sovelokale om natten under den mørke årstid med et gasblus, der reguleres ude i korridoren, hvorfra den vagthavende betjent således til enhver tid kan iagttage fangerne gennem de i døre og vægge anbragte observationshuller. I arbejdsrummene ere fangerne stedse under bevogtning af opsynsbetjentene, der ere anvist poster inde i lokalerne, hvilke de ikke uden speciel tilladelse må forlade. Samtale i arbejdstiden mellem fangerne er forbudt uden opsynsbetjentenes specielle tilladelse, i tilfælde hvor sådant af hensyn til arbejdsdriften må anses nødvendigt. På bevægelsespladsene tillades ikke højrrøstet tale ligesålidt som på sovelokalerne, hvor alt må være i fuldstændig ro, efterat aftensignalet kl. 9 er givet. Disciplinen, tilføjer overinspektøren, er i det hele taget i alle dens detaljer skærpet, og er der arbejdet på at gennemføre straffen i dens fulde alvor. Samtidig hermed har man dog i lige grad ladet det være sig magtpåliggende at udøve fangebehandlingen og håndhæve disciplinen på en sådan måde, at fangerne kunne forstå, at alle bestræbelser gå ud på at befordre deres vel, og tør det vel også håbes, at dette års arbejde heller ikke har været uden frugt. De flere skrivelser, i hvilke løsladte med taknemmelighed henvende sig til sine

tidligere foresatte i anstalten, synes at tyde på, at man er i det rette spor.

Angående de disciplinære straffe, som kunne anvendes, henvises til de side 45—48 anførte straffereglementer for fællesanstalterne og til lov om Bodsfængslet § 3 og 7.

Med hensyn til *sjæleplejen og undervisningen* kan bemærkes, at i Bodsfængslet blev 7 fanger konfirmerede, af hvilke 2 ved indkomsten ikke kunde læse; 1 methodist blev optagen i statskirken. Endvidere hedder det i beretningen: „Af religiøs forstemthed synes der ikke at have været noget tilfælde af stor betydning, når undtages, at en fange i sådan stemning strax efter indkomsten aflivede sig ved hængning“.

Bibliotheket i Bodsfængslet omfatter 1890 bind, i Akershus 2672, i Kristiania Tugthus 1794; for de øvrige anstalter findes tallet ikke opgivet.

Skolen omfatter i alle anstalterne hovedsagelig religionsundervisning, ved siden heraf undervises også i skrivning, læsning og regning, lidt retskrivning, og i Bergen og Akershus er der tillige holdt foredrag af historisk, geografisk og naturfagelig karakter. Nogen fast ordning af skoleundervisningen er endnu ikke indtrådt. I fællesanstalterne findes både en ugeskole og en søndagsskole.

Sundhedstilstanden. Antallet af *betydeligere* sygdomstilfælde var 236 eller 14,29 pct. af fangeantallet og deraf 12,35 pct. af mænd, 21,15 pct. af kvinder. Procenten for de forskellige anstalter har imidlertid været meget afvigende. Medens den således kun var 2,29 for Bodsfængslet, var den 27,14 for Thronhjems Tugthus, og medens af disse 21,5 pct. faldt på mænd, steg den til 44,7 pct. for kvinder. Af de 236 sygetilfælde vare 10 dødelige, nemlig 8 for mænd og 2 for kvinder.

Dødsprocenten var af samtlige fanger 0,61, det er 0,62 for mænd og 0,55 for kvinder. Døden indtrådte hos 3 i en alder af over 60 år, hos 4 mellem 30 og 40 år, kun 1 var under 30 år. De 2 kvinder vare 30 og 33 år og døde af lungetæring. De *ubetydeligere* sygdomstilfælde udgjorde 1037, deraf 814 for mænd og 223 for kvinder, eller, når

de betydeligere tilfælde trækkes fra fangeantallet, 72,16 pct. af mænd og 77,70 pct. af kvinder. Denne procent stiger i Kristiania Tugthus alene for mænd til 123,57 og for kvinder alene i Throndhjems Tugthus til 129,41. Lægges *sygedagene* for samtlige sygetilfælde sammen, give de 5,8 sygedag pr. fange. Samtlige udgifter ved sygebehandlingerne have udgjort 6305,94 kr.

Af særlige sygdomstilfælde skal først nævnes 2 tilfælde af sygelig forstemning i Bodsfængslet, hvoraf det ene søgtes afhjulpet ved overflytning til fællesanstalt, 1 kvinde i Kristiania Tugthus kom i en sindssygeanstalt, 2 tilfælde af sindssygelighed forekom i Bergens Tugthus, og i Throndhjems Tugthus forekom 1 tilfælde af demens, som førte til overlægning i sindssygeanstalt. I 1879 havde dernæst en alt i 1878 optrådt epidemisk øjensygdom i Throndhjems Tugthus udbredt sig sågodtsom over hele anstalten. Ialt behandledes 35 fanger derfor; ved årets udgang var epidemien næsten standset. I Bergens Tugthus indtrådte i efteråret et større antal diarrhoer end sædvanligt, ligesom 7 tilfælde af mundaffektioner hos nogle havde udseende af en skorbuetisk karakter. Udenfor de her for Throndhjem og Bergen omtalte tilfælde er der efter beretningen ikke forekommet sygdomme, hvis fremkomst eller udvikling kunne tilskrives fængselslivet. Imidlertid bemærkes dog om 25 løsladte kvindefanger fra Throndhjems Tugthus, at 17 af dem vare indkomne sunde og friske, og ikke mindre end 8 af disse udgik med mere eller mindre nedbrudt helbred, medens af de øvrige 8, hvis helbred ved indsættelsen var dårlig, kun 2 udgik bedrede. Dette resultat skyldes efter lægens formening den i reglen lange straffetid i forbindelse med kvindens mindre modstandskraft.

Arbejdsvirksomheden er dreven som tidligere såvel for offentlig regning som for private og til eget forbrug. Den førstnævnte drift er den langt overvejende, nemlig i gennemsnit for samtlige anstalter med 62 pct. af samtlige fanger; 16,6 pct. er anvendt i anstalternes egen tjeneste. Denne sidste

procent varierer dog fra 10,8 i Throndhjem til 21 i Bods-fængslet og 23,4 i Akershus. Arbejdsudygtige har 5,4 pct. været. De virkelige arbejdsdage udgøre i forhold til det samlede antal fangedage 80,30 pct. Som opmuntring til flid og god opførsel anvendes *tillægskost*, enkelt og dobbelt. Af det gennemsnitlige daglige fangebelæg i de fire fælles-anstalter (Bodsfængslet undtaget, hvorom mere under for-plejningen) er der tilstået 84,31 pct. tillægskost, og dobbelt tillægskost alene til 57,72 pct.

Værdien af det, som i 1879 er leveret og afhændet enten direkte fra anstalterne eller gennem disses udsalg, var 339849,64 kr., det til anstalternes eget brug leverede udgjorde 79961,08 kr. Anstalternes beholdninger af fabri-kata ved udgangen af 1879 udgjorde 143499,64 kr., hvilket var en værdiforøgelse i årets løb af 27223,47 kr. Den rene indtægt af fangernes arbejde udgør 223888,87 kr., som for-delt på det gennemsnitlige daglige fangebelæg giver:

	Gennem- snitlig daglig fange- belæg.	Udbytte for hver fange.		
		for året.	daglig.	pr. ar- bejdsdag.
		kr.	kr.	kr.
Bodsfængslet	185,77	152,09	0,42	0,50
Akershus Straffeanstalt . . .	280,88	174,41	0,48	0,57
Kristiania Tugthus	283,33	238,59	0,65	0,78
Bergens Do.	98,88	402,78	1,10	1,32
Throndhjems Do.	219,49	187,96	0,51	0,62

Året er regnet til 304 arbejdsdage.

Fordeles arbejdsfortjenesten på de virkelige arbejds-dage, stiller forholdet sig således pr. virkelig arbejdsdag:

Bodsfængslet	0,50 kr.
Akershus Straffeanstalt . . .	0,59 -
Kristiania Tugthus	0,80 -
Bergens do.	1,44 -
Throndhjems do.	0,65 -

Som en almindelig bemærkning kan anføres, at den forøgede værdi af beholdninger af fabrikata, hvori alle an-

stalter have deltaget, med undtagelse af Kristiania Tugthus, hvor en formindskelse har fundet sted, hidrører fra årets dårlige omsætningsforhold.

Angående arbejdsvirksomheden og sammes udbytte bemærker bestyreren af Thronhjems Tugthus:

„Fangerne have vist lyst til arbejde, som de forstå er antaget for at hjælpe dem i fremtiden. At udbyttet af driften, om end bedre end i forrige år, dog fremdeles er lille, kan kun tilskrives den fuldstændige mangel på nævedygtighed, som er gennemgående i den nordlandske og finmarkske almue, og som forårsager, at anstaltens arbejdstok bestandig tæller en større del lærlinge, hvis arbejde selvfølgelig giver lidt eller ofte intet udbytte.

De fremdeles herskende trange tider have derhos på en meget følelig måde også berørt anstaltens virksomhed, idet man for at erholde afsætning har måttet beregne fabrikaterne til så lave priser, at avancen har været ubetydelig“.

Forplejningen er sket for anstaltens egen regning.

Fordelt på det gennemsnitlige daglige fangebelæg har udgifterne ved fangernes bespisning udgjort:

	Bodsfængslet.	Akershus Straffeanstalt.	Kristiania Tugthus.	Bergens Tugthus.	Thronhjems Tugthus.
Gennemsnitlig daglig fangebelæg	185,77	280,88	283,33	93 88	219,49
Årlig pr. fange kr.	109,08	126,09	115,18	128,87	122,14
Daglig pr. fange kr.	0,30	0,35	0,32	0,35	0,33

Udgifterne til fangernes bespisning har som det vil ses været endel mindre ved Bodsfængslet og Kristiania Tugthus end ved de øvrige anstalter. Grunden hertil er for Bodsfængslets vedkommende den, at der ved denne anstalt uddeles tillægskost i meget mindre udstrækning end ved fællesanstalterne, da tillægskost ved Bodsfængslet ikke benyttes som middel til at opmuntre fangerne til flid og

god opførsel men alene til forbedring af den ordinære kost, og for Kristiania Tugthus' vedkommende at fangebeløget for den største del har bestået af kvindefanger, der efter spisereglementet erholde noget mindre portioner end mandsfangerne.

Hvad *tillægskost* angår, viser efterstående oversigt dens anvendelse og fordeling på de forskellige anstalter.

	Enkelt portion tillægs- kost.	Dobbelt portion tillægs- kost.	Procent af det gen- nemsnitlige dag- lige fangebelæg.	
			enkelt portion tillægs- kost.	dobbelt portion tillægs- kost.
			pct.	pct.
Bodsfængslet	20559	16556	30,32	24,42
Akershus Straffeanstalt .	40545	43964	39,55	42,88
Kristiania Tugthus . .	20173	69870	19,51	67,56
Bergens do. . . .	7639	20961	22,31	61,20
Trondhjems do. . . .	20031	47446	25,00	59,22

Fra 1ste Januar 1879 er et nyt spisereglement bragt i anvendelse for Trondhjems Tugthus, og et lignende, væsenligt overensstemmende med hint, er indført fra 1ste Januar 1880 for Bergens Tugthus, hvorved forplejningen i det væsentlige bliver ens i alle fællesanstalterne. Side 48—54 ville spisereglementerne for Bodsfængslet, Kristiania og Bergens Tugthuse findes aftrykte. Ligeledes findes side 54 og fig. gengivet uddrag af de under 2 August 1880 udfærdigede beklædningsreglementer for mandsfanger og for kvindefanger.

Indtægter og udgifter ved samtlige straffeanstalter have udgjort: den samlede udgift 760615,40 kr., indtægten af arbejdsdriften 432155,70 kr., statskassens tilskud 304776,52 kr. Af udgifternes beløb er der medgået til lønninger 273474,12 kr., til fangernes bespisning 127419,17 kr., til deres beklædning 26387,02 kr., til understøttelse til udgående fanger 20208,92 kr., til materialier m. v. til arbejdsdriften 193858,51 kr.

Den samlede virkelige udgift pr. fange har, når bort-

ses fra udgifterne til materialier m. v. til arbejdsdriften og fra ekstraordinære udgifter, som det på grund af deres tilfældighed ikke anses hensigtsmæssigt at medtage i beregningen, været:

	for året.	daglig.
	kr.	kr.
ved Bodsfængslet	584,98	1,60
- Akershus Straffeanstalt	485,51	1,33
- Kristiania Tugthus	586,30	1,47
- Bergens do.	598,11	1,64
- Thronhjems do.	462,25	1,27
- samtlige disse straffeanstalter under et	521,61	1,43

Hvor stor en del af den nævnte samlede udgift, der er dækket ved udbytte af arbejdsdriften og ved forskellige indtægter, og hvor stor del ved tilskud af statskassen, vil ses af følgende opgave:

	for året pr. fange			daglig pr. fange.		
	vedud- bytte af ar- bejds- drif- ten.	ved for- skel- lige ind- tæg- ter.	ved til- skud af stats- kas- sen.	ved ud- bytte af ar- bejds- drif- ten.	ved for- skel- lige ind- tæg- ter.	ved til- skud af stats- kas- sen.
	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
ved Bodsfængslet	152,09	26,48	406,46	0,42	0,07	1,11
- Akershus Straffearbejds- anstalt	174,41	35,55	275,55	0,48	0,10	0,75
- Kristiania Tugthus	238,59	16,58	281,13	0,65	0,05	0,77
- Bergens do.	402,78	19,40	175,93	1,10	0,06	0,48
- Thronhjems do.	187,96	8,79	265,50	0,51	0,08	0,73
- samtlige disse straffean- stalter under et	210,56	21,95	289,10	0,58	0,06	0,79

Reglement for fangebehandlingen i rigets fælles-straffearbejdsanstalter, bifaldet ved kongelig resolution af 8de Januar 1881, findes anført side 59, ligesom lov angående Bodsfængslet, bestemmelserne for dets anvendelse, instrux for sammes inspektion, reglement for fangebehandlingen, klasseinddelingen og dagsordenen side 69 og følgende.

Fængselselskaber findes i Kristiania, i Bergen og Thronhjøm for fanger løsladte fra straffeanstalterne i disse byer, de to sidstnævnte tage sig også af fanger løsladte fra de derværende distriktsfængsler, et selskab findes i Kristiania for fanger, løsladte fra byens distriktsfængsel og ligeledes med samme formål i Drammen, Kristianssund, Arendal, Frederikshald og Laurvig. I 1879—80 bevilgedes af storthinget 2400 kr. til fængselselskaberne.

REGLEMENT

angående mandsfangers revselse for disiplinære forseelser
i rigets fælles-straffearbejdsanstalter.

(Bifaldet ved kgl. resolution af 18 Marts 1876).

§ 1. Opfører fange sig usømmelig, viser sig genstridig, usamdrægtig, efterladende eller forsømmelig, rømmer eller forsøger på at rømme eller i andre måder forser sig imod de for straffearbejdsanstalten gældende bestemmelser — jfr. kriminallovens kap. 2 § 18 — skal straffearbejdsanstaltens bestyrer have myndighed til at anvende følgende revselse:

- a. bersvelse af tobak for kortere eller længere tid;
- b. bersvelse af tillægskost for en tid af indtil 6 uger;
- c. hensættelse i enrum i lys celle på almindelig fangekost:
med sysselsættelse indtil 6 uger eller uden sysselsættelse indtil 4 uger;
- d. hensættelse i enrum i lys celle på vand og brød (1½ pd. mindst 2 dage gl. brød) uden sysselsættelse indtil 10 dage med en dags mellemfrist på almindelig fangekost efter den femte dag;
- e. hensættelse i enrum i mørk celle indtil 10 dage med indskrænkning i kosten til vand og brød hver anden dag;
- f. indtil 25 slag tamp eller rotting-(rørstok) for fanger over 18 år, indtil 18 slag rotting for fanger mellem 15 og 18 år og indtil 18 slag ris for fanger under 15 år.

I forbindelse med legemlig revselse efter litr. f. kan — efter omstændighederne og for så vidt intet derfor er til hinder — tillige anvendes en af de øvrige under litr. a til e nævnte revselse. Anvendes ikke i sådan forbindelse revselse efter litr. c, d eller e, bør dog fange, der har været underkastet legemlig revselse, umiddelbart derefter hensættes i enrum i lys celle indtil den følgende dag.

§ 2. I lys straffecelle skal være almindeligt celleinventarium. Sengen skal være således indrettet, at fangen er hindret fra at benytte samme udenfor den til nattehvilte bestemte tid.

I mørk straffecelle må derimod ikke forefindes nogen stol, bord, bænke eller andet, der kan tjene til bekvemmelighed, og heller ikke andet lejested end en bar brix med en med strå stoppet rul til at lægge under hovedet samt et eller efter omstændighederne to sædvanlige tæpper til overbredselse.

§ 3. Fange, der hensidder i lys straffecelle efter § 1 litr. c., tilstedes bevægelse i fri luft $\frac{1}{2}$ time daglig.

Derimod tillades det ikke fange, der hensidder i lys straffecelle på vand og brød eller i mørk straffecelle, at komme udenfor cellen.

§ 4. Hensættelse i lys straffecelle på vand og brød eller i mørk straffecelle må ej anvendes på fange, der er under 18 år.

§ 5. Når revselse med tamp eller rotting skal anvendes, bliver fangen at binde med en bred rem om hofte til en pæl, der er beklædt med en med halm stoppet sæk. Arme og ben bindes til pælen. Slagene skulle anbringes udenpå vesten på midten af ryggen og på skulderbladene, men ikke på siderne eller det tynde af lænderne, samt tildeles fangen langsomt og med et mellemrum af nogle sekunder, mellem hvert slag.

Finder lægen det fornødent, kunne slagene anbringes på fangens bagdel udenpå buxerne.

Tampen skal være utjæret samt $1\frac{1}{2}$ tomme til 2 tomme tyk i omkreds og må ej være længere end 1 alen fra håndgrebet samt, dette uberegnet, ej veje over 10 lod.

Ved revselse med ris skulle slagene tildeles fangen på blottet ryg.

§ 6. Fuldhjælpelse af legemlig revselse skal udføres ved en af straffearbejdsanstaltens opsynsmænd i overværelse af anstaltens bestyrer eller den ham nærmest underordnede funktionær samt af lægen, når denne finder det fornødent. To af anstaltens betjente skulle være tilstede som vidner.

§ 7. Hensættelse i lys straffecelle på vand og brød, i mørk straffecelle eller legemlig revselse må ikke finde sted, forinden lægens erklæring er indhentet om, at fangens helbredsforfatning ej er til hinder derfor.

§ 8. Enhver revselse, som i medfør af dette reglement tildeles nogen fange, bliver tilligemed oplysning om forseelsens beskaffenhed m. v. af straffearbejdsanstaltens bestyrer at indføre i en af vedkommende kommandantskab eller stiftsdirektion autoriseret og efter et af justitsdepartementet udfærdiget skema indrettet protokol.

§ 9. Ved udgangen af hvert år bliver en afskrift af den i § 8 ommeldte protokol, for så vidt angår det i året passerende, at indsende til justitsdepartementet.

§ 10. Når det for sikkerheds skyld anses fornødent, kan fangen belægges med jern såvelsom hensættes i celle (kris. kap. 2 § 12 og § 15 i lov af 12te Juli 1848 om bodesfængslet).

REGLEMENT

angående kvindefangers revselse for disciplinære forseelser
i rigets fælles-straffearbejdsanstalter.

(Bifaldet ved kgl. resolution af 18 Marts 1876.)

§ 1. Opfører fange sig usømmelig, viser sig genstridig, usamdrægtig, efterladet eller forømmelig, rømmer eller forsøger på at rømme eller i andre måder forser sig imod de for straffearbejdsanstalten gældende bestemmelser — kfr. kriminallovens kap. 2 § 18 — skal straffearbejdsanstaltens bestyrer have myndighed til at anvende følgende revselse:

- a. berøvelse af tillægskost for en tid af indtil 4 uger;
- b. hensættelse i enrum i lys celle på almindelig fangekost: med sysselsættelse indtil 4 uger eller uden sysselsættelse indtil 2 uger;
- c. hensættelse i enrum i lys celle på vand og brød uden sysselsættelse indtil 5 dage;
- d. hensættelse i enrum i mørk celle indtil 5 dage med indskrænkning i kosten til vand og brød hver anden dag.

§ 2. I lys straffecelle skal være almindeligt celleinventarium. Sengen skal være således indrettet, at fangen er hindret fra at benytte samme udenfor den til nattehvil bestemte tid.

I mørk straffecelle må derimod ikke forefindes nogen stol, bord, bæk eller andet, der kan tjene til bekvemmelighed, og heller ikke andet lejested end en bar brix med en med strå stoppet rul til at lægge under hovedet samt et eller efter omstændighederne to sædvanlige tæpper til overbredsøl.

§ 3. Fange, der hensidder i lys straffecelle efter § 1 litr. b, tilstedes bevægelse i fri luft $\frac{1}{2}$ time daglig.

Derimod tillades det ikke fange, der hensidder i lys straffecelle på vand og brød eller i mørk straffecelle, at komme udenfor cellen.

§ 4. Hensættelse i enrum i lys eller mørk celle må ikke anvendes på kvinder, der ere frugtsommelige eller give dia. Ej heller må hensættelse i lys celle på vand og brød eller i mørk celle anvendes på fange, der er under 18 år.

§ 5. Hensættelse i lys celle på vand og brød eller i mørk celle må ikke finde sted, forinden lægens erklæring er indhentet om, at fangens helbredsforfatning ej derfor er til hinder.

§ 6. Enhver revselse, som i medfør af dette reglement tildeles nogen fange, bliver tilligemed oplysning om forseelsens beskaffenhed

m. v. af straffearbejdsanstaltens bestyrer at indføre i en af vedkommende stiftsdirektion autoriseret og efter et af justits-departementet udfærdiget skema indrettet protokol.

§ 7. Ved udgangen af hvert år bliver en afskrift af den i § 6 ommeldte protokol, forsåvidt angår det i året passerende, at indsende til justits-departementet.

SPISEREGLEMENT

for de friske fanger i Bødsfængslet.

(Under 28 Marts 1881 approberet af det kongelige justits-departement som gældende fra 1. Juli 1881.)

Dage.	Morgen.	Middag.	Aften.
Søndag.	0,220 kilgr. brød, 0,50 liter øllebrød eller 0,50 liter mælkepap.	1 liter sørtesuppe, 0,065 kilgr. flæsk eller 0,125 kilgr. kød, 0,220 kilgr. brød.	0,220 kilgr. brød, 0,50 liter mælk, Søndag desuden 0,016 kilgr. smør eller smult.
Mandag.		0,75 liter bygmelsgrød, 0,40 liter mælk, 0,016 kilgr. smør eller smult, 0,220 kilgr. brød.	
Tirsdag.		1 liter sirupsuppe, 0,190 kilgr. klipfisk m. sauce. 0,30 liter rodfrugter (eller o. 0,100 kilgr. sild og 0,50 liter potetes) 0,220 kilgr. brød.	
Onsdag.		1 liter kødsuppe, 0,095 kilgr. kød, 0,220 kilgr. brød.	
Torsdag.		som mandag.	
Fredag.		1 liter mælkevælling. labskons, lavet af 0,095 kilgr. kød og 0,50 liter potetes. 0,220 kilgr. brød.	
Lørdag.		1 liter øllebrød, c. 0,100 kilgr. sild, 0,50 liter potetes, 0,220 kilgr. brød.	

Tillægskost, enkelt: 0,110 kilgr. brød og 0,016 kilgr. smult eller smør,
dobbelt: 0,220 kilgr. brød og 0,032 kilgr. smult eller smør.

Det tillades efter lægens anordning at ombytte den for søndag, tirsdag, onsdag, fredag og lørdag reglementerede middagsmad med den for mandag og torsdag bestemte. Ligeledes kan efter lægens anordning tilstås 0,155 kilgr. fladbrød istedenfor 0,220 kilgr. almindeligt brød.

SPISEREGLEMENT

for de syge fanger i Bodelængelet.

(Under 28 Marts 1881 approberet af det kongelige justits-departement som gældende fra 1ste Juli 1881.)

Dage.	Morgen.	Middag.	Aften.
Søndag.	0,190 kilgr. brød, 0,028 kilgr. smør, 0,50 liter thevand.	0,75 liter sød suppe, 0,190 kilgr. stegt kød, 0,125 kilgr. brød.	0,190 kilgr. brød, 0,028 kilgr. smør, 0,50 liter sød mælk.
Mandag.		0,50 liter melgrød, 0,50 liter sød mælk, labskaus (af 0,190 kilgr. kød, 0,008 kilgr. hvedemel, 0,008 kilgr. smør), 0,125 kilgr. brød.	
Tirsdag.		0,75 liter mælkevælling, 0,190 kilgr. lundefisk eller klipfisk med sauce, 0,125 kilgr. brød.	
Onsdag.		0,75 liter sød suppe, 0,190 kilgr. kogt kød med peberrodsauce, 0,125 kilgr. brød.	
Torsdag.		0,75 liter kødsuppe, 0,190 kilgr. kogt kød (uden sauce), 0,125 kilgr. brød.	
Fredag.		0,75 liter mælkevælling, labskaus (som Mandag), 0,125 kilgr. brød.	
Lørdag.		0,75 liter øllebrød, 0,190 kilgr. lundefisk eller klipfisk med sauce, 0,125 kilgr. brød.	

Desuden gives hver middag 0,470 kilgr. potetes, hvilke mandag og fredag benyttes til labakous. Istedetfor den reglementerede portion fint rugbrød kan efter lægens anordning gives fladbrød, nemlig 0,155 kilgr. morgen og aften og 0,095 kilgr. om middagen.

Mellemdiet: morgen og aften: 0,50 liter thevand, 0,095 kilgr. fladbrød og 0,012 kilgr. smør.

Middag: alle dage: 0,50 liter melgrød og 0,50 liter sød mælk.

Diet for hele dagen: 2 liter byggrynssuppe og 2 hvedeskårer eller 0,190 kilgr. fladbrød med 0,023 kilgr. smør.

SPISEREGLEMENT

for friske kvindefanger i Kristiania Tugthus.

(Under 28de Marts 1881 approberet af det kgl. justits-departement som gældende fra 1ste Juli 1881).

Dage.	Morgen.	Middag.	Aften
Søndag.	0,220 kilgr. brød. 0,50 liter øllebrød.	1 liter ærtesuppe 0,095 kilgr. kød. 0,25 liter potetes.	0,75 liter bygmelsgrød. 0,40 liter mælk.
Mandag.	0,220 kilgr. brød. 0,25 liter mælk eller som søndag.	1 liter gryngrød. 0,50 liter mælk.	
Tirsdag.	som søndag	1 liter grynsuppe. 0,095 kilogram kød. 0,25 liter potetes.	
Onsdag.	som søndag.	1 liter rumfordsuppe. cirka 0,110 kilogram sild 0,50 liter potetes.	
Torsdag.	som søndag	som søndag	
Fredag.	som mandag.	som mandag.	
Lørdag.	som søndag	1 liter øllebrød. cirka 0,110 kilogram sild 0,50 liter potetes.	

Kød er uden sener og ben. Når grød ikke haves, leveres brød.

Tillægskost: Enkelt. 0,110 kilgr. brød med 0,012 kilgr. smør om eftermiddagen.

Dobbelt. 0,110 kilogr. brød med 0,012 kilogr. smør om formiddagen samt 0,110 kilogr. brød og 0,25 liter mælk om eftermiddagen.

SPISEREGLEMENT

for syge fanger i Kristiania Tugthus.

(Under 28de Marts 1881 approberet af det kgl. justits-departement som gældende fra 1ste Juli 1881).

HEL KOST.

Dage.	Morgen.	Middag.	Aften.
Søndag.	0,220 kilogram brød. 0,50 liter sødeskummet mælk eller thevand.	0,75 liter kødsuppe med gryn og havegrønt. 0,155 kilogram kogt, ferskt kød uden sener og ben. 0,25 liter potetes.	0,220 kilogram brød. 0,50 liter sødeskummet mælk eller thevand.
Mandag.		0,75 liter gryngrød. 0,50 liter sødeskummet mælk. 0,016 kilogram smør.	
Tirsdag.		som søndag.	
Onsdag.		som mandag.	
Torsdag.		som søndag.	
Freitag.		som mandag.	
Lørdag.		0,75 liter øllebrød. 0,50 liter potetes. 0,016 kilogram smør.	

Til middag gives desuden kvindefangerne søndag, tirsdag og torsdag 0,110 kilogram brød.

Halv Kost: Halvdelen af hel kost.

Diæt: 0,065 kilogram hvedebrød (2 skånrokker) eller 0,125 kilogram finsigtet rugbrød, 1 liter byg- eller havresuppe og 1 liter sødskummet mælk.

Mælk morgen og aften samt til diæt kan efter lægens bestemmelse om vinteren leveres opkogt.

SPISEREGLEMENT

for friske fanger i Bergens Tugthus.

(Under 28de Marts 1881 approberet af det kongelige justits-department som gældende fra 1ste Juli 1881).

Dage.	Morgen.	Middag.	Aften.
Søndag.	0,250 kilogram sigtet rugbrød. 0,50 liter. øllebrød.	1 liter. ærtesuppe. 0,065 kilogram flæsk. 0,50 liter. potetes. 0,125 kilogram sigtet rugbrød.	1 liter. bygmelsgrød. 0,50 liter. mælk.
Mandag.		1 liter byggrynsgød. 0,50 liter. mælk. 0,125 kilogr. sigtet rugbrød	
Tirsdag.		1 liter. grynsuppe. 0,095 kilogr. kød. 0,50 liter. potetes. 0,125 kilogr. sigtet rugbrød.	
Onsdag.		1 liter. rumfordsuppe. ca. 0,125 kilogr. sild. 0,50 liter. potetes. 0,250 kilogr. sigtet rugbrød.	
Torsdag.		1 liter. ærtesuppe. 0,095 kilogr. kød. 0,50 liter. potetes. 0,125 kilogr. sigtet rugbrød.	
Fredag.		som mandag.	
Lørdag.		1 liter. øllebrød. ca. 0,125 kilogr. sild. 0,50 liter. potetes. 0,250 kilogr. sigtet rugbrød.	

Flæsk og kød skal være uden sener og ben.

Tillægskost: Enkelt: 0,125 kilogr. sigtet rugbrød og 0,012 kilogr. smør eller 0,125 kilogr. sigtet rugbrød, 0,008 kilogr. smør og 0,026 meter tobak om eftermiddagen.

Dobbelt: 0,125 kilogr. sigtet rugbrød og 0,012 kilogr. smør eller 0,125 kilogr. sigtet rugbrød, 0,008 kilogram smør og 0,026 meter tobak om formiddagen samt 0,125 kilogr. sigtet rugbrød og 0,50 liter mælk om eftermiddagen.

Når mælk ikke haves, leveres øl.

SPISEREGLEMENT

for syge fanger i Bergens Tugthus.

Under 28de Marts 1881 approberet af det kongelige justits-departement som gældende fra 1ste Juli 1881).

HEL KOST.

Dage.	Morgen.	Middag.	Aften.
Søndag.	0,350 kilogr. sigtet rugbrød 0,50 liter sødekummet mælk eller thevand.	0,75 liter kødsuppe med gryn og havegrønt. 0,155 kilogr. kogt, ferskt kød uden sener og ben. 0,25 liter potetes.	Som om morgenen eller efter lægens bestemmelse som i reglementet for friske fanger fastsat.
Mandag.		0,75 liter byggrynsgrød. 0,50 liter sødekummet mælk. 0,016 kilogr. smør.	
Tirsdag.		som søndag.	
Onsdag.		0,75 liter mælkevælling. 0,190 kilogr. kogt fisk (fersk, saltet eller ludet) 0,016 kilogr. smeltet smør. 0,25 liter potetes.	
Torsdag.		som søndag.	
Freitag.		som mandag.	
Lørdag.		som onsdag.	

Tilmiddag gives desuden fangerne daglig 0,125 kilogram sigtet rugbrød.

Halv Kost: Halvdelen af hel kost

Diæt: 0,065 kilogr. hvedebrød (2 skånrokker) eller 0,125 kilogr. fint-sigtet rugbrød, 2 liter. byg- eller havresuppe, hvoraf den ene liter. efter lægens bestemmelse kan ombyttes med 1 liter. sødekummet mælk.

Mælk morgen og aften samt til diæt kan efter lægens bestemmelse om vinteren leveres opkogt.

Uddrag

af

BEKLÆDNINGSGRELEMENT

for

mandsfanger.

2den August 1880.

Beklædningsgenstandene.	Anslået kostende.	
	kr.	øre.
1 trøje	9	72
1 par buxer	7	70
1 vest	3	45
1 hue	"	92
1 skjorte	2	50
1 par strømper	1	80
1 halstørklæde	"	27
1 lommetørklæde	"	18
1 par buxeseler eller 1 livrem	"	40
1 par træstøfler	1	50
— og for Bodsængslets vedkommende tillige —		
1 par lædertøfler	2	60
Derhos kan af straffeanstaltens bestyrer på lægens anbefaling, når det for fangens helbreds og sundheds skyld findes fornødent, tilstås:		
1 undertrøje	3	53
1 par underbuxer	enten	3
	eller	1
		76

De for særegne arbejder eller omstændigheder udforderlige beklædningsgenstande, såsom:

- a. Snesokker, vanter og uldliv for udarbejdere,
- b. støvler eller sko for enkelte fanger, som beskæftiges med arbejder, der gør det nødvendigt at benytte sådan fodbedækning,
- c. forklæder for fanger, der arbejde i bageri eller køkken,
- d. forskind eller forklæder for skomagere, smede og malere m. v.
- e. 1 à 2 slåbrokker på sygestuerne til brug for syge fanger eller deslige lignende for særskilt brug fornødne genstande blive at anvende efter behov.

Nærmere bestemmelser.

§ 1. Med hensyn til beklædningsgenstandenes beskaffenhed, hvad der omtrentlig kan beregnes at medgå til samme og deres kostende bemærkes:

- a. Trøjen skal være en almindelig rundtrøje af mellemgråt vadmel med foer i ryg og ærmer enkeltknappet helt op til halsen med 1 udvendig lomme på højre side og en 0,026 meter opstående krave.
- b. Buxerne skulle være langbuxer af mellemgråt vadmél med almindeligt snit uden lommer.
- c. Vesten skal være af mellemgråt vadmél med foer i ryg og forstykker enkeltknappet helt op til halsen med 1 udvendig lomme på højre side og en 0,013 meter opstående krave.
- d. Huen skal være af mellemgråt vadmél indvendig foret, rundpullet og med en liden skærm af samme stof som i huen selv.
- e. Skjorten skal være af almindeligt snit med skulderstykker. Til samme beregnes: 3,15 meter brunrandet vendtøj (bommes) à kr. 0,64 pr. meter.
- f. Strømperne skulle være af hvidt uldgarn med 6 indstrikkede ringe af brunt uldgarn, hvoraf 3 i læggen og 3 i foden samt fra sålen til læggenes overkant omtrent 0,47 meter høje.
- g. Halstørklædet skal være af brunrandet bomuldstøj. Til samme beregnes: 0,45 meter bomuldstøj à kr. 0,53 pr. meter.
- h. Lommestørklædet skal være af brunrandet bomuldstøj. Til samme beregnes: 0,50 meter brunrandet bomuldstøj à kr. 0,32 pr. meter.
- i. Buxeselerne skulle være af simpel væv.
- l. Træstøflerne skulle bestå af almindelige træbunder med fodblade af læder.
- m. Lædertøflerne skulle være af almindeligt nu brugeligt snit.

- n. Undertrøjen skal være af hvid halvfionel, indvævet med brune render, samt til at knappe foran.
- o. Underbuxen skal være af almindeligt snit samt
 - a. enten af hvid halvfionel, indvævet med brune render,
 - b. eller af brunrandet vendtøj (bommes).

§ 2. Mellemgråt vadmæl og brunrandet vendtøj til trøje, buxer, vest og hue bliver at tilvirke ved og at levere fra Kristiania Tugthus efter af justitsdepartementet approberede prøver til de ovenanførte priser pr. meter.¹⁾

§ 3. Skjorter, strømper, undertrøjer og underbuxer — i de fornødne størrelser — samt halstørklæder, lommestørklæder og buxeseler blive at levere i fuldfærdig stand fra Kristiania Tugthus efter af justitsdepartementet approberede prøver til de oven beregnede priser.¹⁾

§ 4. Forsvrigt blive de omhandlede beklædningsgenstande at forfærdige af hver anstalt for sig.

§ 5. Samtlige beklædningsgenstande skulle — yderklæderne på deres indvendige side — stemples med vedkommende anstalts mærke.

§ 6. De skulle benyttes så længe som de med fornødne reparationer måtte skønnes at kunne være anvendelige og brugbare.

§ 7. Fornøden istandsættelse af beklædningsgenstandene udføres af hver anstalt for sig.

§ 9. Ombytte skal finde sted:

- a. Af skjorter, strømper og lommestørklæder en gang ugenlig.
- b. Af underbuxer af vendtøj hver 14 dage og
- c. af undertrøjer og underbuxer af halvfionel samt halstørklæder hver 3die uge,

da der skal gives fangerne rent af disse genstande.

§ 10. Derhos skal det være tilladt, at de enkelte fanger, der beskæftiges med arbejder, hvorved deres yderklæder i særdeles grad tilsmudsas, såsom malere og smede, gives ombytte af trøje, vest og buxer på søn- og helligdage.

§ 12. Nærværende reglement træder i kraft fra 1ste Juli 1881 efterhånden som det måtte blive uomgængelig fornødent at anskaffe ny beklædningsgenstande af de i reglementet nævnte sorter.

§ 14. Afvigelser fra de i dette reglement givne bestemmelse må ikke finde sted uden justitsdepartementets samtykke.

Anmærkning:

ad § 2. Heraf gøres den undtagelse for Throndhjems Tugthus, at brunrandet vendtøj til foer i trøjer, buxer, veste og huer bliver af tilvirke ved anstalten selv, sålænge der ved samme er en kvindeafdeling.

¹⁾ Vadmæl er beregnet til 5,10 kr. pr. meter,
Halvfionel til 1,87 kr. pr. meter. (Red. Anm.)

ad § 3. Heraf undtages Thronhjems Tugthus, ved hvilken anstalt bliver at forfærdige de i paragraffen nævnte genstande, sålænge ved bemældte er en kvindeafdeling.

Uddrag
af
BEKLÆDNINGSGRELEMENT
for
kvindefanger.
2den August 1880.

Beklædningsgenstandene.	Anslået kostende.	
	kr.	øro.
1 trøje	5	"
1 yderakørt	10	92
1 underskørt	5	16
1 livstykke	2	40
1 linned	2	27
1 underbuxer	1	75
1 par strømper	1	60
1 par sko	5	88
1 hue	"	30
1 forklæde	"	74
1 tørklæde	"	50
1 lommetørklæde	"	18
Derhos kan af straffeanstaltens bestyrer på lægens anbefaling, når det for fangens helbreds og sundheds skyld findes fornødent, tilstås:		
1 undertrøje	2	78

De for særegne arbejder eller omstændigheder udforderlige beklædningsgenstande, såsom:

- a. Ærmer af skind eller tøj for væverker,
- b. trøstoffer for enkelte fanger, som beskæftiges med arbejder, der gør det hensigtsmæssigt at benytte sådan fodbedækning,
- c. store forklæder m. v.,

d. 1 à 2 slåbrokker samt nattrøjer på sygestuerne til brug for syge fanger
eller deslige lignende for særskilt brug fornødne genstande blive at anvende efter behov.

Nærmere bestemmelser.

§ 1. Med hensyn til beklædningsgenstandenes beskaffenhed, hvad der omtrentlig kan beregnes at medgå til samme og deres kostende bemærkes:

- a. Trøjen skal være en almindelig højhalset kufte af mellemgråt halvstampedt vadmel, uden foer, til at hægte foran og med en 0,18 meter bred skød.
- b. Yderskørtet skal være af mellemgråt helstampedt vadmel af almindelig form med en 0,04 meter linning.
- c. Underskørtet skal være af mellemgråt halvstampedt vadmel, 0,16 meter kortere end yderskørtet, forsvrigt lig dette.
- d. Livstykket skal være af brunrandet vendtøj (bommes) højhalset, med dobbelt tøj i livet, uden ærmer, samt til at hægte foran.
- e. Linnedet skal være af brunrandet vendtøj (bommes) og med lange ærmer.
- f. Underbuxen skal være af brunrandet vendtøj (bommes) og af almindeligt snit.
- g. Strømperne skulle være af hvidt uldgarn med 5 indstrikkede ringe af brunt uldgarn, hvoraf 3 i læggen og 2 i foden, samt fra sålen til læggens overkant omtrent 0,47 meter høje.
- h. Skoene skulle være af almindelig form.
- i. Huen skal være af blå lærred og bestå af 2 stykker, et fladt og et rundt uden rynker.
- k. Forklædet skal være af brunrandet (smalrandet) vendtøj (bommes) og af almindeligt snit.
 1. Tørklædet skal være af brunt og hvidt rudet bomuldstøj.
- m. Lommestørklædet skal være af brunrandet bomuldstøj.
- n. Undertrøjen skal være af hvid halvfionel indvævet med brune render samt til at knappe foran.

§ 2. Mellemgråt vadmel (halvstampedt og helstampedt) til trøjer, yderskørter og underskørter bliver at tilvirke ved og at levere fra Kristiania Tugthus efter af justitsdepartementet approberede prøver til de oven anførte priser pr. meter¹⁾.

§ 3. Tilvirkningen af de øvrige beklædningsstoffer skal foregå ved hver anstalt (Kristiania Tugthus og Thronhjems Tugthus) for sig efter at justitsdepartementet approberede prøver.

¹⁾ Vadmel halvstampedt er beregnet til 3,85 kr. pr. meter, helstampedt til 5,10 kr. pr. meter, brunrandet vendtøj til 0,64 kr. pr. meter, halvfionel til 1,27 kr. pr. meter. (Red. Anm.)

§ 4. Forfærdigelsen af de omhandlede beklædningsgenstande udføres af hver anstalt (Kristiania Tugthus og Thronhjems Tugthus) for sig.

§ 5. Samtlige beklædningsgenstande skulle — yderklæderne på deres indvendige side — stemples med vedkommende anstalts mærke.

§ 6. De skulle benyttes sålænge som de med fornødne reparationer måtte skønnes at kunne være anvendelige og brugbare.

§ 7. Fornøden istandsættelse af beklædningsgenstandene udføres af hver anstalt (Kristiania Tugthus og Thronhjems Tugthus) for sig.

§ 9. Ombytte skal finde sted:

- a. af linneder, strømper og lommeterklæder en gang ugenlig,
 - b. af livstykker, underbuxer og huer hver 14de dag, og
 - c. af forklæder, tørklæder og undertrøjer hver 8die uge,
- da der skal gives fangerne rent af disse genstande.

§ 10. Derhos skal det være tilladt, at de enkelte fanger, der beskæftiges med arbejde, hvorved deres yderklæder i særdeles grad tilsmudses, såsom ved arbejde med maskiner, gives ombytte af trøje og yderskørt på søn- og helligdage.

§ 12. Nærværende reglement træder i kraft fra 1ste Juli 1881 efterhånden som det måtte blive uomgængelig fornødent at anskaffe ny beklædningsgenstande af de i reglementet nævnte sorter.

§ 14 Afvigelser fra de i dette reglement givne bestemmelser må ikke finde sted uden justitsdepartementets samtykke.

Reglement

for

fangebehandlingen i rigets fælles-straffearbejdsanstalter,

bifaldet ved kongelig resolution af 8de Januar 1881.

§ 1. Fanger modtages i straffeanstalterne fra kl. 7 morgen til kl. 7 aften.

§ 2. Med hver fange skal ved hans afleverelse til straffeanstalten følge:

1. Samtlige over angældende ergangne domme med tilhørende akter in originali, eller, forsåvidt dette i noget tilfælde ikke kan ske, bekræftede udskrifter af vedkommende domskonklusioner og af de i sagerne afsagte under- og overrettsdommes præmisser, forsåvidt de vedkomme angældende. Domsakten eller i tilfælde den bekræftede udskrift af domskonklusionen skal være forsynet med påtegning om, at dommen er forkyndt for angældende.

2. Følgebrev fra vedkommende øvrighed, indeholdende angældendes signalement og fortegnelse over de domsakter eller andre dokumenter, som medfølge, samt, forsåvidt den originale domsakt ej kan medfølge, oplysning om, hvorhen samme er eller bliver sendt.

3. Opgave over hvad fangen medbringer, derunder indbefattet de klædningsstykker, som fangen er iført.

§ 3. Fangerne skulle ved indbringelsen, såsnart bestyreren har overbevist sig om, at betingelserne for deres modtagelse ere tilstede, hensættes i en modtagelsescelle, hvor de forblive i 3 dage.

§ 4. Under opholdet i modtagelsescellen skulle fangerne:

1. visiteres, undersøges af lægen, vejes, bades og iføres fange-dragten, samt for mandsfangers vedkommende barberes og klippes,
2. fratages de klæder og andre effekter, som de have medbragt, hvilke efter bestyrerens bestemmelse enten blive at opbevare eller, forsåvidt de i sig selv eller på grund af straffetidens længde ikke egne sig dertil, at tilintetgøre eller at bortsælge; i sidste tilfælde bliver salgsbeløbet at godskrive vedkommende fange,
3. fremstilles for bestyreren og meddeles forklaring om straffen, de skulle undergå,
4. gøres bekendte med vedkommende reglementer og forskrifter, hvorefter de have at rette sig under deres ophold i straffe-anstalten, og
5. indføres i fangeprotokollen med de i dennes rubriker forlangte oplysninger.

§ 5. Fra modtagelsescellen skulle fangerne, forsåvidt dertil haves anledning, hensættes i en ordinær celle i så lang tid, som bestyreren efter overlæg med præsten og lægen finder passende, under iagttagelse af forskrifterne i lov om Bodsfængslet af 12te Juli 1848 § 14.

Ved bestemmelsen af tiden bør komme i betragtning, om fangerne før deres indbringelse i straffeanstalten have været under-givne varetægtsarrest i distriktsfængsel og hvorlænge denne har været.

§ 6. Fangerne skulle derefter, såsnart præsten har gjort sig bekendt med de dem vedkommende akter, fremstilles for præsten til nærmere undersøgelse om deres dåb, konfirmation, sjælestilstand, tidligere vandel og livsforhold samt for af præsten i forening med læreren at prøves i kristendomskundskab, læsning og skrivning.

§ 7. Ny indkomne fanger skulle i de ugenlige forsamlinger af straffeanstaltens funktionærer gøres til genstand for særlig omtale og forhandling.

§ 8. Ved anbringelsen af fangerne på de fælles arbejdsrum og soverum bør, navnlig hvad soverummene angår, såvidt muligt iagt-

tages, at sådan klassifikation af fangerne finder sted, som måtte anses hensigtsmæssig og gavnlig.

§ 9. Fangerne tilholdes at udføre de arbejder, som for straffoanstalten ere bestemte. Med hvilket af disse arbejder en fange skal beskæftiges, bestemmes af bestyreren, der herved har at tage hensyn til fangens alder, kræfter, tidligere beskæftigelse og havende færdigheder samt at have for øje at gøre fangen, såvidt muligt, skikket til fremtidigt erhverv.

I arbejdets udførelse skulle fangerne, såvidt fornødiges, undervises af opsynspersonalet.

For alle arbejder, efter hvis beskaffenhed det kan ske, skal efter vunden erfaring og nøje prøvelse fastsættes et bestemt arbejdspensum for dagen eller ugen, som fangen har at præstere. Af hensyn til forskellen i legemskræfter, dygtighed, forkundskaber, færdighed og anlæg m. v. bliver at fastsætte 3 arter af arbejdspensum, nemlig:

- a. fuldt arbejdspensum
- b. middels do. og
- c. lærlingepensum.

For overarbejde, hvorom ligeledes bliver at give de fornødne regler, kan tilstås fangerne en opmuntring, bestående i enkelt eller dobbelt tillægskost efter overarbejdets beskaffenhed og mængde eller i stedet herfor, om sådant senere måtte bestemmes, en liden godtgørelse i penge.

Angående fastsættelsen af arbejdspensum og regler for overarbejde såvelsom om forandringer heri bør forhandles i de ugenlige forsamlinger af straffeanstaltens funktionærer, hvorefter bestyreren afgiver de fornødne forslag, der undergives justitsdepartementets approbation.

Med hensyn til de arbejder, for hvilke et arbejdspensum ikke hensigtsmæssigen lader sig fastsætte, har bestyreren for hvert enkelt tilfælde nøje at undersøge og bedømme fangens flid samt derefter at afgøre, om der bør tilstås ham en opmuntring som anført.

Udenfor det i kongl. resol. af 27de November 1875 post 2 for Akershus Straffeanstalts vedkommende omhandlede tilfælde må fangerne ikke anvendes til arbejde udenfor straffeanstalten.

På søn- og helligdage må intet arbejde finde sted udenfor den nødvendige husgerning.

§ 10. Der skal gives fangerne undervisning i religion og, såvidt muligt, i andre fag, der læres i almueskolen.

I undervisningen skal ordenligvis enhver fange deltage, sålænge han ikke har fyldt det 35te år. Ældre fanger kunne efter deres ønske tilstedes adgang til skolen.

De fanger, der hensidde i celle — ofr. § 5 — meddeles undervisning i cellen, de øvrige i fælles skolelokale.

I undervisning, som gives på søn- og helligdage, er deltagelsen for alle fanger frivillig.

De nærmere bestemmelser om undervisningen afgives af justitsdepartementet.

§ 11. Fangerne skulle ydes fornøden sjælepleje.

I den anordnede fælles gudstjeneste på søn- og helligdage såvelsom i andagtsøvelser, katekisationer og bibellæsninger, der foreskrives afholdte, have alle fanger at deltage.

Dog skal det i særegne tilfælde være overladt til bestyreren at tilstå en fange fritagelse herfor i kortere eller længere tid, når dette efter samråd med præsten måtte findes rigtigt.

Hver aften skal efter endt aftensmåltid på vedkommende arbejdsrum eller soverum oplæses en bøn for fangerne af en blandt disse af bestyreren efter samråd med præsten valgt fange.

Hver fange skal være forsynet med en salmebog, et ny-testamente og en bønnebog.

§ 12. Fangerne erholde sund og nødtørftig kost. Nydelsen af brændevin eller dermed tilberedet drik må ej tilstedes fangerne, medmindre det af straffeanstaltens læge foreskrives som lægemiddel i sygdomstilfælde. Kostens beskaffenhed, mængde og bestanddele bestemmes ved af justitsdepartementet udfærdigede regler og særligt for friske og syge fanger. I den reglementerede kost kan for enkelt fange i sygdomstilfælde af straffeanstaltens læge gøres sådan forandring, som han måtte finde fornøden.

§ 13. Fanger af samme køn skulle bære en ensartet dragt. Det nærmere angående beklædningens beskaffenhed og form, samt hvilke beklædningsgenstande hver fange skal have m. v. anordnes af justitsdepartementet ved derom udfærdigede reglementariske bestemmelser.

§ 14. Hver fange skal have sin særskilte seng og behørig sengklæder.

Disses beskaffenhed m. v. bestemmes af justitsdepartementet.

§ 15. Om hverdagene skulle fangerne stå op kl. 5½ om morgenen.

Arbejdstiden begynder kl. 6 og vedvarer til kl. 7½ aften, da aftensmaden uddeles, med afbrydelse foruden af den tid, der medgår til undervisning og andagtsøvelser, også af de til spisning, bevægelse i fri luft og hvile bestemte tider, som ere: fra kl. 8 til 8½ formiddag, fra kl. 12 til 1½ middag og fra kl. 4½ til 5 eftermiddag.

Hver lørdags eftermiddag arbejdes dog fra kl. 1½ til klokken 5, da arbejdet ophører, medens tiden, indtil aftensmaden uddeles, anvendes til rengøring, badning samt til at aflevere det skidne og modtage det rene linned m. v. Ligeledes arbejdes til og ophører arbejdet kl. 5 eftermiddag juleaften, nytårsaften og dagen før almindelig bededag.

For udarbejdere kan i den mørke årstid heri gøres de tillempninger, som straffeanstaltens bestyrer måtte finde nødvendige.

På søn- og helligdage, da intet arbejde udenfor den nødvendige husgerning finder sted, skulle fangerne stå op kl. 7 om morgenen.

De deltage på disse dage i den anordnede fælles gudstjeneste eller andagtsøvelse.

Forsøvrigt bør der gives dem adgang til at beskæftige sig med læsning, skrivning og regning, at modtage undervisning, påhøre foredrag og deslige.

Spisetiderne på søn- og helligdage ere de samme som på hverdagene.

Hver dag skulle fangerne være i seng kl. 9 aften.

En detaljeret dagsorden angående arbejds-, spise- og hviletid m. m. udfærdiges af justitsdepartementet.

§ 16. Fanger, der ikke ere beskæftigede med udvendige arbejder eller i åbne rum, gives om hverdagen daglig $\frac{1}{2}$ times ophold i fri luft enten i de i § 15 nævnte fritider om formiddag, middag og eftermiddag, eller i fornødent fald til anden bekvem tid.

På søn- og helligdage indrømmes dem så megen bevægelse i fri luft, som omstændighederne tillade.

Fanger, der hendsidde i ordinær celle, gives til bekvemme tider to gange daglig ophold i fri luft med $\frac{1}{2}$ time hver gang.

Med hensyn til fanger, der hendsidde i straffecelle, forholdes i heromhandlede henseende overensstemmende med hvad vedkommende revselsesreglement bestemmer.

Fanger, der ere på sygestuen, indrømmes ophold og bevægelse i fri luft efter lægens nærmere forskrift.

§ 17. Der skal omhyggelig sørges for, at alle lokaler — såvel arbejds- og soverum som celler m. v. — jevnlig og tilstrækkelig udluftes og rengøres.

Også sengesteder og sengeklæder bør til passende tider udluftes og renses.

I den kolde årstid skal det påses, at der i arbejdsrummene om dagen og i soverummene om aftenen, når fangerne komme ind i disse, er en passende temperatur.

I den mørke årstid skulle de fælles soverum være oplyste om natten.

§ 18. Fangerne skulle strengt holdes til renlighed.

De skulle hver morgen, når de stå op, vaske ansigt og hænder samt kæmme og ordne sit hår.

Hver fange skal have en kam og ugenlig tilstås $1\frac{1}{2}$ lod (28 gram) sæbe. Håndklæder, der skiftes hver lørdag, gives efter behov.

I reglen skulle fangerne, når intet derfor er til hinder, hver 4de uge gives et bad.

Det tillades i reglen ikke mandsfanger at bære skæg. De skulle barberes 1 à 2 gange om ugen og deres hår klippes så ofte det fornødiges.

Barberingen og klipningen udføres — under tilstedeværelse af fornødent opsyn — af en eller flere fanger, som dertil af bestyreren vælges blandt straffeanstaltens pålideligste og bedste fanger.

§ 19. Fangerne skulle vise ærbødighed og ubetinget lydighed mod samtlige deres foresatte i straffeanstalten. De skulle opføre sig høfligt og anstændigt mod enhver i straffeanstalten såvel deres foresatte som medfanger.

De have punktlig at rette sig efter den for straffeanstalten bestemte orden samt de givne reglementer og forskrifter.

De skulle behandle alt, hvad der leveres dem i hænde, med behørig forsigtighed og omhu.

De skulle i arbejdstiden stedse være beskæftigede. Udenfor arbejdstiden bør det ikke være dem tilladt at sysselsætte sig med arbejde.

Under arbejdet må de ikke forlade den dem anviste plads uden med vedkommende betjents tilladelse.

Heller ikke må de i arbejdstiden tale med hverandre udenfor hvad der for arbejdets skyld er nødvendigt. I hviletiderne, under bevægelse i fri luft og på de fælles soverum skal det derimod ikke være dem forment at samtale med hverandre, men højrrøstet tale støj og larm må ikke finde sted.

§ 20. Foruden de til undervisningen udforderlige skolebøger og isøvrigt fornødent skolemateriale skal ved hver straffeanstalt have en bogsamling for fangerne, bestående af bøger af opbyggeligt, belærende og underholdende indhold.

Af denne bogsamling kunne fangerne erholde udlånt bøger, som præsten, der bestyrer bogsamlingen, måtte finde at egne sig for dem, og som det tillades dem at læse i deres fritider og på søn- og helligdage. I reglen bør en fange ikke oftere end en gang hver måned gives en ny bog.

Aviser og tidsskrifter må ikke — uden i særegne tilfælde — gives nogen fange ihænde.

§ 21. Det tillades i reglen fangerne en gang hver tredje måned at afsende og modtage brev.

Til at afsende eller modtage brev udfordres dog i hvert enkelt tilfælde bestyrerens tilladelse.

Intet brev må afgå fra eller afgives til fangen, før det er gennemset af bestyreren og præsten.

Finder bestyreren brevets indhold at være af sådan beskaffenhed, at det bør tilbageholdes, bliver i reglen vedkommende fange derom at underrette.

Brevskrivning må alene finde sted på søn- og helligdage.

§ 22. Ligeledes tillades det — med samtykke af bestyreren for hvert enkelt tilfælde — i reglen fangerne at modtage besøg af slægtninge eller bekendte en gang hver tredje måned.

Samtale mellem fangerne og deres slægtninge eller bekendte må kun finde sted i overvær af en af straffeanstaltens funktionærer, der nøje har at påse, at fangerne intet modtage af de besøgende.

Der skal fastsættes en bestemt tid på dagen, hvori sådanne be-

og kunne ske, ligesom det for hvert enkelt tilfælde af bestyreren skal bestemmes, hvor længe samtalen må vare.

§ 23. Fremmede må ikke tilstedes adgang til at besøge straffeanstalten uden særskilt tilladelse af bestyreren eller straffeanstaltens højere foresatte. Sådant tilladelse bør kun meddeles til personer, der skønnes at have en særlig interesse af at blive bekendte med straffeanstaltens forhold. Besøget bør ske under ledsagelse af bestyreren eller underinspektøren og tillades det ikke de besøgende at tale med fangerne.

Sådanne besøgende skulle derhos antegne deres navne i en ved straffeanstalten beroende dertil indrettet protokol.

§ 24. Begivenheder af vigtighed for nogen fange kunne til enhver tid meddeles bestyreren, der har at afgøre, hvorvidt samt når underretning derom bør gives fangen.

§ 25. For flid, god opførsel og alvorlig stræben efter forbedring kunne fangerne tilstå forskellige opmuntringer.

Disse bestå i:

- a. Tillægskost.
- b. 1 tomme (26 millimeter) tobak daglig extra for mandsfanger og $\frac{1}{2}$ lod (5 gram) snus daglig for ældre kvindefanger.
- c. Anvendelse til mere betroede arbejder, såsom i køkken, bageri og vadekeri, til barbering, sygepasning og rengøring m. v.
- d. Tilladelse til at erholde bøger fra bogsamlingen gradvis hver 3die uge, hver 2den uge og hver uge.
- e. Tilladelse til at afsende og modtage et brev gradvis hver 2den måned, hver 6te uge og hver måned.
- f. Tilladelse til at modtage besøg af slægtninge og bekendte ligeledes gradvis hver 2den måned, hver 6te uge og hver måned.
- g. anbefaling til understøttelse af vedkommende fængselselskab.

§ 26. For disciplinære forseelser, som fangerne gøre sig skyldige i, blive de at anse med revsels overensstemmende med vedkommende revselsesreglementer.

§ 27. I sygdomstilfælde blive fangerne at behandle efter lægens anvisning. Ere de uskikkede til arbejde, blive de i reglen efter lægens nærmere bestemmelse at indlægges på sygestuen.

Opstår på grund af sygdommens beskaffenhed spørgsmål, om en fange bør indlægges i et sygehus eller en sindssygeanstalt, bliver i reglen at indhente justitsdepartementets samtykke dertil. Tillade ikke omstændighederne dette, fremgås efter lægens anordning og gøres i så tilfælde strax indberetning til justitsdepartementet.

Kvindefanger, der nedkomme under deres hensiddens i straffeanstalten, kunne tillades at beholde barnet hos sig i en tid af 2 måneder.

§ 28. Begærer en fange tilladelse til at indgive underdanigst ansøgning om benådning, må dette ikke negtes.

Ansøgningen bliver at behandle i den ugenlige forsamling af straffeanstaltens funktionærer og skal ved dens indsendelse til justits-

departementet ledsages foruden af vedkommende akter af en afskrift af forsamlingens udtalelse samt bestyrerens særskilte erklæring.

I særegne tilfælde, hvor sådanne ekstraordinære omstændigheder ere forhånden, at der skønnes at kunne være spørgsmål, om vedkommende fange bør forundes benådning, skal bestyreren indgive underdanigst ansøgning om benådning for fangen, hvilken ansøgning fremmes på sædvanlig måde.

§ 29. Tillades en fange overført fra en straffeanstalt til en anden, bliver den tid, der medgår under transporten, at medregne i straffetiden.

§ 30. Når det i enkelt tilfælde for sikkerhedens skyld anses fornødent, kan fangen belægges men jern såvelsom hensættes i celle (cfr. kriminallovens kap. 2 § 12 og § 15 i lov om Bodsfængslet af 12 Juli 1848).

§ 31. Der må ikke negtes fangerne adgang til at tale med bestyrelsen eller den eller de embedsmænd, som på justitsdepartementets vegne efterse straffeanstalten.

§ 32. Når cellerne ikke fornødiges til optagelse af indkommende, udgående eller til revselse eller for sikkerhedens skyld deri indsatte fanger, kan bestyreren efter overlæg med præsten bestemme, at de fanger, som måtte ønske sådant, hensættes deri til afsondring fra deres medfanger, cfr. § 15 i lov om Bodsfængslet af 12te Juli 1848.

Forsøvrigt bør cellerne, såvidt dertil er anledning, anvendes til deri at anbringe for na ten dels fanger, der kunne befrygtes på de fælles soverum at ville kunne udøve en skadelig indflydelse på deres medfanger, dels yngre fanger, især sådanne, som indkomme i straffeanstalten for andre forbrydelser end tyveri.

§ 33. Med hensyn til fangers løsladelse bestemmes følgende:

- a. Når fanger skulle løslades, bliver der en passende tid før løsladelsen — dog at denne i tilfælde af benådning ikke desfor medelst udsættes — i de ugenlige forsamlinger af straffeanstaltens funktionærer at forhandle om deres fremtidige stilling, om de ere trængende og værdige til hjælp, hvorledes denne bør ydes dem, og hvad der kan gøres for dem, samt om i overensstemmelse dermed at anbefale dem til understøttelse af vedkommende fængselselskab.
- b. Forinden løsladelsen skal en fange, forsåvidt dertil haves anledning, — under iagttagelse af forskrifterne i § 14 i lov om Bodsfængslet af 12te Juli 1848 — hensættes i ordinær celle i mindst 8 døgn.
- c. Under dette ophold i celle skal fangen:
 1. prøves i kristendomskundskab, læsning og skrivning,
 2. undersøges af lægen og vejes,
 3. gives passende formaninger af bestyreren og præsten.
- d. På løsladelsesdagen blive fangerne at gengive deres opbe-

varede klæder, effekter og penge — cfr. § 4 nr. 2 ovenfor — hvorfor de have at meddele kvittering.

- e. Forsåvidt deres egne klæder, der, om de tiltrænge det, forinden skulle istandsættes, ikke måtte være tilstrækkelige, skulle de forsynes med de nødvendige klædningsstykker, helst indkøbte brugte, så de kunne løslades i en anstændig ikke iøjnefaldende dragt.

- f. Fangerne skulle på løsladelsesdagen i reglen løslades om formiddagen; dog bør for de fangers vedkommende, for hvem der samme dag er anledning til at afrejse til deres hjemsted eller et andet sted, tages hensyn til afgangstider for jernbanetog og dampskibe.

I tilfælde af at flere skulle løslades på samme dag iagttages det, at sådant sker enkeltvis med passende mellemrum.

- g. De skulle i overensstemmelse med bestemmelsen i kongelig resolution af 9de August 1877 forbiølpes til at komme til deres hjemsted eller til et andet sted inden riget, hvor de for bestyreren gør det sandsynligt, at de ville kunne ernære sig på lovlig måde.

- h. Enhver fange, der løslades, skal til sin legitimation af bestyreren meddeles et løsladelsespas, der indeholder oplysninger om den pågældendes personalia og klædedragt samt om de effekter og penge, som fangen ved løsladelsen måtte være i besiddelse af.

På dette løsladelsespas skal tillige af præsten meddeles fangen attest om hans forhold med speciel bemærkning om, når og hvor han er konfirmeret, såvelsom om når han sidst har kommuniceret, samt af lægen om hans sundhedstilstand.

- i. Om enhver fanges løsladelse skal politimesteren på det sted, hvor straffeanstalten er beliggende, betimeligen og mindst 3 dage før end løsladelsen skal foregå, meddeles underretning tilligemed oplysning om den af angældende begåede forbrydelse og udholdte straf samt om angældendes tilkommende opholdssted.

På løsladelsesdagen meddeles derhos politimesteren en bekræftet genpart af det angældende meddelte løsladelsespas med på tegnede attester af præsten og lægen.

Skal fangen befordres til sit hjemsted eller et andet sted inden riget, bliver tillige politimesteren i det distrikt, hvortil angældende sendes, samtidig at meddele underretning om løsladelsen og lignende oplysning som nævnt samt på løsladelsesdagen at tilstille en bekræftet genpart af løsladelsespasset med påtegninger.

- k. For afsendelsen af sådanne fanger, der skulle befordres til deres hjemsted eller til et andet sted inden riget, bør straffeanstaltens bestyrer drage omsorg. De bør ledsages til jernbanestationen eller afgangsstedet for vedkommende dampskib ved en af straffe-

anstaltens betjente, der påser deres afrejse. Kan denne ikke foregå på løsladelsesdagen, bør der sørges for et passende tilflugtssted for dem, til afrejsen kan finde sted. Såvel om måden for afsendelsen som i tilfælde om det valgte tilflugtssted og om afrejsen bliver politimesteren at meddele underretning.

Skal angældende forblive på stedet, bliver han, forinden han løslades, ved en af straffeanstaltens betjente at fremstille på politikammeret for vedkommende embedsmand.

1. Er fangen en fremmed, der efter endt straffetid skal transporteres ud af landet, skal der, når sådan fange indkommer i straffeanstalten, på hensigtsmæssigste måde ved gennemgåelse af vedkommende akter og examination af angældende m. v. anstilles nøjagtig undersøgelse angående angældendes rette fædested, hjemstavn og nationalitet og, såsnart sådant kan ske samt i ethvert tilfælde en rum tid før angældendes løsladelse, afgives til politimesteren på det sted, hvor straffeanstalten er beliggende, en såvidt mulig fuldstændig fremstilling af, hvad der i det hele er oplyst om angældendes personalia og fortid tilligemed en afskrift af konklusionen af den dom, ved hvilken udtransporten er bestemt (cfr. kongelig resolution af 9de September 1817, overenskomst af 7de Marts 1823 og konvention med Rusland af 27de December 1860).

Ved løsladelsen bliver en sådan fange ved en af straffeanstaltens betjente at aflevere på politikammeret.

- m. Lider fangen på den tid, han skal løslades, af sådan sygdom, at han ikke kan hjemsendes, men dog tåler at flyttes, bliver angældende ved politiets foranstaltning at indlægges på et sygehus. Er sygdommen af den beskaffenhed, at angældende på løsladelsesdagen ikke uden fare for helbredden kan flyttes, tilledes det, at han på straffeanstaltens bekostning nyder kur og pleje på dens sygestue, indtil han uden fare kan flyttes og ved politiets foranstaltning indlægges på et sygehus. I begge tilfælde blive fattigvæsenet og politiet i betimelig tid at meddele fornøden underretning.

Henligger fangen på den tid, hans løsladelse skal foregå, på sygehus eller sindssygeanstalt, bliver såvel bestyrelsen for vedkommende sygehus eller sindssygeanstalt som fattigvæsenet betimelig at underrette om, fra hvilken dag angældende er løsladt fra sit forhold til straffeanstalten.

§ 34. Dør en fange i straffeanstalten, bliver liget, såsnart lægen har besigtiget det og afgivet sin erklæring, at henbringe til et for sådanne tilfælde bestemt rum inden straffeanstalten og at nedlægge i en simpel ligkiste.

Til en af bestyreren og præsten nærmere bestemt tid bringes ligkisten til et bekvemt sted inden straffeanstalten, — enten et gårdsrum, en åben plads eller i tilfælde et ledigt lokale — hvor da

overvær af så mange af fangerne og betjeningen, som bestyreren bestemmer, jordfæstelsen finder sted. Dog skal, når vedkommende præst ønsker det, intet være til hinder for, at jordpåkastelsen sker på kirkegården.

Liget henbringes til og jordes på vedkommende kirkegård, forsåvidt det ikke for de i Kristiania værende straffeanstalters vedkommende i overensstemmelse med bestemmelserne i kongelig resolution af 11te Januar 1820 kan tillades afgivet til anatomikammeret i Kristiania.

Dødsfaldet bliver af bestyreren strax at anmeldte for skifteretten, der, forsåvidt den afdøde måtte efterlade effekter eller penge ved straffeanstalten, tillige meddeles en opgave over disse til nærmere bestemmelse om, hvorledes med samme skal forholdes.

Endelig har præsten at meddele sognepræsten i den menighed, hvor den afdøde hører hjemme, underretning om dødsfaldet med anmodning om at drage omsorg for, at den afdødes slægtninge blive gjort bekendt dermed.

§ 35. På hvert arbejdsrum og soverum såvelsom i cellerne skal stedse findes ophængt på væggen et på pap påklæbet trykt exemplar af dagsordenen, revselsesreglementet, reglementerne for bespisning og beklædning, de udfærdigede arbejdstaxter og ordensregler samt i det hele af alle de forskrifter, der vedkomme fangetugten og ere af sådant indhold, at de bør komme til fangernes kundskab.

§ 36. De nærmere mere detaljerede regler, som måtte fornødiges til opretholdelse af god orden i straffeanstalten, forsåvidt fangernes behandling angår, gives af bestyreren.

Mindre væsenlige forandringer i og tillæg til dette reglement, hvilke erfaring måtte vise at være fornødne eller hensigtsmæssige, kunne af justitsdepartementet bestemmes.

LOV

angående

Bodsfængslet i Kristiania og om anvendelse af celler ved de øvrige straffearbejdsanstalter.

12 Juli 1848.

§ 1. „Forbrydere af mandkønnet, som for forbrydelser, begåede efterat denne lov er trådt i kraft, tilkendes straffearbejde i 5te eller 4de grad, og som, når straffen kommer til fuldbyrdelse, ere i alderen fra det fyldte 18de til det fyldte 30te år, kunne, forsåvidt dertil er

anledning, hensættes i Bodsfængslet ved Kristiania i en straffetid, der er en trediedel kortere end den, angældende ellers have at udholde. Ved denne forkortelse i straffearbejdstiden regnes en måned lige med 30 dage.

Andre til straffearbejde domfældte forbrydere af mandkønnet, der ere over 18 år gamle, kunne, når de deri samtykke, med samme forkortelse i straffetiden, forsåvidt denne er tidsbestemt, hensættes i Bodsfængslet, dog ikke for en kortere tid end 4 måneder og ikke for en længere tid end 4 år.

Den nærmere bestemmelse om, hvilke forbrydere, med hensyn til plads i fængslet og andre omstændigheder, deri skulle optages, afgives af kongen.

§ 2. Den grundregel, som ved den hele anordning i Bodsfængslet skal iagttages, og i henhold til hvilken alle reglementariske bestemmelser skulle affattes, er, at fangerne i alle tilfælde skulle hindres fra samkvem med og meddelelse til deres medfanger og enhver anden, som kunde formodes at ville virke skadeligt på dem i moralsk henseende, idet man derhos ved arbejde, undervisning og besøg af fængslets foresatte og andre, om hvis karakter og hensigt man kan være forvisset, søger at virke til deres forbedring.

§ 3. Enhver fange skal under hele straffetiden såvel dag som nat holdes i særskilt celle, i hvilken han beskæftiges med arbejde, undervises, tilses, besøges af fængslets direktør og præst og, når fornødiges, af den ved fængslet ansatte læge, og hvor han især behandles således, som i denne lov og de ifølge samme udfærdigede reglementer nærmere bestemmes. Fangerne belægges ikke med jern eller andet tvangsredskab, medmindre sådant i enkelt tilfælde for sikkerhedens skyld agtes fornødent.

Enhver fange skal dagligen tilstedes mindst en halv times bevægelse i fri luft og forøvrigt så ofte og for så lang tid ad gangen, som fangens helbredstilstand måtte fordr det.

§ 4. Cellerne skulle være således indrettede og udstyrede, at der af fangernes ophold sammesteds ingen skade for helbredden er at befrygte. De skulle også være forsynede med sådan indretning, at fangerne, om fornødiges, kunne tilkalde hjælp, hvilken uden ophold skal ydes dem.

§ 5. Såsnart en fange er indkommen i Bodsfængslet, gøres han bekendt med fængslets husorden, gives anledning til arbejde og læsning, samt modtager besøg af fængslets direktør, præst og læge, som anstille foreløbig undersøgelse om fangens fysiske og moralske tilstand og om hans kundskaber og færdigheder.

§ 6. Det påligger Bodsfængslets direktør daglig at besøge et så stort antal fanger som muligt, at bære omsorg for fangernes legemlige og åndelige vel og især, i forening med fængslets præst og dennes medhjælpere, stadigen at stræbe at virke til deres forbedring.

§ 7. Når en fange viser genstridighed, dovenskab eller vrangvillighed i arbejde, rømmer eller gør forsøg på at rømme, sætter sig eller søger at sætte sig i forbindelse med medfange eller anden person, med hvem samkvem er ham forbudt, eller på anden måde forser sig mod de for fængslet gældende bestemmelser, skal direktøren have myndighed til at anvende følgende revselsr:

- 1) Indskrænkning af besøg til det nødvendige tilsyn af opsynsbetjenten — i det højeste i 10 dage.
- 2) Berovelse af adgang til arbejde og læsning — i det højeste i 10 dage.
- 3) Indskrænkning af kosten til vand og brød — i det højeste i 5 dage.
- 4) Hensættelse i dunkel korrektionscelle — i det højeste i 5 dage.

Efter omstændighederne kunne disse revselsr, hvorom for hvert tilfælde det fornødne anføres i en dertil indrettet protokol, anvendes enkeltvis eller flere på en gang.

§ 8. Den nærmere omsorg for fangerne åndelige vel påhviler bodefængslets præst, som udfører gudstjenesten og de forefaldende præstelige forretninger for fangerne og leder deres undervisning. Han skal daglig besøge et så stort antal fanger, som med hensyn til den åndelige pleje, hver enkelt tiltrænger, for ham er muligt, for ved samtale, religiøs belærelse, trøst og formaning at befordre deres moralske forbedring. I disse pligters udførelse bistås han af en eller flere fast ansatte medhjælpere.

Alle fanger, som tiltrænge det, skulle undervises i læsning, religion og bibelhistorie.

Til at meddele denne undervisning ansættes det fornødne antal lærere.

§ 9. Indtil midler erholdes til i fængslet at indrette et kapel, hvor fælles gudstjeneste kan holdes, skal på søn- og helligdagene holdes gudstjeneste i korridorerne for et så stort antal fanger, som uden at forlade deres celler deri kunne deltage.

På samme måde kunne fangerne også modtage undervisning.

§ 10. Tilsynet med sundhedsvæsenet blandt fangerne besørges af Bodefængslets læge. I sygdomstilfælde skal enhver fange behandles i sin celle, medmindre det i særegne tilfælde af lægen skulde anses nødvendigt, at den syge behandles i en fra beboelsescellerne afsides liggende sygecelle.

Dersom lægen finder nogen fange af en sådan særegen sinds- eller legemsbeskaffenhed, at han ikke uden skade for helbredden kan udholde bodefængselsstraf, skal derom afgives beretning til Bodefængslets inspektion, som, efterat have indhentet direktørens og præstens erklæringer, bestemmer, om bodefængselsstraf på sådan fange bliver at anvende.

§ 11. Under hvilke betingelser andre end de, som efter denne lov ere forpligtede til at besøge fangerne, kunne tilstedes adgang til dem, bestemmes ved reglement.

§ 12. Overtilsynet med Bodsføngslets bestyrelse og fangebehandling i samme føres af en inspektion, bestående af 8 medlemmer, der ikke bo over $\frac{1}{4}$ mil fra Bodsføngslet. Af disse forordnes 4 af kongen, hvorimod 2 vælges iblandt Kristiania bys og 2 iblandt Agers præstegælds indvånere, som ifølge lov af 4de August 1845 ere valgbare til kommunale ombud, og som dertil udkåres for 2 år, for byens vedkommende af magistrat og formænd og for præstegældets vedkommende af formandskabet, således at halvdelen årlig fratræder og igen erstattes ved nyt valg. Regeringens medlemmer, højesterets ordenlige medlemmer, og de ved Bodsføngslet ansatte kunne ikke vælges, ligesom medlemmer af formandskabet og de, der ifølge lovgivningen ere fritagne for offentlige personlige ombud, kunne undslå sig for at modtage valget, men forøvrigt ere de valgte, uden hensyn til forud dem påhvilende embede eller ombud, pligtige til at modtage bestillingen, som de dog i tilfælde af genvalg efter udløbet af deres bestillingstid kunne undslå sig for i et med denne lige tidsrum.

De nærmere bestemmelser med hensyn til valgmåden, som måtte gøres fornødne, foreskrives af kongen.

§ 13. Foruden at føre det i § 12 nævnte overtilsyn, udøver inspektionen for såvidt og inden de grænser, kongen sådan bestemmer, også besluttende myndighed i Bodsføngslets anliggender.

Inspektionens medlemmer skulle jævnlig besøge fængslet og fangerne. Mindst en gang månedlig holder inspektionen i Bodsføngslet et møde, ved hvilket idetmindste halvdelen af medlemmerne skulle være tilstede, og undersøges da nøje fængslet og dets indretninger m. v., hvorom og om hvad derved måtte være fundet at bemærke, gøres tilførsel i en dertil autoriseret protokol.

Årligen afgiver inspektionen en beretning om fængslets tilstand og fangebehandlingen m. v. til vedkommende regerings-departement, hvilken beretning offentliggøres.

§ 14. De, der for forbrydelser, begåede, efterat denne lov er trådt i kraft, have at udstå deres straf i andre straffearbejdsanstalter end Bodsføngslet, skulle, for såvidt dertil haves anledning, ved deres indbringelse i, samt forinden deres løsladelse af straffeanstalten, hensættes til afsondring fra deres medfanger i behørigen udstyrede celler i så lang tid, som af straffeanstaltens bestyrelse efter overlæg med vedkommende gejstlige og læge måtte findes passende, dog at afsondringen i intet tilfælde mod fangens villie varer længere end tilsammen i 3 måneder.

§ 15. Når cellerne ikke fornødiges til optagelse af indkommende, udgående eller til revælselse eller for sikkerhedens skyld deri indsatte fanger, kan straffeanstaltens bestyrer, efter overlæg med præsten, bestemme, at de fanger, som måtte ønske sådant, hensættes i dem til afsondring fra deres medfanger.

Hensiddende i celle efter foregående og denne § medfører ingen afkortning i fangens straffetid.

§ 16. De nærmere bestemmelser, reglementer og instruktioner, som ere nødvendige til gennemførelse af de i denne lov indholdte regler, meddeles af kongen eller den autoritet, han dertil bemyndiger."

Ifølge Justitsdepartementets cirkulære af 19de Juli 1880 skulle følgende mandlige forbrydere indsættes i Bodsfængslet:

- a) Alle ved underretterne inden Kristiania, Hamars og Kristiansands Stifter tiltalte, der ere dømte til straffearbejde i 5te eller 4de grad, og som, når straffens fuldbyrdelse skal påbegyndes, ere i alderen mellem 18 og 30 år.
- b) Alle ved underretterne inden Bergens, Throndhjems og Tromsø Stifter tiltalte, der ere dømte til straffearbejde i 5te grad, og som, når straffens fuldbyrdelse skal påbegyndes, ere i alderen mellem 18 og 30 år.

Instrux for inspektionen ved Bodsfængslet,
bifaldet ved kgl. resolution af 10de December 1850.

§ 1. Overensstemmende med lov af 12te Juli 1848 § 12 har inspektionen at føre overtilsynet med Bodsfængslets bestyrelse og fangebehandlingen i samme samt til den ende, overensstemmende med lovens § 13, ved dens enkelte medlemmer jævnlig at besøge fængslet og fangerne, samt mindst en gang månedlig at holde møde i fængslet, hvorved fængslet og dets indretninger nøje undersøges, om hvilken undersøgelses udfald gøres tilførsel i vedkommende protokol. Ligeså har den efter sidstnævnte § at afgive årlig beretning om fængslets tilstand og fangebehandling m. v. Denne beretning afgives inden det påfølgende års 31te Marts.

§ 2. Inspektionen udfører det den pålagte overtilsyn med fængslet ved at påse, at bestemmelserne i loven af 12te Juli 1848, forsåvidt de angå fængslet, såvelsom de i henhold til dem afgivne og herefter afgivendes forskrifter nøjagtig opfyldes, at bestyrelsen, opsynet og fangebehandlingen foregår med omhu og orden, at med fængslets ejendele og forråd sparsommeligen omgås, så at i det hele fængslets økonomi på bedste måde bliver opnået.

Den holder foruden det bestemte månedlige møde (§ 1) samling så ofte, som det af formanden anordnes. Mindst en gang om ugen indfinder et medlem af inspektionen sig i fængslet — forsåvidt forrette medlemmerne efter tur — og besøger da flere af fangerne, fortrinvis dem, som derom have anholdt, anhører deres mulige andragender og overbeviser sig såvidt muligt om, at enhver vedkommende opfylder sin pligt.

Hvad vedkommende inspektionsmedlem finder at bemærke, har han enten strax gennem henvendelse til direktør, præst eller læge at søge rettet eller — især hvis vedkommende funktionær ikke finder at kunne følge den givne antydning — at foredrage til afgørelse i næste inspektionsmøde. Angående sit besøg og hvad derunder er fundet at bemærke eller foretaget gør inspektionsmedlemmet hver gang tilførsel i en dertil bestemt anmærkningsbog.

Hvert fjerdingår lader inspektionen sig meddele ekstrakter af regnskaberne, hvilke ekstrakter den, med bemærkninger, om der til sådanne findes anledning, indsender til justitsdepartementet. 2 gange om året lader den sig af den til at føre overtilsynet med fængslets sundhedsvæsen antagne læge forelægge en beretning herom.

§ 8. Inspektionen og hvert enkelt medlem af den kan nårsomhelst lade sig forelægge hvilket som helst Bods-fængslet vedrørende dokumenter og protokoler, lade sig forevise dets lokaler og beholdninger, kalde for sig fængslets bestyrer og øvrige funktionærer og forlange sig meddelt forklaring om hvad somhelst, fængslet vedkommende.

§ 4. Besluttende myndighed i Bods-fængslets anliggender tilkommer inspektionen i følgende udstrækning:

- a. Overensstemmende med forskrifterne i den kgl. resolution af 12te November 1850 og med de der bestemte indskrænkninger afgiver den bestemmelse om, hvilke af de i Kristiania Tugthus og Agershus fæstnings slaveri hensiddende eller til Tugthuset hendsættendes forbrydere blive at indsætte i Bods-fængslet.
- b. Den bestemmer, ifølge lov af 12te Juli 1848 § 10, om bods-fængselsstraf kan anvendes på fange af særegen sinds- eller legemsbeskaffenhed.
- c. Overensstemmende med kgl. resolution af 12te November 1850, 1ste post, antager den en læge for fængslet og udfærdiger for ham fornøden instrux. Ligeså udfærdiger den instruxer for samtlige ved fængslet ansatte betjente, regnskabsføreren¹⁾ undtagen. Af enhver af inspektionen udfærdiget instrux eller besluttet forandring i en sådan meddeles justitsdepartementet genpart.
- d. Til antagelsen eller afskedigelsen af fængslets første-skolelærer, overvagtimester, vagtmester og værksmester udfordres inspektionens bifald.
- e. Den afgiver de i loven om Bods-fængslet § 11 omhandlede reglementariske bestemmelser.
- f. Den fører overbestyrelsen med fængslets økonomi og forestår — umiddelbart eller gennem direktøren dets forsyning. For tilfælde af mindre betydenhed eller af sådan beskaffenhed, at ophold ikke tales, kan den overdrage til sin formand i tiden mellem de regelmæssige møder at forsyne direktøren med fornøden

¹⁾ Nu: Forvalteren og kassereren undtagne.

bemyndigelse. Forsåvidt der handles om udgifter, der ikke henhøre til de ordinære eller ikke påfordres af den for fængslets forvaltning foreskrevne orden, indhentes justitsdepartementets bestemmelse.

- g. Den afgør, hvilke arbejdsgrene i fængslet skulle drives samt i hvilket omfang hver enkelt, ligesom og hvorledes og til hvilke priser de i fængslet tilvirkede fabrikata skulle afhændes.
- h. Angående afbenyttelsen af de til beboelseslejligheder for betjente bestemte lokaler i fængslet afgiver inspektionen fornøden bestemmelse, ligesom den og afgør, hvorledes der nærmere bliver at forholde med uddelingen af brænde og lys til de i fængslet boende funktionærer og betjente.
- i. Den bestemmer, hvilke bøger og protokoler, foruden de til regnskabsvæsenet henhørende, i fængslet bliver at føre, og autoriserer samme.

§ 5. Til fornøden legitimation ved regnskaberne meddeler inspektionen skøn over eller approbation på de deri anførte og ikke på anden måde behørig legitimerede tab og indsvindinger af materialier, fabrikata og proviantsorter. Lignende skøn afgives af inspektionen eller efter sammes bemyndigelse af mindst 2 af dens medlemmer med hensyn til kassable inventariesager.

§ 6. Rekvisioner af penge fra fængslets regnskabsfører¹⁾ skulle af inspektionen forsynes med påtegning om nødvendigheden deraf, forinden de indsendes til justitsdepartementet.

§ 7. Så ofte en betjent ved Bødsfængslet antages eller afskediges, har inspektionen derom til justitsdepartementet at gøre indberetning, ledsaget, hvad antagne betjente angår, af oplysning om vedkommendes alder, tidligere stilling, skudsmål m. v., samt, når en betjent er afskediget, om grunden dertil.

§ 8. Når der bliver spørgsmål om en i bødsfængslet hensiddende fanges benådning, har inspektionen derom, efterat direktørens og præstens erklæringer ere indhentede, at gøre forestilling eller afgive betænkning til justitsdepartementet.

§ 9. Inspektionen har, når den måtte finde nogen væsentlig forandring i fængslets forvaltningsmåde ønskelig, desangående at indgå med forestilling til justitsdepartementet. Ligeledes har den at tage under overvejelse enhver af direktøren, præsten eller lægen foreslået forandring i den engang foreskrevne orden og, hvis sagen henhører under dens egen afgørelse, at afgive bestemmelse eller, i modsat fald, at indsende den til justitsdepartementet. Lignende betænkning har inspektionen at afgive om enhver fængslet vedkommende genstand, hvorom dens formening søskes af justitsdepartementet.

¹⁾ Kassierer.

§ 10. Inspektionen antager til medhjælp en skriver, om hvis løn den gør forslag til justitsdepartementet.

§ 11. Af bøger føres: forhandlingsprotokol, journal og kopi-bog samt den i § 2 omhandlede anmærkningsbog, hvilke søges autoriserede af justitsdepartementet.

§ 12. I inspektionen afgøres sagerne ved stemmemajoritet og i tilfælde af stemmelighed gør formandens udsættelse.

Reglement for fangebehandlingen i Bodsfængslet,
bestemt ved kongelig resolution af 27de Februar 1851, med de af
justitsdepartementet deri senere foretagne forandringer.

§ 1. Fangerne skulle ved indbringelsen, så snart direktøren har overbevist sig om, at betingelserne for deres modtagelse ere tilstede, inden de indsættes i nogen af de ordinære fangeceller i fængslet, undersøges aflægen, derefter i reglen bades, samt iføres fangedragten og gøres bekendte med de regler, hvorefter de have at indrette deres opførsel.

§ 2. De klæder og andre effekter, som de medbringe i fængslet, skulle fratages dem, og ifølge direktørens bestemmelse enten opbevares eller, hvis de dertil ikke egne sig, tilintetgøres.

§ 3. Fangerne iføres ved indbringelsen en ren og tilstrækkelig varm dragt af sådan beskaffenhed, som af justitsdepartementet nærmere foreskrives. Ligeså forsynes de med de behørigte sengklæder. En gang ugenlig skal der gives dem rent linned og hver 6te uge rene lagen.

§ 4. Sengene skulle i de almindelige celler være løse hængekøjer. Udenfor sygdomstilfælde skal det ikke være fangerne tilladt at benytte dem undtagen i den til søvn bestemte tid, hvorfor de om dagen skulle være nedtagne og sammenrullede. I korrektionscellerne skal sengestedet være en fast stående brix og sengklæderne om dagen borttages.

§ 5. Fangerne skulle, når sygdomstilfælde ikke forhindrer sådant, fra 20de April til 19de September stå op klokken 1 kvarter før fem, og fra 20de September til 19de April 1 kvarter før 6 om morgenen, og i reglen beskæftiges om sommeren i 12 og om vinteren i 11 timer daglig med arbejde, deri beregnet den tid, hvori de nyde undervisning. De skulle i vintermånederne gå tilkøjs kl. 8½ og om sommeren kl. 9 om aftenen. Der indrømmes dem 2 timer daglig til deres måltider, og efter omstændighederne en halv eller hel time til bevægelse i fri luft. På søn- og helligdage stå de op 2 timer senere.

§ 6. Ifølge direktørens bestemmelse kan der indrømmes fangerne

indtil 2 timers fritid efter aftenmåltidet til at læse, skrive eller lignende.

§ 7. De skulle have 3 måltider daglig af sådan beskaffenhed og mængde, som ved reglement, approberet af justitsdepartementet, bestemmes. Der skal desuden — ligeledes med justitsdepartementets bifald — fastsættes et reglement for tillægskost, hvilken ifølge direktørens bestemmelse tildeles de fanger, som måtte tiltrænge en noget rigeligere forplejning end den ordinære, ligesom der forsvrigt i det reglementerede kosthold kan gøres sådan forandring, som fængslets læge i sygdomstilfælde måtte finde fornøden.

§ 8. Fangerne skulle daglig have adgang til at henvende sig til direktøren, og 2 gange daglig skulle vedkommende vogtere indfinde sig i deres celler for at visitere, hvorhos de også ellers, så ofte fornødent gøres, skulle tilses af deres vogtere, af lægen, af betjentene ved arbejdsdriften, samt turvis, så ofte tiden tillader det, af overvagtimesteren og vagtmesteren. Ligeså modtage de — i reglen turvis — besøg til samtale eller undervisning af inspektionens medlemmer, direktøren, præsten og skolelærerne samt af personer udenfor fængselet, som det i sådan hensigt måtte tillades at indfinde sig hos dem. Når fangerne udenfor de tider, de tilses, have noget af vigtighed at anbringe, skulle de tilkendegive dette ved sømmeligen at afbenytte det til cellerne førende klokkeapparat.

§ 9. Det tillades i reglen (således som det nærmere er bestemt i klasseinddelingen) fangerne kun en gang hvert fjerdingår, og da altid med samtykke af direktøren efter overlæg med præsten, at modtage brev fra eller besøg af deres pårørende eller bekendte. Det samme gælder også afsendelse af brev. Alle breve fra og til fangerne skulle gennemses af direktøren og præsten. Hvis brevene befindes at være af sådant indhold, at de bør tilbageholdes, bliver vedkommende fange derom at underrette.

§ 10. Samtaler mellem fangerne og deres pårørende eller bekendte skulle i reglen kun finde sted i overværelse af en opsynsbetjent og i et eget dertil indrettet lokale. Der skal fastsættes en eller nogle visse timer af dagen, hvori sådanne besøg kunne ske, ligesom det for ethvert enkelt tilfælde af direktøren skal bestemmes, hvor længe samtalen må vare.

§ 11. Begivenheder af vigtighed for nogen fange kunne til enhver tid meddeles direktøren, som efter overlæg med præsten har at afgøre, hvorvidt samt når underretning derom bør gives vedkommende fange.

§ 12. Fangerne skulle vise ærbødighed og ubetinget lydighed mod samtlige deres foresatte i fængselet, og opføre sig høfligt og anstændigt mod enhver, der indfinder sig i deres celle.

§ 13. Der skal i reglen hver søn- og helligdag holdes gudstjeneste i fængselet. Under denne skulle fangerne ordenlig klædte

og rene træde frem på deres plads, og der stille og sømmeligen påhøre prædikenen og i det hele deltage i gudstjenesten.

§ 14. Fangerne undervises i religion (bibelhistorie, katekismus og forklaring), læsning, skrivning, regning og i tilfælde sang. Fanger i første klasse undervises på cellen, fanger i de øvrige klasser i skolelokalet. Først når fangen er kommen op i 3die klasse, kan han få undervisning i sang.

§ 15. Hver fange skal i sin celle stadig være forsynet med en bibel eller et ny-testamente og en salmebog, samt for øvrigt ved præstens forsyning, såvidt fornødent gøres og omstændighederne tillade, i overensstemmelse med klasseinddelingen, forskaffes andre bøger, der kunne tjene til gavnlig belærelse, til opbyggelse, trøst og opmuntring.

§ 16. Når arbejdets beskaffenhed udkræver det, kunne fangerne beskæftiges udenfor fangecellerne i egne dertil indrettede rum, under iagttagelse af, at de strengt adskilles fra medfanger og enhver anden, med hvem samkvem er dem forbudt.

§ 17. De skulle ordne og rengøre deres celler og der værende husgeråd, behandle cellerne og alt, hvad der leveres dem ihænde, med behørig forsigtighed og omhu, samt efter direktørens bestemmelse anvendes til fængslets rengøring for øvrigt, for såvidt sådant kan ske med opretholdelse af den i fængslet gældende fangetugt.

§ 18. Fangerne skulle strengt holdes til renlighed. I reglen gives dem hver tredje uge et bad.

§ 19. Nydelsen af brændevin eller dermed tilberedt drik må ej tilstedes fangerne, undtagen som lægemiddel i sygdomstilfælde.

§ 20. Ved løsladelsen af fængslet gives fangerne passende formaninger af direktøren og præsten, og de forsynes med en anstændig dragt, for såvidt de ej selv eje en sådan, samt udstyres for øvrigt på samme måde, som for de øvrige straffeanstalter foreskrevet ved kongelig resolution af 24de Oktober 1838, litr. B. De skulle i reglen løslades om formiddagen; i tilfælde af, at flere løslades på samme dag, iagttages det, at sådant sker enkeltvis med passende mellemrum.

§ 21. I hver celle skal stedse forefindes et aftryk af samtlige de forskrifter, som vedkomme fangetugten og ere af sådant indhold, at de bør komme til fangernes kundskab.

§ 22. De nærmere, mere detaillerede regler, som måtte forudsiges til opretholdelse af god orden i fængslet, for såvidt fangernes behandling angår, gives af direktøren.

Mindre væsentlige forandringer i dette reglement, hvilke erfaring måtte vise at være fornødne eller hensigtsmæssige, kunne af justitsdepartementet bestemmes.

Fangerne klasseinddeling i Bodsfængslet.

Fangerne inddeles i 5 klasser.

Oprykning i en højere klasse finder ikke sted, med mindre fangen i enhver henseende opfører sig vel og er flittig.

Første klasse.

1. Korteste ophold ordenligvis 8 måneder. For fanger, som tidligere have hensiddet i fængslet, 5 måneder.
2. Straffes fangen for en i fængslet begået forseelse, kan han i intet tilfælde rykke op i 2den klasse før 1 måned efter straffens afsoning.
3. Fangen undervises, men ikke udenfor cellen.
4. Fangen tilstedes ikke bøger fra bogsamlingen, men kan få tavle.
5. Med hensyn til afsendelse og modtagelse af breve samt besøg af pårørende eller bekendte gælder § 9 i de almindelige hovedregler for fangetugten i Bodsfængslet.

Anden klasse.

1. Korteste ophold ordenligvis 5 måneder.
2. Straffes fangen, ned sættes han i 1ste klasse og kan ikke rykke op i 2den klasse før 2 måneder efter straffens afsoning.
3. Fangen kan undervises på skole.
4. Fangen kan tilstedes bøger fra bogsamlingen hver 2den uge.
5. Med hensyn til breve og besøg gives fangen samme tilladelse som anført under 1ste klasse nr. 5.

Tredie klasse.

1. Korteste ophold ordenligvis 1 år.
2. Straffes fangen, ned sættes han i 1ste klasse. Ved god opførsel kan han efter 1 måneds ophold i 1ste og 2 måneder i anden klasse atter gøre sig fortjent til at rykke op i 3die klasse.
3. Fangen kan undervises på sangskole og tilstedes salmodikon.
4. Fangen kan tilstedes bøger fra bogsamlingen hver uge.
5. Fangen kan erholde skrivebog om helligdagene.
6. Fangen kan daglig tilstedes $\frac{1}{2}$ tomme tobak.
7. Fangen kan anvendes til indvendigt arbejde udenfor cellen.
8. Med hensyn til breve og besøg gives fangen samme tilladelse som anført under 1ste klasse nr. 5.

Fjerde klasse.

1. Korteste ophold ordenligvis 1 år.
2. Straffes fangen, ned sættes han i 1ste klasse. Ved god opførsel kan han efter 1 måneds ophold i 1ste, 2 måneders ophold i 2den og 3 måneders ophold i 3die klasse atter gøre sig fortjent til at rykke op i 4de klasse.

3. Fangen kan ved forefaldende lejlighed anvendes til arbejde i fri luft på gårdspladsene indenfor ringmuren.
4. Fangen kan daglig tilstedes 1 tomme tobak.
5. Det tillades fangen hver 6te uge at skrive og modtage 1 brev og ligeså ofte at modtage besøg af pårørende eller bekendte.

Femte klasse

1. Straffes fangen, ned sættes han i 1ste klasse. Ved god opførsel kan han efter 1 måneds ophold i 1ste, 2 måneders ophold i 2den, 3 måneders ophold i 3die og 3 måneders ophold i 4de klasse atter gøre sig fortjent til at rykke op i 5te klasse.
2. Fangen kan tilstedes skrivebog også om hverdagene.
3. Det tillades fangen hver måned at skrive og modtage 1 brev og ligeså ofte at modtage besøg af pårørende og bekendte.

Den nuværende dagsorden i Buds-fængslet,

således som den i alt væsenligt er approberet af inspektionen.

Fangerne stå op om morgenen fra 20de April til 19de September kl. 4½ og fra 20de September til 19de April kl. 5½, hvorpå de ordne og sammenrulle sine hængekøjer.

Kl. 5 til 5½ (om vinteren 5½ til 6½) rengøre fangerne sine celler, vaske hænder og ansigt og kæmme sit hår.

Kl. 5½ (6) begynde fangerne sit arbejde i cellerne.

Kl. 6 (6½) komme samtlige betjente undtagen overvagtimesteren, værkmesteren og maskinmesteren. Vagtimesteren går hjem, efterat have ligget i fængslet om natten.

Kl. 6½ (7) gives fangerne frokost, hvorpå betjentene, med undtagelse af værksassistenten, sygevogteren, budet og en af køkkenbetjentene, går hjem til frokost.

Kl. 7 komme vagtmesteren, værkmesteren og maskinmesteren.

Kl. 7½ (7½) komme de betjente, som have været hjemme til frokost. Værksassistenten, sygevogteren, budet og køkkenbetjentene går hjem og møde atter kl. 8 (8½).

Kl. 7½ (om vinteren når det bliver tilstrækkelig lyst) bringes de første partier af fangerne til bevægelse i fri luft. Omskiftning sker hver halve time, indtil samtlige fanger have været ude.

Kl. 7½ (7½) visitere afdelingsvogterne fangernes celler, hver i sin bevogtning, og afgive rapport til overvagtimesteren kl. 9.

Kl. 8 kommer overvagtimesteren. Vagtimesteren går hjem til frokost og vender tilbage kl. 8½.

Kl. 8 (om vinteren når det bliver tilstrækkelig lyst) begynder skolen og vedvarer i 3 timer (i den mørkeste årstid kun i 2 timer.)

Kl. 9 (9½) afgiver overvagtmasteren sin og vagtmesterens rapport til direktøren.

Kl. 9—11 er der adgang til at samtale med fangerne for dem, som dertil have erholdt direktørens tilladelse.

Kl. 12 uddelles middagsmaden til fangerne, hvorefter vagtmesteren og vogterne gå hjem til middag.

Kl. 12—1 er der med direktørens tilladelse adgang for fremmede til at bese fængselet.

Kl. 12—1 hvile fangerne.

Kl. 1—1½ er fangernes læsetid.

Kl. 12—1 bevogtes fængslet af overvagtmasteren, værksmesteren, maskinmesteren, sygevogteren og kokken. Når lejlighed dertil gives, forretter budet tjeneste som portner, medens denne spiser middag.

Kl. 1 komme vagtmesteren og budet. Overvagtmasteren og kokken gå hjem.

Kl. 1—1½ udtages fangernes suppekoppe og bringes til køkkenet.

Kl. 1½ komme vogterne, hvorefter værksmesteren, maskinmesteren, sygevogteren og budet gå hjem til middag. Fangernes luftning fortsættes.

Kl. 2 kommer kokken.

Kl. 3 komme overvagtmasteren, værksmesteren, maskinmesteren, sygevogteren og budet.

Kl. 3—4 er vagtmesteren fri.

Kl. 6 gives fangerne aftensmad.

Kl. 6½ (5½) gå de 3 betjente, der skulle forrette nattevagt i fængselet, hjem og fremsæde igen kl. 7 (6½).

Kl. 6—7 visiteres fængslets lofte, kældere og gårdsrum af vedkommende vagtmester.

Kl. 6½ begynde fangerne at arbejde efter aftensmåltidet.

Kl. 6½ (6½) dobbeltlåses celledørene af afdelingsvogterne.

Kl. 7 (6½) sættes nattevagten og de øvrige betjente forlade fængselet, efterat have afgivet rapport og nøgler til overvagtmasteren. Hovedindgangen aflåses.

Kl. 7½—8½ bringer vedkommende vagtmester de af fængslets nøgler, som om dagen bero hos portneren, tilbage til fængselet, hvor de indlåses i nøglekassen. Nattevagten inspiceres.

Kl. 8½ (7½) møder 1 natvægter og tager post i centralhallen.

Kl. 8½ (8½) gives fangerne signal til køjning. De betjente, der have nattevagt, gå derpå om til alle fanger, oplukke lugerne, forvise sig om fangerne have lagt sig og slukke gasen i cellerne. Derefter går den, der har 8de vagt, en runde omkring fængselsbygningerne (om vinteren blandt andet for at efterse, om gasen overalt er slukket). 1ste vagt begiver sig til vagtstuen for at hente våbnene, medens 2den vagt er tilstede i centralhallen.

Kl. 9 møder 2den nattevægter og går tilsengs i det ham anviste rum. 1ste vagt møder frem i centralhallen og 2den vagt slipper 1ste nattevægter ud i gården. 2den og 3die vagt gå tilsengs.

Mellem kl. 9—10 indfinder vedkommende vagtmester sig, forhører sig om alt er i orden og går tilsengs.

Kl. 12 midnat afløses 1ste vagt af 2den vagt.

Kl. 1 $\frac{1}{2}$ nat fremmøder 2den nattevægter i centralhallen, hvor han bliver stående indtil 2den vagt har lukket 1ste nattevægter ind. 2den nattevægter slippes derpå ud.

Kl. 3 nat afløses 2den vagt af 3die vagt.

Kl. 4 $\frac{1}{2}$ morgen (5 $\frac{1}{2}$) stå 1ste og 2den vagt op og begive sig ind i fængslet, hvor de tage post hver på sit galleri. Vagten på 2det galleri tilkalder ved at ringe med tårnklokken vogterne. Signalet gentages 20 minutter efter. 2den nattevægter slippes ind.

Kl. 5 $\frac{1}{2}$ (i den mørke årstid) tændes gas i cellerne ved nattevagten.

Tilsynsråd ved de irske straffeanstalter.

Sir WALTER CROFTON har i Pall Mall Gazette af 10 Juli 1882 udtalt sig om dette spørgsmål. Af særligt hensyn til den på mødet i Kristiania førte forhandling om nytten og nødvendigheden af slige tilsynsråd vil denne udtalelse muligt kunne have nogen interesse og gengives således i det følgende:

„Den interesse, som Pall Mall Gazette har vist de irske forhold, foranlediger mig til at anmode om optagelse af følgende fremstilling af min mening, som flere venner, der interessere sig for loven om forebyggelse af forbrydelser, have opfordret mig til at offentliggøre. Desuden gør den misfornøjelse med fængselsbestyrelsen i Irland, som kom frem i underhuset d. 27de f. m. og Hr. TREVELYANS bemærkning, som den er refereret i Times for den 28de, og med hvilken jeg samstemmer, „at efter hans mening er tiden kommen, da behandlingen af alle fanger i Irland nøje bør undersøges“, en øjeblikkelig overvejelse af spørgsmålet yderst ønskelig.

1. I 1879 anbefalede Lord KIMBERLEYS kommission om straffefuldbyrdelsen efter en meget nøjagtig examination af fanger, fængselsfunktionærer og de højere embedsmænd, at der skulde foranstaltes oprettet en uafhængig tilsynsautoritet for straffeanstalterne, bestående af mænd, udmældte af regeringen, men som ikke stod i forbindelse med fængselsdepartementet og vare ulønnede.

2. RICHARD CROSS, daværende indenrigsminister, oprettede strax uafhængige tilsynsråd for de engelske straffeanstalter, i lighed med de tilsynshavende dommere ved de lokale fængsler.

3. Den myndighed, som blev givet disse tilsynsråd, var meget stor, såmeget mere som de kunne afhøre fangerne både om deres klager og om behandlingen og ere opfordrede til at gøre det, idet de give indberetning til statssekretæren om de klagepunkter, som trænge til at blive afhjulpne.

4. WILLIAM HARTCOURT har nylig fremhævet betydningen af disse inspektioner, de fordele, som ere opnåede ved dem, og den beskyttelse, som gennem denne institution er bleven fangerne og offentligheden tildel.

5. I den fremstilling, som jeg gav Lord KIMBERLEYS kommission om min opgivelse af formandssædet i det irske fængselsråd, som jeg kun havde lovet at beholde i et år under loven af 1877, fremhævede jeg den særlige nødvendighed, som der var i Irland for slig en kontrol med fængselsadministrationen, og som vilde blive tilvejebragt ved et virkeligt uafhængigt tilsynsråd, idet jeg påviste, at skønt der i England fra det offentliges side stadigt var foretaget meget indgående undersøgelser, som gennem afhøring af fanger og personale i det enkelte gav oplysninger om bestyrelsen af fængslerne og administrationens detaljer, var ingen sådan undersøgelse foretagen i Irland i de sidste 25 år, og det øjensynlige resultat var, at fængselsbestyrelsen havde haft fri hænder til at regere, som den lystede. Dette er en tingenes tilstand, som umuligt kan hidføre samfundets tillid, og den vilde ikke blive tålt i England. De, som ere bekendte med fængselsembetsmændenes stilling, hvis livsophold helt er afhængigt af, at de beholde deres post, ved, hvor stor en vanskelighed det er for dem at gøre forestillinger til dem, som have myndighed til at afskedige, eller hvad der er det allerværste, magt til at forbigå dem ved forfremmelser enten på grund af deres opfattelse eller ved anvendelsen af den vilkårlige myndighed, som de vel ved

ikke kan blive genstand for undersøgelse fra regeringens side. Og således også for fangerne vedkommende; det er ganske vist rigtigt, at de også skulle beskyttes mod den mulige anvendelse af vilkårlighed ved at blive istand til at klage til dem, som ikke stå i forhold til fængselsbestyrelsen.

6. Efter megen opsættelse blev en slags tilsynsråd indført ved de irske straffeanstalter, og udnævnelserne skete for et år, men det er for længe siden udløbet, og udnævnelserne ere ikke fornyede. Det som forlanges er et lokalt og repræsentativt tilsyn, hvad Lord Mayor vilde være i Dublin.

7. Det har været forudsat, at fængselsinspektørerne i Irland modtage klager fra fangerne, og at disse derfor ere tilstrækkeligt beskyttede. Men disse mænd ere i den anomale og betydningsløse stilling, at de ikke have nogen myndighed til at handle eller til at insistere på, at fangerne klages tages under overvejelse af fængselsrådet, de kunne derfor ikke på nogen måde blive en slig klemme på den vilkårlige magt, som det uafhængige tilsynsråd efter kommissionens formening skulde være.

8. Med hensyn til følgerne af lovgivningen om forebyggelse af forbrydelser mener jeg, at det ikke må opsættes at indføre beskyttelse mod misbrug. Under min tidligere bestyrelse af irske straffeanstalter havde jeg i disse at gøre med et meget stort antal af mænd, straffede for at høre til hemmelige selskaber eller for at have aflagt ulovlige eder etc., og jeg ved, at det var en meget småtalig klasse, som fordrede megen omsigt i behandlingen.

9. Jeg har alt fremhævet, at i de irske anstalter er ingen offentlig undersøgelse foretaget i mange år i lighed med den i England; men jeg er fra tid til anden bleven opfordret til at foretage undersøgelser i de irske straffeanstalter angående sager, som vilde være blevne forebyggede ved mere lys og offentlighed, og jeg er ganske vist ikke af den mening, at Irlands fængselsbestyrelse bør forsåns for en ildprøve, som bestyrelsen i England med meget mindre grund har været underkastet.

Den internationale penitentiære Kommission.

(Meddelelse).

Denne Kommissions bureau, som består af BELTRAMI SCALIA, HOLTZENDORFF og GUILLAUME, har i Nobr. 1882 udsendt en meddelelse til dens medlemmer, ifølge hvilken, som alt oplyst i årgang 1882, den næste kongres er bestemt til at samles i Rom i slutningen af Oktb. 1884.

Følgende staters regeringer have sluttet sig til det af kommissionen fastslåede reglement: Baiern, Kroatien og Slavonien, Danmark, Italien, Norge, Nederlandene, Rusland, Sverige, Sveits, og bidrage hver 50 frs. årlig.

Regeringerne i Østerige - Ungarn, Unionen i Amerika, Frankrig, Spanien, Hamborg, Lübeck have erklæret sig enige i princippet men endnu ikke afgivet nogen bindende erklæring.

Endvidere bifaldtes reglementet på kongressen i Stockholm af delegerede for regeringerne i Belgien, Brasilien, Grækenland, Mexico, Preussen, Den Argentinske Republik og Ny Zeland.

Bureauet har på et i Oktbr. 1882 i Lucerne afholdt møde taget bestemmelse om programmet for emnerne til den forestående kongres. Disse ere:

Section I.

1. Er berøvelsen indenfor en begrænset tid af visse borgerlige eller politiske rettigheder forenelig med et reformatorisk straffesystem?

2. Vil det være hensigtsvarende at ombytte straffearbejde eller fængselsstraf for visse forbrydelser (délits) med en anden friheden indskrænkende straf, som f. ex. arbejde i en offentlig anstalt uden indespærring, eller med forvisning indenfor en begrænset tid fra et bestemt sted, eller også med en advarsel for en første gang begået mindre lovovertrædelse?

3. Hvor stor frihed bør loven indrømme dommeren ved fastsættelsen af straffen?

4. Hvilke midler bør lovgivningerne optage for bedre at ramme hælerne af profession og andre, som drage fordel af eller ere anstiftere af trediemands forbrydelser (délits)?

5. I hvilken udstrækning bør ansvaret ligeoverfor loven pålægges forældre for de lovovertrædelser, der begås af deres børn, formyndere, opdragere eller lærere for de lovovertrædelser, der begås af de børn, der ere betroede til dem?

6. Hvilken myndighed bør der tillægges dommeren til at sende unge forbrydere til de offentlige opdragelses- eller forbedringsanstalter, hvad enten de bør frikendes som havende handlet uden skelneevne, eller de bør idømmes en frihedsstraf?

Section II.

1. Hvilke forandringer kunne, efter de nyeste erfaringer, indføres i indretningen af cellefængsler, for at gøre disse simplere og mindre kostbare, uden at skade de nødvendige betingelser for en sund og forstandig anvendelse af systemet?

2. Hvilken organisation er den bedste for lokale fængsler, som ere bestemte til varetægt eller til fuldbyrdelsen af kortvarige straffe?

3. Kan der ikke anvendes frihedsstraffe, som bedre end de hidtil fulgte systemer passe for agerdyrkende lande eller for agerdyrkende befolkninger, som ere fremmede for industrielle arbejder?

4. Hvilken betydning have tilsynsråd eller tilsynskommissioner for fængsler eller lignende institutioner, hvorledes bør de organiseres, og hvilken myndighed bør loven give dem?

5. Hvilke principer bør lægges til grund for fangernes ernæring såvel af hensyn til sundheden som til straffefuldbyrdelsen?

6. Bør arbejde for statens regning i straffeanstalterne foretrækkes for arbejde ved entreprenører?

7. Efter hvilken målestok skader arbejdet i fængslerne det fri arbejde? Hvorledes kan fangerne arbejde indrettes således, at det såvidt muligt undgår ulemperne af konkurrencen?

8. Hvilke opmuntringer kunne med en god disciplin for øje tilstås fangerne? Særligt, i hvilken udstrækning skal fangen have lov til at benytte sin overarbejdsfortjeneste?

9. Efter hvilke principer bør skolen ordnes i straffeanstalterne?

10. Hvilke opdragende midler bør på søn- og helligdage anvendes ved siden af gudstjeneste og religionsundervisning?

Section III.

1. Er der ikke grund til at oprette optagelseshuse for løsladte fanger? I bekræftende tilfælde, hvorledes bør de indrettes?

2. På hvilken måde kommer man bedst til en ordnet udvexling imellem de forskellige stater af oplysninger vedrørende forbrydere?

3. Er der ikke grund til i udvexlings-traktaterne at indføre en bestemmelse om udvexling af visse ved traktaterne nærmere bestemte kategorier af forbrydere, som ere dømt efter almindelig ret?

4. Hvilke ere de virksomste midler til at forebygge og modarbejde landstrygeri?

5. Bør besøg hos fangerne af medlemmer af patronageselskaber eller af velgørenhedsforeninger, som stå udenfor administrationen, tillades og støttes?

Til hvert emne ønskes 2 eller flere rapportører fra forskellige lande. Til at indlede forhandlingerne vælges senere en eller flere co-rapportører.

Kommissionens bulletin vil begynde at udkomme fra 31 Januar d. år, såvidt muligt regelmæssig hver måned. Den vil komme til at indeholde:

1. De organiske love og reglementer, vedrørende fængselsvæsenet, som udkomme i de forskellige stater.

2. Lovforlag med disses motiver i den sag.
3. Rapporterne over de emner, som opstilles til de internationale penitentisære kongresser.
4. Artikler eller originale arbejder, som høre ind under dens opgave og som erkendes for at have almindelig interesse.

Det anses tillige for gavnligt at offentliggøre:

5. De vigtigste officielle, statistiske meddelelser om kriminelle forhold, fængsler, løsgænger, drikfældighed m. m.
6. Fængselsadministrationernes finansielle overslag og de forhandlinger, som i så henseende eventuelt finde sted i de lovgivende forsamlinger.
7. Andre mulige forhandlinger om spørgsmål, som angår fængselsvæsenet og kriminelle forhold.

Bureauet har besluttet på kongressen i Rom at foranstalte en udstilling af arbejder fra fængslerne i de stater, som repræsenteres på kongressen, ligesom også af modeller til dag- og natceller, til natceller og til celler for arrestanter med særligt hensyn til bekostning, sikkerhed og udførelse af den virksomhed, som fangerne sysselsættes med.

I lige måde tilsigtes det at samle materiale til den penitentisære reforms historie i de forskellige stater fra Howards tid til nutiden.

Ønskeligheden af at foranstalte en penitentisær bibliografi har ligeledes foranlediget Bureauet til at anmode kommissionens medlemmer om en opgivelse af de skrifter og beretninger, der have en almindelig penitentisær interesse, og som i den pågældende stat ere udgivne siden århundredets begyndelse.

Bureauet vil indhente oplysninger fra de forskellige stater om de lovgivningsforholdsregler og private bestræbelser, som ere anvendte for at bekæmpe drikfældighed, for derefter at tage bestemmelse om dette emnes mulige optagelse på programmet for forhandlingerne på kongressen.

Komiteen for den internationale penitentisær statistik har ved døden mistet et af sine medlemmer, A. MICHON,

chef for Frankrigs fængselsvæsen. Bureauet vil søge at få MICHON erstattet med dennes efterfølger HERBETTE og at få, om muligt, den internationale penitentisære statistik offentliggjort før kongressens sammentræden.

Bureauets præsident er BELTRANI-SCALIA, dets sekretær GUILLAUME.

Drikfældighedsforholdene i Danmark.

Det danske statistiske Bureau afgav i Septbr. f. år en beretning til Finantministeren om det ovenstående spørgsmål. Af denne er det efterfølgende et uddrag.

Beretningen fremkom efter Finantministerens opfordring, foranlediget ved en forespørgsel i Folkethinget og ved udtalelser fra forskellige sider, særligt fra lægekyndige autoriteter. Den udtaler, at det ikke var med store forventninger om udbyttet, at Bureauet foretog udførelsen af det overdragne hverv, idet emnet vanskeligt egnede sig til statistisk behandling, også fordi flere af de afkrævede oplysninger måtte forudsættes at ville blive meddelte i en kun ufuldkommen skikkelse, idet en bestemt påvisning af drikfældighedens udstrækning og indflydelse i mange tilfælde er en skønssag eller umulig. På den anden side kan det dog siges, at oplysningerne, de pålideligste, som have været til at få, give resultater, som vistnok i sine store træk ere tilstrækkelig sande. Hovedsagen kan ved dem anses for bevist, nemlig at drikfældigheden griber dybt ind i vore sociale forhold og hidfører mange ulykker og forbrydelser.

Foruden de oplysninger, som ere søgte hos forskellige autoriteter i Danmark om forbruget af brændevin, drikfældighedens omfang og dens følger, er der særlig om det første punkt også indhentet oplysninger i Norge, Sverige og Berlin. Resultaterne af de fra disse steder indhentede op-

lysninger sammenholdt med de tilsvarende forhold i Danmark give et årligt forbrug 1) for hvert individ og 2) for hver mand over 20 år:

i Danmark	1) 18 liter og 2) 64 liter
i Norge	5,4 — 21 —
i Sverige	11 — 42 —
i Tyskland (Brændevinsskat-Forbundet) 10	— 39 —

Oplysningerne omfatte imidlertid noget forskellige perioder, men gå dog alle til 1879 eller 80. Desuden ere de meddelte tal, hvorefter ovenstående resultat er uddraget, byggede på en beregning eller et skøn, så resultatet ikke kan have en ubetinget værdi. Dertil kommer, at forbruget af stærkt øl, som i ikke ringe omfang skal finde sted hos almuen i Norge, ikke lader sig oplyse.

Hvad de særligt i Danmark indhentede oplysninger angår, er i	1860 —	1870 —	1880
<i>udsalgsstedernes antal</i>	3492 —	7709 —	10105
afgiften i kroner	100366 —	238062 —	591690
afgift pr. indbygger i øre	6,2 —	13,3 —	30,1
<i>udsalgsstedernes antal for</i>			
1000 indbyggere	21 —	43 —	51

Stigningen fra 1860 til 1880 skyldes formentlig for en del umuligheden af på mange steder at give nøjagtige oplysninger, noget, som også, om endogså i mindre udstrækning, kan anføres for 1870, medens oplysningerne for 1880 må anses for nøjagtige; og resultatet bliver således i dette år 1 udsalgssted for omtrent 200 indbyggere.

De ved separation opløste ægteskaber udgjorde 3710 i 1871—80. Det gennemsnitlige årlige antal vielser er 14600 og det tilsvarende antal separationer 371, altså 2½ pct. af ægteskaberne eller 1 af 40 er uholdbart. Efter oplysningerne om drikfældighedens betydning for separationerne skyldes 23 pct. af disse drikfældighed hos en af søgte-fællerne eller hos begge, medens 21 pct. falde på mændene og 2 pct. på kvinderne. Med hensyn til dens stigende indflydelse skal anføres, at den i 1870—75 anføres som hovedårsag til

20 pct. af separationerne, i 1876—80 til 24,6 pct. København står i disse forhold særligt ugunstigt ligeoverfor det hele land, idet der af 10000 søgteskaber årlig gennemsnitlig opløses 38 i København mod 11 i hele landet.

Spørgsmålet om drikkældighedens indflydelse på *fattigdommens udstrækning* har ikke kunnet løses af de indkomne oplysninger. Som hovedresultat synes dog at kunne uddrages, at omtrent to femtedele af mændene og omtrent en femtedel af kvinderne af de i fattiggårde og lignende anstalter indlagte individer have været drikkældige.

For *drankergalskab, brændevinssygdom og andre ved spiritus foranledigede sygdomme* er i 1871—80 på sygehusene behandlet 9536 personer, eller 5,1 pct. af samtlige syge. Af disse døde 1132 eller 11,9 pct., som er 4 pct. af samtlige dødsfald i landet, medens dødsprocenten af samtlige på sygehusene behandlede var 7,4. Dødeligheden særlig af drankergalskab omfatter 15,6 pct. Noget væsentlig bidrag til løsningen af spørgsmålet om drikkældighedens indflydelse på den almindelige sundhedstilstand er imidlertid ikke vundet ved de indkomne oplysninger. Ligeå lidt har man gennem livsforsikringen kunnet opnå oplysninger om drikkældighedens betydning for levesandsynligheden.

For at godtgøre drikkældighedens indflydelse på den åndelige og moralske tilstand har man søgt oplysninger om *sindssygdomme fremkaldte ved drikkældighed* i 1871—80. Resultatet giver 4 pct. af kvinderne og 19 pct. af mændene.

Forsåvidt oplysninger have kunnet gives fra *abnorm-skolerne*, have 196 børn være optagne i 1871—80, og af disse vare 19 børn af drikkældige forældre, altså det ikke ubetydelige forholdstal en tiendedel.

Drikkældighedens indflydelse på *forbrydelser* fremgår af, at 979 af de i straffeanstalterne fra 1871 til 80 indsatte 5443 fanger eller c. 18 pct. have været drikkældige før domfældelsen. Når forholdstallet i 1871 er 14 mod 22 i 1880, synes dette ikke udelukkende at kunne tilskrives nøjagtigere oplysninger for 1880 end for 1871.

Af 1000 *selvmordere* vare i 1871—75 de 362 drikfældige. Dette er over en trediedel, medens i 1835—44 tallet næppe var en sjettedel. Denne stærke stigning menes muligt for en del at hidrøre fra en nøjagtigere undersøgelse af omstændighederne i de senere år i modsætning til tidligere.

De offentlige fruentimmer skildres som i almindelighed hengivne mere eller mindre til drik.

Af de i 1871—80 for politiuordener anholdte 87000 personer anholdtes 56 pct. for *drukkenskab* og 18 pct. var beruset ved anholdelsen for anden forseelse. Altså 74 pct. af politiuordenerne stod i forbindelse med drikfældighed. Disse forholdstal ere væsenligt de samme i de forskellige år, uagtet anholdelserne for politiuordener ere stegne til omtrent det dobbelte fra 1871—80. Selvfølgelig står København forrest i rækken i så henseende, idet den samlede pct. er 77 mod 74 for hele landet; særlig for kvindernes vedkommende er pct. 64 mod 52 for hele landet, en forskel, som næppe er tilfældig.

Af det foran for forskellige livsforhold anførte vil det ses, således som det alt blev bemærket i begyndelsen, at medens de indsamlede oplysninger og de derpå støttede resultater vanskeligt kunne benyttes til med pålidelighed at godtgøre drikfældighedens stigende omfang i det sidste tiår, så lade de det på den anden side uomtvistet, at drikfældigheden spiller en i mange måder ødelæggende rolle såvel i de rent personlige som i mange samfundsforhold.

Spike Island mytteriet.

Times for 6te Febr. d. å. indeholder følgende udtalelse af Howard Selskabets sekretær, WILLIAM TALLACK, i anledning af det i Spike Island-fængslet d. 27 Jan. stedfundne mytteri.

„Mytteriet af fangerne i Spike Island-fængslet i lørdags otte dage, hvorved flere funktionærer bleve overfaldne og meget forslæde af fangerne, og hvorved værre følger vilde være opståede, hvis ikke 100 marinere og et antal søfolk og politibetjente vare tilkaldte, burde henlede fængselsbestyrelsens opmærksomhed på snarest muligt at forhindre ny skæbnesvangre tumulter i Dartmoor mellem fanger og betjente. Trods det sædvanlige pralende og optimistiske sprog om denne sag hos ministeriet og straffeanstaltskommissionen er det et alvorsfuld faktum, at disse autoriteter i flere år i voxende grad have skilt sig fra ånden og bogstavet i den moderne lovgivning med hensyn til den bydende nødvendighed af at undgå det farlige og fordærvelige fællesskab af forbrydere. I betragtning af de foreliggende forslag til at udstrække anvendelsen af sådant fællesarbejde til bygningen af nødhavne ved Dover, Filey eller Peterhead er det endmere nødvendigt, at begge sider af dette spørgsmål nøje overvejes, og at man mere virkningsfuldt end hidtil forebygger faren for mytteri.

Fængselsbestyrelsen forsikrer gentagende publikum om, at dens system er godt, og som bevis derfor henvises triumferende til fangernes aftagende antal i de sidste år. Men det er klart, at de virkelige årsager til formindskelsen må udledes af virksomheden af reformatory og industrial schools, af loven om vaneforbrydere og af opdragende bestræbelser. Medens således antallet af de yngste forbrydere, fra 15 til 24 år, officielt erklæres i de sidste 10 år at være formindsket med 1000, er i den samme periode antallet af de ældre, over 34 år, voxet med mere end 1200.

Dette er en meget oplysende kendsgerning, som fængselsbestyrelsen er tvungen til at godkende på samme tid, som den synes at være blind for den dadel over dens system, som indeholdes i det anførte.

Den engelske statistik er skammelig mager til derefter at bedømme, hvorvidt fællesskabet tillader forbedring eller indeholder afskrækkende momenter til at formindske tilbagefaldene; og at det er sket med hensigt kan man ikke mene. Den irske statistik er mindre ufuldstændig, og den sidste officielle rapport om Irlands fængsler, for 1882, meddeler, at af de 241 fanger, som i det sidste år ere modtagne i fængslerne, have kun 54 forhen været indsatte i straffeanstalter eller lokale fængsler. Folk som disse sidste ere netop de mænd, som i et antal af 400 ere pakkede sammen i Spike Island fængslet for at udgrave en havn m. m. I den nys nævnte rapport oplyser dette fængsels erfarne præst, LYONS, at han for at vække nogle af fangerne til bedre erkendelse indbød sex gejstlige til særligt at forsøge en mission iblandt dem. Men han tilføjer, „dette sluttede fangeselskabs ødelæggende indflydelse tilintetgjorde snart alt det gode, som var udrettet“. Hans kollega, O'CONNOR, siger ligeledes: „Sandheden af maximen — dårligt selskab fordærver gode sæder — har ingensinde fået en mere gribende illustration end i dette fængsel“. Hvad selve anstalten angår, blev den særlig fordømt for fem år siden af den dengang nedsatte kommission. Men den officielle forsømmelighed har hidtil holdt sin hånd over den, og regeringen har således selv i høj grad ignoreret de simpleste præventive og reformatoriske principer.

De eneste fanger, som burde anvendes til offentlige arbejder, hvis overhovedet nogen skal, ere de mindst vansærede, de mere påvirkelige og de mere håbefulde, således som det for tiden er tilfældet i straffeanstalten *Lusk*, ved Dublin. At forsømme dette princip, som i Spike Island og Dartmoor, er uretfærdigt og farligt for alle parter, for fangerne, for deres opsyn og for hele samfundet“.

Den Nordiske Penitentiærforening.

Summarisk regnskab over indtægter og udgifter

vedrørende
Foreningens tredje møde
i Kristiania, Juli 1882.

Udgifterne vare:

Bekendtgørelser, trykning af adgangskort, programmer, medlemslister m. m. .	219 kr. 31 øre
Betjening under møderne	41 — 00 —
Honorar til sekretæren for assistance før og efter mødet	50 — 00 —
Telegrammer, porto, omsendelse af beret- ninger	42 — 37 —
Dampskib til Bygdø	13 — 35 —
Forskellige udgifter	15 — 35 —
Fængselstidsskriftet for trykning af emner og forhandlinger	503 — 38 —
	884 kr. 76 øre
Beholdning	0 — 24 —
	Ialt 885 kr. 00 øre

Indtægterne af 177 betalende med-
lemmers bidrag à 5 kr. udgjorde . . 885 kr. 00 øre.
Af det samlede medlemsantal 184 vare 2 indbudne, og
5 underordnede strafanstaltsfunktionærer var der bevilget
frit møde.

Kristiania i December 1882.

P. BIRCH-REICHENWALD. R. PETERSEN.

Blandet Indhold.

DANMARK. Foreningen af 1837 til forøsmte Børns Frølse.

Efter den 43de beretning for året fra 1 Juli 81 til 30 Juni 82 har Foreningen i dette tidsrum taget sig af 32 børn, 23 drenge og 9 piger. Af disse vare 5 mellem 7 og 9 år, resten fra 10 til 13 år. I pleje ere 22 anbragte, 10 i opdragelsesanstalter. Tiltalte have 10 været, desuden omtales 7 som tyvagtige og bedrageriske uden at have været tiltalte. — Beretningen udtaler med beklagelse, at Foreningens medlemsantal årlig forringes, samt at den undertiden savner plejesteder. Plejelsønnen er forhøjet til 80 kr. årlig for en dreng, 70 kr. for en pige, foruden 30 kr. til konfirmation. Årets medlemsbidrag have udgjort 1973 kr., overordenlige bidrag 6868 kr. Desuden ejer Foreningen en rentebærende kapital på 66800 kr., og såvidt oplyses over 32000 kr., hvorefter endnu ingen rente hæves, foruden flere større årlige legater. Foreningens årsindtægt var 25227,92 kr., dens udgift 11,815,52 kr., hvorefter 7531,92 kr. til de anbragte børns underhold; årets beholdning udgjorde 18412,40 kr. Derimod indeholder beretningen fremdeles intet om resultaterne af Foreningens virksomhed.

Det flærendale Institut på Holsteinsmølle har udsendt en beretning for 1880 og 1881. Den 4de Maj 1883 åbnede Lehnsgreve F. A. HOLSTEIN et hjem for fattige og hjemløse børn på herregården Flærendal, den grevelige slægts enkesæde, idet denne med have og et lille jordareal overlodes anstalten til bolig og brug. I spidsen for den sættes ANDERS STEPHANSEN, Institutbestyrer i Ålborg, som forlod en god og indbringende stilling for at overtage en byrdefuld og mindre god. Med store opofrelser fra grevens og hans families side holdtes instituttet på benene, og således lykkedes det at købe en

dobbelt bondegård Hjortholm, som toges i brug 4de Maj 1840. Denne ejendom fik til minde om institutets stifter navnet Holsteinsminde. Da bygningerne vare gamle og måtte indrettes til den bestemte brug, opførtes ved privat hjælp to sidebygninger, indeholdende skole og opholdsrum. den ene for drenge, den anden for piger. En staldbygning omdannedes til værksteder m. m. Det hele indrettedes for et antal af 40 børn, hvilket antal man den gang anså for det normale. Dette tal var allerede begyndt at overskrides i de sidste år af STEPHANSENS levetid, han døde 1870, og stigningen ersenere gæet hurtigt, som det vil ses af de senere hen anførte oplysninger om børneantallet i de sidste år. Når det erindres, at de nuværende bygninger, som toges i brug 1840, opførtes i en tid, hvor de hygiejniske fordringer særlig til luft og lys vare mindre, og at de nu give plads til mere end det dobbelte antal af det oprindelig bestemte, vil det forstås, hvor lidet heldige forholdene i flere henseender må være. En ikke uvæsenlig tilvæxt i plads blev dog opnået i 1873, da det Classenske Fideikommis skænkede institutet en særskilt liggende bygning for 12—14 piger. Hertil kommer institutets altid trykkende pengeforhold; således var ved udgangen af 1881 dets gæld 20142 kr. I 1881 den 1ste Januar var der 91 børn, hvilket tal ved årets slutning var steget til 95; over halvdelen af disse vare anbragte af Københavns fattigvæsen. I den første trediedel af 1882 var antallet 108, 72 drenge og 36 piger, hvilke undervistes i 2 klasser, hver på 54 børn. Skoletiden er c. 5 timer, arbejdstiden ligeledes 5 timer daglig. Af de to skolestuer afgav den ene 129, den anden kun 77 kfod luft til hvert barn; de 72 drenge vare fordelte på 4 sovestuer med 205, 125, 130 og 190 kfod luft til hvert barn. Disse tal godtgøre noksom, hvor lidet børnenes opholdsrum svare til nutidens hygiejniske fordringer. Børnenes helbredstilstand synes dog at være ganske god, når undtages, at kirtelsyge, som dog altid må anses for at være medbragt fra de dårlige hjem, af og til optræder med tilfælde, som fordre hospitalsbehandling. Den årlige udgift til hvert barn var i 1881: 281,44 kr., og den daglige udgift til fødemidler til hvert barn i 1881 er regnet til 25,8 øre. Betalingen for et barn er 160 kr. om året; men, hvor omstændighederne have talt derfor, er den nedsat indtil 100 kr.. Desuden er udstyringen af hvert barn, som konfirmeres og udstyres af institutet, sat til 35 kr. Forstander er Kand. L. BUDDÉ.

Dødestrafen er i Novbr. f. å. fuldbyrdet på ANDERS SJÆLLÆNDER for mordet af en arbejdsmand.

Viborg Fængselselskab. Dettets 23de beretning for 1881—82 op-

lyser, at Selskabet i det tidsrum har taget sig af 86 løsladte, deraf 4 fra arrester, foruden af 29, som tidligere have fået hjælp. Af de 85 vare 32 ikke straffede før. Siden Selskabets stiftelse 1 Decr. 1860 har det understøttet 1236 løsladte, af hvilke 323 ere faldne påny; 25 vides at være døde og 136 ere i udlandet. Formanden henlede blandt andet opmærksomheden på forsøgelsen i indtægter ved at flere kommuner vare indmeldte som bidragydende, disses antal var nu 189; derimod savnedes tilgang af private bidragydende. Når antallet af hjælpne, som havde udstået fængselsstraf, var så ringe, lå dette i den sjældne begæring fra sådanne, skønt der måtte snarest være opfordring til at støtte den første gang straffede. En opfordring til samtlige politimestre i Jylland om at støtte Selskabet i så henseende agtedes udsendt; ligesom man anså det for heldigt, om der i de forskellige jurisdiktioner fandtes et par mænd, som vilde vejlede og støtte den løsladte i fornødent fald. — Selskabets indtægt udgjorde 3656 kr., udgiften 3656 kr., deraf til understøttelser 2587 kr. Grundfonden var 11917 kr.

Københavns Amts Arresthus. I arresthuset, der benyttes af nordre, søndre og Amager birk, har der i 1882 hensiddet 1174 arrestanter med et samlet antal arrestdage af 18,575, hvoraf søndre birk alene havde 684 arrestanter med 10,151 arrestdage. Gennemsnitsantallet af arrestanter har således pr. dag været c. 51. I årene 1878, 1879, 1880 og 1881 var antallet af arrestanter kun henholdsvis 864, 886, 1067 og 1080 med henholdsvis 16,069, 18,513, 17,880 og 16,168 arrestdage. Af de fornævnte 1174 arrestanter vare 275 anholdte for tyveri og hæleri, 197 for betleri, 145 for voldelig adfærd, 87 for falsk og bedrageri, 18 for brandstiftelse, 4 for mord eller forsøg herpå, medens 351 afsonede mulkt og 30 alimentationsbidrag. Desuden vare flere anholdte for sædelighedsforbrydelser, drukkenskab, løsgængeri og forskellige andre mindre forseelser. 28 arrestanter vare i en alder af over 60 år, 59 mellem 15 og 18 år og 20 under 15 år. 1025 vare mandfolk, 149 kvinder; 185 vare udlændinge. Af disse vare 42, alle mænd, anholdte for vold.

Københavns Amts Tvangsarbejdsanstalt. Denne anstalt blev for noget over halvandet år siden overført til amtets thing- og arresthusbygninger på blegdamsvejen, som i den anledning fik en anseelig tilbygning. Det hele kompleks med sine lyse, velindrettede lokaliteter, oliemalede celler, arbejdsstuer såvel som det anseelige ligeledes oliemalede kirkerum, der går igennem hele bygningens midte, og hvortil dørene til cellerne vende ud, kan med rette anses for at være et arresthus af første klasse. Den daglige bestyrelse af tvangsarbejds-

anstalten er under arrestinspektørens tilsyn betroet arrestforvareren. Af en oversigt over anstaltens virksomhed i 1882 ses det, at antallet af tvangsarbejdere har været 210 med et samlet antal tvangsarbejdsdage af 7029, hvoraf faldt på nordre birk 2156, på søndre birk 3686 og på Amager birk 537, medens forskellige myndigheder af mangel på plads i andre anstalter have benyttet anstalten i 650 arbejdsdage. Det største antal lemmer på en gang har været 40. Af de 210 tvangsarbejdere vare de 194 mænd, 16 kvinder, og alle i de forskellige livsstillinger. Kun to (mandlige) havde nået alderen 70 år, 7 alderen 60—70, men de fleste, nemlig 60, vare 20—30 år, medens 11 vare under 20 år gamle. — Arbejdet på tvangsarbejdsanstalten bliver bortforpagtet for en fast årlig betaling.

Arbejderne have hele året igennem fornemmelig været beskæftigede med fabrikationen af flaskehylstre af strå, nemlig til ølflasker til længere forsendelse. Der er i årets løb fabrikeret af slige hylstre 52,179 til helflasker, 169,238 til halvflasker og 6418 til sodavandsflasker. Ved dette arbejde kunne arbejderne tjene forholdsvis ikke så lidet, der udbetales dem, når de efter udstået straf forlade anstalten. En flink og øvet arbejder kan nemlig på en dag fabrikere på et dertil indrettet lille apparat indtil o. 100 flaskehylstre, og da det egenlige pligtarbejde kun er 60 stykker, vil det ses, at for tjenesten ved overarbejde, der ikke er lavt ansat, kan indbringe den flittige arbejder et forholdsvis ikke ringe beløb. Forsvrigt er det nævnte arbejde meget let at udføre og kan i almindelighed læres på nogle få timer. — Disciplinen i anstalten har i årets løb været overholdt uden ikendelse af straf for brud på samme. Derimod har det været nødvendigt at ikende straf for uvillie til at arbejde. — Der har hver dag i årets løb fundet lægetilsyn sted, medens almindelig visitation af samtlige arbejdere, uanset at ingen har begært lægehjælp, har været regelmæssig afholdt hver 4de dag. — Endelig afholdtes der for såvel tvangsarbejderne som arrestanterne som regel hver anden søndag gudstjeneste med prædiken og salmesang og ligeledes langfredag, 2den påskedag, store bededag, 1ste pinsedag samt juleaften og nytårsaften; men det beror på tvangsarbejderne selv, om de ville overvære gudstjenesten. Juleaften blev der uddelt extraforplejning.

NORGE. Kristiania Fængselsvesen, som tager sig af løsladte fra stadens distriktsfængsel, har ifølge beretningen for 1881 i dette år under retstøttet 68 personer, nemlig 53 mænd og 15 kvinder; under 20 år vare 22 m. og 7 k., mellem 20 og 25 år 18 m. og 5 k. Faldne på ny enten ved at begå ny forbrydelser eller ved at hengive sig til det tidligere lastefulde liv ere 28. Af disse ere 7 kvinder. Den

ydede hjælp har bestået i klæder, frit ophold, rejsehjælp til hjemstedet eller til steder, hvor den løsladte antoges lettere at kunne finde arbejde — sjældnere med rede penge. Enkelte unge gutter ere anbragte hos brave folk på landet, hvor der en tid er betalt for dem, for derved at få dem bort fra det slette selskab i byen. Man har endelig såmeget som muligt søgt at skaffe de løsladte arbejde; trods de dermed forbundne vanskeligheder er det dog lykkedes i flere tilfælde.

Thronhjems Fængselselskab har efter sin fjerde årsberetning, for 1881—82, understøttet 121 personer med 1049,57 kr. Af disse vare 32 løsladte tidligere, 12 vare fra distriktsfængselet i byen, 1 fra det for S. Thronhjems Amt. Selskabet har fremdeles en familie i byen, som modtager løsladte, der ere arbejdsløse og trængende, og som søske det, i kost og logis, ligesom også de løsladte, der vente på skibsejlighed til hjemstedet. Disse således indlogerede må daglig møde sig hos formanden. Hjælpen har man søgt at give en sådan form, at den har kunnet få varig betydning, og man har derfor søgt at yde den gennem en eller anden embedsmand på den løsladtes hjemsted, for så vidt han søgte did.

SVERIGE. Föreningen till minne af Konung Oscar I. och Drottning Josephina. Beretningen omfatter tidsrummet fra 1 Juli 1881 til 30 Juni 1882. Som bekendt har Föreningen den dobbelte opgave, at tage sig af løsladte fanger og af forsømte børn. Den første er søgt løst ved at tilskynde til oprettelsen af fængselselskaber, om hvilke meddeles, at et nyt er stiftet på Gotland. Den anden opgave søges fortrinsvis løst i kolonien *Hall*. Om denne oplyser beretningen, at 157 ynglinge have været anbragte der fra Januar 1876, da koloniens virksomhed begyndte. Den 30 Juni 1882 var tallet 123, mellem 10 og 20 år gamle, de 100 mellem 14 og 19 år. Afgangen i året var 21, af hvilke 1 rømte og forbrød sig, 5 hjemsendtes som uhelbredeligt syge, 15 anbragtes. Tilgangen var 22, deraf 11 fra Stockholm. Opsørselen omtales særligt for det sidste halvår som i almindelighed tilfredsstillende. Undervisningen er besørget af præst og lærer, ligesom der søn- og helligdage om eftermiddagen af og til er holdt foredrag af forskelligt indhold. Koloniens bogsamling benyttes flittigt. Om sommeren, når arbejdet afbrydes kl. 12, marscheres til badning i en vig af Saltsjön. Om vinteren gives et varmt bad hver anden uge. Eleverne beskæftiges foruden ved koloniens drift ved tørve-skræ, skovarbejde, taglværket, haven, som malere, skræddere, skomagere, bogbindere, børstebindere og kurvemagere, smede og murere. Dagværket har været 35113 dage beregnede til 5179,30 kr.

I September 1881 belønnedes 28 for flid med 5 til 10 kr., ligesom 39 ved julen for god opførsel fik mindre belønninger, som godskreves dem til mindre indkøb eller til udgangen. Ligeledes er der til opmuntring til god opførsel foretaget marschture med musik af eleverne selv, kapløb med prisbelønninger, målskydning o. l. I disciplinær henseende har det fået en stor betydning, at man har inddeelt eleverne i afdelinger på 12, som ere solidarisk ansvarlige. Hver afdeling vælger, i almindelighed selv, en ældre og pålidelig yngling til formand, som udfører en vis myndighed i afdelingen. Helbredstilstanden har været god. Årets udgift pr. elev til føde, klæder, vask og sygepleje er beregnet til 180,95 kr., sammes beløb, når udgifter til skatter, renter og afdrag af gæld ikke ere medregnede, og når udbyttet af elevernes arbejde er fraregnet, anlås til 385,76 kr. Udgifterne til koloniens tjenestepersonale udgør 30 pct. af udgifterne til hele kolonien. Stockholms fattigvæsen betaler 200 kr. årlig for hver yngling, som dette søger optaget. Foreningens udgifter til underholdning af kolonien have for regnskabsåret udgjort 27528,36 kr. Forstander er Kand. FREDERIK FANT.

Som bilag til beretningen findes en fortegnelse over 371 løsladte fanger, som i 1881 ere hjulpe af fængselselskaberne, fængselsforvaltningen eller af private. De løsladtes antal var i samme år 1796.

FINLAND. Tiofte årsberättelsen afgifven af Fängelssällskapet i Finland centralstatistik för 1881. Ifølge denne har senatet ligesom tidligere understøttet oversættelsen af samme på finsk. Utskänkingsbolaget i Helsingfors har af sit overskud for 1880 ydet et bidrag af 500 mk. Ligeledes har Helsingfors byråd tilstået Foreningen lejfri benyttelse af et lokale, som anvendtes til hjem for løsladte mandefanger. Foreningen har endvidere modtaget en testamentarisk gave af 400 mk. Foreningens agent i Helsingfors har i årets løb støttet 29 personer, af hvilke 10 have fået fast plads, 18 blev beskæftigede ved tilfældigt arbejde. Af de 22 mænd, som have benyttet hjemmet, ere 4 faldne tilbage, 10 have opgivet sine pladser. I kvindeasylet have 8 været optagne, 2 fra 1880; de vare mellem 17 og 27 år, og det længste ophold var 5 måneder, det korteste 2 dage. Indtægterne af arbejdet i asylet udgjorde 70 mk. 30 p., udgifterne 2806 mk. 17 p., deraf leje 900 mk. Beretningen indeholder desuden meddelelser fra Foreningens 6 filialer. Foreningens og dens filialers samlede indtægt har været 20946 mk., udgiften 6707 mk.

Foreningens virksomhed er ordnet ved ny bestemmelser, som ere stadfæstede af senatet d. 21 Juli 1882. Af disse skulle fremhæves, at Foreningens opgave er dels at støtte løsladte fanger, dels

at tage sig af vanartede unge personer, selv om de ikke ere idømte straf for forbrydelser, ved at anbringe dem i opdragelsesanstalter eller hos familier, særligt på landet. Foreningen indretter for løsladte asyler eller natherberger, særskilte for mænd og for kvinder. Foreningen har ret til at indrette opdragelsesanstalter. Dens medlemmer eller dens agenter kunne besøge fanger, hvis straffetid snart udløber, skaffe passende arbejde til fanger i hækterne og sørge for elementær undervisning alt i overensstemmelse med de af fængslernes bestyrelser trufne bestemmelser. Filialerne bestyre de herberger og opdragelsesanstalter, som findes indenfor hver område, ligesom hver råder for de pengemidler, som samles indenfor samme, derfra dog undtagne de kollektmidler, som indsamles i forsamlingernes kirker og som ere stillede til centralbestyrelsens rådighed. De indsende årlig en beretning om deres virksomhed og en redegørelse for deres pengevæsen til centralbestyrelsen, der optager samme i Foreningens årsberetning.

TYSKLAND. Vierundfünfzigster Jahresbericht der Rheinisch-Westfälischen Gefängnis-Gesellschaft über das Vereinsjahr 1880—81 indeholder ved siden af en oversigt over Selskabets og dets filialers pekuniære status beretning om forhandlingerne på generalforsamlingen d. 6—7 Juli 1881 i Düsseldorf, hvori 113 medlemmer deltog, og af disse vare 27 fængselsembeds mænd. Forhandlingernes hovedgenstand var *løsgængerspørgsmålet*, fremstillet af STURSBURG, om *selskhjælp og statshjælp ved bekæmpelsen af løsgængeriet*, et foredrag af regeringsråd LÜTGEN og om *bestræbelserne og disses følger af fattigunderstøttelsesforeningen i Siegen til bekæmpelse af de bettlende løsgængere*, et foredrag af direktør KNOPS, hvilke udtalelser ere udkomne som et særligt skrift (se side 108). Forsamlingen overdrog Selskabets forretningsudvalg at virke hen til forandringer i de bestemmelser i lovgivningen, som efter erfaringen have vist sig at befordre løsgængeriet eller i hvert tilfælde ikke at bekæmpe det, ligesom også at ansøre den frivillige virksomhed til hensigtssvarende bestræbelser for bekæmpelsen. — I særmsødet af fængselsmænd forhandlede et forslag om *anvendelse af en del af arbejdspræmierne til indretningen af beskæftigelsesanstalter for løsladte*. Dette emne anså man ikke for modent endnu. — I de gejstliges særmsøde var hovedemnet om *den specielle sjælesorg for cellefanger*. Under forhandlingerne herom fremhævedes det, at en fuld udvikling af sjælesorgen var kun mulig i cellefængslet, men at udøvelsen fordrede en sikker takt i behandlingen af fangen, som aldrig i forholdet til præsten måtte tabe indtrykket af sjælesørgeren. Det måtte overlades præsten selv at bestemme, hvor ofte han vilde besøge fangen.

Særlig forsigtighed pålagdes indtrængende i sjælesorgen ligeoverfor kvinder. — I fællesmødet af fængselsmænd og gejstlige behandledes nogle lokale spørgsmål og tilsidst: om *årsagerne til forbrydelser og overtrædelser mod sædeligheden*. Referenten henviste blandt andet til den mangelfulde børneopdragelse, børns arbejde i fabrikker, sovestodernes ringe antal hos fattigfolk og prostitutionens tiltagen. En indgående forhandling af emnet tillod tiden ikke.

SVEITS. Dødsstraffen er vedtaget indført af det store råd i *St. Gallen*.

ENGLAND. *Howard Association Report, 1882.* Af indholdet fremhæves: *Løsgængeri og fattigdom*, hvorunder omtales den af Selskabet udsendte forespørgsel om tilstandene i så henseende og forebyggelsen af samme, samt besvarelserne af denne forespørgsel, hvilke i uddrag blev udgivne af Selskabet og skulle blive omtalte i Tidsskriftets næste nummer. *The casual poor Act, 1882*, er en lov, som giver fattigmyndighederne ret til at holde de dovne og lastefulde løsgængere under bevogtning længere end hidtil og at pålægge dem mere arbejde, så at opholdet bliver mindre tiltrækkende end før. *Fængsels optimisme* sigter til, at der på indflydelsesrige steder i England udtales den mening, at forbedringerne i fængselsvæsenet ere nåede til en grænse, hvor man kan blive stående. Beretningen bemærker, at dette må ligge i mangel på kendskab til de virkelige forhold og anfører en lang række af misligheder af forskellig slags, som have fundet sted i Storbritanniens og Irlands fængsler. *Fængselskommissionerne* ere fire, nemlig en for straffeanstalterne i England og en for fængslerne i England og Wales, for begge disse er Du CANE formand; en for Skotland og en for Irland. Beretningen indeholder flere udtalelser, som indeholde en dadel ligeoverfor Du CANE. *De lokale fængsler* betegnes som lidende af færre mangler end straffeanstalterne og i det hele taget at være godt administrerede. Dog anføres, at skønt loven i princippet opstiller cellesystemet for disse, ere fangerne dog i flere fængsler samlede i arbejdsafdelinger. *Dødsstraffen* omtales, som sædvanligt, i beretningen, og det bemærkes, at dens bibeholdelse fordrer en absolut sikkerhed for at blive fuldbyrdet, hvis ikke medfører usikkerheden nødvendigvis forbrydelsen. *Unge lovovertrædere og forældrenes ansvar* omhandles, idet der gøres opmærksom på de heldige følger af „the Industrial Schools Amendment Act“, som gav ret til at tage ulykkelige børn, som opholdt sig i bordeller, fra forældrene. På den anden side fremhæves, at der må anvendes større strengthed ligeoverfor efterladende forældre. Den pengebøde, som pålægges slige forældre, er enten for lille, eller den indrives med for megen mildhed. — Overhoved bærer beretningen et større

præg end ellers af bitterhed mod fængselsadministrationen i England, ligesom der synes at gå en fordring på større strenghed end tidligere igennem dens bemærkninger. Dette er imidlertid i god overensstemmelse med den i så godt som hele den penitentiære verden for tiden rådende tendens og har vistnok sin dybeste grund i det mere og mere fremstræbende individualiseringsprincip. Dette involverer imidlertid ingenlunde, at Howard Selskabet i mindste måde skulde fravige sine sunde humane principer.

Fængselselskabernes i London. De følgende meddelelser ere tagne dels af „The Echo“, Jannar 1883, dels af den af „Reformatory and Refuge Union“ afgivne fortegnelse over forbedrende og forebyggende institutioner.

Selskaberne ere:

The Royal Society, stiftet 1857, tager sig af mænd og kvinder, løsladte fra landets straffeanstalter. Kvinderne blive hovedsagelig støttede af *Westminster Memorial Refuge*, hvorom mere senere. Selskabet udgav i 1881 58414 kr. til løsladte fanger foruden 4631 kr. til det foran nævnte Refuge. Indtægten af privates bidrag og gaver var 19114 kr., af regeringen modtoges 62937 kr. væsenligt som en gratifikation for god opførsel, og en lignende sum bevilges sædvanlig af Selskabet, så at en godt anbefalet fange, som benytter sig af Selskabets bistand, kan gives 107 kr. Af de i året løsladte 1559 fanger understøttedes 925 af fængselselskaberne, og af disse sidste 528 alene af dette Selskab.

I Westminster Memorial Refuge (Russel House-Streatham), stiftet 1856, kunne godt anbefalede kvinder finde et midlertidigt hjem, beskæftigelse og siden en stilling udenfor. I 1881 modtoges 69. Den samlede udgift til denne institution beløb sig til 42268 kr. Over 17880 kr. indkom for væk, og regeringen tilskød 19150 kr.

Sheriffs' Fund Society blev stiftet 1807, oprindeligt for Newgate, senere også for Holloway Fængslet, og i 1882 toges den sødelmodige bestemmelse at tage sig af dem, som løslades fra et eller andet af hovedstadens fængsler. Det understøtter såvel mænd som kvinder og er det rigeste af Selskaberne, idet det ejer 232440 kr. i værdipapirer og har en årlig rente af 1734 kr. Årsbidrag og gaver udgjorde kun 1037 kr.; dette har hidtil ikke haft nogen betydning; men på grund af Selskabets udvidede formål vil trangen til større private bidrag voxe. Regeringen har intet tilskud givet. Der er udgivet 10942 kr. til løsladte fanger. De hjælpnes antal var 1169, deri 1064, som fik en mindre skærv af fængselsautoriteterne, fordi deres omstændigheder ikke behøvede at forebringes komiteen. Særligt for dette Selskab er det, at det hjælper fangernes uskyldige familier.

Fonden har også ydet et bidrag af 1700 kr. til forskellige agenter og mindre velstillede selskaber og institutioner, som hjælpe løsladte fanger.

Metropolitan District Prisoners' Aid Society blev i 1864 stiftet særligt for løsladte fra Coldbath-fields, men det understøtter også andre løsladte, ligesom det tillige optræder som agent for selskaber udenfor London. Det hjælper kun mænd. Dets udgifter i så henseende vare 7850 kr. I bidrag og gaver indkom 3950 kr., fra venner af fanger 3648 kr., fra regeringen og andre fængselselskaber 4452 kr.. Det holder en agent, hvis hele tid ofres til gerningen. Det assisterede i 301 tilfælde og 439 modtog hjælpen igennem selskabet. Særligt har det taget sig for at oplære unge mennesker til fiskeri, og det har nylig oprettet et lille hjem, hvor løsladte kunne finde en kort tid ophold for at søge beskæftigelse eller oppebie ordningen af deres udvandring.

Surrey Discharged Prisoners' Aid Society blev stiftet 1824 for løsladte fra Wandsworth Fængslet. Det understøtter både mænd og kvinder. Det har hjulpet 418 med 8582 kr. Bidrag og gaver udgjorde 4868 kr. og regeringens tilskud 8778 kr.

Prison Mission, Nine Elms, er en af Mrs. MARRINGTONs filantropiske bestræbelser; men den er således indblandet i hendes øvrige velgørende virksomhed, at det er umulig at give statistiske oplysninger for denne alene. Den er stiftet 1864 alene for kvinder, såvel straffefanger som fanger på kort tid. En del af programmet er at yde en fri frokost, som i 1882 er kommen 3214 tilgode. Løsladte finde også beskæftigelse i Nine Elms vaskeri og systue for fædem og i sh. daglig. Slet karakter, høj alder eller dårlig helbred ere ikke hindringer for optagelse. Vaskeriet bærer sig selv; men det er et spørgsmål, om der ikke vilde udrettes mere godt ved at beskæftige det halve antal for dobbelt så høj løn.

St. Giles's Christian Mission understøtter ikke alene løsladte fanger af alle slags, hovedsagelig mænd, men også fangers familier. Den begyndte sin virksomhed i 1877 og understøttede i 1881: 721 løsladte med 16504 kr. Desuden har den et hjem for løsladte mænd og giver fri frokost udenfor Coldbath-fields og Holloway Fængsler. Denne virksomhed har hurtigt fået en udstrakt betydning og regeringens autorisation.

Foruden disse selskaber findes:

Elizabeth Fry Refuge, stiftet 1849 for kvinder mellem 17 og 30 år ved deres løsladelse fra hovedstadens fængsler.

Refuge for the Destitute, stiftet 1805 for kvinder mellem 15 og 25 år, der såvidt muligt erholde 5 sh. om ugen.

Royal Female, Philanthropic Society, stiftet 1823 for første gang straffede forbrydere mellem 15 og 25 år, der såvidt muligt få 5 sh. om ugen.

Hertil kan endnu føjes, at adskillige „hjem“, institutioner og filantropiske selskaber udstrække deres bistand også til løsladte fanger, skønt de ikke ere grundede særligt for denne klasse individer, ligesom der også gennem flere enkelte privatmænd gives en ikke ubetydelig hjælp årlig, hvortil bidrag ydes af private.

Tages selskaberne under et, vil det vise sig, at 107380 kr. ere udgivne i et år til løsladte fanger, hvormed c. 3200 personer ere blevne hjulpe. De private bidrag beløbe sig til 50868 kr. hvilken sum ganske vist ikke står i forhold til trangen, som ikke vilde kunne afhjælpes uden statens tilskud, der dog er afhængig af de private bidrags størrelse.

De industrielle og reform-skolerne omfattede efter den sidste officielle beretning, de første 15386, de sidste 5635 børn.

IRLAND. Domfældelsesernes antal aftog i betydelig grad fra 1850—55, men er senere blevet temmelig fast. Således fandtes i de lokale fængsler 10084 fanger i 1851 og 5080 i begyndelsen af 1855, men i 1865 kun 2747 fanger. Ved begyndelsen af 1880 var antallet endnu 2690. Antallet af domfældelser til strafarbejde er derimod stadig gået ned. Det var nemlig 518 i 1855, 299 i 1865 og 154 i 1879. Men der er måske ingensteds, hvor misbrugen af de korte fængselsstraffe viser sig tydeligere end i Irland. I 1880 vare 878 personer dømt over 20 gange i løbet af det samme år og desuden 317 personer flere end 60 gange. Disse gentagne domfældelser have deres udspring af drikfældighed. (Bul. de la Soc. gén. des prisons 1883 nr. 1.)

FRANKRIG. Kolonien Sainte-Fey, som er både en repressiv og præventiv anstalt for protestantiske børn, har fra 1875 været styret af Pastor L. RAY. Denne fratrådte på grund af sygdom bestyrelsen med udgangen af 1882, og dermed ophører også den af ham fra 1876 udgivne *Journal d'Éducation correctionnelle*.

Litteratur.

~~~~~

Die Vagabundenfrage. Erörtert von Pastor H. STURSBERG in Düsseldorf. 1882. Løsgængerispørgsmålet var hovedemnet på det Rhinsk-Westphalske Fængselselskabs møde i Düsseldorf i Juli 1881, hvor det fremsattes af Pastor STURSBERG. Det er denne fremsættelse, som det nævnte Selskab har udgivet i trykken. For at godtgøre løsgængeriets store udvikling har Forfatteren søgt oplysninger hos øvrighederne i Rhinprovinsen og Westphalen, og disse forespørgsler ere besvarede ikke blot af et betydeligt antal, men også i rigt omfang, ligesom beretninger fra tyske arbejdsanstalter og selskaber til løsgængeriets bekæmpelse udenfor de nævnte provinser have afgivet materiale. Skønt hovedsagen har været at godtgøre tilstanden i disse provinser, indeholder skriftet således også mange oplysninger andensteds fra i Tyskland. Det er derved lykkedes Forfatteren i en malende stil at give et interessant, men ganske vist mørkt billede af løsgængeriets omfang og fordærvelse, og man kan forstå, at det er med god grund, når han siger, at klagerne over løsgængeriet ere stemte i alle tonearter. Når han taler om disse skarer af vagabonder, som f. ex. drage op ad den ene side af Rhinen og ned ad den anden, voxer indtrykket ved at læse de opgivne betydelige talstørrelser. Han påviser, hvorledes de sammentiggede penge benyttes til brændevin, hvilken befordrer af løsgængeriet herbergerne ere. Hovedårsagen ser han i industriens opsving, og i første række af modmidler må derfor det at skaffe arbejde stå. Den så højtprieste individets frihed er bleven til en tilintetgørende tvang for mange. Han fremhæver endvidere lyst til et ubunden liv i nydelser, slet uddannelse af håndværkeren, fattigkommunernes skyldne byrden fra sig, straffebestemmelsernes utilstrækkelighed. Bestræbelserne ad privat vej synes ofte at have haft den modsatte virkning af det tilsigtede. Foreningerne er ofte blevne tiltrækningspunkter for vagabonder; prøvelsen af legitimationen har beredet mange van-

skeligheder, ydelsen i penge er adeles forkastelig. Det, som foreningerne mangle, er anvisning på arbejde. Betydningen af at kunne anvise arbejde anfører Forfatteren enkelte eksempler på. Sluttelig udtaler han, at han, når han har brugt ordet vagabond, har tænkt på den søgte, almenfarlige løsgænger, som bør behandles med jernhård strengthed og skarp tugt, medens der må gås frem med overbærenhed mod den, som gerne vil være et hæderligt medlem af samfundet.

Bulletin de la Société générale des prisons. 1882. Nr 7. Indhold: Brev til indenrigsministeren om lovforslaget angående recidivisters transportation, af CHARLES LUCAS. Den internationale penitentiers kommission, brev til generalsekretæren ved Société gén. d. pris. fra BELTRAMI SCALIA. Fangearbejdet i Rom, af AL. SKOUSÈS. Regeringens lovforslag om recidivisters transportation til kolonierne. Strafferetsplejen i Frankrig fra 1826 til 1880 og i Algier fra 1858 til 1880. Forsømte børns håndværkmæssige opdragelse, af CH. ROBERT. Den penitentiers revue: Irlands fængsler, af W. CROFTON. Lovforslag om den korrektionelle opdragelse i Spanien, BOUCHOT. Nogle ord om dødsstraffen, af Dr. BÖRNS. Nekrolog. Adskilligt.

Samme. 1882. Nr. 8. Indhold: Mødet 12 Decbr. 1882; beretning om lovforslaget om recidivisters transportation, af F. DESPORTS. Cellefængslet i Nürnberg, af Le CARPENTIER. Fængselselskaber og præventive institutioner, af C. de CORMY.

Samme. 1883. Nr. 1. Indhold: Forhandling om tilbagefald. Lovforslag om præventive midler til at bekæmpe tilbagefaldet, af R. BÉRENGER. Beretning om lovforslaget angående recidivisters transportation, af WALDECH-ROUSSEAU. Den kriminelle retspleje i Frankrig 1826—80 og i Algier 1853—80 (Slutning). Penitentiers revue: Bogfortegnelse vedrørende tilbagefaldet. Den engelske deportation. Adskilligt.

Journal d'Education correctionnelle. 1882. Nr. 1—4. Indhold: Den korrektionelle opdragelse 1, i England og Skotland, 2 i Frankrig, af L. RAY. Beretning fra kolonien Ste-Foy's hjælpekomite i Bordeaux, af F. CRUSS. Beretning fra Reformatory and Refuge Union. Den internationale centralkomite for de kristne foreninger for unge mennesker, TOPHEL. Blandinger. — 39te beretning fra kolonien Ste-Foy. — 6te beretning fra Selskabet til beskyttelse af unge løsladte fra kol. Ste-Foy. — Beretning til kolonien Ste-Foy's bestyrelsesråd for årene 1875—82 af direktøren L. RAY.

Rivista di discipline carcerarie. 1882 Nr. 5—6. Indhold: Selskabet til omsorgen for unge forbrydere. Uddrag af et foredrag. Professor

H. FERRI. Reglement for bemeldte selskab. Oplysninger om do. do. Administrative bestemmelser og undersøgelser. Forberedende kursus for embedsmænd og betjente. Parlamentariske sager: Ordningen af fængselsbygningerne i staden Cagliari. Indenrigsministeriets endelige budget for 1882. Tjenesten ved fængslernes ydre bevogtning. Ordningen af fangernes arbejde i straffeanstalterne i Frankrig. Michon og fangernes arbejde. Udnævnelsen af den ny direktør for fængselsadministrationen i Frankrig. Fængselsarbejdet åbner ikke nogen konkurrence med den fri industri (offenliggjort af Howard Selskabet), dialog mellem to arbejdere. Den internationale fængselskommission: I. En artikel af bulletin de la société générale des prisons. II. Et brev fra BELTRAMI SCALIA til DESPORTES. Bibliografi.

Samme 1882. Nr. 7. Indhold: Udkast til lov om fuldbyrdelsen af straffe, der gå ud på frihedens berøvelse i det tyske kejserdømme — med forklaring af E. TAUFER. Ny badeindretninger i de franske fængsler. L. PAULIAN. Parlamentariske sager: Om lukningen af straffe-bagnoet i Porto d'Angio. Exilet i Siberien. Omordningen af den civile og kriminelle retsplejes statistik. Udenlandske parlamentariske sager: Ungarn. Om de for de højere funktionsærer i fængselsbestyrelsen nødvendige forudsætninger. Administrative bestemmelser. Skoler for fangevogter-aspiranter. Militærfængslerne i England. Bogvæsen. Undervisningen og forbryderne i Italien. G. O. SCANDER-B&g.

Samme 1882. Nr. 8—9. Indhold: Praktisk anvendelse af menneske-måling. Om de politiske og de almindelige mord i de forenede Nordamerikanske stater. Straffekolonien Tre Fortane, af P. NOCITO. Artikel 222 i den civile codex og reformatorerne, af C. PRATESI. Ordningen af fangernes arbejde i straffeanstalterne i Frankrig. II. Indenrigsministerens cirkulære. Parlamentariske sager: Italien. Oversigt over de forskellige udgifter under indenrigsministeriet i 1882. England. Lovforslag om en ny kriminallov. Selskabet Howard og fængselsreformen i England. Bogvæsen: Straffereformen. Det Spanske Tideskrift. Blandinger: Dødsstraffen i Italien. Dødsstraffen i Amerika. Den internationale fængselskongres i Rom.

Samme 1882. Nr. 10—11. Indhold: Den internationale penitentiære kommission. Et bagno i Italien. — En kongemorders celle. Fædremyndigheden og de korrektionelle anstalter, af C. PRATESI. Om recidivisters transportation. Om den korrektionelle opdragelse i Spanien. Finlands fængsler. Den penitentiære reform i Grækenland. Bogvæsen. Blandinger.

OVERSIGT

over

hovedindholdet af Tidsskriftet

fra 1878 til 1882.

En kortfattet fremstilling af straffesystemerne . .	Fr. Stuckenberg.
Om principerne for fuldbyrdelsen af straf. (Oversættelse.)	Siehart.
Om den vilkårlige frigifningen	E. v. Knering.
Straffeanstalten i Wolfenbüttel 1874—76. (Beretning)	
Anvendelsen af den vilkårlige løsladelse i Tyskland.	
Bemærkninger om den vilkårlige løsladelse . . .	Fr. Stuckenberg.
Fængselselskaberne i Danmark.	Fr. Stuckenberg.
Om arbejdets nødvendighed i fængsler og straffeanstalter og sammes forhold til den fri industri. (Oversættelse.)	Stresser.
Den internationale penitentiers kongres i Stockholm.	
Bemærkninger om samme	Fr. Stuckenberg.
Den skandinaviske konferensen i Stockholm.	
Den Nordiske Penitentiarforeningen.	
Penitentiers forholdene i Storfurstendømmet Finland	A. Grottenfott.
Fængselsreformens nuværende standpunkt i den civiliserede verden. (Oversættelse.)	E. C. Wiese.
Betydningen af forebyggende bestræbelser ligeoverfor forsømte børn.	Fr. Stuckenberg.
Udsigt over fængselsforholdene i Norge	R. Petersen.
De forebyggende bestræbelser ligeoverfor brødefulde og forsømte børn	Fr. Stuckenberg.

De repressive og penitentiære institutioner og de præventive institutioner ligeoverfor børn i England og Frankrig. (Oversættelse)	Ch. Lucas.
Straffekolonien „Port Blair“ på Andamanerne . .	Fr. de Rööpsterf.
Englands distriktsfængsler	Fr. Stuckenberg.
Öfversigt öfver penitentiära förhållandena i Sverige	P. J. Sjöholm.
Omdannelsen af strafferetsplejen i det tyske kejser- rige	th.
Om den såkaldte „moralske afsindighed“	Chr. Tryde.
Den Nordiske Penitentisærförenings møde i Køben- havn 1880	
Om fangekosten	Chr. Tryde.
Finlands fængsler. (Korrespondens)	
Omordningen af Ruslands fængselsvæsen. (Korre- spondance.)	
Omsorgen for løsladte straffefanger på velgørenheds- kongressen i Mailand	H. Fehring.
Beretningerne fra Fængselselskaberne i Danmark	Fr. Stuckenberg.
Forebyggende forholdsregler ligeoverfor forsømte børn og unge lovovertrædere i Frankrig og Tyskland siden 1878	Fr. Stuckenberg.
Om årsagerne til og midlerne imod tilbagefald . .	Fr. Braun.
Om dødsstraffen:	
1. En tale af justitsminister MODDERMAN i Gene- ralstaternes 2d kammer i 1880. (Oversættelse).	J. D.
2. Oplysninger meddelte af Howard-Association.	
Oplysninger om dødsstraffen i Danmark 1848—77.	Fr. Stuckenberg.
Behandlingen af forsømte børn og unge lovover- trædere i Danmark	Fr. Stuckenberg.
Om behandlingen af sindssyge forbrydere	K. Pontepidan.
Antydning af en tidssvarende rationel behandling af forsømte børn og unge lovovertrædere i Danmark	Fr. Stuckenberg.
De svenska patronageföreningarna till stöd för fri- gifne fångar	P. Sjöholm.
Om og fra Bodsfængslet i Kristiania	R. Petersen.
Om fængselslærerens gerning	K. Seip.
Lidt fra engelske skoler	Joh. Ueeling.
Meddelelser om straffevæsenet i Finland.	
Agerbrugskolonien Hall i Sverige 1880—81.	
Den Nordiske Penitentisærförenings møde i Kristi- ania 1882.	

OM LØSGÆNGERI.

I Tyskland har man sagt, at man kunde dele dette lands befolkning i to lige store grupper, en tiggende og en, som blev tigget. Denne udtalelse viser, hvilken betydelig social betydning løsgængeriet har fået. Skønt man i Tyskland anser det overhåndtagende løsgængeri for noget lokalt, er det i virkeligheden ikke tilfældet; thi i England er man tilbøjelig til samme mening for dette lands vedkommende, og samtidig vækker spørgsmålet stor opmærksomhed i flere andre stater.

Løsgængeriet berører vistnok for en væsenlig del fattigvæsenet og det exekutive politi, men det har ikke mindre indflydelse i penitentisære forhold, fordi det avler forbrydelser og tilbagefald. I den sidste henseende står det i nøje forbindelse med det for straffefuldbrydelsen så besværlige recidivistspørgsmål. Det er således opstillet som forhandlingsemne for den forestående fængselskongres i Rom i 1884.

Spørgsmålet selv er jo ikke nyt, men det er løsgængeriets overhåndtagene i de sidste 5—10 år, som har tiltrukket sig opmærksomheden og givet det dets voxende sociale betydning. Om grunden til denne udvikling er der ingen væsenlig uoverensstemmelse i meningerne. Den søges i de i de sidste årtier stærkt forandrede arbejdsforhold, således

i den betænkning, der er afgiven af det af de danske retsbetjente i 1881 nedsatte udvalg om foranstaltninger til modvirkning af vagabonderingen, således i skrifter fremkomne i Tyskland, deriblandt „Die Vagabundenfrage“ af STURSBERG, og således også af nationaløkonomerne.

Lavsvæsenet med sine herberger og sin geschenk, sin anvisning på arbejde m. m. holdt i almindelighed de vandrende håndværkssvende fri for at betle og vagabondere på samme tid, som det holdt tilgangen til håndværket indenfor rimelige grænser, afpassede efter behovet. Den voxende storindustri, maskinernes udvikling og tiltagende anvendelse i industriens tjeneste, den fysiokratiske theoris fordring på næringsfrihed bragte alt i dette århundredes begyndelse Frankrig, England og Preussen ind på næringsfrihedens principer i større eller mindre udstrækning. Frem heraf voxede senere den fuldstændige næringsfrihed i flere lande, således i 1857 i Danmark, 1859 i Østrig og 1869 i det tyske rige. Hermed faldt lavene og med dem de mange for håndværkernes udvikling og erhverv betryggende bånd, kun den rejsende håndværkssvend blev tilbage, og traf man ham før kun betlende paa landevejen, kan man nu f. ex. møde ham, ung, velklædt, alt om efterårsaftenen på Københavns gader, lettende på hatten og tiggende.

Istedenfor håndværkeren fik man arbejderen, af navn fri, men i virkeligheden mere afhængig end før af arbejdsgiveren og af markedets svingninger. Disse komme dels tilfældigt, dels periodisk, særlig om vinteren, og de medføre som oftest arbejdslønnens nedgang eller arbejderens afsked. Medens håndværkeren forhen gik på vandring mindre ofte af tvang, mere for at følge god skik og lære noget, drive arbejdsforholdene nu mange til at søge andesteds hen for at finde arbejde; er dette forgæves, medfører det let fornedrelse og fald. Den dårlige og den usolide arbejder bliver snart en stedse rejsende håndværkssvend. Hele verden står ham jo åben, som skomageren svarede, da han på landevejen mødte amtmanden og denne sagde: „Jeg

er amtmænd over Ribe amt“. — „Og jeg er skoma'ersvend over hele verden“. Dette rejseliv fører meget let til løsgænger, drukkenskab og tyveri, fordi de gamle støtter fra lavsvæsenets tid mangle nu. Karakteristisk udtaler politipræsidenten i Köln i en beretning: Halvdelen af de mandlige vagabonder have ikke skjorten på kroppen, men næsten enhver har sin brændevinsflaske i lommen. Og så arbejderens hele uddannelse fra lærling, også den yder i mange tilfælde et bidrag til at udvikle vagabonden. Drengen sættes i lære med eller uden kontrakt; denne er ofte kun et ringe bånd. Når han har lært noget, forlader han læren, fordi han venter højere løn andensteds. Måske får han den, måske ikke; i så tilfælde er han uden erhverv, så bliver han rejsende håndværkssvend.

Medens det foran anførte kan kaldes de sociale årsager til løsgængeriets overhåndtagen, kan løsgængeriet naturligvis også hvile i noget individuelt, en løs, doven natur, en slet opdragelse, dårligt eksempel, dårlige tilbøjeligheder, ligesom det demoraliserende i rejselivet tilfods med dets ofte dårlige selskab let kan få bugt med en svag natur eller et ungt menneske, når pengene ere gæde med og der må fægtes for at leve. Betegnende i så henseende er et brev, hvorefter STURSBURG anfører et stykke i „Die Vagabundenfrage.“ Det lyder således:

„Kære moder! Jeg vil meddele dig, at jeg nu er i Strassburg og endnu ikke har arbejde. Jeg havde for længe siden kunnet have arbejde, men jeg har endnu ikke haft lyst dertil, og nu vender jeg tilbage til Westphalen. Det landstrygeri er jeg ikke ked af endnu, og jeg havde slet intet imod at løbe endnu en 6 uger omkring. Nu kommer jeg til en dårlig egn; men jeg vil skynde mig derigennem for igen at komme til dig i Westphalen. Jeg er ikke forsagt, penge og brød mangler jeg aldrig.“

Der kan til de anførte årsager til løsgængeriets trivsel endnu føjes det executive politis mangel adskillige steder på numerisk styrke til at kunne gribe hæmmende ind, vel også hist og her en øvrighedspersons svaghed ligeoverfor

anholdte betlere, ligesom også sådannes anbringelse i arrest sammen med endnu slettere individer, mangelfulde eller mindre praktiske forholdsregler fra publikums side, som hidføre det modsatte af, hvad der tilsigtedes, hvilket nærmere skal blive omtalt senere, og endelig publikums svaghed til at opfylde enhver betlendes anmodning. I sidstnævnte henseende anfører STURSBERG i det før nævnte skrift, hvorledes en referendar i Berlin havde væddet om, at han fra 7 morgen til 7 aften skulde sammentigge 6 mark. Han havde alt kl. 4 indsamlet 6½ mark, og af 130, som han havde tiltalt, havde kun 42 afslået at give noget. På dårlige individer, som dag ud og dag ind kunne ernære sig godt efter deres forhold alene ved at tigge, gives der jo overalt eksempler nok. I den preussiske landdag bragtes spørgsmålet i December f. å. på bane, og som årsag til løsgængeriets tiltagen anførtes autoriteternes for milde optræden og publikums falske humanitet.

Af den i korthed givne fremstilling af årsagerne til løsgængeriet og særligt til dets tiltagende omfang fremgår dets ødelæggende betydning såvel for den arbejdende klasse som for samfundet i det hele taget. Dette træder endnu klarere frem igennem de tal, hvormed man flere steder har søgt at dokumentere dets voxende udbredelse. Kan det end siges om disse tal, at de i flere tilfælde ere kun kalkulatoriske, fordi det ofte har været vanskeligt at få bestemte oplysninger, så kan det på den anden side anses for sandsynligt, at de snarere kunne forhøjes end formindskes.

Den foran nævnte betænkning fra det i *Danmark* af retsbetjentene nedsatte udvalg til overvejelse af foranstaltninger til modvirkning af vagabonderingen indeholder oplysninger, som ere indhentede ved henvendelse til landets samtlige jurisdiktioner. Herefter var der anholdt for løsgænger og betleri 1038 individer i 1870 mod 1796 i 1880, og af disse vare henholdsvis 710 og 1055 håndværkere; omkostningerne i disse sager beløb sig i 1880 til lidt over 33000 kr. Som vidnesbyrd om, hvor ringe udsigt til ar-

bejde denne omvandring giver, anføres, at af c. 50000 viserede i 1880—81 have kun 7000 opnået arbejde. Illegale viser den ofte stærke tilstrømning til mindre købstæder, som ligge udenfor hovedruterne, og hvor der er liden sandsynlighed for at finde arbejde, at dette ikke altid er hovedopgaven. Betænkningen regner, at befolkningens daglige udgift til løsgængere kan anslås til 1000 kr., og omtrent 1 pro mille af befolkningen er mere eller mindre stadigt på vandring, og dog ere adskillige ikke medtagne, fordi de ingen forpligtelse have til at mælde sig hos politivrigheden. De gældende lovbestemmelser vedrøre nemlig hovedsagelig kun håndværkere og udlændinge; efter disse har dog håndværkeren det fortrin fremfor den egenlige løsgænger, at han kan hjemsendes med tærepeng; denne skal overgives til fattigvæsenet.

For *Tysklands* vedkommende findes adskillige oplysninger om løsgængeriets omfang. Således vare i kongeriet Sachsen 26587 individer anholdte for betleri og løsgængeri fra April 1879 til Marts 1880. I Mecklenburg-Schwerin vare 10000 anholdte og straffede i 1879; bekostningerne herved udgjorde 180000 mark. I Würtemberg anslog man løsgængernes antal i 1878 til 77000, i provinsen Hessen udgjorde de i vinteren 1877—78 over 10000. Staden Berlins asyl for husvilde (obdachlose) benyttedes i 1879 af 110000, den private asylforenings af 120000. I Bayern dømtes i 1879 for betleri og løsgængeri 108911, dobbelt så stort et antal som i 1872. I 1880 regnedes antallet af betlere i Tyskland til 200000 og deres daglige indtægt til 300000 mark. I Preussens 18 anstalter til forbedring af landstrygere og lignende var der i 1874 interneret 4534 individer, medens tallet i 1880 var 15721. Tallet på dem, som straffes for løsgængeri og betleri, er imidlertid kun ringe i forhold til de omrejsende håndværkssvendes antal. Således besøgte herbergerne i Bielefeldt alene i 1880 af 12315. En del af de ovennævnte tal ere tagne af „Die Vagabundenfrage“, hvilket skrift indeholder

flere interessante detaljer særligt for Westphalens og Rhin-provinsens vedkommende.

I *Frankrig* er der i slutningen af forrige år forelagt et lovforslag om recidivisterne, som giver oplysninger, der berøre det samme emne. I 1871—75 er det gennemsnitlige årlige antal pådømte forbrydelser (*délits*) 132623, i 1876—80 146024, samtidig er det gennemsnitlige årlige antal af generelle tilbagefald (i samme forbrydelse) henholdsvis 60184 og 70731, altså tilbagefaldenes antal er voxet. Disse falde på tyveri, bedrageri og løsgængeri. I Rennes er således en løsgænger dømt for 48de gang til fængsel. Antallet af anklagede recidivister, som ere dømte to gange i et år, var i 1878: 6551, i 1879: 7556. Overhovedet er resultatet i Frankrig dette, at tilbagefaldet blandt de for *crimes* dømte er stationær, hvilket for en del hidrører fra en i 1863 vedtagen lov, som overfører adskillige kvalificerede forbrydelser til *délits*. Derimod er tilbagefaldet blandt de øvrige dømte voxet til det dobbelte fra 1861—1880, og antallet af dømte recidivister i forhold til det hele antal dømte når i 1880 fra 45 til over 50 pct.

Hvad kan der gøres for at modarbejde og forebygge løsgængeriet? Således omtrent lød et spørgsmål, som *Howard Association* i London i 1882 stillede til adskillige autoriteter og private mænd såvel i som udenfor England. Af de besvarelser, Selskabet modtog, foranstaltede det et uddrag udgivet under titlen „løsgængere og betlere“. Udtalelserne ere klassificerede efter de enkelte punkter, hvori de falde sammen således: mere almindelig og mere afgørende brug af de tilstedeværende repressive midler; tvungent ophold for løsgængere i længere tid end hidtil; hurtig individuel undersøgelse er uundgåelig; sikker bistand, men aldrig ubetinget; politiets bistand; midlertidig hjælp; hjælpekomiteer i forening med forstanderne; anbringelse i celle; kort militær tjeneste; loven om fattiges opholdssted og flytning; fattigautoriteternes nuværende meget begrænsede myndighed; den

nærværende ubegrænsede given almisse til løsgængere, som er uundgåelig på grund af mangel på den nødvendige beskyttelse af loven og af exekutivmagten.

Foruden den anvisning på hjælpemidler, som ligger i de foran nævnte punkter, udtales af mange, at det er den hjælp, som ydes udenfor anstalter, der er uheldig.

De fleste udtalelser ere selvfølgelig fra England. For *Hollands* vedkommende har justitsministeren *MODDERMAN* bemærket, at indespærringen af tiggere i arbejdshuse eller korrektionsanstalter er mere virksom end deres anbringelse i åbne anstalter, hvorfra de kunne løbe bort.

Sachsen har med held behandlet sine landstrygere i arbejdshuse på strenge betingelser, såvel hyad arbejde som behandling og indespærring angår. Derigennem har man opnået større tvang, større sikkerhed og større forbedring, end *Hollands* åbne anstalter på landet yde.

Af *De Forenede Stater* i Amerika ere de fleste langt mere plagede af landstrygere end England. En eller to stater, således *Connecticut*, have haft mod til at anvende afskrækkende midler. *Connecticut* sender løsgængerne til statsfængslet, hvor de iføres fangedragt og må arbejde som forbrydere. De idømmes fra 4 til 8 måneders ophold, og resultatet har været ualmindelig godt.

De efter det nævnte uddrag anførte midler angå, nogle den egenlige løsgænger og betler, andre arbejderen på rejse for at søge arbejde; men tanken har dog åbenbart væsenligst vendt sig til den første. Det er imidlertid givet, at opmærksomheden også i høj grad må rettes på at støtte den sidste og det så meget mere, som der i almindelighed udrettes mest ved de præventive midler ligeoverfor den endnu ikke fordærvede, medens repressive midler let bringe en sådan til at synke dybere. Derfor kunne også lovgivningens midler, når de ikke anvendes med tilbørligt hensyn til individet, let blive til skade for den enkelte og ikke til gavn for samfundet. Hensynet hertil såvel som til, at autoriteterne ikke magte sagen uden store bekostninger,

har derfor også ført til, at samfundet ved private midler har søgt at virke hen til at beskytte den virkelig arbejds-søgende arbejder. De midler, som komme i betragtning, ere således dels autoritetsmæssige, hjemlede i lovgivningen, dels af en privat, samfundsmæssig karakter.

Evnen til at opretholde lovgivningens bestræbelser for at modarbejde løsgænger og betleri spiller selvfølgelig en væsentlig rolle for det exekutive politi. Mangler denne evne på grund af en for ringe politistyrke i forhold til jurisdiktionen, ville andre forholdsregler næppe kunne opveje den. Dens betydning har åbenbart også vist sig i de amter i Danmark, hvor man i årenes løb har indført en forøget politistyrke i landjurisdiktionerne, idet løsgængerens antal derved formindskedes. En lille notits mældte også for kort siden, at man i Sønderborgkredsen havde fået løsgængeriet næsten udryddet ved at antage overtallige betjente med dagløn i de måneder af året, da det plejede at være størst; deres opgave var alene den at anholde løsgængere. Midlet, som må være forholdsvis mindre bekosteligt, synes i tættere befolkede egne at være praktisk og i hvert tilfælde et forsøg værd. På det af de danske justitsembedsmænd i 1882 afholdte møde gik også en vedtagen udtalelse ud på *ønskeligheden af en kraftig styrelse af landpolitiet*.

I forbindelse hermed kunne nogle oplysninger anføres, som Borgmester SCHJØRRING i Kolding har meddelt i Febr. d. å. i Berl. Tid. om de rejsende håndværkeres besøg i denne by. Han siger:

„Jeg skal da oplyse, at, medens der på det herværende politikammer i 1881 viseredes 1327 personer, der så godt som alle vare håndværkssvende, gik tallet i 1882 ned til 892, hvilken nedgang i tallet i overvejende grad faldt på den sidste del af året, altså efter mødet i Horsens, og medens der i den forløbne del af året 1883 kun har været 118 viseringer, udgjorde disse i den tilsvarende del af 1882 177, så at antallet fremdeles synes at være aftagende. I forbindelse hermed står det, at antallet af de for det offen-

lige så kostbare betlerisager fra 1ste September forrige år til dato kun har været 8, medens der i den tilsvarende del af 1881—82 var 19.“

En mulighed er der dog for, at det næsten for ethvert arbejde gunstige efterår og den ligeledes følgende vinter også har nogen indflydelse på nedgangen i de rejsende håndværkeres antal i den ovenfor nævnte periode.

Ved siden heraf er det en nødvendighed, at lovgivningens bestemmelser ere sådanne, som dels virkeligt ramme individet og altså hidføre den tilsigtede virkning, og dels ikke tillade for meget spillerum i udførelsen, så at denne kan blive ikke så lidt forskelligartet på de forskellige steder. Hvad nu det sidste angår, så fremgår det klart af den før nævnte danske betænkning ligesom også af oplysningerne fra Tyskland og Frankrig, at lovgivningens bestemmelser både kunne og også virkelig udføres med for stor lemfældighed i mange tilfælde. Hvad det første angår synes det utvivlsomt, at lovbestemmelserne i nogle tilfælde ere utilstrækkelige til at hæmme ondet, i andre tilfælde mere end tilstrækkelige til at demoralisere, hvor dette dog langt fra er tilsigtet. Dette sidste gælder navnlig de hyppig tilbagevendende korte straffe og deres udførelse, som påviselig bringer løsgængerer dybere ned. En notits i begyndelsen af d. år om en slagtersvend, som i en alder af 42 år er dømt 49de gang for løsgænger og betleri i en dansk købstad, er i så henseende karakteristisk. Jeg skal ikke opholde mig ved de særlig tyske forhold, som have medført, at man i mange tilfælde er mere tilbøjelig til at lade betleren løbe efter en meget kort straf (indtil 6 uger) istedenfor at anbringe ham i en korrektionsanstalt, hvilket iøvrigt ikke i alle tilfælde må ske, men selv om så var, findes ofte ingen anstalt, eller den kommunale, som findes, egner sig kun lidet til anbringelsen. Lovbestemmelserne ere vel sådanne, at løsgænger og betleren ikke vil kunne gå ram forbi; men han rammes ikke således, at han afholdes fra at fortsætte,

og på den anden side rammes den ikke egenlige løsgænger let for hårdt og gøres efterhånden til habituel løsgænger. På dette punkt har emnet den interessante side, at der i de forskellige lande atter her kommer en stærk fordømmelse frem af anvendelsen af de korte, lidet intensive straffe, idet de ofte enten blive resultatløse som forbedrende eller blot og bar nedbrydende. Der peges herigennem også fra denne side hen på en anden form for straffeidømmelsen og for den deraf følgende straffefuldbyrkelse. Forsåvidt spørgsmålet berører fattigvæsenet, idet der kan blive tale om at henvise løsgængerens til dette, så har det tilstrækkelig vist sig, at dettes interesse ikke strækker sig udover den kommune, det repræsenterer, og denne har ingen interesse af at forsøge fattigbyrden, hvorfor tilbøjeligheden er størst til at lade løsgængerens løbe og søge underholdet i andre kommuner.

I følelsen af ondets overhåndtagen og af autoriteternes mangel på evne til at hæmme det have samfundene søgt dels at værne sig imod trykket dels at redde de individer, som give håb, fra at forsøge løsgængerens skare. Her have vi altså atter en sag, hvori samfundet ligesom skyder autoriteten noget tilside for selv at tage en del af byrden på sine skuldre.

Blandt de midler, som samfundene have forsøgt at anvende mod løsgængerne, lå vistnok foreninger mod tiggeren ved dørene nærmest. Disses udbredelse voxede hurtigt i de sidste år i Tyskland; men deres betydning er man dog nu ved at anse snarere for uheldig end heldig. Den faste understøttelse, som man gav som ækvivalent for tiggeriet, samlede løsgængerne i større antal end før til flere byer, og understøttelsen ansås som en berettiget fordring. Om dagen foretoges udflugter til omegnen for at betle, og om aftenen drog løsgængerne til byen for at få frit logis af foreningens kasse. Men det er ikke blot de foreninger, som give penge, der anses for uheldige; også de, der yde naturalforplejning, have vist et lignende resultat; de have også kun bidraget til at befordre vagabonden videre på

hans omløben. Dertil kommer, at prøvelsen af legitimationen som rejsende arbejder er meget vanskelig, at ydelser in natura ikke ere lette at organisere, og endelig at alle disse foreninger ere rent lokale med lokale interesser. Bestræbelserne ere derfor i Tyskland i den sidste tid gaaede ud på at forene de lokale foreninger i en for en større kreds. Det at kunne anvise arbejde er naturligvis det heldigste og den bedste måde til at kunne skille den virkelig arbejdssøgende fra løsgængereren. Man har også forsøgt dette i Tyskland. I „Die Vagabundenfrage“ anføres et eksempel. Man anviste arbejde på en ny landevej til en dagløn af 1,30 til 1,50 mk. Men af 10 betlere var der næppe en, som anså det for umagen værd at tage mod arbejdet.

Et andet eksempel i større målestok er arbejderkolonien *Wilhelmsdorf* i regeringskredsen *Minden*. Dennes opgave er netop at række de arbejdere, som ville arbejde, en hjælpsom hånd, og berøve løsgængereren lejligheden til under falske foregivender at fortsætte tiggeriet. Kolonien er godt et år gammel og har til slutningen af 1882 optaget over 300 løsgængere, henhørende til alle håndværk. Af de optagne blev 153 tid efter anden igen sendte bort. Ved bestyrelsens bistand blev 133, efterat de havde fortjent sig ny klæder, anbragte i arbejde. Den arbejdskontrakt, som enhver, der optages, må underskrive, udelukker muligheden for, at døgenigter kunne trives der, og de fleste have også vist alvorlig villie til at arbejde. Brændevinsdrik er forbudt. Arbejdet er ikke let. Det består i at opbryde jorden, ofte i flere fods dybde, for at bortskaffe de underliggende stenmasser og derefter gøre overfladen dyrkelig. En bæk med rigeligt vand frembringer enge, som muliggør kvægdrift; andre steder ere tjenlige til skovbrug. Arbejdet udføres som oftest i akkord, boligerne ere renlige, og kosten god. Fortjenesten er beregnet til 25—40 pf. med kost og logis pr. dag. Foretagendet har fordret betydelige omkostninger. Købet af de 3 bøndergårde, hvorpå anstalten er oprettet, kostede 60000 mk., hvoraf de westphalske provinsialstænder

tilskød 40000 mk. Nybygningerne have kostet 38000 mk. og inventariet 12000 mk., deri indbefattet koloniens 2 heste og 18 stkr. kvæg. Der er opført 4 arbejdsbygninger, hvori er spiserum til 120 personer. Hensigten er at have plads til 200 senge. Ved dette foretagende vil man dels give løsgængeriet dødsstødet der i kredsen, dels vil det have den praktiske nytte, at mangt et ulykkeligt menneske reddes fra at blive løsgænger. De lokale politivrigheder i kredsen have fået pålæg om at skride ind mod enhver løsgænger. Udtalelser om kolonien gå ud på, at de egenlige løsgængere ere forsvundne fra kredsen, og virkelig arbejdsøgende indfinde sig allevegne fra.

I *Tyskland* er man således kommen til det resultat, at understøttelsen af de virkelig arbejdsøgende, særligt med arbejde, må organiseres for større kredse, at den understøttede stilles under opsig, og at truslen med tvangsarbejde må skærpes.

Efter de foran anførte domme om den lokale private understøttelse af rejsende arbejdere i *Tyskland* som snarere værende til skade end til gavn for sagen synes der ikke at være sær grund til at vente sig store resultater af de bestræbelser i lignende retning, som ere gjorte i Danmark. Den før nævnte betænkning fra de danske justitsembedsmænd samstemmer også med disse domme. Erfaringer foreligge vel ikke endnu, hvorpå nogen dom kan begrundes, men disse synes snart at måtte kunne indhentes navnlig i retning af, hvorvidt den ene eller anden slags understøttelse måtte hidbringe løsgængere eller rejsende arbejdere overhovedet i større omfang end før til byer, hvor understøttelse gives. Hovedsagen er jo at kunne skelne den arbejdsøgende fra løsgænger. I så henseende synes den i Slagelse oprettede forening at have fulgt de af „Fællesrepræsentationen for dansk Industri og Håndværk“ fremsatte udkasts bestemmelser, som for en del kunne vejlede ved skønnet for optagelsen i det fra 1ste Nobr. f. år oprettede herberg. Bestemmelsen om, at den rejsende skal have

svaret kontingent til lignende foreninger i andre byer, hvor han har arbejdet, fordrer imidlertid en organisation, som ikke endnu eksisterer, ligesom det, at papirerne skulle udvise, at personen ikke er løsgænger, efter samme udkast i de fleste tilfælde vil være en mindre betryggende prøve. Sandsynligt er det, at, dersom disse foreninger i byerne ville drage løsgængere og betlere til sig, vil det gå her som i Tyskland, at landbefolkningen vil blive hjemsøgt af dem om dagen, og om aftenen ville de søge til herberget i byen for at få fri aftensmad og frit logis.

Også i *Sverige* har denne sag nylig været genstand for undersøgelse af en kommission, hvis forslag med motiver afgaves i August f. år. Dog må bemærkes, at allerede 1869 nedsattes en kommission om samme sag. Dennes arbejde kunde imidlertid efter over 10 års forløb ikke nu anses for tidssvarende. Den nuværende lovgivning i Sverige går ud fra, at enhver, som ikke har en livsstilling, der gør særlige forsigtighedsregler mod befrygtede retskrænkelser nødvendig, ved bevis fra en autoritet skal kunne godtgøre, at han ernærer sig lovligt og ordenligt, det såkaldte „*laga försvar*.“ Denne forudsætning anser kommissionens betænkning for stridende mod tidens fordring på ret for enhver til at søge sin arbejdskraft anbragt, hvor han vil. Dens forslag omfatter derfor kun sikkerhedsforanstaltninger mod virkelige løsgængere og lastefulde personer, hvis færd er farlig for almensikkerheden. Hovedmomenterne i forslaget ere, at enhver, som ikke har eller søger arbejde, behandles som løsgænger, anholdes og forhøres. Er han bevislig løsgænger, advares han; er han desuden, som straffet, berøvet „medborgerligt förtroende“, stilles han under politiopsigt, mindst i 2 år. Træffes den advarede inden 2 års forløb atter som løsgænger, erklæres han for løsgænger for en tid af 2 år. Hvis denne eller den, som står under politiopsigt, atter træffes som løsgænger, anholdes han og kan idømmes den første fra 1 måneds til 1 års tvangsarbejde, den sidste fra 6 måneders til 2 års tvangsarbejde. Personer under 18

år indsættes i en almindelig opdragelsesanstalt. Erklæringen om at anses for løsgænger såvelsom politiopsigten gælder for 2 år, efter at tvangsarbejdet er afsonet. Tvangsarbejdet skal afsones i statens anstalter; dog kan det tillades afsonet i fattigvæsenets tvangsarbejdsanstalter, hvor sådanne findes, mod godtgørelse af statskassen til disse. Det skal pålægges politi- og kommunale myndigheder at gøre sig umage for at skaffe løsgængere arbejde. Børn under 15 år falde ikke ind under disse bestemmelser. — I fattiglovgivningen foreslås den forandring, at betlere, som ikke behøve fattighjælp, kunne behandles som løsgængere. — Da kommissionen ned-sattes, var der en antydning til at lade byrden af løsgængeri-
et gå over fra staten til fattigvæsenet. Dette troede kommissionen ikke at kunne tilråde, da efter dens opfattelse spørgsmålet galdt samfundet og dettes sikkerhed, og derfor af det lokale fattigvæsen let kunde betragtes som en byrde, man måtte se at blive af med i hvert enkelt tilfælde, noget, som jo også viser sig manglestedes, hvor forholdene ere således ordnede. Et praktisk formål har forslaget haft for øje, nemlig at formindske den uophørlige transport af løsgængere. Denne kostede i 1880 staten 305141 kr. En fængselsmand har derom tilskrevet redaktionen, at 10 til 12 transportfanger hver uge passere fængslet, og de fleste ere løsgængere. Forholdet er nemlig nu det, at den anholdte løsgænger strax transporteres til hjemstedet for at forhøres, medens han efter forslaget kan forhøres på anholdelsesstedet. Domsretten tilkommer den administrative myndighed og ikke den judicielle. Antallet af løsgængere ere i de sidste 35 år gået ned fra 2000 til c. 1100 årlig eller 2,25 på 10000 indbyggere.

Foran er det berørt, at der i *Franrig* er forelagt et forslag om recidivisternes behandling, som går ud på at forvise dem fra landet. Spørgsmålet om straffekolonier har forøvrigt også været fremme i Tyskland i 1880 under rådslagningen om det senere henlagte lovudkast om fuldbyrdelsen af frihedsstraffen. Sagen fandt imidlertid ikke

mange forsvarere særligt på grund af de erfaringer, man andensteds havde gjort. Hvor stærkt dette spørgsmål vedrører løsgængerisagen vil fremgå af følgende udtalelse i ovennævnte forslags motiver. „Det, som må fremkalde den største overvejelse og undersøgelse, er, hvorledes behandlingen af løsgængere og betlere skal være. De mest kompetente praktiske justitsembedsmænd og administrative øvrigheder bekræfte, at løsgængerne og betlerne danne det altid tilstedeværende kontingent, hvoraf forbryderne rekrutteres, og hvorfra et antal lovovertrædelser udgå, hvis ophavsmænd hverken kunne opdages eller straffes af mangel på bevis“. Af lovforslagets bestemmelser skal her fremhæves: Forvisningen skal bestå i stedsevarende internering i de franske koloniers eller besiddelsers område. Alle, som efter nærmere regler dømmes for forbrydelser (crimes) og for tyveri, hæleri, svig, bedrageri, offentlig krænkelser af sædeligheden, forførelse af unge til løssagtighed, løsgænger og betleri, underkastes forvisning. Denne indtræder, når hovedstraffen ikke har den legale virkning at fjerne den dømte for bestandig fra Frankrig, for enhver, hvem der er overgået to domme for forbrydelser (crimes), hver på over 1 års fængsel; enhver, som for forbrydelser er dømt til over 1 år og tre gange er dømt på mindst 3 måneder for de foran nævnte overtrædelser (délits), rækkefølgen er ligegyldig; enhver, som er dømt fem gange på mindst tre måneder for forannævnte overtrædelser i et tidsrum af ikke over 12 år. Ingen, som har fyldt 60 år, når dommen, som har forvisning til følge, overgår ham, skal forvises. Det samme gælder den, som ikke har fyldt 21 år. Forvisningen træder først i kraft, når den sidst idømte straf er afsonet; den kan kun pålægges af de ordinære domstole. De forviste kunne erholde midlertidig eller endelig koncession på jord, forskud, lån af materialier eller redskaber. Ligeledes ville deres familier kunne få hjælp til at begive sig til forvisningsstedet. I undtagelsestilfælde vil der kunne indrømmes tilladelse til at forlade forvisningsstedet i højst 6 måneder. Iøvrigt er

dette spørgsmål siden 1875 behandlet i Frankrig gennem forskellige forslag, ligesom der også samtidig med det oven omtalte er fremlagt et privat af WALDECK ROUSSEAU, som kun i bestemmelserne om betingelserne for forvisningens indtrædelse er forskelligt fra hint, medens begge lade den indtræde „de plein droit“. Indvendingerne mod enkelthederne i forslaget skulle ikke berøres her; men det skal fremhæves, at de ikke angå forslagets hovedtanke at forhindre tilbageskiftet og dets fordærvelige følger.

Sluttelig skal ordningen i *Belgien* af disse forhold kortelig nævnes, fordi denne, som slutter sig til fængselsvæsenets, fremtræder som en fuld ordnet statssag, der har vist sin betydning ved at holde løsgængeriet og betleriet i tømme. Denne ordning stammer fra 1866 og 67, da staten tog sagen fra kommunerne, som nu må yde et bidrag for hvert af deres medlemmer, der indtages i anstalterne. Enhver person over 14 år, som træffes som løsgænger eller betler, straffes og stilles derefter til regeringens rådighed. Straffen er fængsel fra 1—7 dage, og i gentagelsestilfælde 8—15 dage; ved kvalificeret tiggeri (benyttelse af børn, osv.) 8 dage til 3 måneder. Straffen kan afsones i et dépôt de mendicité, en reformskole eller et fængsel efter regeringens bestemmelse, og celle kan anvendes. Anbringelsen efter straffen finder for de unge under 18 år sted i de så vel kendte Colonies agricoles de réforme i Ruyssselede, Wynghene og Beernem. Opholdet kan udstrækkes til det 21 år. Personer over 18 år anbringes i den store koloni (dépôt de mendicité) Merxplas-Ryckevorsel og Wortel, hvor der er plads til 12—1600 personer. Opholdet er for de dømte mindst 1 måned og i gentagelsestilfælde mindst 1 år. Af hensyn til disciplinen kunne de også anbringes i et fængsel.

Det hele løsgængerispørgsmål, som her er forsøgt skitseret, frembyder flere enkeltheder af interesse ved siden af dets overordenlige betydning for samfundet i det hele taget. Selv om dets karakter kan være noget forskellig i de for-

skellige lande, så at det muligt i Tyskland og Danmark er noget mere afhængigt af arbejdsforholdenes udvikling og mindre gribende ind i de straffedes tilbagefald, bliver udstrækningen af dets demoraliserende indflydelse dog kun et tidsspørgsmål, hvor det får lov til at trives eller ikke mødes af tilstrækkeligt virksomme midler til dets undertrykkelse. Et moment er der, hvorom alle samles, nemlig de korte straffes afmagt og den deraf udspringende demoralisation. Denne erkendelse er af interesse; thi den peger på nødvendigheden af bruddet med de gamle straffetrets teorier, med de af dommeren udmålte straffetider, det bånd, som endnu hindrer en rationnel straffefuldbyrdeles gennemførelse. En tilnærmelse er alt gjort i den retning i adskillige lande ved behandlingen af unge personer, vel også ved den betingede løsladelse, og som et endnu yderligere skridt i samme retning må det franske forslag om forvisning opfattes. Medens de to første have fået næsten enstemmig billigelse fra alle sider, kan det sidste dog næppe betragtes som andet end en tvivlsom udvej af et vanskeligt dilemma, som en huggen knuden over, fordi man endnu ikke kan løse den, men på den anden side dog som en trusel, der vil få sin betydning i hvert tilfælde i øjeblikket, for hvilket den vel også nærmest må betragtes som dikteret.

Når en artikel i „la Liberté“ anbefaler *Gabon* i Afrika og *Cayenne* i Amerika som de mest passende opholdssteder for de forviste recidivister, bemærker Bul. de la Soc. gén. des prisons nr. 1, 1883: „Nuvel, lader os sende recidivisterne til Cayenne og Gabon og så til lovforslaget føje en paragraf sålydende: „Den gule feber og kannibalerne ere bestemt til at fuldbyrde nærværende lov.““

I overensstemmelse med erkendelsen af de korte straffes afmagt står den fælles fordring på alvorlige og gennemførlige repressive forholdsregler, som blive følelige for den virkelige løsgænger. Dette er det, den belgiske ordning med held har bragt i stand, og dertil sigter også den nævnte svenske

kommissions forslag. Det er utvivlsomt rigtigt, når dette forslag ikke har villet gå ind på at lade hovedvægten i spørgsmålet komme til at afhænge af fattigkommunen, således som i Danmark, hvor der er vidnesbyrd nok om de uheldbringende følger deraf. Derimod er det vistnok et spørgsmål, om ikke forslagets bestemmelser give løsgængerer for stort et spillerum, forinden de repressive forholdsregler ville kunne anvendes. Fra statens side kan spørgsmålet kun løses ved repressive midler af tilbørlig vægt under fuldt hensyn til ikke at ramme den virkeligt arbejdsøgende. For ham ligger løsningen ene i at finde arbejde, og denne løsning må blive samfundets og nationaløkonomiens opgave.

Efterat ovenstående var nedskrevet, have delegerede fra flere af Foreningerne til understøttelse af rejsende håndværksvende i Danmark efter indbydelse fra 5 af disse afholdt et møde d. 16de April for at iværksætte en sammenlutning af alle foreninger med dette formål i landet. Mødet bemyndigede indbyderne til at opfordre Fællesrepræsentationen for dansk Håndværk og Industri til at virke for, at svendeklassen knyttes til understøttelseskasserne, at disse, når det rette tidspunkt kommer, udsondres som en selvstændig virkende institution, og at oprettelse af herberge gøres til en hovedsag.

FR. STUCKENBERG.

BEMÆRKNINGER

OM EN

FÆLLES NORDISK FÆNGSELSSTATISTIK.

På den nordiske Penitentierforenings møde i København i 1880 forelå spørgsmålet om en fælles nordisk fængselsstatistik. Forhandlingen herom endte med, at det overdroges Foreningens bestyrelse at forelægge det næste møde de fornødne forarbejder til en sådan statistik. Spørgsmålet stiller, Hr. Bogholder FRØM, besøgte derefter på den danske regerings bekostning Sverige og Finland for at søge sagen fremmet. De foretagne forarbejder i de forskellige lande vare imidlertid ikke så vidt fremskredne, at de kunde forelægges på Foreningens næste møde i Kristiania i 1882.

Der ligger ikke i fremsættelsen af de foran anførte faktiske forhold noget, som kunde ligne en bebrejdelse for, at sagen ikke er kommen videre, skønt det gerne kan være, at der kunde være sat lidt mere kraft på, siden man nu dog var begyndt på at sætte sagen i scene. Hovedårsagen til forhalingen ligger uden tvivl i de vanskeligheder, som selve gennemførelsen bærer i sig, og som væsenligst træde frem i materialets forskelligartethed i landene og i spørgsmålet om, hvilket omfang arbejdet bør have ikke blot i det hele taget, men også i de enkelte afdelinger.

Det vil vistnok ikke være uden interesse i sidstnævnte henseende at bringe forhandlingerne på Stockholmer Kongressen om en international fængselsstatistik i erindring.

Londonner Kongressen havde udtalt sig for nytten af en slig statistik, eller som BELTRANI SCALIA sagde: „at beslutte, at et arbejde af den natur skal udføres, det er ensbetydende med en anerkendelse af principet.“ På Stockholmer Kongressen galdt forhandlingen, hvilken passende form man skulde vedtage for udførelsen. Den efter Londonner Kongressen af BELTRANI SCALIA forsøgte internationale statistik for 1872 havde, trods det påskønnelsesværdige, betydelige arbejde, vist, hvilke store vanskeligheder man havde at gøre med. Forhandlingerne på Stockholmer Kongressen viste det samme og tillige, hvilke modsatte anskuelser om statistikens momenter, der fandtes.

Dr. GELBHAAR, inspektør for strafanstalten i Zwickau, mente, at de tidligere af den internationale kommission i 1873 og 1875 opstillede formler ikke havde taget tilstrækkeligt hensyn til de stater, hvor den franske straffelovbog ikke fandtes, og at de savnede betydningsfulde momenter, medens uvæsenlige vare tagne med. Det er hensynet til den først nævnte indvending, som har foranlediget GELBHAAR til at foreslå at dele Europas stater i 5 afdelinger, eftersom deres straffelovgivning er beslægtede, og at lade hver afdeling udarbejde en fælles statistik.

Professor d'ORELLI fra Zürich vilde ikke erkende GELBHAAR's indvendinger for fyldestgørende, og heri fandt han tilslutning hos Kongressen. Han fordrerede fængselsstatistikken holdt skarpt ude fra den kriminelle statistik. De momenter, han vilde have med, vare: fangebestanden; nationalitet og borgerlig stilling; fysiske, moralske, intellektuelle og økonomiske vilkår; straffenes art; opførsel og disciplinære straffe; sundhedstilstanden; anstaltens økonomiske resultater. Desuden måtte der gives oplysninger om landenes straffelovgivning, de forskellige strafanstalter, deres indretning, og endelig særlige oplysninger for strafanstalterne og for de andre fængsler.

CHICHERIO, direktør for strafanstalten i Lugano, vilde ikke nøjes med d'ORELLI's forslag. Han vilde, at

fangens og hans forfædres fysiologiske forhold også skulde fremstilles, således temperamentet, den organiske konstitution og affekterne, betingelser, hvis indflydelse på forbryderen ikke kunne benegtes.

GUILLAUME, direktør for strafanstalten i Neuchâtel, sluttede sig til CHICHERIO. De momenter, fængselsstatistiken i almindelighed indeholdt, vare betydningsfulde for det enkelte land til at godtgøre resultatet af straffefuldbyrdselen. Mange af disse tal havde ingen betydning for en sammenlignende statistik ved siden af de vanskeligheder, de medførte ved sammenligningen. Det var studiet af årsagerne til forbrydelserne, som havde interesse for videnskaben, individets konstitution, sygdomme, arvede egenskaber, opdragelsen i barndommen o. s. v., det var et værdifuldt materiale, som det ikke vilde være vanskeligt at finde formler for. På den ene side indrømmer man på en absolut måde menneskets moralske frihed, og på den anden side fordrer man, at alle mennesker ifølge en absolut nødvendighed skulle underkastes loven, som følge heraf eksisterer den moralske ansvarlighed og menneskets frihed i virkeligheden slet ikke. Det gælder om at forene disse modstridende doktriner. Dette kunde opnås ved en slig sammenlignende statistik, som vilde skaffe større kendskab til forbrydelsens inderste væsen. Derved vilde man komme til erkendelse af, hvilke rationnelle præventive forholdsregler der burde anvendes enten ad lovmæssig eller administrativ vej.

Donna ARENAL har villet, at man skal skelne mellem mennesket og forbryderen. Denne er moralsk taget dels et menneske som alle andre, dels er han forskellig fra disse. I denne forskel ligger sammenligningen mellem forbryderen i Cadix og i Stockholm. Tyven er den syge del af individet, mennesket den sunde. Deri ligger en uendelig afveksling. To mennesker, som have begået den samme brøde ganske under samme forhold, kunne være meget forskellige, når de træde ind i fængslet. Sygdommen kan være den samme, men oprindelsen forskellig. Med de samme

bygninger, de samme reglementer, de samme disciplinære midler kan man opnå forskellige resultater. Dette beror ikke alene på fangerne, men også på fængselspersonalet.

De her anførte udtalelser fremstille de vigtigste principielle anskuelser, og af disse vil det tillige ses, hvor mange forskellige momenter der kunne fordres medtagne i statistiken. MICHON gjorde derfor også som rapportør til Kongressen med rette opmærksom på, at hvilke af de fremsatte synspunkter man end vilde vælge, kunde løsningen af spørgsmålet dog ikke foregå ved en improviseret forhandling. De enkelte staters administrationer måtte forhandle indbyrdes. Idet Kongressen sluttelig overdrog den internationale kommission at forberede statistiken, gik den ud fra, at forsøget fra 1872 blev grundlag for de fremtidige arbejder. Iøvrigt fremhævedes det under forhandlingerne fra flere sider, at en slig statistiks almindelige principer måtte være simpelhed, kortfattethed og nøjagtighed, samt at tallene måtte ledsages af omfattende oplysninger i enkelthederne.

Spørgsmålet om en international fængselsstatistik er endnu først i sin vorden og skal åbenbart have lang tid til at arbejde sig frem til at blive af betydning. GELBHAAR's forslag om at dele Europas stater i 5 grupper efter de beslægtede straffelovgivninger synes derfor at være praktisk som et udviklingstrin, og de skandinaviske lande danne ganske naturligt, som også af ham foreslået, en af grupperne. Det lå således nær at forsøge spørgsmålet løst iblandt disse.

Man står så atter ligeoverfor principerne, ikke blot de ovenfor nævnte almindelige, men også de mere indgående. GUILLAUME havde vistnok for en del ret, når han sagde, at mange oplysninger have kun interesse for det enkelte land men ikke for en sammenligning. Dog kan dette kun væsenligst gælde detaillerne indenfor de enkelte momenter i statistiken, men mindre momenterne selv. Hvad skal man da tage med og i hvilket omfang? Besvarelsen heraf må jo afhænge af, hvad man anser for at være opgaven. Vil man sammenligne tilbunds, må man medtage alle enkelt-

heder, findele oplysningerne og veje på guldvægt. Dette vil ikke kunne realiseres uden nøje bekendtskab med alle lokale faktorer i landene, og det vil ingen have. Uoverensstemmelserne ville tilintetgøre sammenligningen. Vil man derimod blot frembringe et billede, vil man derigennem fremskaffe antydninger, som i de enkelte tilfælde kunne undersøges i detaillerne af dem, for hvem de efter sammenligningen have særlig betydning, så behøver man kun at tegne billedet i store træk. Således alene bliver arbejdet overkommeligt og af betydning.

Dette sidste må særligt gælde fordringerne på oplysninger om forbrydernes sjælelige og moralske tilstande. Legemets organisme er den samme hos alle mennesker; afvigelserne i funktionerne give sig let tilkende, derpå beror lægekunstens behandling af sygdommene. De kunne klassificeres efter organerne og deres karakter. Således også menneskets åndelige og sjælelige organisme. I princippet er den den samme hos alle mennesker, vistnok mere finfølelse end legemets; men dens udslag ville dog kunne henføres til bestemte grupper, hvis karakter i hovedsagen vil være den samme. En faktor er der inidlertid, som spiller en større rolle på dette punkt end i legemets organisme, og det er villien. Er forbrydelsen at betragte som en sygdom, og jeg er ikke tilbøjelig til at gå ind på billedet, så er den i hvert tilfælde kun en frivillig pådragen sygdom, medmindre den udspringer af en forstyrret mental tilstand, og den må da af den kyndige fængselsmand kunne klassificeres ligesom legemets sygdomme, uden at man behøver at søge til de mest dybsindige detalier. Dette gælder såmeget mere, fordi disses fremdragning i mange tilfælde vil komme til at hvile alene på et skøn. Det går jo ikke her som med legemets organisme. Symptomerne ville ofte ikke foreligge, fordi fangen ikke altid vil lægge sit indre blot for undersøgeren. Det er ofte først efter mange, i længere tid samlede, fint observerede momenter, at resultatet kommer frem. I så henseende beror meget på

personalet og dets udvikling igen på den ledendes sans derfor, hans hele individualitet. Jeg mener altså, at oplysninger om denne side bør ikke savnes i en fælles statistik, og at denne kun skal give et billede i store træk.

Spørgsmålet bliver da, hvad der skal tages med i billedet. Det forekommer mig i så henseende, hvad jeg alt har berørt før, at, selv om mange enkeltheder, som have interesse for det enkelte land, utvivlsomt må falde bort, må hovedmomenterne væsentligt blive de samme i det enkelte lands og den sammenlignende statistik. Disse momenter må kunne grupperes om følgende fire hovedpunkter: 1. hvad der vedrører fangens person ved indtrædelsen i fængslet, om man vil, hans personlige forhold, 2. hvad fængslet byder, straffefuldbyrdselsens, 3. fængslets økonomi, 4. straffefuldbyrdselsens resultat. Som fælles udgangspunkt for disse hovedmomenter står naturligvis fangebestanden. Under punkt 1. falder oplysning om forbrydelse, alder, stilling, helbred, fortid (heri barndom, opdragelse, oftere straffet), sædelighed, oplysning. Punkt 2. må omfatte straffeformen (celle eller fælles) og straffetiden, ved hvilke oplysninger større detaljer ganske vist ere af betydning såvel for straffeformens som for straffetidens indflydelse, således at dog straffetiden indtil 1 år, forsåvidt straffen angår strafarbejde, danner en samlet gruppe, endvidere disciplinen, arbejdet, ernæringen og sundhedstilstanden. Om punkt 3. vil formentlig intet være at bemærke. Det samme må gælde punkt 4, kun må tilbagefaldet vistnok helst opgøres først nogle år efter løsladelsen.

Det er iøvrigt en selvfølge, at mænd og kvinder opføres særskilt.

Af væsentlig betydning er indflydelsen af de korte straffe, som ikke medføre strafarbejde. Desværre savnes en statistik herover for Danmark, medens det dog er disse straffe, som, idet de mange gange ere indledningen til et forbryderliv og for en stor del idømmes yngre folk, netop af disse grunde fortjene opmærksomhed. En statistik herover vil vise, hvor stor trangten er til præventive forholdsregler, og

hvilken betydning de kunne have. At en slig statistik må komme, derom kan der ikke tvivles; men heldigst havde det været, om den alt længe havde ligget for; thi på den må straffelovgivningens forandring og udvikling for en del komme til at hvile.

Hvad selve udarbejdelsen af en fælles statistik angår, blev det på mødet i København foreslået, at denne skulde foregå skiftevis i de forskellige lande. Dette mødte modstand hos Generaldirektør ALMQUIST, som mente, at det burde overdrages en bestemt mand i et af landene. Efter min opfattelse er dette også den mest praktiske måde at sætte sagen iværk på. På den anden måde bliver arbejdet besværligere, idet der altid kommer en ny mand til det, derved ville eventuelle forandringer, indskrænkninger eller udvidelser, lettere forsømmes, oversigten over såvel hele arbejdet som dets enkeltheder er vanskeligere for den, hvem arbejdet er nyt.

Når jeg her har fremsat disse mere almindelige bemærkninger om en nordisk fængselsstatistik, så er det sket, fordi jeg anså det for ønskeligt, om den kunde blive genstand for nogen diskussion. Der vil jo gå mindst et par år hen, førend noget fælles fængselsmøde vil blive samlet i Skandinavien. Og når så, som vel kan håbes, forarbejderne foreligge, ville de ikke kunne diskuteres, dels fordi de i så fald måtte foreligge for hvert medlem før mødet, og det vil vel næppe ske, dels fordi det dog afhænger af samråd mellem de enkelte landes administrationer, hvorledes statistiken vil blive ordnet. På den anden side har iværksættelsen mange vanskeligheder at overvinde, og der kan være adskillige uoverensstemmelser om flere punkter, så det kan næppe være administrationerne ukært, om udtalelser fra flere sider kom til at foreligge.

Af førnævnte hensyn har jeg ikke villet komme ind på de mange enkeltheder, som kunne få betydning. Imidlertid kan jeg dog ikke undlade at føje til disse bemærkninger

et lille forsøg på, hvad de foreliggende beretninger for Danmark, Norge og Sverige kunne levere i et enkelt punkt af en fælles statistik. Jeg valgte sundhedstilstanden i den mening, at denne side vilde have de færreste uoverensstemmelser. At disse dog ikke ere få, vil det følgende vise. Når jeg desuagtet anfører udfaldet af forsøget, sker det, fordi det efter min opfattelse ikke er uden betydning og interesse, også med hensyn til det foreliggende materiales brugbarhed. De følgende to tavler gengive altså den forsøgte sammenstilling af sundhedstilstanden i strafanstalterne i Danmark, Norge og Sverige. Til nærmere forklaring tjene de tilføjede oplysninger.

Tavle I.

	Danmark. 1873—77.		Norge. 1876—79.		Sverige. 1876—80.	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.
1. Fangetal	646	189	1313	382	1685	522
2. Sygetilfælde	274	105	903	299	1343	371
3. Sygeprocent af fangetallet	42.41	55.55	68.92	78.20	79.64	71.04
4. Sygedagenes antal	4252	2584	7660	3507	44595	10808
5. Do. pr. fange af hele fangeta-						
llet	6.58	13.67	5.82	9.18	26.46	20.71
6. Dødsfald	14	3.2	10.2	2	39.6	9.4
7. Dødsprocent af fangetallet	2.12	1.65	0.78	0.52	2.25	1.80
8. Selvmord	1.4	0.2	"	"	"	"

Tavle II.

	Danmark. 1877—78.		Norge. 1879.		Sverige. 1880.	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.
1. Fangetal	666	175	1287	364	1661	530
2. Sygetilfælde	219	79	973	300	1248	361
3. Sygeprocent af fangetallet	32.88	45.14	75.60	82.41	75.14	68.11
4. Sygedagenes antal	4166	2110	6303	3334	50966	10234
5. Do. pr. fange af hele fangeta-						
llet	6.18	12.06	4.90	9.16	30.68	19.20
6. Dødsfald	8	5	8	2	29	10
7. Dødsprocent af fangetallet	1.20	2.86	0.62	0.55	1.74	1.88
8. Selvmord	1	"	"	"	"	"

Hvad tavle I. angår, må det bemærkes, at for Danmark betegner 1873—77 fra 1 April 73 til 31 Marts 78. For Norge omfatte tallene kun 4 år, fordi beretningens oplysninger for 1875 ikke vare fyldestgørende til sammenstilling med de følgende års. Iøvrigt ere, som det ses, årsperioderne forskellige for landene såvel i tavle I som II. De benyttede beretninger ere de sidst udkomne. Denne fremgangsmåde forekom mig rigtigst, fordi det ikke galdt om at give noget billede for et bestemt år, men kun et forsøg på en sammenstilling, og de sidst udgivne beretninger måtte formentlig være de mest fyldige og oplysende, hvorefter det vilde kunne ses, hvad disse kunde byde. Dertil kommer, at for Tavle II viste en sammenstilling af oplysningerne for 1877 fra alle lande de samme forhold både imellem de enkelte afdelinger i det enkelte land og imellem landene indbyrdes, som oplysningerne fra de anførte år vise. Kun for dødsfaldenes og dødsprocentens vedkommende kan der selvfølgelig vise sig afvigelser, hvilket også fremgår af en sammenligning med tallene for disse afdelinger i tavle I og II.

Tallene i tavle I ere middeltal for de for hvert land angive perioder. I Tavle II, nr. 1 ere de middeltal for Danmark og Sverige, for Norge det absolute tal ligesom for alle de øvrige afdelinger for alle lande.

En ikke uvæsenlig forskel er der mellem de i begge tavler anførte tal, idet disse for Danmark og Norge omfatte samtlige straffefanger, medens de for Sverige kun omfatte dem i strafanstalterne og således ikke dem i læns-cellefængslerne, hvor straffe indtil 2 år afsones. Disse fængsler ere ikke medtagne, fordi der i dem også afsones fængselsstraffe af forskellig slags, ligesom de også huse arrestanter, og oplysninger særlige for disse klasser findes ikke i beretningerne. Medens således tallene for Danmark og Norge berøre fanger med mindst 8 og 6 måneders nominal straffetid, bliver denne for Sverige mindst over to år. At dette imidlertid ikke synes at stille Sverige ugunstigere i forhold til de andre lande, fremgår af, at sygeprocenten

for länsfængslerne i 1880 er 87, altså højere end den i begge tavler for Sverige anførte. Dette bestyrkes også ved sindssygetilfældenes antal i 1880, som for strafanstalterne er 8 og for fængslerne 35.

En anden særegenhed for Sverige er, at i de for kvindefanger anførte tal findes tallene for arbejdsfængslet på Norrmalm medregnede. Dette hidrører fra, at denne anstalt ikke i alle beretningerne og ikke overalt i disse er opstillet særskilt, men i forbindelse med strafanstalterne for kvinder.

Trods de således påpegede, ikke uvæsenlige uoverensstemmelser i det benyttede materiale mener jeg dog, at sammenstillingen godtgør forskellige afvigelser mellem forholdene i landene, som må anses for at være reelle, om også de angivne tal ere mindre nøjagtige. Dette fremgår også af en sammenligning mellem tavle I og II, idet dennes tal for et enkelt år viser de samme forhold som hins for flere år.

Det viser sig således i begge tavler, at sygeprocenten i Norge og Sverige falder meget nær sammen, medens den i Danmark er mellem $\frac{1}{3}$ og $\frac{1}{4}$ lavere end i de andre to lande, og efter tavle II er forskellen endnu større. Ligeledes nærme sygedagenes antal pr. fange sig meget hinanden i Danmark og Norge efter tavle I, efter tavle II derimod står Norge næsten 50 pct. lavere end Danmark, medens Sverige i begge tavler står betydeligt højere end begge de andre lande. Det meget betydelige antal sygedage for Sverige er taget efter oversigten over arbejdsvirksomheden. Skønt tallet er så overvældende i forhold til de andre landes, at det må gøre en tvivlende, synes betegnelsen: „Hindrade dagsverken genom sjukdom och bristande arbetsförmåga,“ ikke at kunne forklares på anden måde. Desuden bemærkes i beretningen for 1880, at tallet af sygdomme i digestionsorganerne har været meget stort, og årsagen menes at ligge i den stærkt melholdige, meget tunge føde. Om dødsfaldenes antal bemærkede jeg før, at

dette selvfølgelig måtte blive vekslede. Dog også heri viser der sig i tavle I en forskel, idet det her er Danmark og Sverige, som nærme sig hinanden, medens Norge står langt lavere.

Også imellem mænd og kvinder forekommer der reelle forskelligheder, som ere af betydning. Medens således sygeprocenten og sygedagenes antal pr. fange for kvinder i Danmark og Norge er større end for mænd, for sygedagene i Danmark endogså 50 pct., i Norge lidt mindre, så er dette forhold i Sverige det omvendte, og for sygedagene endogså 25 pct. lavere for kvinder end for mænd. Dødsprocenten er derimod i alle tre lande lavere for kvinder end for mænd.

Selv mord findes kun anførte for Danmark; i de andre to landes beretninger nævnes ingen.

De sindssyges antal er ikke medtaget, fordi beretningerne for alle landene ikke nøjagtigt angive dette. Skønt tilfældene omtales mere eller mindre omstændeligt, er det dog åbenbart, at skønnet om, hvad der skal regnes som sindssyge og hvad som forstemning er forskelligt. De svenske beretninger give alene bestemte tal for sindssygdomme, og efter disse tal skal det dog fremhæves, at fra 1877—80 findes kun 1 tilfælde for kvinder mod 14 for mænd, ligesom også at sindssygetilfældene i länsfængslerne i 1880 udgjorde 35 eller 2,58 pct. af middeltallet af fangerne i disse fængsler.

Jeg skal ikke komme ind på at undersøge, hvor årsagerne til de påviste reelle forskelligheder muligvis ligge, skønt det kunde have sin store interesse. Forskellighederne ere kun fremhævede for at vise, at en fælles fængselsstatistik for Norden kan have sin betydning.

FR. STUCKENBERG.

LIDT OM DØDSSTRAFFEN.

Dødsstraffen har stået på dagsordenen igennem årtier, således som den står der endnu. Dens forsvarere og modstandere møde frem med de samme argumenter for eller imod. Det kan imidlertid dog ikke negtes, at der i årtiernes løb er indtrådt den væsenlige forandring, at antallet af de stater, som enten have afskaffet eller undladt at fuldbyrde dødsstraffen, stadig er voxet. Ved siden af dette faktum kunne desuden dens modstandere vise hen til resultaterne af denne forandring, som ingensteds — Sveits undtaget — har foranlediget en tilvæxt i antallet af de forbrydelser, hvorfor den er sat som straf, men i de fleste stater snarere en nedgang. Som følge heraf have heller ingen af disse stater tænkt på atter at indføre dødsstraffen påny, når undtages Svejts, hvor det som bekendt i 1879 blev tilladt de enkelte kantonen atter at indføre denne straf. Dette kan imidlertid ikke tillægges stor vægt, omendskønt de forbrydelser, der kunne straffes med døden, i enkelte kantonen tiltog i antal. Dels ere nemlig flere sveitsiske strafanstalter, hvor mordere anbringes, i en meget sørgelig forfatning, både hvad bygninger og indre ordning angår, så at undvigelser vare lette og fulgtes af ny forbrydelser. Dels har tilladelsen til at genoptage døds-

straffen i Sveits utvivlsomt også hvilet på politiske hensyn, idet tilhængerne af den katonnale selvstændighed deri så en praktisk godkendelse af deres politiske program. Dette er alt tidligere anført efter korrespondancer i Tidsskriftets årgang 1879, side 228, og K. OLIVECRONA omtaler det samme i en artikel i „Tidsskrift för Lagstiftning“ 1882, sidste hefte, om Hollands straffelov.

Blandt de stater, hvor dødsstraffen ikke er fuldbyrdet i en længere periode, er også Belgien, hvor dette har været tilfældet siden 1863. Generalsekretæren i det belgiske justitsministerium, BERDEN, har i Marts d. å. tilstillet Howard Association nogle oplysninger i så henseende, hvilke ere offentliggjorte i Times af 17 Marts. Efter disse var det gennemsnitlige antal dødsdomme fra 1847—63 årlig 10, fra 1864—80 derimod kun 7; i den første periode fuldbyrdes 36 af 178 dødsdomme, i den sidste ingen. Befolkningen, som i 1863 udgjorde 4,893031, var i 1880 voxet til 5,519844. Der er altså i den sidste periode uden fuldbyrdelse af dødsstraf foregået en ikke ringe nedgang i dødsdommenes antal samtidig med, at befolkningens antal i samme tidsrum er voxet med omtrent $\frac{1}{3}$ million. De følgende tabeller give en oversigt over dødsdømte for mord i de to perioder.

I. 17 år med fuldbyrdelse af dødsstraf.

År.	Dømte for mord	Fuldbyrdede dødsstraffe	År.	Dømte for mord	Fuldbyrdede dødsstraffe
1847	14	3	1856	6	1
1848	9	4	1857	4	1
1849	20	1	1858	12	0
1850	17	3	1859	8	0
1851	17	8	1860	3	2
1852	6	0	1861	11	1
1853	10	1	1862	5	1
1854	16	3	1863	6	1
1855	14	6		178	36

II. 17 år uden fuldbyrdelse af dødsstraf.

År	Dømte for mord	År	Dømte for mord
1864	8	1874	9
1865	5	1875	10
1866	8	1876	9
1867	7	1877	7
1868	6	1878	12
1869	7	1879	5
1870	11	1880	7
1871	5		128
1872	5		
1873	7		

WILL. TALLACK, Howard Associations Sekretær, føjer hertil den bemærkning, at ifølge oplysningerne om de enkelte slags mord viser det sig, at rovmord have været 3 gange så talrige i perioden med dødsstraffens fuldbyrdelse som i den uden samme.

Ligesom det foran er vist, at man ikke uden videre kan tillægge genindførelsen af dødsstraffen i Sveits, som endnu desuden kun få kantonere ere gæde ind på, nogen almenyldig betydning, således vil der næsten altid, ved siden af de enkelte folks ejendommeligheder, findes andre lokale forhold, som må komme i betragtning. For Belgiens vedkommende kan man muligt forudsætte, at straffemyndighederne ere meget inderligt sammenvoxede med straffelovgivningens principer. Jeg tænker således på udførelsen af lovgivningens bestemmelser om brødefulde og moralsk forsmættede børn. Dennes udmærkede resultater skyldes ganske vist for en stor del straffemyndighedernes trofaste tilslutning. Medens der netop i dette punkt føres stærke klager i så henseende i andre stater. Trods de indvendinger, som kunne gøres mod argumenter hentede fra sammenligninger med andre staters forhold, kan det imidlertid ikke negtes, at, som alt bemærket, antallet af stater, som afskaffe eller undlade at fuldbyrde dødsstraffen, voxer bestandigt.

Ikke at fuldbyrde de idømte dødsstraffe er, som jeg

alt før har haft lejlighed til at bemærke i Tidsskriftets årgang 1881, side 170, en modsigelse, som bringer befolkningen i vilderede, svækker aldeles straffens betydning og bringer kongens benådningsret i en skæv stilling. Den samme mening er senere udtalt i Howard Associations beretning for 1882, se Tidssk. årgang 1883, side 104. Vil man ikke fuldbyrde dødsstraffen, kan man kun enten helt afskaffe den eller ad lovgivningens vej ophæve den foreløbig for en længere periode.

For Danmarks vedkommende synes spørgsmålet om dødsstraffens afskaffelse ikke at stå på dagsordenen for tiden. Foranlediget af den i Novbr. f. å. fuldbyrdede dødsstraf på ANDERS SJÆLLÆNDER, hvis forberedelse og udførelse var såre mislig, for at bruge et mildt udtryk, indbragte justitsministeren i Folkethinget 4 Decbr. f. å. følgende lovforslag:

„Almindelig borgerlig straffelovs paragraf 10 skal herefter lyde således: Livsstraf fuldbyrdes ved faldøxe i et indelukket rum. Henrettelsen skal ske i overværelse af de embeds- og bestillingsmænd, som dertil bestemmes af justitsministeren. Adgang til at overvære den står åben, foruden for vedkommende gejstlige, endvidere for et antal af indtil 12 voxne mænd, som stedets byråd eller sogneråd, i København borgerrepræsentationen, opfordres til at udpege. Andre kunne kun overvære henrettelsen ifølge særlig af politisvagheden meddelt tilladelse. Den henrettedes legeme begraves i stilhed. Skulle flere udstå livsstraf, bør ingen af dem overvære de andres henrettelse.“

Ligesom dette ikke tyder på nogen tilbøjelighed hos regeringen til at afskaffe dødsstraffen, således må man komme til samme resultat for thingets vedkommende. Dette vilde vistnok ellers igennem det nedsatte udvalg have foreslået lovforslaget ændret derhen, at dødsstraffen skulde afskaffes, istedenfor at dette efter 4 måneders forløb kort før sessionens slutning kun opnåede at komme igennem anden behandling, hvorved anvendelsen af faldøxe og begrænset

offenlighed vedtoges. Iøvrigt blev dødsstraffens fuldbyrdelse ved faldøxe og hemmeligt diskuteret ved straffelovens forhandling i rigsdagen i 1865, men dette forkastedes den gang med betydeligt flertal.

Et moment, som iøvrigt kunde gøres gældende til fordel for dødsstraffens afskaffelse særligt i Danmark, er dette, at vi ikke her kende til de raffinerede mord, som Frankrig f. ex. kan opvise i ikke ringe antal, eller til de professionelle mordere, som i Italien bringe mordenes årlige mængde op i høje tal. Ikke destomindre siges jo den nuværende franske justitsminister at have til hensigt at foreslå dødsstraffen afskaffet, ligesom der i Italien er en overvejende stemning i kamrene for det samme.

Denne igennem årtier voxende tilbøjelighed til at afskaffe dødsstraffen eller i hvert tilfælde dens fuldbyrdelse er i sine virkninger også et bidrag til at undergrave de hidtidige principer for strafferettens dogmer. Den er et vidnesbyrd om, hvorledes også på dette punkt de theoretiske filosofiske læresætninger må vige pladsen for den praktiske humanistiske tendens, der er nutidsåndens særkende. Denne sidste synsmåde tillægger straffen en forbedrende opgave ved siden af det at lære den straffede at bøjse sin villie under samfundets love. Men intet af dette opnås igennem dødsstraffens fuldbyrdelse; i hvert tilfælde kommer forbryderen da ikke til at levere noget bevis derfor i sit liv. Dette skulde dog være det praktiske resultat. At fuldbyrde dødsstraf for derved at afskrække andre fra at begå lignende forbrydelser har efter de fleste oplysninger, som foreligge, heller ikke haft noget praktisk resultat, idet forbrydelser, som medføre dødsstraf, have været hyppigere i de perioder, hvor den fuldbyrdedes, end i de perioder, hvor dette ikke er sket. Desuden bliver af dette hensyn forbryderen, som henrettes, næsten, om man kan sige så, en ufrivillig martyr for sine medmennesker. At samfundet ved at dræbe morderen skulde tage oprejsning hos denne for et eller flere af dets medlemmers drab, kan ikke være

meningen. Det vilde smage altfor meget af blodhævnens længst fordømte principer. Der bliver så, synes mig, kun det hensyn tilbage, at gøre personen, morderen, uskadelig, at sikre samfundet mod overgreb fra hans side. Dette kan imidlertid opnås ved hans indespærring for livstid. På det punkt bliver spørgsmålet kun, om man i den pågældende stat har strafanstalter, som give tilstrækkelig sikkerhed mod undvigelse, og som egne sig til at fuldbyrde en langvarig straf med dennes formål for øje.

Der gives imidlertid dem, som mene, at slig livstidsstraf er strengere end dødsstraf. Dette må dog altid blive individuelt. Man har ganske vist haft eksempler på folk, som begik mord for selv at komme til at lide døden. Men i almindelighed tør det nok påstås, at den, som bliver stillet imellem valget, død eller straf på livstid, vil vælge den sidste, idet den dog ikke udelukker håbet om benådning. En lang straffetid vil vistnok, selv i den bedst ordnede straffefuldbyrkelse, altid medføre noget af det vanemæssige, som gør også straffen i mange øjeblikke udholdeligere; men den vil tillige altid føre mange øjeblikke med sig, hvor den føles som straf og tillige som straf for en udpræget forbrydelse. I disse øjeblikke bærer den momenterne i sig til nutidens opfattelse af straffens formål. Opnås dette, vil dog ingen kunne negte, at individet har været underkastet en mere heldbringende opgave end ved at blive henrettet, og samfundet har i lige måde ikke tabt derved. Opnås det ikke, vil døden ikke komme til at gøre sin ret gældende, uden at der er givet individet midler til at gøre reel bod.

Jeg føler godt, at hvad her er sagt ikke tømmer spørgsmålet ud. Men jeg tror, at, ligesom enhver oplysning om den sag er nødvendig, således er enhver meningsytring derom ønskelig, fordi det øjeblik ganske vist også vil komme i Danmark, da man for alvor vil tilstræbe dødsstraffens afskaffelse.

FR. STUCKENBERG.

Om moralsk forsømte børns behandling i Danmark.

Svar til Hr. Justitsråd MØLLER, Forstander for Flakkebjerg og
Landerupgård Opdragelsesanstalter.

I den i dette år for de ovenfor nævnte opdragelsesanstalter for 1880 og 1881 udgivne beretning har Hr. MØLLER udtalt sig om to af mig i Tidsskriftets årgang 1881 skrevne artikler. Den ene er: Behandlingen af forsømte børn og unge lovovertrædere i Danmark; den anden: Antydning af en tidssvarende rationnel behandling af forsømte børn og unge lovovertrædere i Danmark. Forud for disse har Tidsskriftet meddelt adskillige oplysninger om det samme forholds ordning i Belgien, England, Frankrig, Tyskland og tildels Unionen i Amerika for at godtgøre, hvilke almindelige principer der i disse lande ere blevne godkendte og anvendte i denne sag.

Hr. MØLLERS udtalelser ere for det første et æselsspark, det være sagt sans comparaison, til mig. Han siger således side 4 i beretningen: „Imod dette uhyre — med stor kunstfærdighed sammensatte apparat, hvorpå man vil søge patent . . .“, side 64: „Det falder mig noget vanskeligt at genkende Hr. STUCKENBERG, men jeg vil dog ikke give den tanke rum, at manden ikke ret skulde vide, hvad han sagde,“ side 66: „har ingen godkendt det af Hr. STUCKENBERG fuldfærdigt opstillede maskineri som det

•

ufejlbarligste middel til at afværge det onde . . .“, samme side: „Men skal det, som her udgives, gælde for videnskab, bliver det næppe til dens ære, medmindre man støtter sig til manden, som studerede i Kiel og kom til det resultat, at „Løgn var også en videnskab“, side 71: „Ja, hvilken simpelhed ved siden af Hr. STUCKENBERGS vældige videnskabelige apparat, der udelukker al naturlig følelse, og hvad mere er, at forstanden blot ved at se derpå „står stille“. Endelig siger han side 72: „Ja, så viser han os omkring i den vide verden, ikke blot til Tyskland, hvad vi endda kunde finde os i, da alt hos os var „wunderschön“, når det blot var tysk, — nej, vi må ikke blot til England, Frankrig, Belgien, men til Massachusetts i Amerika . . .“

Jeg skal imidlertid ikke indlade mig på at sparke igen. Der ligger ikke for mig nogen magt på at være personlig ubehagelig mod Hr. MØLLER eller overrøse ham med hånsord. Anser han det for passende for sig som en meget gammel mand, så er det i hvert tilfælde lidet sømmeligt for mig, den yngre, ligeoverfor ham ikke blot som den gamle, men også som den, jeg i fuldt mål anerkender for hans store og langvarige utrættelighed i en så byrdefuld gerning. Derimod kan jeg ikke anerkende hans ret til at forlange hele kærligheden for sagen for sig, så han ikke vil indrømme mig nogen del i den samme kærlighed. Jeg mener, det må blive den neutrale grund, hvorpå to modstandere kunne mødes i en sag som denne. Er det ikke så, kommer man ind på de alfare veje, hvor der altid ligger sten at kaste på hinanden med. For mig kommer det imidlertid an på sagen alene.

For det andet ere Hr. MØLLERS udtalelser ikke fri for hån mod den penitentiære videnskab. Heller ikke her skal jeg gøre gengæld. Dertil har jeg intet mandat. Den sag tager desuden heller ingen skade af Hr. MØLLERS ytringer. Den er båret oppe og bæres oppe over hele verden af mænd med en overlegen dannelse og stor åndelig modenhed. Jeg må føje til, skønt det er mig smerteligt

at skulle gøre det, at der er noget lidet værdigt i, at en gammel mand, som fordrer agtelse for sin kærlighed til sin gerning og anerkendelse for et langt livs opofrende virken, taler nedsættende om en sag, der har vundet verdens anerkendelse og tilslutning, som har kaldt mange velsignelsesrige bestræbelser ilive, og som har været og er en livsgerning, omfattet med kærlighed, for så mange. Er det udbyttet af Hr. MØLLERS deltagelse i de møder, som denne sag havde sammenkaldt i Stockholm og København?

Hermed er det personlige, forsåvidt det vedrører mig og den sag, som jeg nu engang har fået kærlighed for, afgjort fra min side. Jeg skal nu komme til selve sagen, til Hr. MØLLERS udtalelser derom. Disse ere ganske vist af en såre lidt forhandlende karakter, hvad de foranstående citater vise, og have sågodtsom ingen betydning for realiteten, idet de efter deres form og indhold mere gøre indtryk af mangel på den rolige overvejelse, hvorved mennesket bliver istand til at se klart og dømme. Ved alligevel at imødegå eller belyse disse udtalelser benytter jeg imidlertid lejligheden til påny kortelig at fremstille, hvad jeg har tænkt og sagt.

Særligt i den første af de foran nævnte artikler påviste jeg ved anførelse af lovgivningens bestemmelser om denne sag i Danmark og ved at sammenholde disse med principerne, hvorefter man havde ordnet denne sag i andre lande, at vi hos os kom *for silde*, altfor silde med vore præventive forholdsregler ligeoverfor moralsk forsømte børn. Jeg støttede mig til de statistiske oplysninger om antallet af straffede børn og unge mennesker, til beretningerne fra Foreningen af 1837 til forsømte børns frelse, og fra Flakkebjerg og Landerupgård Opdragelsesanstalter samt til bladenes meddelelser om slige børn. Alle disse oplysninger godtgøre for enhver uhildet, at min påstand er sand. Ingen har benegtet den på mødet i Kristiania sidste år, ligesålidt på Justitsembedsmændenes møde i Kolding og — Hr. MØLLER heller ikke. Han siger kun „hellere sent end aldrig“. Ligesom det var en modbemærkning. I de anførte ord

ligger jo netop en undvigende erkendelse af en påstands rigtighed. Og så — der er mange børn og unge personer, for hvem det, som forholdene ere, kommer til at hedde „aldrig“. Kort sagt den udtalelse af Hr. MØLLER er kun et mundsvejr, og mere har han ikke at sige derom, ikke et ord mere om hovedpunktet i sagen, det, hvorpå spørgsmålet om en forandring beror. Thi at Hr. MØLLER strax derpå søger at give det udseende af, at jeg var kommen for tidlig med mine udtalelser, kan dog ikke modbevise min påstand.

Når Hr. MØLLER for denne sin, isvrigt irrelevante, bemærkning anfører fra mødet i Kristiania en udtalelse af Hr. Byfoged Voss, findes denne ikke som citeret i den officielle beretning om mødet, som udkom i Tidsskriftets sidste nummer i November 1882. Men forøvrigt indeholder jo citatet, at det ønskelige var, at det offentlige fik fat på de for fald stående børn *så tidligt som muligt**) osv. Denne udtalelse kan dog kun forstås som en samstemning med min opfattelse.

Når Hr. MØLLER endelig side 72 i beretningen siger: „Ved mødet i Kristiania var der altså ingen sympathi for Hr. STUCKENBERGS ordning.“ og støtter dette på udtalelser af de to præster FEUK, som oplyste: „at man i Sverige mere ad privat vej end ad lovgivningsvejen søgte at få præventive foranstaltninger fremmede“, ligesom på, at Direktør PETERSEN i Kristiania erklærede, at der ingen sympathi var i forsamlingen for statsanstalter, og at Pastor MUNCK tiltrådte denne mening for Danmarks vedkommende, så er dette løs tale. Beretningen om mødet har foreligget længe nok, til at der i dette punkt kunde være tilføjet Hr. MØLLERS beretning en rettelse. Udtalelserne fra Sverige anførte kun faktum og erkendte, at lovgivningsmagten måtte træde til. Direktør PETERSEN talte om sympathien i verden i det hele taget og ikke om forsamlingen, og Pastor MUNCK stillede

---

*) Udhævet af Forfatteren.

sig som den, der ønskede belæring i sagen, og talte ikke på Danmarks men på sine egne vegne.

Men hovedsagen er, at det af mig på det nævnte møde opstillede spørgsmål kun drejede sig om, hvorvidt lovgivningens bestemmelser i Norden vare overensstemmende med vor tids fordringer til en præventiv behandling af moralsk forsømte børn. Og herpå var svaret fra alle lande så enstemmigt *benægtende*, at jeg altid skal være tilfreds med en slig samstemning, hvis jeg oftere skulde få lejlighed til at opstille noget forhandlingsemne. Man vil tillige se, at der i det opstillede spørgsmål ikke var tale om statsanstalter eller private, ligesålidt som om nogen af mig foreslået ordning, ligesom denne hverken berørtes af mig eller nogen anden. Der kunde således heller ikke blive tale om at støtte den af mig fremstillede ordning. I den store enstemmighed i besvarelsen af mit spørgsmål lå imidlertid indirekte erkendelsen af min påstands rigtighed, at vi i Danmark i den berørte sag komme for sildig, og det samme gælder for Norges og Sveriges vedkommende. *Altså i dette hovedpunkt*, hvorpå alt det øvrige beror, *have møderne i Kristiania og i Kolding givet mig medhold* og — Hr. MØLLER har intet anført, som kunde kuldkaſte dette. Han har om dette punkt *kun* sagt: „hellere sent end aldrig“, det vil sige, jeg tillader mig at gentage det, en undvigende indrømmelse, og alt det øvrige, som jeg nylig har måttet tale om, er kun løs tale, der mere angår mig personlig end sagen selv.

Idet jeg endnu skal bemærke, at det almindeligt gældende princip i dette punkt er, at staten *så tidligt som muligt* bør skride ind mod de omhandlede individer, skal jeg tilføje følgende tre af dagspressen i de sidste måneder tagne eksempler, som tale tilstrækkeligt for sig selv. De ere ideligt tilbagevendende gentagelser af det samme sørgelige faktum, *for silde*.

— Et par 12årige drenge, af hvilke den ene er *straffet 3 gange for tyveri*, bleve igår anholdte for forskellige lejlig-

hedstyperier, hvorved de særlig have stjålet drikkevarer, såsom bajersk øl og vin.

— En i Ryesgade boende urtekræmmer vågnede afvigte Fredag morgen kl. henved 5 ved at høre støj i sin til beboelseslejligheden stødende butik. Han listede sig derind og bemærkede tre 16årige drenge ifærd med at tømme hans pengeskuffe og fylde deres lommer med chokolade, tobak og cigarer, men de løb alle ud af butiken ved hans ankomst. Han forfulgte dem og det lykkedes også ved den patrouillerende betjents tilstedekomst at anholde den ene af dem. De to andre bleve anholdte igår i en lade ved Vibenshus, hvor de havde taget ophold, efterat have nedgravet de stjalne sager på en mark. De *have alle tidligere været straffede for tyveri og have været fuldstændig enige om at bryde ind hos ovenanførte urtekræmmer*, samt en dag tidligere hos en i samme gade boende hørkræmmer, hvor de stjal en del penge samt anchiovis og spegesild.

— *En ung tyv.* En 14 år gammel dreng, konfirmeret i Søndags, blev igår antruffen på Nørrebro i færd med at ville stjæle af pengeskuffen i en butik, hvor han havde listet sig ind. Han er advaret 2 gange og straffet 4 gange for tyveri.

Ved siden af dette *for silde* var min anden hovedpåstand, at således som forholdene vare hos os i de til rådighed værende opdragelsesanstalter og børnehjem, som alle ere private, var der ingen ordning. Medens det er et særkende for sagens standpunkt og ordning i andre lande, at man skiller de uensartede elementer ad, bringes hos os alle grader, skulkere, betlere og tyve, og alle aldere sammen i den samme anstalt. Tilfældigheder gøre ofte udslaget for tidspunktet, når der tages fat, og hvor individet anbringes. Medlidenhed gør, at anstalten nødtigt afviser. Flakkebjerg og Landerupgård kunne som to sammen arbejdende anstalter gøre nogen adskillelse, men de øvrige ikke. I børnehjem findes ulykkeligt stillede børn sammen med moralsk

fordærvede. Mon det kan kaldes en ordning, som man bør søge at bevare fremfor den med stor omsigt og efter megen overvejelse anvendte adskillelse efter karakter, alder og køn i andre lande? Mon alle de undersøgelser, alle de bestræbelser, der i over 30 år i adskillige lande have ført til godkendte og anvendte institutioner, skulle være for intet at regne i sammenligning med vore uordnede forhold? Den, som anser sig selv for fortrinsvis seende, kan dog ikke erklære sig for blind i dette punkt.

Fra dette er der imidlertid langt til at kalde det hele „roderi“, hvilken karakteristik af forholdene Hr. MØLLER tillægger mig. En bestræbelse kan give forholdsvis gunstige resultater, men derved er dog vel ikke udelukket, at disse kunne blive bedre endnu under en forandring i forholdene, hvorefter man får en større ensartethed i elementerne, man behandler. Hr. MØLLER omtaler jo selv, beretningens side 3, hvilke vanskelige og umedgærlige elementer han så tidt mødes med, og hans beretning viser det samme.

Hr. MØLLER viser hen til den af ham ledede anstalts 50årige beståen og virksomhed. Denne er imidlertid jo ikke den eneste i landet. Og da den stiftedes, var der endnu ikke tænkt på det indgående arbejde for denne sag, som senere er udført rundt om i verden, og som har medført anskuelser og principer, som også efterhånden ville gøre sig gældende hos os.

Heller ikke i dette punkt har Hr. MØLLER et eneste reelt bevis at føre imod mig. Personlige udfald, som flere af de forhen anførte, vil man vistnok fritage mig for at gå ind på. Hans pegen på hans egen anstalt viser, at hans dygtighed har været fremragende, som det er erkendt af alle; men den bliver intet bevis mod min påstand på, at vi behøve en ordning.

I den sidste af de to foran nævnte artikler i Tidsskriftet antydede jeg, hvorledes en ordning, stemmende med tidens fordringer til en præventiv behandling af moralsk forsamte børn og med vore forhold, kunde tænkes. Jeg gik herved

ud fra de almindeligt godkendte principer for en slig ordning ligesom fra de faktorer, som hos det enkelte individ måtte blive medbestemmende ved behandlingen, således alder, sædelige karakter, lovovertrædelsens slags, dens gentagelse m. m. På dette grundlag og under forudsætning af en forandring i straffelovens bestemmelser, som måtte i almindelighed medføre fritagelse for straf, antydede jeg anvendelsen af de midler, som man benytter istedenfor straf, nemlig *advarsel*, *anbringelse i familie* og *anbringelse i opdragelsesanstalt*. Disse midler vilde enten kunne finde anvendelse det ene efter det andet, i tilfælde af fornyet lovovertrædelse, eller man kunde springe et eller to af dem over og vælge det tredje, alt under hensyn til de foranævnte faktoreres større eller mindre betydning for bedømmelsen af individets sædelige forhold og udvikling. For at gøre dette tydeligt tilføjede jeg en oversigt over midlernes anvendelse for grupper af lovovertrædelser og aldre. Anvendelsen af det bestemte middel var valgt med særligt hensyn til den almindeligt forudsatte åndelige udvikling hos barnet og den unge. Det hele er kun, hvad man på forskellig måde andensteds har forsøgt, og altså forsåvidt ikke noget nyt. Ved at tage alle tre momenter med kunde man opnå en større individualisering, hovedprincippet i nutidens behandling af lovovertrædere, noget, som vist ingen vil optræde imod.

Hvad de tre momenter angår, skal jeg bemærke, at *advarslen* er benyttet i adskillige lande for den første gang begåede forseelse af mindre betydning. *Anbringelsen i familie* er et omstridt punkt, den er påbudt ved lov i Preussen, men på møder i Tyskland er den bestridt stærkt. Såvidt jeg husker, har Fængselsdirektør KROHNE i Cassel sagt, at man i Tyskland med en lygte måtte søge om passende familier til at anbringe moralsk forsømte børn hos, for at finde nogle. Således tror jeg dog ikke forholdene ere hos os, i hvert tilfælde må dog slige familier i mindre antal kunne findes. Var det ikke så her, måtte de børn

være ildne farne, som Foreningen af 1837 til forsømte Børns Frelse anbringer på denne måde.

Den ubetingede anbringelse i opdragelsesanstalter foretrækkes af mange i de forskellige lande. I hvert tilfælde ere opdragelsesanstalter et nødvendigt og fremtrædende moment i hele spørgsmålet, derom ere alle enige. Derimod ikke deri, om de skulle være private eller statsanstalter. De sidste kendes alene i Belgien, det land, der står som et mønster i den her omhandlede sags ordning. Således er altså også anstalten i Ruysselede, som Hr. MØLLER omtaler side 73 i beretningen, *en statsanstalt*. Den optager kun børn, som ere uden tilhold og derfor udsatte for at blive betlere, og unge betlere og vagabonder, altså en befolkning, som kun omfatter en særlig kategori og deri er meget forskellig fra vore opdragelsesanstalters. Også i det tredie punkt, som Hr. MØLLER benytter til sammenligning mellem denne anstalt og Flakkebjerg, brister sammenligningen, nemlig at den er et hjem. Den er indrettet ganske på militær vis. Slig ordning plejer ikke at bringe noget hjemligt præg.

Oftest vil man, for at vende tilbage til sagen igen, finde både private og statsanstalter i det samme land. Min stilling til dette spørgsmål er i antydningen klar nok. Jeg har fremhævet, at de hos os tilstedeværende private antalter næppe vare tilstrækkelige til at modtage eleverne, men at i så tilfælde staten måtte støtte slige anstalters oprettelse eller eventuelt oprette sådanne. Og jeg har udtalt mig således, fordi det vilde være i høj grad uforstandigt at kaste engang iværksatte og godt virkende institutioner tilside, som altid må blive et brugbart element i ordningen. Hvorledes Hr. MØLLER heraf kan mane spøgelse af en statsanstalt frem, thi den tanke har åbenbart været ham et spøgelse, forstår jeg ikke.

Jeg har ganske vist sagt: en tugtanstalt af mindre omfang måtte det i hvert tilfælde blive statens sag at organisere. Men det vil dog let forstås, læst i forbindelse

med det foranstående, at den ikke kan opsluge de private anstalter, altså heller ikke Hr. MØLLERS. Til en sådan anstalt vilde der jo kun kunne blive tale om at henvise ustyrlige individer, som de andre anstalter ikke evnede at magte i øjeblikket, ligesom dem, der ikke kunde undgå at idømmes en straf.

Jeg har altså sagt, at jeg fandt det naturligt at benytte de tilstedeværende private anstalter, og at der oprettedes flere lignende, om muligt. Men jeg har ganske vist føjet til, at de private anstalter måtte have statens anerkendelse og underkastes *dens kontrol*. Dette ligger jo i sagens natur. Skal staten overgive de individer, mod hvilke den skrider ind, på hvilken måde er ligegyldigt, til private til udførelsen af de besluttede forholdsregler og overdrage disse forældremyndigheden, vil dog vel ingen mene, at dette lader sig gøre på anden måde. Og jeg kender intet andet land end Danmark, hvor sligt sker. Overalt må de private anstalter under visse former søge statens autorisation og underkaste sig dens kontrol. Dette blev også særligt fremhævet af Hr. Direktør PETERSEN på mødet i Norge som noget selvfølgeligt. Når derfor Hr. MØLLER har sagt, at man nok derved skulde blive afkølet for at gøre barmhjertighedsgerninger, så bevise de talrige hestrebelses også ad privat vej i alle lande, hvor kontrollen findes, at det ikke forholder sig så.

Imod alt, hvad jeg her har anført om hovedtrækkene i min antydning af en ordning, har Hr. MØLLER ikke fremsat en eneste reel indvending, der kunde give lejlighed til en forhandling. Hans omtale af mine artikler er helt igennem i smag med de foran anførte citater af hans betretning. At den fremstillede ordning skal „opsluge“ og „gøre det af med de private anstalter“, vil næppe nogen af det anførte finde berettigelse til at mene.

Hjemmet, siger Hr. MØLLER, er centrum i den hele virksomhed. Ideelt set forstår jeg ham godt, men det må dog altid blive i en meget udvidet forstand og for en del

bero på individerne, der skulle delagtiggøres i hjemmet. Jeg har kendt adskillige, som havde været på Flakkebjerg og siden kom i strafanstalten; de havde ingen hjemlige følelser for Flakkebjerg. Dette anfører jeg kun som et faktum og ikke for at sige noget ubehageligt. Kan en forstander for en privat anstalt skabe noget hjemligt for dens elever, såmeget des bedre naturligvis; men jeg har jo ikke sagt noget derom, som kunde berettige til en modsat anskuelse. Jeg har slet ikke talt derom ligesålidt som om store eller små anstalter, kasernesystem, familiesystem eller alt det øvrige, som Hr. MØLLER taler om imellem hinanden.

Hr. MØLLER nævner som sine ønsker i dette spørgsmål forandringer i straffeloven, som kunde lette tilgangen til opdragelsesanstalterne og fjerne ulemperne, der vanskeliggøre virksomheden. Han ønsker ikke individerne dømt ind i anstalterne, og han ønsker endelig, at der eventuelt også tages hensyn til dem imellem 15 og 18 år. Disse tre ønsker falde sammen med, hvad jeg i samme retning har fremsat i de to foran nævnte artikler. Dette har Hr. MØLLER imidlertid ikke vist mig den retfærdighed at tale det mindste om.

Totalindtrykket af Hr. MØLLERS udtalelser bliver, at han i mine artikler har fundet sig ilde berørt af min udtalelse om, at en kontrol var nødvendig. Denne vil han ikke have. Han siger ikke hvorfor. Her var jo dog et punkt, hvorom der kunde forhandles. Det har han ikke gjort. Han har dernæst troet at finde en tanke om oprettelsen af statsanstalter; disse vil han heller ikke have. Heller ikke her giver han nogen grund. Det spørgsmål er dog forhandlet så ofte andensteds, så der kunde vel også tænkes forsvarere og modstandere deraf os hos. Jeg har imidlertid ikke sagt noget derom, uden hvad der foran er nævnt, og, som man vil se, går det snarest i retning af private anstalter. Jeg har kun talt om sagen i almindelighed, om vore forhold i almindelighed, og ikke om Flakkebjerg særligt. Det lidet, jeg har sagt om vore herhen-

hørende private institutioner, er sagt med så megen hensynsfuldhed, at en hånlig afvisning er på urette plads. Min antydning af en ordning kan således hverken komme til at lægge noget til eller trække noget fra Hr. MØLLERS anerkendte dygtighed som forstander for Flakkebjerg og Landerupgård opdragelsesanstalter. Men Hr. MØLLER har derfor heller ingen berettigelse haft til at tale, som han har gjort, ikke engang fra et særligt Flakkebjerg standpunkt, ligesålidt som Flakkebjerg og Hr. MØLLER ene ere bærerne af denne sag i Danmark.

Jeg beklager, at Hr. MØLLERS udtalelser have været så svævende, at de ikke have afgivet noget holdepunkt for en forhandling. Jeg beklager, at de have vist mig så liden retfærdighed, at de ikke engang kunne indrømme mig nogen kærlighed til denne sag, hvilket Tidsskriftet dog må have båret vidnesbyrd om. Fordringen på agtelse for egne meninger må altid støttes af agtelsen for andres.

FR. STUCKENBERG.

Om periodicitet i børns vægt,

iagttaget under daglige vejninger.

Efterfølgende artikel vil uden tvivl læses af enhver strafanstaltsbestyrer med interesse. Fangernes ernæring er et spørgsmål, som til alle tider står på dagsordenen. Deraf afhænger ikke blot de sanitære forhold iblandt disse, men den spiller tillige en rolle i straffefuldbyrrelsens indflydelse efter de forskellige systemer. For at kunne bestemme denne sidste er der i adskillige lande i en årække foretaget periodiske vejninger af fangerne. Hvorliden betydning der sandsynligvis vil kunne tillægges disse vejninger, vil den følgende artikel vise. Hvorvel denne kun omfatter børn, har den dog betydning for strafanstalterne, fordi den ikke lader det være tvivlsomt, at man også for voksne vil finde tilnærmelsesvis tilsvarende forhold, som dem den fremstiller. Den giver desuden anvisning på, hvilken fremgangsmåde der skal følges, idet det dog her skal bemærkes, at det vistnok ved siden af massevejning også vil være af betydning at veje den enkelte fange. Dertil kommer, at strafanstalterne i den omhandlede henseende have et brugbart materiale til rådighed, medens der på den anden side vil være vanskeligheder tilstede for udførelsen, som imidlertid må kunne overvindes.

I.

For noget over 6 år siden — under overvejelser angående nødvendigheden af en ny dagsorden og et nyt bespisningsreglement for eleverne på det kongelige døvstummeinstitut i København — besluttede jeg mig til at veje og måle eleverne et års tid igennem for at erfare, hvorledes de trivedes under det gældende bespisningsreglement og den daværende dagsorden.

Forsøgsvis begyndte jeg med at måle højden af et mindre antal elever hver dag. Disse målinger, der varede et halvt år igennem, afslørede så uventede og i flere retninger påfaldende svingninger i børnenes højde, at jeg der ved foranledigedes til at begynde på en ny, betydelig udvidet række af målinger, der i et halvt år indbragte mig henved 27,000 mål af 23 elever, hvis højde var bleven iagttaget 8 gange om dagen.

Den afsluttende bearbejdelse af disse mål måtte af flere grunde udsættes indtil for en halvandet år siden; den bekræftede de første målingers resultater, tilføjede flere ny og opfordrede til en undersøgelse også af børnenes vægtsvingninger. For at komme så nær som muligt ind på svingningsfænomenerne måtte, mente jeg, denne vejning foretages hver dag. Dette er også sket i snart et år igen; fra 4 Maj forrige år ere alle institutets 130 elever blevne vejede *hver dag*, drengene endogså to gange om dagen.

De fyldigste resultater af disse daglige vægtbestemmelser ville ventelig først kunne erholdes efter et helt års vejning, der vil blive afsluttet i næste måned; men allerede de nu indkomne vægttal tillade en bearbejdelse i flere retninger, hvis resultater indtrængende opfordre til — i betydelig udstrækning og på mange flere steder end her på institutet at foretage lignende vejninger.

Hvad der hidtil og *andensteds* er blevet foretaget for at komme til erkendelse af lovene for det menneskelige legems væxtytringer i højdeforandringer og i vægtforandringer har væsenlig haft til hensigt at bestemme en normal højde og vægt for hver årsklasse af børn, og at bestemme forskellen imellem drenges og pigers højde og vægt i samme årsklasse, samt imellem børn af velhavende og fattige forældre og imellem børn af forskellig nationalitet. Belgieren QUETELET, Amerikaneren BOWDITCH og Italieneren PAGLIANI have i denne henseende fremdraget de betydeligste resultater, der ere nåede ved højdemålinger, vejning, tildels også kraftprøver af et betydeligt antal børn, *hvert barn kun undersøgt en gang*. Lignende målinger og vejninger anstilles for tiden her i landet af den af ministeriet for kirke- og undervisningsvæsenet nedsatte kommission til oplysning af skolernes hygiejniske forhold.

Af vejninger og målinger, der *mere* end en gang beskæftige sig med det enkelte barn, er der især i Tyskland foretaget en del, navnlig før og efter sommerferien, til be-

stemmelse af den gavnlige indflydelse, som et landligt ferieophold kan skaffe ubemidlede købstadsbørn. De derved indvundne resultater ere gentagne gange offentlig fremsatte af Dr. VARRENTAP. Også i vort land foretages der nu flere steder i skoler og instituter sådanne periodiske målinger og vejninger; de, der række længst tilbage, ere vistnok de igennem 9 år foretagne vejninger ved Forstander WAHL på Jægerspris af pigebørnene på stiftelsen der; hver enkelt barn er blevet vejjet *2 gange om året*. Endnu oftere have Forstander JENSENS vejninger af det herværende kongelige opfostringshuses elever behandlet det enkelte barn, *en gang om måneden* i en halvandet år. Hyppigere vejninger af en større samling børn have hidtil vistnok kun fundet sted for pattebørns vedkommende, der på enkelte stiftelser ere blevne målte og vejede *hver ottende dag*.

Den første foranledning og den videre fremdriven til, at jeg begyndte på en *daglig* vejning af alle institutets 130 elever, 72 drenge og 58 piger, har jeg foran omtalt; hvorledes dette arbejde udføres, skal jeg nu angive. Til at veje de 130 børn enkeltvis på en decimalvægt behøves der en halvtredie time. Det er mere end selvfølgeligt, at hensynet til børnene m. m. forbyder at anvende så megen tid daglig til vejning. For at nå ned til den hurtigst mulige, tillige hensigtssvarende og for børnene ikke tidsspildende og ikke trættende vejning — har jeg inddelt drenge og piger hver i otte aldersklasser og vejer hver afdelings børn samtidigt på en centesimalvægt, på hvilken hver række af otte på hinanden følgende vejninger kan foretages i kun 5 minutter. Disse otte vejninger give altså otte væggtal, et tal for hver aldersklasse, men intet væggtal for hver enkelt elevs vedkommende. Det behøver jo ikke nogen nøjere påvisning, at sådanne (let udførte) daglige *massevejninger* ere mindst ligeså tjenlige til bestemmelse af et normal-barns vægtperioder som en mængde daglige (meget vanskelig udførlige) *enkeltvejninger*. En gang om måneden bliver hvert barn desuden vejjet for sig; de derved erholdte tal benyttes til

at beregne og indsætte vægttal i de daglige massevejninger for syge eller bortrejste elevers vedkommende. De 130 børn vare i en alder fra 9—16 år, deres sundhedstilstand har i den del af vejetiden, som her kommer til behandling, været fortrinlig (en mindre undtagelse omtales i det følgende); ingen epidemier have grebet forstyrrende ind; bespisningsreglementet har for den hele tid været væsenlig det samme; i dagsordenen derimod skete der i December nogen forandring, der dog ikke har haft nogen påviselig indflydelse på børnenes vægtsvingninger.

I 5 minutter altså og i otte hold vejes alle drengene hver morgen kl. 6, som de stå ud af sengen, og hver aften kl. 9, atter i 5 minutter, umiddelbart før de gå i seng. Hver gang have de kun skjorte, uldtrøje og strømper på. Pigerne derimod vejes med alle klæderne på strax efter middagspisningen kl. 2, og ligeledes i 8 faste afdelinger, aldersklasser. Jeg har for pigernes vedkommende med flid valgt den uheldigste vejetid, lige efter hovedmåltidet; det var mig om at gøre at få rede på, om en daglig vejning under så ugunstige omstændigheder som vel muligt, nemlig af børn, som have alle klæder på, og efter det måltid, der måtte bringe de største og mest lunefulde vægtforandringer, vilde kunne give vægttal, der vare brugbare til undersøgelse angående børns vægt.

Idet jeg nu tager fat på en fremstilling af de væsenligste træk i mine vejningsresultater, kan jeg begynde med dette, at sidstnævnte spørgsmål — om brugbarheden af pigernes vægttal — er blevet besvaret med et afgjort ja; — i det væsenligste ere pigernes og drengenes vægtsvingninger ens, og i hovedsagen kan der ud af pigernes mindre nøjagtige vægttal læses det samme som ud af drengenes. Denne her indvundne erfaring har betydning for fortsatte vægtundersøgelser, hvis antal vil kunne blive langt større, når daglige massevejninger af børn *med alle klæder på* også kan give brugbare tal. Når jeg alligevel i det følgende oftest kommer til at omtale drengenes vægt, så ligger dette

kun deri, at jeg for disses vedkommende har to rækker vægtbestemmelser hver dag, for pigernes derimod kun en daglig.

Det, der — efter begyndelsen af de daglige vejninger — først forlangte opmærksomhed, var de påfaldende store vægtforandringer fra morgen til aften og fra den ene dag til den anden. De 72 drenge vare, som man kunde vente, tungere hver aften end om morgenen, men denne tyngdeforskel, der foreløbig kan ansættes til et middeltal af lidt over 78 pund om dagen, varierede meget betydelig fra dag til dag. — Den ene aften ere de 72 drenge tilsammen kun 30 pund tungere end om morgenen, den næste 140 pund, og den følgende aften kun 10 pund tungere end om morgenen. — Vægtforskellen fra dag til dag, det vil sige, fra morgen til morgen, eller fra aften til aften er ligeledes meget foranderlig og ofte mærkelig stor — den har svinget mellem disse to yderligheder: — en *vægtforsøgelse* fra den ene aften til den næste af en 60 pund, og et *vægttab* af en 50 pund, altså en svingningsforskel af 110 pund fra *dag til dag* for de 72 drenge vedkommende, eller halvandet pund for hvert barn.

Det ses let, at disse iagttagelser om meget store vægt-svingninger fra morgen til aften og fra dag til dag — gør nogen indskrænkning i værdien af vejninger, der have en større periode end den daglige. Sæt at et barn efter en overstået sygdom bliver vejlet hver ottende dag til bestemmelse af dets legemlige fremgang, så vil denne vejning, selv om den (hvad vel i reglen sker) foretages på samme klokkeslet og på samme ugedag, blive meget upålidelig; mine vægtkurver vise, at dersom barnet til eksempel bliver vejlet mandagen den 10. i den eller den måned kl. 9 aften og så atter vejes næste mandag ved samme tid, så ville forældrene kunne glæde sig over, at barnet i de otte dage har tiltaget i vægt noget over et halvt pund; men denne glæde er meget grundløs. — Havde de nemlig foretaget vejningen ved samme klokkeslet tirsdagen den 11, kun en dag efter

den første vejning, og så igen den næste tirsdag, så vilde de med ligeså god grund foruroliges over, at barnet havde *tabt* mere end et kvart pund i vægt. I begge tilfælde vilde den *ugenlige* vejning holde dem i uvidenhed om det virkelige forhold, det nemlig, at barnet havde vundet en lille vægtforøgelse, hvilket en *daglig* vejning kunde have sagt dem. Foretages sådanne rekonvalescentvejninger på varierede ugedage og til forskellige klokkeslet, må de give de mest meningsløse resultater, der vel så i reglen klares med: „Ja der må jo være bleven vejret galt, eller den vægt er gal.“

Ligesom de bedst ordnede ugenlige vejninger af et *enkelt* individ altså kun kunne have en meget begrænset værdi og kunne være aldeles vildledende, således selvfølgelig også *ugenlige* vejninger af *en skoles elever*. — Men også til værdien af *månedlige* vejninger af en større samling børn give de iagttagne store daglige vægtsvingninger et væsentligt korrektiv. Er vejningen til eksempel henlagt til en bestemt dato i hver måned, så vise mine vægttabeller eksempelvis følgende: — Jeg vejer de 72 drenge den 23 Maj, aften kl. 9, og derefter den 23 Juni ved samme klokkeslet, og noterer så, at de i den forløbne måned have *tiltaget* 40 pund, men havde jeg i stedet for den 23 Mai valgt den 28 til vejedag og altså vejret børnene den 28 Mai og den 28 Juni, så vilde jeg have haft at notere ikke en vægtforøgelse, men derimod et vægttab af endogså 60 pund. Kun daglige vejninger vilde her have angivet temmelig nær det rigtige, nemlig det, at drengene i tiden fra 23 Mai til 23 Juni havde tabt 15 pund i vægt. — Når der efter Dr. VARRENTAP i Tyskland ved en vejning af skolebørn før og efter ferien beregnes for Düsseldorf-børns vedkommende en vægtforøgelse af halvfemte pund til hvert barn, for børn i Köln derimod henved 10 pund og for børn andensteds kun 1 pund, så ere disse tal altså ifølge det foregående vistnok kun lidet sikre. Dette må end mere gælde om resultaterne af Dr. V.'s vejninger hver 4 uge i 4 gange 4 uger af skolebørn til undersøgelse af ferieopholdets virkninger, ligesom

også om de resultater, man er kommen til i Prag ved vejning af børn, der forblev i byen, og andre, der havde ferie på landet.

De daglige vejninger viste altså meget betydelige vægtsvingninger fra morgen til aften og fra dag til dag. — Svingningerne fra dag til dag vare snart tiltagende — snart aftagende; de fra morgen til aften derimod altid tiltagende. — Jeg kommer nu til vægtforandringerne i løbet af nætterne, fra aften kl. 9 til næste dags morgen kl. 6. Herom i korthed kun dette: drengene afdagte tilsammen og gennemgående 77 pund om natten, hver dreng altså noget over 1 pund. Dette middeltal af 77 pund vægttab er summen af 2 gennemsnitstal, nemlig 42 pund urin og 35 pund nattesved og udåndningsprodukter. Især urinmængden, men også uddunstningsvægten, svinger indenfor vide grænser, den første mellem 30 og 60 pund om natten, den sidste mellem 24 og 42 pund. I de tre uger fra 27. September ifjor til 17. Oktober var summen af drengenes nævnte uddunstninger m. m. 611 pd., men i de påfølgende 3 uger 676 pd. eller 65 pd. mere. Drengenes vægttab var altså i disse uger gennemsnitlig 3 pund større hver nat end i de foregående. — Fra 18 Oktober blev der lagt i kakkelovnen på drengenes sovesal. Temperaturen var der under vejningen hver aften kun 9 til 11 gr. R. — og der blev ikke fyret i om natten. — En lille varmeforøgelse på sovesalen om aftenen og i den første del af natten er altså bleven fulgt af en ret betydelig forøgelse af drengenes vægttab.

Den næste iagttagelse, som de fremskridende daglige vejninger førte til, er den, at vægtsvingningerne fra dag til dag ere meget forskellige efter den forskellige middagsmad, og da denne er nogenlunde ens hver ugedag, viser der sig en bestemt ugeperiode i børnenes vægtsvingninger. Hver Tirsdag, Torsdag og Fredag aften vejede drengene gennemgående 20 til 30 pund mere end hver foregående aften. De nævnte tre dage spistes der til middag henholdsvis suppe med ris og oxekød — ærter, kød og flæsk, hvidkåls-

suppe og svineryg. Om Onsdagen derimod, der til middag havde vælling og fersk fisk eller salt sild, var drengenes aftenvægt hver gang betydelig mindre end om Tirsdagen, gennemgående en 30 til 40 pund, medens pigernes Onsdagsvægt dog undertiden kunde lægge et lille plus til deres Tirsdagsvægt. — Til dannelse af vægtsvingningernes tydelige ugeperiode synes børnenes varme bade, strandbade, gymnastik og større fodture kun at have ydet ringe bidrag, selvfølgelig vægtnedgange.

Den daglige vejning viser dernæst meget betydelige, gennem *hele året* varierende svingninger i børnenes vægttiltagen. — Den første iagttagelse af en lille del af årets vægtperioder er vistnok gjort af Forstander WAHL på Jægerspris under hans foran omtalte halvårige vejninger af pigebørn på stiftelsen der. I den om disse vejninger udgivne piece fra 1881 anføres, at hvert barn pr. vinter „6 vintre“ igennem er tiltaget omtrent *2 pund*, i hver af de „6 somre“ derimod *3 pund*. Endvidere hedder det: — „Med hensyn til den halvårige tilvæxt af legemsvægten viser der sig her den mærkelige kendsgerning, at sommeren har været gunstigere for legemsvægtens tiltagen end vinteren“. Vejningerne på Jægerspris have altså afgjort vist en halvårlig vægtperiode, kun har den fået en urigtig påskrift ved ordene *sommer* og *vinter*; istedenfor disse ord burde der have stået: — *Sommerhalvåret* og *vinterhalvåret*. — De omtalte halvårige vejninger ere nemlig foretagne den 1 Maj og den 1 November, og den større vægttiltagen i tiden fra 1 Maj til 1 November (o: i sommerhalvåret) tør, når jeg skal dømme efter mine daglige vejninger, næppe henlægges til selve sommeren, i hvis to første måneder (tillige i Maj) der vistnok er foregået endogså en betydelig vægtforringelse. Det er derimod højst sandsynligt, at sommerhalvårets større vægtforøgelse væsenligst er foregået i de to efterårsmåneder September og Oktober. — En endnu større del af årets vægtsvingninger er set på det herværende opfostringshus under de foran omtalte månedlige vejninger, og vistnok flere

andre steder. Men — som foran påvist — resultaterne af disse månedlige vejninger kunne være i høj grad vildledende.

Hvorledes de daglige vejninger her på institutet førte til iagttagelse af børnenes, gennem hele året varierende vægtsvingninger, og hvilken udstrækning disse svingninger have, skal jeg nu omtale.

Lige forud for begyndelsen af den daglige massevejning, den 4 Maj ifjor, vejede jeg alle eleverne enkeltvis. Ved hjælp af forskellen mellem de ældste og de yngste elevers vægt kunde tilnærmelsesvis udregnes, at både gruppen af de 58 piger og ligeså de 72 drenge kunde ventes at ville tiltage året igennem omtrent $8\frac{1}{2}$ pd. om ugen i vægt. På den grafiske fremstilling af vægtsvingningerne, *hvoraf ugeperioden var bortskaffet*, kunde jeg altså anbringe en *beregnet vægtstigningslinie*. — Det viste sig snart, at kun pigerne i de første uger fulgte denne linie, medens drengene imod forventning aldeles ikke tiltog i vægt, ja endogså efter en måneds forløb, altså i de første dage af Juni, begyndte at *aftage* i vægt, — en vægtnedgang, som så også fulgtes af pigerne og varede gennem hele Juni måned og ind i Juli, indtil den 18., da børnene rejste bort i ferien.

Altså henved 11 uger, i $\frac{1}{5}$ af et år, vare børn i voxeralderen ikke tiltagne i vægt, men havde endogså lidt et betydeligt vægttab. Drengene vare ved sommerferiens begyndelse 140 pund under den beregnede vægtstigningslinie, pigerne 120 pund. Drengene havde tabt i vægt i de henved 11 uger 50 pund, altså henved 1 pund hver, og pigerne noget mindre.

Denne betydelige og almindelige vægtnedgang måtte formodes at være et normalt vægttab, der vilde vende tilbage næste forår og sommer; børnenes sundhedstilstand var nemlig aldeles fortrinlig, al deres beskæftigelse den samme som tidligere, ligeledes var dagsorden og bespisningsreglement uforandret.

Den næste store periode i børnenes vægtsvingninger varede til slutningen af Oktober forrige år, den viste sig

strax efter deres hjemkomst til institutet i slutningen af August ved skoleårets begyndelse. Denne ny vægtperiode må være begyndt under ferien; de hjemvendte elever viste nemlig alle en vægttiltagen, gennemsnitlig hver noget over et pund, pigerne lidt mere end drengene. Drengene havde tilsammen i ferietiden fra 19 Juli til 23 August fået en vægtforøgelse af en 80 pund, altså lidt over 16 pund i hver ferieuge, hvilket jo var det dobbelte af den beregnede vægtstigning, der som foran sagt — var ansat til $8\frac{1}{2}$ pund om ugen. — Da de i den første periode, fra 4 Maj til feriens begyndelse, havde tabt 50 pund i vægt og i ferien vundet 80 pund, så vare de altså i slutningen af August kun 30 pund tungere end i begyndelsen af Maj og således i det hele endnu langt *under* den beregnede vægtstigningslinie. — Denne blev endelig nået i 2. periode i slutningen af Oktober, gennem en overraskende hurtig vægttiltagen i månederne September og Oktober, i hvilken tid drengene tiltog 190 pund, altså en 24 pund om ugen, eller omtrent 3 gange så meget som de beregnede $8\frac{1}{2}$ pund om ugen, og betydeligt mere end i sommerferien. — Ved slutningen af Oktober, altså omtrent et halvt år efter vejningens begyndelse, vare således drengene (pigerne noget tidligere) nåede op til den beregnede vægtstigningslinie.

Forskellen mellem de to omtalte vægtperioder, de *11 uger* med vægttab før ferien og de *14 uger* med vægtforøgelse efter ferien, var altså meget stor. I den første periode *tabte* drengene *50 pund*, i den anden periode *vandt* de *270 pund* (80 pund i ferien og 190 pund efter denne). *Det største vægttab* fandt sted i ugen fra 10 til 16 Juli og udgjorde 19 pund, altså mere end dobbelt så mange pund tabt, som der efter vægtstigningslinien skulde være vundet. *Den største vægtforøgelse* fandt sted i ugen fra 2 til 8 Oktober, og udgjorde 37 pund (et halvt pund for hver dreng) altså over 4 gange så meget som den beregnede vægtstigning af $8\frac{1}{2}$ pund om ugen. — I en uge altså 19 pund vægttab, i en anden uge 37 pund vægtforøgelse og det hos

de samme børn, hos sunde børn, under tilsyneladende ens forhold, hvad arbejde, fritid, bespisning osv. angår.

En tredje vægtperiode varer fra begyndelsen af November til ind i Marts måned. Om denne periode foreløbigt kun dette: — Disse måneder fremvise ganske vist periodiske og meget interessante vægtsvingninger, men herom mere senere. Uagtet disse svingninger har dog den nævnte tid, især for drengenes vedkommende, en samlet ejendommelighed, nemlig den, at vægten holder sig temmelig nær omkring vægtstigningslinien, altså gennemgående med en tilvæxt af $8\frac{1}{2}$ pund om ugen. Denne vejetid sættes altså foreløbigt som en tredje periode.

Allerede af det foregående er jo nu fremgået, at der i vejetiden har været tider med stilstand i vægt, andre med aftagen og atter andre med vægttiltag. Disse tider med deres store forskel skulle nu nærmere påpeges, men med udelukkelse af ferietiden, der jo mangler det *daglige* materiale af vægttal.

De *gunstigste vægtstigningstider* eller de dage, i hvilke der har vist sig den største vægtforøgelse vare følgende:

I 19 dage fra	3. til 21. Sept.	tiltog drengene	82 pund.
" 7 — "	2. " 8. Okt.	— —	37 —
" 7 — "	23. " 29. —	— —	35 —
" 4 — "	23. " 26. Nov.	— —	16 —
" 7 — "	10. " 16. Dec.	— —	37 —
" 7 — "	3. " 9. Jan.	— —	22 —

I disse 51 dage tiltog drengene altså . . . 229 pund.

I modsætning hertil kunne som de *ugunstigste vægttider* nævnes, foruden den lange tid for stilstand og vægttab fra 4 Mai til 18 Juli følgende dage:

I 8 dage fra 22 til 29 August tiltog drengene kun 8 pund. I 14 dage, fra 9 til 22 Oktober tiltog de kun 12 pund.

Disse 14 dage for meget ringe vægtforøgelse falde, som som man vel allerede har bemærket, i den store vægtstigningsperiode. Både i ugen før og i ugen efter skete der

betydelige vægtforøgelser, der ere nævnte lige foran, i den ene uge 37 pund og i den anden 35 pund. — Som andre meget ugunstige væggtider kan anføres:

I	9	dage	fra	14.	til	22.	Nov.	aftog	drengene	4	pund.
"	6	—	"	3.	"	8.	Dec.	—	—	6	—
"	8	—	"	18.	"	25.	—	—	—	16	—
"	11	—	"	26.	Jan.	5.	Febr.	—	—	37	—

I 34 dage altså et vægttab af . . . . . 63 pund.

Det er således meget langt fra, at disse opvoxende sunde og raske børns vægtforøgelse, en side af deres væxt-yringer, er foregået blot nogenlunde *jævn* fremadskridende; men i hvor *kort* tid den blivende vægtforøgelse er foregået, derom vil dog først følgende kunne oplyse.

Til fremstilling heraf kan jeg benytte vejeticiden fra 7 Maj 1882 til 18 Juli (feriens begyndelse) og fra 24 August (børnenes hjemkomst til institutet) til 8 Marts 1883, ialt 270 vejedage.

I disse 270 dage, hvorfra altså atter ferietiden er udelukket, tiltog drengene ialt 276 pund — men nu vistes det foran, at i 51 af de 270 vejedage *tiltog* drengene 229 pund; altså i *resten af vejedagene, det er i hele 219 dage, have de kun vundet 47 pund.* — Heraf følger, at i de nævnte 51 dage af vejeticiden *tiltog* drengene *således daglig* (gennemsnitlig) *tyve gange så meget som i de 219 dage.* — Dette er en meget ujævn vægtforøgelse.

Denne ujævnhed i vægtforøgelsen træder endnu skarpere frem ved at samle de dage i vejeticiden, i hvilke der har fundet vægtnedgang sted, og de, i hvilke den største vægtforøgelse har været. Resultatet bliver da følgende: — I et antal dage, der tilsammen udgøre $10\frac{1}{2}$ uge, har der været vægttab, i $20\frac{1}{2}$ uge er dette vægttab blevet oprettet — og i kun $7\frac{1}{2}$ uge (53 dage) har hele vejeticidens forøgelse af 276 pund fundet sted. *Den samlede vægtforøgelse kan altså siges at være indvundet i kun en femtedel af den hele vejeticid, medens de $\frac{4}{5}$ af vejeticiden er gået hen med vægttab og oprettelse heraf.* —

Dersom denne art vægtforøgelse er normal, dersom den gennemgående gælder for andre børn i opvæxt og for andre år, så er *dette* unegtelig noget påfaldende; — dog, — der er intet, der tyder hen på, at den ikke skulde være normal.

II.

Der er foran nævnt nogle rækker af dage i hvilke den mindste vægtforøgelse har fundet sted, og nævnt andre, i hvilke børnene have *tabt* i vægt. Det ligger jo nær at spørge om og søge efter *årsag* til disse standsninger i vægtforøgelse og til disse vægttab. — Forinden jeg går helt om på denne side af den daglige vejnings resultater, må jeg give lidt flere oplysninger angående sidstnævnte art svingningsfænomener.

Den almindelige standsning i vægtforøgelse i Maj og det store vægttab i løbet af Juni og Juli kan ikke optegnes — henholdsvis — som en horizontal eller som en skråt nedadgående lige linie, — ofte kunde der i løbet af en 2 eller 3 dage vise sig nogen forøgelse i børnenes vægt, i andre 2, 3 eller 4 dage en stærkt *forøget* nedgang. I anden periode af vejningen, altså i September og Oktober, viste denne art svingninger sig særligt skarpt under den betydelige og hurtige vægtforøgelse, der fandt sted i disse måneder, og ytrede sig da som pludselige, flere dage vedvarende standsninger i vægttiltag; den ene af disse omfattede dagene fra 22 til 27 September, i hvilke 6 dage alle 130 børn, drenge og piger tilsammen, kun tiltog ni pund i vægt, medens de i de 6 dage *forud* havde indvundet 47 pund og i de 9 dage efter tiltog 53 pund. — Af sådanne påfaldende standsninger i vægtforøgelsen, samt standsninger med efterfølgende vægttab, indtraf der 10 i den del af vejetiden, der gik fra slutningen af August 1882 til ind i Marts 1883; om dem alle gælder det, at de synes at være til virkeligt tab for børnenes væxtudvikling, altså *skadelige*; så meget er i alt fald sikkert, at ikke en eneste af disse

standsninger eller tab blev tilstrækkelig opvejet eller indhentet ved en efterfølgende, særlig kraftig vægtforsøgelse.

Hvor må da nu den „årsag“ til disse underlige ned-sving søges? — Ja aller nærmest ligger det jo at sige: — „Det må være fødemidlerne, børnene må have fået dårligere kost, maden må have haft mindre næringsværdi end før og efter de iagttagne hæmningstider, institutet må have været særlig uheldig med sine indkøb“ m. m. — Hertil kan svares: — „Leverandørerne have stadig været de samme, bespisningsreglementet væsenlig uforandret, og tilsynet med levnetsmidlerne samt de voxnes nyden af dem have ikke konstateret nogensomhelst forandring i varernes beskaffenhed“. — Omtalte årsag kan heller ikke søges i forandrede eller forøgede beskæftigelser eller extra-anstrengelse, heller ikke i epidemier eller sygelighed, — kort sagt: den søgte årsag er ikke at finde som en *lokal* årsag.

Efter at dette er blevet klart, nødes man vel til at henvende sig til de meteorologiske fænomener; et af disse synes da også at ville give tilstrækkelige paralleler til vægt-svingningerne.

Optegner jeg linierne for de reducerede vægtsvingninger (de, hvorfra den tidligere omtalte ugeperiode er bortskaffet), og optegner jeg under dem, fra dag til dag, kurver for stedets luftvarme (hvortil det tæt herved liggende meteorologiske instituts varmeiagttagelser hver morgen kl. 8 ere benyttede) — så øjnes der kun en ringe overensstemmelse mellem varme og vægtkurver; men jo flere dages vægt der lægges sammen og paralleliseres med de tilsvarende dages varme, desto tydeligere træder der en svingningsoverensstemmelse frem mellem varmetalesøgelse og vægtalesøgelse, varmenedgang og vægtnedgang. Nærmere undersøgelser godtgøre, at indenfor den givne vejetid er denne parallelisme dog kun i tiltagende indtil summen af 5 måske 6 dages vægt og varme.

Som prøve på disse overensstemmelser mellem varme-svingninger og vægtsvingninger henvises til medfølgende

grafiske fremstilling, der omfatter tiden fra 1 September til 15 December. Svingningslinien A viser forskellen mellem summen af 5 dages varmetal, kl. 8 morgen, og de efterfølgende 5 dages, derefter forskellen mellem disse 5 dage og de næste 5 o. s. v. Alle forskelle ere optegnede om en nul-linie. — Svingningslinien B er sammensat af forskellen mellem drengenes vægtforøgelse eller tab i 5 dage, og i de efterfølgende 5 dage, ligeledes ud fra 1ste September, og optegnet som varmesvingningerne omkring en nul-linie. Pigernes vægtsvingningsforskelle er mærket med C.

At der ikke alene i det store, men også i det enkelte er overensstemmelse mellem den optegnede varmelinie og de 2 vægtlinier, springer tydelig frem. — Inden jeg går over til endnu klarere at påvise disse svingningsoverensstemmelser, vil jeg benytte lejligheden til at gøre opmærksom på den smukke parallelisme mellem drengenes vægtlinie B og pigernes vægtlinie C, der tydelig viser brugbarheden af pigernes mindre nøjagtige vægttal.

De påpegede 3 kurver godtgøre altså, at gennemgående er en varme, der fem dage igennem var lavere end i de foregående 5 dage, bleven ledsaget af en *mindre* vægtforøgelse end i de varmere 5 dage og omvendt: — med stigning i varme fulgte stigning i vægtforøgelse.

Men dette sidste: — med stigning i varme fulgte stigning i børnenes vægtforøgelse, synes at stå i afgjort modstrid med det materiale, som vejningen før ferien har afgivet; thi i den vejtid har jo *varmen* været i stadig stigning fra Maj til ind i Juni, medens det rigtignok er meget langt fra, at børnenes *vægt* samtidig og i stigende grad er bleven forøget, — tværtimod — den stigende sommersvarme er endogså ledsaget af et stadigt *tab* i vægt. — Hvorledes forholder det sig da med denne modsætning? Skulde *måske* den stigende varme være for varm? Skulde der måske være en middel-varmegrad, en tempereret varme, der er særlig gunstig for vægttiltaget? Og altså en varmetalesøgelse *opad mod* denne middelgrad blive ledsaget af vægtforøgelse, men

en varmestigning *opover* middelgraden følges af vægttab? — Det kunde se således ud. Til klaring heraf henvises til de 2 kurver D. og E.; den første angiver varmesvingninger i tiden fra 10 Maj til 19 Juli 1882, den anden drengenes vægtsvingninger i den samme tid. Begge linier ere beregnede og optegnede på samme måde som foran er angivet for de 3 først omtalte kurvers vedkommende.

En sammenligning viser den skønneste overensstemmelse mellem disse to linier, mellem temperatursvingninger og vægtsvingninger. — Altså også i årets hedeste tid var nogle dages stigning i varme ledsaget af vægtforsøgelse eller af standsning i vægttabet, — medens derimod varmefald fulgtes af forstærket vægttab. Men når således også her nogle dages stigende temperatur gik sammen med forøget vægt, medens derimod den hele, store varmeforsøgelse igennem sommeren fulgtes med et gennemgående vægttab, så må vistnok årsagen til dette børnenes langvarige vægttab søges andensteds end hos varmfænomenerne; eller måske samme vægtnedgang ikke er så ganske normal? — Herom kunde der jo siges en hel del, dog, det må altsammen foreløbig blive liggende.

Men vi kunne komme endnu tættere ind på varmets parallelisme med børnenes vægt.

De 5 dage fra 17 til 21 September havde gennemsnitlig en varme af 15 gr. C. I disse dage tiltog drengene og pigerne tilsammen 47 pd. i vægt. De næste 5 dage havde en gennemsnitsvarme af $11\frac{1}{2}$ gr., og alle 130 børns vægtforsøgelse var i samme 5 dage kun 7 pund. Altså: — varmefaldet på $3\frac{1}{2}$ grad fulgte med et fald i vægtforsøgelse fra 47 pund til 7 pund.

5 dage fra 3 til 7 Oktober havde 11 graders varme og 42 punds vægtforsøgelse. De næste 5 dage havde $9\frac{1}{2}$ graders varme og bragte børnene et vægttab af 5 pund. Her er altså et fald af kun halvanden grad ledsaget af en nedgang i vægtforsøgelse hos alle 130 børn fra + 47 pund til ÷ 5 pund.

Disse overraskende *store* fald i vægt eller fald i vægtforøgelse, samtidig med *små* varmfald ere langt fra enestående, tværtimod, de vare regel i hele vejetiden. Jeg skal tegne størstedelen af dem op her nedenfor og anbefaler dem til særlig opmærksomhed.

Nedenstående første lodrette række angiver datoerne for de 5 varmere dage. Anden række er de 130 børns vægtforøgelse i disse 5 dage. Tredie række er de samme børns vægtforøgelse i de 5 påfølgende koldere dage. Fjerde række angiver forskellen mellem disse to vægtforøgelser, eller nedgangen i vægttiltagen. Sidste række endelig noterer varmfaldet fra de 5 nævnte dage til de 5 efterfølgende.

	180 børns vægtforøgelse i disse 5 dage.		Deres vægt- forøgelse i de næste 5 dage.		Altså en ned- gang i vægt- forøgelse af		varmfald.
	Pd.		Pd.		Pd.		Gr.
Fra 17.—21 Septbr.	47		7		40		3 $\frac{1}{2}$
— 3.—7. Oktbr.	42	÷	5		47		1 $\frac{1}{2}$
— 25.—29. Oktbr.	50		19		31		1
— 9.—13. Novbr.	28	÷	2		30		3 $\frac{1}{2}$
— 29. Novbr.—3 Dec.	10	÷	1		11		3 $\frac{1}{2}$
— 12.—16. Decbr.	46		6		40		1 $\frac{1}{2}$
— 26.—30. Decbr.	38		18		20		$\frac{1}{2}$
— 19.—23. Jan.	16		1		15		3
— 10.—14. Febr.	29		6		23		1 $\frac{1}{2}$
— 23.—27. Febr.	31	÷	12		43		2
	337		37		300		20 $\frac{1}{2}$

I 10 grupper på hver 5 *varmere* dage have de 130 børn altså fået en vægtforøgelse af 337 pund, men i de efterfølgende 10 grupper *koldere* dage kun en vægtforøgelse af 37 pund, hvilket er 300 pund mindre vægtforøgelse end i de lige forudgående 10 gange 5 dage, eller en formindskelse af vægtforøgelsen til en *niendedel*. Hver af de 10 første grupper på 5 dage har i gennemsnit været lidt over 2 gr. varmere end de efterfølgende 5 dage. Indenfor de anførte tider har altså en varmenedgang af 2 gr. været

ledsaget af en nedgang i vægtforøgelse til en niendedel af de forudgående 5 dage.

Dog — parallelismen mellem luftens varmesvingninger og børnenes vægtavingninger kan føres videre endnu. Det må jo efter det foregående formodes, at når temperatur-fald har været ledsaget af vægtforøgelses-fald, så må også stigning i varme have stigning i vægtforøgelse i sit følge. Dersom det ikke var således, dersom varmfald vel var ledsaget af vægtfald, men derimod varmestigning kun meget langsomt, eller slet ikke fulgtes af vægtstigning, så vilde derved rigtigheden af de foran gjorte erfaringer blive noget tvivlsom, varme- og vægtavingningernes overensstemmelse blive ufuldstændig og kun i de nedadgående svingninger vilde der være samstemning. Men der er just den skønneste svingningsoverensstemmelse både — som godtgjort — i nedadgående bevægelse og tillige i opadgående, hvilket sidste nu skal vises. Jeg må dog tilføje, at vægtsvingningerne (hvad allerede tildels fremgår af de foran omtalte kurver) følge noget slæbende efter varmesvingningerne. Men en redegørelse af disse omstændigheder må opsættes, indtil jeg kan behandle et helt års vejeresultater under et.

	Vægtforøgelse i disse 5 dage	Vægtforøgelse i de næste 5 dage.	Altså op- gang i vægt- forøgelse.	Var- me- opgang.
	Pd.	Pd.	Pd.	Gr.
Fra 7.—11. Septbr.	34	49	15	2 $\frac{1}{2}$
— 17. Sept.—1. Oktbr.	26	59	33	1
— 13.—17. Oktbr.	÷ 4	20	24	1
— 19.—22. Nobr.	1	42	41	5
— 4.—8. Decbr.	÷ 2	35	37	5 $\frac{1}{2}$
— 22.—26. Decbr.	1	35	34	1
— 6.—10. Febr.	13	26	13	2
— 16.—20. Febr.	6	31	25	5
	75	297	222	23

I 8 grupper *koldere* femdage have børnene altså fået en vægtforøgelse af 75 pund, men i de efterfølgende 8

grupper *varmere* femdage derimod en vægtforøgelse af 297 pund, der er fire gange så stor som vægtforøgelsen i de koldere dage. Middeltallet af temperaturstigning for hver gruppe af *varmere* femdage var 3 gr. — Altså har en varmeopgang af 3 gr. C. gennemsnitlig været ledsaget af en vægtforøgelse, der var 4 gange så stor som vægttillæget i de forudgående koldere femdage.

Udelades de to første par af 5 kolde og 5 varme dage, parret fra 7 til 16 September og det fra 27 September til 6 Oktober, så viser der sig en større overensstemmelse med det foran fremsatte resultat af sammenstillingen mellem nedgang i varme og nedgang i vægt, der jo var dette: — 2 gr. *nedgang* i varme går sammen med nedgang i vægtforøgelse til $\frac{1}{9}$. — Som hertil svarende får jeg da nu: — 3 gr. *opgang* i varme fulgte med en opgang i vægtforøgelse, der er 13 gange så stor som de forudgående 5 dages vægtforøgelse.

Men endnu er jeg ikke færdig med svingningsoverensstemmelserne mellem varmen og de 130 børns vægt. — I tiden fra 4 December til 4 Januar tiltog institutets 58 piger tilsammen 78 pund i vægt; men i tiden derfra til den 8 Januar mistede de 10 pund af den vægt, som de havde den 4., — og i hele resten af Januar, samt til ind i midten af Februar tiltog de aldeles ikke i vægt, de svingede kun ganske svagt op og ned. — Altså: — i den ene vintermåned, December, en meget betydelig vægtforøgelse, mere end dobbelt så stor som den normale vægtforøgelse af $8\frac{1}{2}$ pund om ugen, — og i den næste vintermåned, Januar, fuldstændig stilstand. Dette er dog unegtelig meget påfaldende, — især under hensyn til, som ofte nævnt, at de lokale forhold og sundhedstilstanden i den ene måned syntes at være de samme som i den anden. Til overflod skal bemærkes, at juleugen aldeles ikke tilførte pigerne nogen særlig stor vægtforøgelse.

Altså fra 4 December til 4 Januar var der stor vægtforøgelse, og fra sidstnævnte dag et omslag med nedgang og stilstand i vægt. Men just den 4 Januar skete der her

i landet en stor forandring i vejrliget; vi fik fra den dag af og i længere tid under stigende lufttryk nordlige og østlige, kolde vinde. — Her er altså atter overensstemmelsen mellem meteorologiske fænomener og børnenes vægtsfænomener umiskendelig. Et lignende omslag i vægtforøgelsen skete på omtrent samme tid for drengenes vedkommende, men ikke så stærkt udpræget som hos pigerne. I parentes bør her tilføjes, at nævnte 4 Januar skete der på Island og Færøerne et betydeligt vejromslag (se metor. inst. meddel.) i modsat retning af vejromslaget hos os; efter en meget kold December fulgte deroppe med den 4 Januar faldende barometer, sydlige vinde og mildt vejr. Medens børnene standsedes her i vægtforøgelse fra den 4 Januar, så have altså rimeligvis med den dag børnene på Island taget fat på vægtudvikling efter en længere tids stilstand.

Hermed ere vi komne hen i nærheden af endnu et ret interessantfænomen, som de daglige vejninger have ført til. Det er nylig fortalt, hvorledes pigerne stod stille i vægt (drengene tildels også) i hele Januar og til henimod midten af Februar. Her tager det sig ud, som om det store vejromslag den 4 Januar havde indvirket for længere tid uoprettelig skadeligt på pigerne, som om efterfølgende opagående varmesvingninger ikke kunde få vægtforøgelsen i gang igen, som om børnene dog måske vare blevne sygelige. (Til beroligelse vil jeg her indskyde den bemærkning, at efter en lille vægtforøgelse tiltog pigerne 30 pund i tiden fra 15 til 27 Februar, altså atter i nogen tid det dobbelte af den normale tilvæxt). Formodningen om, at et med varmfald følgende vægtfald kan blive yderligere forhøjet og forlænget igennem en også med varmfaldet følgende sygelighed — styrkes ved følgende: — Under et betydeligt temperaturfald igennem dagene fra 23—27 Januar blev et stort antal drenge stærkt forkølede; i løbet af de næste 14 dage var der afvejlende 10 drenge på sygestuen for forkølelsessygdomme, og samtidig aftog de tilsyneladende raske drenge, der vel altså også havde været lidende, 37 pd. i 11

dage fra 26 Januar til 5 Februar, det største vægttab, der endnu er blevet observeret på institutet.

III.

Inden jeg går bort fra de foran gjorte sammenstillinger af varmesvingninger og vægtsvingninger, må jeg opholde mig lidt ved et af disse sammenligningers resultater, nemlig ved dette: — Luftens varmegrad igennem nogle dage, en 5 dage, har i hele vejetiden, i alle årstider, været ledsaget enten af fald i børnenes vægtforøgelse, eller af standsning i vægtforøgelsen, eller endog været fulgt af vægttab, og dette vægttab er undertiden blevet forøget og forlænget udover varmesfaldets tid ved en sammen med varmesfaldet opstået sygelighed, — og endelig — disse vægtstandsninger og vægttab synes at have været uoprettelige. Under forudsætning af, at dette resultat må vise sig at være almengældende, vilde der over samme med nogen grund kunne fantaseres en hel del. — For tiden skal jeg dog indskrænke mig til følgende „fantasia“:

Et år, der har mange temperaturfald, mange varmesvingninger, vil være særlig ugunstig for den opvoxende ungdoms vægtforøgelse, og dermed rimeligvis (?) også for dens udvikling i højde og kræfter. Flere sådanne ugunstige år i række ville indvirke uoprettelig skadeligt på flere årgange børn — og omvendt: — flere år med få og ringe temperaturomslag ville følges af veludviklede, kraftige årgange børn. Disse samstemninger ville tydelig kunne efterspores og opgøres for mændenes vedkommende ved den årlige behandling af værnepligtige. — Indenfor det enkelte døgn ville store temperaturforandringer fra nat til dag, og kunstige temperaturforandringer, fra meget hede lokaler til kold luft i det fri, være hindrende for vægtudvikling, højdeudvikling og kraftudvikling. Egne med stor temperaturforskul, ikke så meget fra årstid til årstid som fra femdage til femdage, døgn til døgn, nat til dag, kunstig hede til kulde — ville gennemgående have ikke-vægtfulde, ikke-høje, ikke-stærke

beboere. — Andre egne med modsatte forhold, med stærk udpræget øklima, eller også med ringe varmemeforandringer indenfor hver årstid, og indenfor døgnet — ville have vægtige, høje og kraftige mennesker. — Fristelsen til at belægge dette med mange eksempler må indtil videre skydes til side, ligesom også afvejelsen imod andre her gældende faktorer, nemlig afstamning, ernæring osv. osv.

Dersom man allerede nu vilde på de ved den daglige vejning indvundne resultater rejse spørgsmål om, hvorledes varmefaldstiderne, der synes at være hæmningstider for børnenes vægtudvikling, skulle gøres uskadelige, så måtte dette spørgsmål vel gives følgende foreløbige svar: *børnenes beklædning skal fra det inderste til det yderste stykke være de sletteste varmeledere, være af uld*; og måske kunde tilføjes: der må ikke være for stor forskel mellem temperaturen inden døre og udenfor, og der må være kun ringe forskel mellem temperaturen i dagligstue og soveværelse, altså ingen soven for åbne vinduer. At temperaturen inden døre dog ikke bør synke under de 18 eller mindst 17 gr. C., må af mange og bekendte grunde vistnok stå urokkeligt.

Parallelismen, således som den nu er påvist, mellem børnenes vægtsvingninger og atmosfærens varmesvingninger er selvfølgelig ikke nogen matematisk parallelisme. Der er derfor intet til hinder for, at fortsatte undersøgelser kunne vise, at vægtsvingningerne tillige stemme med andre fænomener, der ikke ere parallelle med varmesvingningerne, det vil sige: en opsummering af alt det, der indenfor parallelismen mellem vægt og varme viser sig som uoverensstemmelser, undtagelser, vil muligen kunne føre til andre fænomeners overensstemmelse med vægtforandringerne, til — om man vil — andre faktorer for denne. En sådan „faktor“ have vi jo allerede for længst skaffet til side for at få fat i vægt kontra varme, nemlig den såkaldte ugeperiode, madperioden. Ved bortfjernelse nu tillige af varmeperioden kommer jeg til en ikke mindre mærkelig overensstemmelse, nemlig en parallelisme mellem *månens* stilling (i forhold

til jorden og solen) og vægtsvingningerne. Denne parallelisme kan imidlertid ikke gennemføres tilstrækkelig fyldig før vejningsårets afslutning, og jeg vilde derfor i det hele slet ikke her have rørt ved denne sag, dersom ikke de foran omtalte højdemålinger af børnene, hvorom jeg i den nærmeste tid skal berette, just havde ført til en så mærkværdig mangel ved og gennemgående parallelisme mellem månens stilling (i forhold til solen, jorden og stedets horisont) — og børnenes højdesvingninger. Skønt jeg altså kommer ind på denne sag, må jeg dog her nøjes med følgende:

Den 26 August 1882 var månen i perigæum, fra den dag og til 9 Marts 1883 fuldendte den 7 omløb omkring jorden. I denne tid tiltog drengene 275 pd. og pigerne 296 pd. i vægt. Når denne vægtforøgelse inddeles efter månens stilling i perigæum og apogæum, så bliver resultatet dette:

	A.	B.	C.	D.
Drengene tiltog	77 pd.	103 pd.	28 pd.	67 pd.
Pigerne tiltog	78 —	118 —	56 —	49 —
180 børn tiltog:	155 pd.	216 pd.	84 pd.	116 pd.

A betyder her de 7 tidsafsnit, i hvilke månen under nævnte 7 omgange gik fra sin nærmeste stilling ved jorden til halvvejen mod apogæum; B betyder de 7 afsnit herfra til apogæum; C halvvejen herfra til halvvejen henimod perigæum; D fra denne halvvej til selve perigæum.

Under den første halvdel af den tid, hvori månen fjærnede sig fra jorden, tiltog drengene og pigerne altså tilsammen 155 pd.; — under den fortsatte fjærnelse tiltog de $\frac{1}{2}$ mere, nemlig 216 pd.; — men i dagene for månens venden tilbage mod jorden og dens nærmelse indtil halv afstand fra perigæum tiltog børnene kun 84 pd., — eller mell em $\frac{1}{2}$ og $\frac{1}{2}$ af tilvæksten i den forrige tidsafdeling. I den sidste halvdel af nærmelsen til perigæum forøgedes børnenes vægt igen lidt mere end i forrige afsnit.

Endvidere ses, at i den tid, da månen fjærnede sig fra jorden, tiltog drenge og piger tilsammen 371 pd., i den

tid derimod, da den nærmede sig til jorden, næsten kun halvdelen heraf, nemlig 200 pd.

Frødeles iagttages, at drenges og pigers vægtforsøgelse stemmer med hinanden i tiden fra D til A, fra A til B og fra B til C; men ikke fra C til D, hvor drengene have en opgang i vægtforsøgelse, men pigerne en nedgang. Men da drengenes, sammen med forkølelsessygdommene fremkomne store (foran omtalte) vægttab, fra 25 Januar til 5 Februar, væsenlig falder i tiden C, det er i tiden fra apogæum til halvdelen mod perigæum, så er der grund til at antage, at pigernes vægtrække her er den mere normale, og at altså hovedreglen i omhandlede vejetid har været denne: Medens månen bevægede sig bort fra jorden, var børnenes vægtforsøgelse i tiltagende stigning, men i den tid, da månen nærmede sig mod jorden, var vægtforsøgelsen i tiltagende fald.

Her påtvinger sig nu det spørgsmål: „Stemmer da ikke varmesvingningerne med den anførte firleddede vægtrække? Gør den det, så er det jo aldeles overflødigt at trække månen ind i disse undersøgelser, så vil en varmestigning fra det ene af disse fire tidsafsnit til det næste have været fulgt af en vægtforsøgelse og omvendt!“ En prøve giver hertil følgende svar:

	A.	B.	C.	D.
Vægtsvingninger:	155.	216.	84.	116.
Varmesvingninger:	12.	10.	18.	11.

Tallene under vægtrækken angive omtrentlig varmens forholdstal fra tidsafsnit til tidsafsnit. Det ses, at her er parallelismen mellem varme og vægt *aldeles borte*; — kun fra D til A er der overensstemmelse. Uoverensstemmelsen træder kraftigst frem i tiden fra B til C, der har et stort vægtfald, medens varmen samtidig har sin største stigning. Dette tyder således hen på, at det ikke er så aldeles grundløst at søge andre parallelismer til vægtsvingningerne end blot varmesvingninger, men desuden — som foran omtalt — resultaterne af mine højdemålinger gave mig hovedfor-

anledningen til at komme ind på en sammenligning mellem vægtsvingninger og månesvingninger.

Hovedindholdet af alt foregående bliver nu følgende:

Til den daglige vejning inddeles børnene i aldersklasser; alle børnene i hver klasse vejes på *en* gang; disse vejninger udføres hurtigst på en centesimalvægt. Desuden udføres kontrollerende enkeltvejninger, hvert barn for sig, en gang om måneden.

Vejningerne foretages helst om morgenen, som børnene stå ud af sengen, eller om aftenen. Dog kunne også vejninger til en bestemt tid om dagen mellem morgen og aften give brugbare resultater, selv om børnene vejes med alle klæder på.

Under forudsætning af, at de iagttagne vægtsvingningsfænomener i det væsentligste ville gentage sig fra år til år, vil der kunne opsættes følgende som resultater med hensyn til et *normalt* drengebarns (omkring 12 års alderen) vægtsvingninger under *normale* forhold.

Barnet kan være indtil 2 pund tungere om aftenen end om morgenen; det kan være indtil 1½ pund lettere om morgenen end om aftenen.

Fra aften til næste aften kan det tiltage indtil 1 pund i vægt, eller aftage indtil ¾ pund.

Disse store vægtsvingninger indenfor døgnet og fra døgn til døgn vise det mangelfulde og vildledende i vejninger, der have en større periode end den daglige.

Barnets legemsbevægelse, badning, beskæftigelse m. m. har ikke så megen indflydelse på vægtsvingningerne som maden.

Er kun middagsmaden, men ikke den øvrige mad, varieret fra dag til dag, ugen igennem, og har næste uge samme række middagsmad, så opstår en tydelig ugeperiode i vægtsvingningerne.

Barnets *blivende* vægtforøgelse, som foran er givet et

gennemsnitsudtryk ved „den beregnede vægtstigningslinie“, foregår ikke jævnt året igennem.

En periode for stilstand i vægt og derpå følgende vægttab strækker sig fra begyndelsen af Maj til ind over midten af Juli. Vægttabet kan stige til det dobbelte af den beregnede vægtforøgelse.

En periode for meget hurtig vægtforøgelse findes i August, September og Oktober. Vægtforøgelsen kan her stige indtil det femdobbelte af den beregnede.

I den derefter følgende del af vejetiden svinger vægten op og ned om den beregnede stigningslinie.

Under sommerferien tages dobbelt så meget i vægt, som stigningslinien angiver, men i September og Oktober gennemsnitlig endnu mere, nemlig det tredobbelte.

Foruden den igennem en femtedel af et år varende standsning og vægtnedgang, fra Maj til ind i Juli, indtræffer der hyppig i hele den øvrige del af året, selv i den gunstigste vægtperiode, meget betydelige, oftest pludselig begyndende standsninger i vægtforøgelsen, der undertiden følges af vægttab — de kunne vare fra 6 til 14 dage, og vægttabet kan stige indtil tre gange så meget, som stigningslinien ansætter til vægtforøgelse.

Den standsning i vægtforøgelse eller det vægttab, som barnet lider i disse tider, oprettes ikke ved nogen efterfølgende stærkt forøget vægttiltag; de synes at være skadelige for barnet.

Den hele vægtforøgelse et år igennem foregår på grund heraf så ujævnt, at den egenlige vægtforøgelse kan siges at foregå i kun en femtedel af året, medens den øvrige tid går hen med vægttab og oprettelse heraf.

Der er en tydelig parallelisme mellem atmosfærens varmesvingninger fra 5 dage til 5 dage og barnets vægt-svingninger i samme tid; — varmetaforøgelse følges af vægtforøgelse — varmenedgang af vægtnedgang.

En *nedgang* i varme af 2 gr., fra 5 dages middelvarme

til de næste 5 dages, følges af nedgang i vægtforøgelse til en niendedel.

En *opgang* i varme af 3 gr., fra 5 dages middelvarme til de næste 5 dages, følges af en 13 gange forøget stigning i vægtforøgelse.

Meget mindre varmesvingninger ere også ledsagede af tilsvarende vægtsvingninger.

De med større nedgang i varme følgende vægtstandsninger og tab kunne fortsættes og forøges (ved en af varmenedgangen fremkaldt sygelighed) længere tid efter at en ny varmeopgang er begyndt.

Årsagen til den store standsning og vægtnedgang i Maj, Juni og Juli, ligesom også den store vægtopgang igennem efterårsmånederne, synes at måtte søges andensteds end i varmen.

At ville søge årsagen til vægtnedgangen i den med den stigende sommervarme forøgede uddunstning fra legemet og i børnenes aftagende madlyst, samt i deres træthed henimod skoleårets slutning, vil næppe tilstrækkelig klargøre sagen. At ville finde årsagen til vægtopgangen under ferien alene i børnenes ophold i bedre luft og i deres måske rigeligere ernæring, vil formentlig heller ikke strække til. Fremdeles: Den endnu større vægtforøgelse i de to måneder efter børnenes hjemkomst til institutet — tør næppe alene begrundes i ernæringsfunktionernes ved ferieopholdet og hvilen fra åndeligt arbejde forøgede kræfter.

Et år med mange varmeforandringer vil være meget ugunstigere for et barns normale vægtforøgelse end et år med få svingninger.

En række af flere sådanne ugunstige år vil danne flere årgange mindre kraftige børn, og omvendt.

De vejede børns vægtforøgelse var i tiltagende stigning i den tid, da månen bevægede sig fra perigæum til apogæum, fjærnede sig fra jorden, — medens deres vægtforøgelse var i tiltagende fald i den tid, da månen nærmede sig mod jorden, altså i tiden fra apogæum til perigæum. I førstnævnte tid tiltog de omtrent dobbelt så meget i vægt som i den sidstnævnte.

Det ses let, at der her er begyndt på fremdragelsen af forhold, der ville kunne blive af betydning både i livet og i videnskaben. Af sådanne forhold skal blot fremhæves: Den ringe del af året, der tjener til blivende, til virkelig vægtforøgelse for det voxende menneskelegeme, og de mange hængningstider, samt disses overensstemmelse med atmosfæren svarmesvingninger. — Det tør ganske vist ventes, at en fyldig eftersporing af disse forhold også efterhånden vil kunne lede til udfindelse af den bedst mulige tjenliggørelse af vægtforøgelsestiderne, og til den mest udtømmende uskadeliggørelse af hængningstiderne.

Men det ses tillige, at der ud af disse undersøgelser rejser sig en mængde spørgsmål og viser sig en masse utydeligt fremskinnende punkter, som forlange en indgående behandling, der først kan nås gennem en samling og bearbejdelse af det bedst mulige og rigeste materiale af daglige vejninger.

Jeg må derfor slutte denne aldeles foreløbige og stærkt begrænsede redegørelse af de daglige vejningers resultater med en opfordring, især til internat-instituter og til internat-skoler, om at foretage sådanne vejninger (helst også daglige målinger), og velvilligst henvende sig til mig til opnåelse af en planmæssig, velorganiseret række af iagttagelser på forskellige punkter i landet.

Det kgl. Døvstumme-Institut i København,
den 12 April 1883.

R. MALLING-HANSEN.
Forstander og Præst.

DEN KRIMINELLE RETSPLEJE

i Frankrig fra 1826 til 1880 og

i Algier fra 1853 til 1880.

Efter Bulletin de la Soc. gén. des prisons, 1882, nr. 7 meddeles følgende uddrag af Justitsministeriets beretning til Republikens Præsident. Beretningen er redigeret af YVÈRNÈS. — I sammenligningen mellem fortiden og de senere år må det erindres, at Frankrig i 1860 forøgedes med 3 departementer, som afstodes det af Italien, og at det mistede Elsas og Lothringen i 1870. Ligeledes har branden af justitspaladset i Paris i 1871 tilintetgjort et rigt materiale, som havde særlig betydning for 1870 og de første 5 måneder af 1871.

En oversigt over femårige perioder viser at middeltallet for disse af sager (crimes), der have været henviste til og ere pådømte af nævningeretterne (cours d'assises), i tidsrummet 1826—1855 har været stationnært, således:

1826—30	—	—	5376
1831—35	—	—	5244
1836—40	—	—	5728
1841—45	—	—	5292
1846—50	—	—	5159
1851—55	—	—	5278.

Imellem de enkelte år kan der vistnok findes ikke ringe forskel, således er tallet i 1840: 6004 og i 1848: 4632, uligheder, som dog ofte ere hidførte ved tilfældigheder. Desuden vil der under politiske omvæltninger altid vise sig en

efterladenhed i undersøgelsen og godtgørelsen af lovovertrædelser; således gik det i 1830 og ligeså i 1870.

I 1856—60 er antallet	—	—	4155
1861—65	—	—	3658
1866—70	—	—	3435
1871—75	—	—	3853
1876—80	—	—	3446

og for 1880 alene 3259. Denne nedgang hidrører væsentligst fra den tid efter anden indførte praxis at lægge mindre vægt på forbrydelsens graverende omstændigheder og henvise sagen til de korrektionnelle domstole. Derved afkortes arresten og udgifterne formindskes, ligesom man får større sikkerhed for at kunne straffælde istedenfor en ellers mulig frifindelse. Denne praxis har man kaldt *la correctionnalisation*. — Forbrydelserne deles imellem dem mod den offentlige orden, mod sædeligheden, mod personer og mod ejendom.

Forbrydelserne mod den offentlige orden have vist en årlig nedgang lige fra 1831—35, da middeltallet var 276, til 1866—70, da dette var 9. I 1871—75 steg dette atter til 26, men faldt i 1876—80 igen til 9. Det store tal i 1831—35 skyldtes det betydelige antal politiske forbrydelser, som retslig forfulgtes efter revolutionen 1830. Den senere stærke nedgang skyldes den ovenanførte retspraxis.

Forbrydelserne mod sædeligheden derimod vise en meget betydelig stigning igennem hele perioden. Middeltallet for 1826—30 var således 305, for 1876—80 mere end tre gange så stort, nemlig 932. Blandt disse vise bigami og bortførelse af mindreårige ingen betydelige udslag. Voldtægt og forsøg på usædelighed ligeoverfor voksne er i de sidste tyve år gået ned til det halve antal. Derimod er antallet af de samme forbrydelser ligeoverfor børn stagne til det sexdobbelte. I 1826—30 var antallet 136, i 1876—80 derimod 791. To hovedårsager til forøgelsen kunne vel påvises, nemlig dels forandringen af alderen fra 11 til 13 år hos den, som er genstand for forsøgt usædelighed uden vold,

for at handlingen kan straffes, og dels strafbarheden af den samme forbrydelse begået af en slægtning mod en mindre-årig også ældre end 13 år, og som er ugift. Disse årsager kunne imidlertid ikke tillægges hele tilvæksten. — Af de i 1876—80 forefaldende 3955 tilfælde høre det overvejende antal hjemme i den nordlige, nordvestlige og nordøstlige del af Frankrig, ligesom af departementerne Seinedepartementet har det største antal og derefter de med de store bycentre. — Af de 4044 personer, som vare implicerede i det ovenanførte antal tilfælde, vare 521 under 21 år; 606 21—30 år; 1629: 30—50 år (40 pct.); 642: 50—60 år og 646 over 60 år. De to sidste afdelinger udgøre næsten en trediedel af det hele antal. — Af dette vare 1737 ugifte, 1801 gifte og 506 enkemænd. — Næsten to femtedele (1588; 39 pct.) ernærede sig ved jordbrug, hvorved det må erindres, at 53 pct. af Frankrigs befolkning beskæftiges på den måde; 1389 (34 pct.) vare fabrikarbejdere, hvis forholdstal til den hele befolkning er 26 pct.; håndværkere vare 415, handlende 367, tyender 137.

Af *forbrydelser mod personer* have mord af slægtninge været lavest — 9 — i 1826—30 og højest —17— i 1846—50; i de tre sidste femårige perioder er tallet 10, og der er ingen tendens til stigning. Antallet af dem, som have tilføjet slægtninge legemsbeskadigelser, gå i de sidste 30 år stadig ned. — For barnemord ere 8568 dømte i hele perioden. I femårene stige tallene fra 471 i 1831—35 til 1028 i 1861—65, hvorefter de i 1866—70 ere 932, i 1871—75: 1031 og i 1876—80: 970, hvilket nærmer sig til 1861—65. Tallene i 1870 og 71 have på grund af de daværende politiske forhold ikke kunnet blive pålidelige. I de i de sidste femår lidt lavere tal ligger der intet beroligende, og det så meget mindre, som barnefødsel i dølgsmål ved lov 13 Maj 1863 er henført til simpel délit, når det er godtgjort, at barnet ikke har levet, eller det ikke er godtgjort, at barnet har levet. For drab eller forgiftning af små børn indtil 6 år (*en bas âge*) af forældrene ere 70 dømte i 1876—80.

Omtrent halvdelen af disse (32) have dræbt deres søgte børn. Anklagede for fosterfordrivelse have 1032 været i 1831—80. Attallet på tilfælde af denne forbrydelse vilde være større, hvis alle sådanne oplystes, er udenfor al tvivl. Fra 1861—65 er antallet faldet fra 118 til 100 i 1876—80. En sandhed er det imidlertid, at i et antal år ere abortfrembringende midler anvendte med en skandaløs dulighed, som undgår politiets undersøgelser. Juryens afgørelser gøre heller ikke sagen bedre. Frifindelser falde på 26 pct. anklagede for barnemord og på 40 pct. for fosterfordrivelse. Den første forbrydelse foregår hyppigst på landet, den sidste hyppigst i stæderne. — Barnefødsel i dølgsmål er forholdsvis sjelden. Siden 1832 have kun 283 tilfælde været afgjorte af juryen.

Blandt de øvrige forbrydelser mod personer ere flere forsvindende i antal. Af sær betydning er mord, drab og legemsbeskadigelser. Antallet af mord er fra 1851 i en følelig nedgang, så at forskellen mellem 1851—55 og 1876—80 udgør 18 pct. Skønt antallet af drab, som i 1836—40 er 159, i 1876—80 er 143, så bevarer det årlige gennemsnitstal dog en regelmæssighed, som udelukker enhver iagttagelse. Søger man derimod efter bevæggrundene til disse forbrydelser, vil det vise sig, at regeringen i de fleste tilfælde ikke har evne til at forebygge dem. Det samme gælder om voldshandlinger, som have medført en ikke tilstet død. Disses antal vexle kun lidt i de forskellige år. Antallet af forbrydelser, som angå alvorlige legemsbeskadigelser, er jævn nedadgående; men også her hidrører nedgangen fra loven af 1863, hvorefter legemsbeskadigelser som medføre en uhelbredelig svaghed, regnes for forbrydelse (crime). — De højeste tal for voldshandlinger mod personer (1876—80) falde på Seinedepartementet med 174 og Corsika med 171. Tilsammen udgøre de en femtedel af det hele antal, nemlig 345 af 1700. Skønt forskellen mellem det absolute tal i disse to departementer kun er 3, er den dog betydelig i forhold til folkemængden, nemlig 1 på 100000 indbyggere i det første men 13 i det sidste. Og dog er dette sidste

forhold ikke utilfredsstillende, når det tages i betragtning, at for 30 år siden var det 65 på 100000 indbyggere. Med andre ord vendetta'en synes at dø hen på Corsika.

Giftmord ere meget sjældne, 14 tilfælde årlig i gennemsnit i 1876—80. Nedgangen er følelig og foregår gradevis. I 7 tilfælde af 10 begås de af kvinder; 24 pct. falder på mødre ligeoverfor deres små børn (indtil 6 år), 5 pct. på ulykkelig kærlighed. De tre tiendedele foregå i byerne.

Forbrydelser mod ejendom ere gaaede ned fra 3697 og 4135 i 1831—35 og 1836—40 til 1785 i 1876—80 eller med 57 pct. Medens de forhen udgjorde 72 pct. af samtlige sager, som henvistes til nævningeretterne, udgøre de nu 52 pct. Også i denne nedgang har correctionnaliseringen spillet en rolle. Brandstiftelsernes antal stiger fra 118 i 1831—35 til 244 i 1850—55 og synes at holde skridt med det voksende antal af brandforsikringsselskaber. Derefter falder tallet i 1876—80 ned til 180. Det absolute tal i sidstnævnte periode er 824, af hvilke 159 (19 pct.) ere udsprungne af ønsket om at erholde forsikringssummen, 155 (19 pct.) af ufred med naboer, 113 (14 pct.) af hævn fra misfornøjede tyenders og arbejderes side, 83 (10 pct.) af familietvist, 81 (10 pct.) af ondskab, drukkenskab, 58 (7 pct.) af begærlighed m. m. — Falskmøntneri er den forbrydelse, som næstefter brandstiftelse straffes strengest. Medens tallet gradevis er steget fra 1826 til 185, har det senere vexlet meget fra en periode til en anden. I virkeligheden er der dog en afgjort og følelig nedgang fra det højeste tal 66 i 1846—50 til 34 i 1876—80. — Falsk og svigagtig fallit når sit højeste tal 502, når man tager al slags falsk under et, i 1851—55, medens det i 1876—80 er 292. Nedgangen, som i det hele udgør 42 pct., er for falsk i handelsforhold kun 18 pct. Tallet for svigagtig fallit er underkastet bevægelsen i handelsverdenen og udviklingen af industrien. — Tyveri og underslæb vise for tallene 1836—40 og 1876—80 en nedgang, som for tyverier på offentlig gade og vej uden vold er 88 pct., for tyverier med vold 64 pct., for tyverier begåede af tyender 70 pct.

Hovedresultatet bliver, at antallet af domfældelserne ved assiseretterne er aftaget, når undtages dem for voldtægt og forsøg på usædelighed med børn. Nedgangen skyldes vistnok for en stor del den ofte nævnte correctionnalisering; men denne har kun kunnet få betydning ligeoverfor de mindre betydelige lovovertrædelser, så at det med grund kan siges, at de grove forbrydelsers flodmål snarere er faldet end steget.

(Fortsættes.)

CELLESYSTEMET.

Jeg meddelte ifjor nogle oplysninger om det af mig styrede cellefængsel i det lønlige håb, at mine kolleger i de nordiske lande vilde følge mit eksempel og bruge vort Tidsskrift til at bære frem, hvad erfaring har lært enhver af dem fra den besynderlige fængselsverden, hvori vi nu en gang ere stillede. Jeg syntes, det måtte være så godt at høre en kollegas udtalelser om dit og dat, jeg er selv så villig til at lytte efter erfarne mænds tale, og jeg vil så nødig tro, at det lykkes nogen ubetinget på egen hånd at træffe det rette, medens han, hvor begavet og vel skikket for sin gerning han end kan være, efter min mening ialfald måtte kunne få sine egne ideer styrkede ved at prøve en kollegas. Men jeg har forgæves ventet. Jeg er imidlertid begavet med en egen sort tålmodighed (gid mine læsere også måtte være det), og idet jeg holder af vort Tidsskrift og mener, at vi alle som en trænge til at følge med, hvad der sker udenfor vor egen lille ringmur, griber jeg atter min pen for at fortælle om mit eget fængsel og for derved at give et bidrag til den rette forståelse af cellesystemet.

Hertil er jeg så meget mere opfordret, som det vel nu ikke varer meget længe, før vor fængsels-reform også når vort cellefængsel. Dettets endelige skæbne skal altså snart afgøres, og derfor er det af vigtighed, at det gøres så gennemsigtigt

som muligt. Såvidt jeg ved er man i fængselskontoret stemt for at bygge en 4de fængselsfløj, som skulde indtage mandlige forbrydere fra det hele land i alderen mellem 15 og 18 år, medens man nu efter den gældende lov ikke kan indtage nogen før efter det fyldte 18de. Dette tillæg af fængelum er naturligvis af indgribende vigtighed, idet det vel må siges, at jo yngre fangen er, desto interessantere er han. Der vil i den nye fløj antagelig blive tale om natceller og fælles arbejdsrum. Den skulde desforuden afgive plads for den eftersukkede fængelskirke, fælles for fangerne fra alle 4 fløje, og nyt skolelokale.

Jeg har ved mange lejligheder udtalt den sætning, at gentagen cellestraf, ialfald flere gange gentagen, er skadelig for fangen. Jeg er ikke bange for lang cellestraf (indtil 4 år) for den første gang til strafarbejde dømte, når der blot sørges for, at fangen får tilstrækkelig adgang til frisk luft. Vore ordinære cellevinduer kunne lukkes for lidet op, og det nuværende antal af 12 vinduer til at slaa helt op er for lidet. Jeg har i henhold hertil ytret den mening, at en recidivist, når han har fyldt sit 25 år, bør kunne overføres fra cellefængslet til en fællesanstalt. Aldersgrænsen beror på et skøn, jeg formener, at den her bør sættes som af mig foreslået. Reglen kunde også gøres op på en anden måde. Man kunde sige, at så og så mange (f. ex. 4) års cellestraf er det meste, som kan lægges på en fange, hvad enten han skal udstå den på en gang eller i portioner. Det ensomme livs repetition er sløvende og kan virke oprivende. For et heftigt gemyt kan det stille sig som en grusomhed, for det sløve gemyt bliver cellelivet til vane, men samtidig til slappelse og udhuling. Vi have haft fanger, som i det hele have siddet her i over 10 år, og jeg har ligesom kunnet se, hvorledes den indre livskraft er dunstet bort fra dem, medens deres legemer vegeterede.

30 års alderen er nu ydergrænsen for obligatorisk cellestraf. Jeg tror, den kan sættes lige indtil 50 år, ja måske endnu længere. Men samtidig tror jeg, at man vel skal under-

søge hvert individ, før man undergiver det cellestraf, navnlig, når den er på lang tid. I vort fængsel bliver man mere og mere forsigtig i denne henseende. Man tager nødig en fange igen, når han under et tidligere celleliv har vist sig suspekt, ikke alene, når han har vist tilbøjelighed til at angribes på sindet, men også, når han har været heftig og usundt vakt i åndelig henseende, når han har vist sig mørk og indesluttet i en påfaldende grad, mistænkelig, urolig, nervøs, søvnløs osv. osv. Vi ere meget bange for at lade en fange herfra flytte over til fællesanstalt, da hvert eneste tag i en cellefange, som glipper, slapper disciplinen og øger modet hos de trodsige, dårlige fanger, som for hver en pris hellere ville være i fællesanstalter, ialfald således som de tidligere have været indrettede hos os. Det sidste års strengere regimente i fællesanstalterne vil komme til at virke beroligende på cellefængslet. At afvise en fange, fordi han ikke antages at have de for en cellefange nødvendige egenskaber, bør ikke anses for nogen haupt- und staats-affaire. Adgangen til at gøre det bør være let, men hvert tilfælde må naturligvis kontrolleres og begrundes.

Ved et cellefængsel er det et hovedspørgsmål: hvorledes forholder det sig med isolationen? Er den fuldstændig gennemført eller er den kun delvis gennemført og da på hvilken måde? Isolationens eller cellens hensigt er at hindre den moralske smitte i at brede sig ud. Man tænkte sig i begyndelsen, at de fire mure, hvormed man omgav hver fange, skulde være nok til at holde den ene fange borte fra den anden. Derfor isolerede man også fangen omhyggeligt, når han forlod cellen, man satte maske for hans ansigt eller man førte ham solo ud af cellen uden at han stødte sammen med de andre fanger. Man så imidlertid snart, at isolationen ikke er givet ved selve apparatet, at der findes mange meddelelsesmidler for dem, som ere adskilte selv ved tykke mure, og som ønske at komme i berørelse med hverandre. Man gik da på enkelte steder et skridt videre og ræsonnerede som så: det er umuligt at isolere fangerne komplet, lad os derfor tage masken

bort og ikke være så nøje med, at de se hverandre eller endogså tale med hverandre, når vi blot kontrolere dem og sørge for, at der ikke føres uanstændig tale. Og så gik man videre og videre og slappede på den ene tøjle efter den anden. Man glemte imidlertid her, at den strenge isolation, således som den oprindeligt var tænkt gennemført, virkelig var en skærpelse i strafarbejdet og at den derfor blev forbundet med en afkortelse i straffetiden. Man tog en væsentlig del af cellesystemets bråd bort, men lod al den komfort, som er uadskillelig fra cellen, blive tilbage, uden at man samtidig tænkte på at afskaffe straffetidens reduktion eller formindske den noget. Heraf kom slappelse ind i systemet. Straffen blev slap for den fange, som trængte til alvorlig tugt og selvprøvelse, og den blev mindre frugtbar og mindre human for den gode fange, som uden at være forbryderisk anlagt ved letsindighed eller vel også ved ulykkelige og stærke omstændigheder var ført ind på den vej, som leder til fængslet. Man tænkte også som så: Isolationen virker skadeligt på fangens sind, lad os derfor mindske den. Lad os kun holde fangerne fra hverandre, men lad os ikke gøre nogen historie af, at de se hverandre. Der ligger ingen hjælp i, at man skjuler den ene fange for den anden. — Jeg for min del lægger stor bræt på, at den ene fange skjules for den anden, idet jeg aldrig har set noget godt resultat af et fangebekendtskab, men mangfoldige slette resultater af de forhold, som sluttes indenfor fængslets mure. Og jeg mener, at det bør være enhver alvorlig fængselsmands første tanke at bevare de gode, forholdsvis kun lidet besmittede gemytter. *Let us be cautious not to corrupt them.* Men ingen tanke ligger da nærmere end den, at lade dem så lidet som muligt komme i berørelse med andre fanger, at gemme dem bort, om muligt fuldstændig skjule dem. Og de ville være os meget taknemlige, hvis vi kunde gøre det komplet. Hvad isolationens indflydelse på sind og helbred angår har man jo den mærkelige kendsgerning fra dette fængsel, at der i betydelig grad var mere sindssygd

og anden alvorlig sygdom i fængslet i dets første år, da man slappede på isolationen, end senere, da man skærpede den. Jo ældre jeg bliver her i fængslet, desto sikrere bliver jeg i den anskuelse, at det beror meget på fængslet selv, om fangerne i lang tid kunne udholde isolation. Ved anskaffelse af meget rørligt og godt arbejde, rigelig adgang til frisk luft o. dsl. kommer man et godt stykke på vej, men hovedsagen ligger i, at de forskellige funktionærer tro på isolationens hensigtsmæssighed og ikke mistvivle om dens gennemførelse selv i lang tid (indtil 4 år). Man kan gennem sin tale til fangen både slappe og styrke ham; klynker man med ham og tvivler man med ham, så vil der ikke være ende på hans klynk og tvivl, men er man rolig og tager man sagen som en uomstødelig nødvendighed, så finder også fangen sig i sin skæbne. Spørger man ham uafsladelig, om han finder straffen tung, så kan man være sikker på, at han bekræfter det. Vil man vide, hvorledes han virkelig bærer straffen, får man det bedst at vide ikke ved direkte at udfritte ham derom, men ved at tale med ham om alle andre ting. Den urolige higen efter benådning, som har ligget i vor fængselsluft i mange år, er noget, som må bekæmpes. Når en fange begynder en lang straffetid med strax at skulle søge om benådning, kan man jo begribe, at han begynder med at berøve sig den ballast, hvortil han så højlig trænger, og det desto mere, jo længere straffetiden er. Han føler sine kræfter aftage og han sløves åndeligt, fordi han ikke rustet sig til at gå den lange ensomhedstid imøde, men blot er optaget af tanken om, hvorledes han før tiden skal blive den kvit.

I nærværende Tidsskrifts årgang 1879, side 100 har jeg sammenlignet perioden 1851—1859 (den mildere) med perioderne 1860—1868 og 1869—1878 (de strengere). Der fremgik af den sammenligning, at der i perioden

1851—1859 indtraf 32 fuldstændig udviklede sindssygdomme,
(9 år)

325 sygelige forstemninger, og at

- 149 fanger bleve overførte til fællesanstalt som uskikkede for cellestraf, medens der
- 1860—1868 indtraf 19 fuldstændig udviklede sindssygdomme.
(9 år)
- 119 sygelige forstemninger, og kun
36 fanger bleve overførte til fællesanstalt som uskikkede for cellestraf. Endelig, at der
- 1869—1878 indtraf 16 fuldstændig udviklede sindssygdomme,
(10 år)
- 26 sygelige forstemninger, medens kun
16 fanger bleve overførte til fællesanstalt som uskikkede for cellestraf.

Man ser altså, at der gennem årenes løb er en stadig og betydelig tilbagegang af al slags sindssygdom og de fænomener, som betinge uskikkethed for cellen.

Jeg skal nu tage for mig perioden 1879—1882. Fængslets sygestatistik for denne periode ser således ud:

	I. Fangetal		II. Sygdoms- tilfælde		III.	IV. Sygedage		V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
	Tilgang	Sum.	mindre betydelige	betydeligere.	Sygedage paa syge- afdeling n.	med fuldstændig arbejdsfrihed	med delvis do.	Dødsfald	Selv mord	Sygelig sindstemning.	Sindssygdom	Overflyttede til fællesanstalt som uskikkede til forsat cellestraf.	Afviste ved indbringelsen
1879..	199	395	50	7	61	119	41	"	1	2	"	1	8
1880..	237	428	59	11	156	291	63	1	"	1	2	2	9
1881..	225	433	240	18	241	247	95	2	1	2	1	6	6
1882 .	256	460	391	30	322	342	85	2	"	1	"	"	6

I disse 4 år indtraf altså:

- 3 fuldstændig udviklede sindssygdomme,
- 6 sygelige forstemninger, hvorhos
- 9 fanger bleve overførte til fællesanstalt som uskikkede til cellestraf.

For tydeligheds skyld fremkommer her en procent-regning af tilfældene:

I 1851—1859 med en tilgang af 1833 fanger indtraf der 1.74 % fuldstændig udviklet sindssygdom,
17.73 - sygelig forstemning,
blev 8.13 - overført til fællesanstalt som uskikkede for cellestraf.

I 1860—1868 med en tilgang af 1711 fanger indtraf der 1.11 % fuldstændig udviklet sindssygdom,
6.95 - sygelig forstemning,
blev 2.10 - overført til fællesanstalt som uskikkede for cellestraf.

I 1869—1878*) med en tilgang af 1819 fanger indtraf der 0.88 % fuldstændig udviklet sindssygdom,
1.43 - sygelig forstemning,
blev 0.38 - overført til fællesanstalt som uskikkede for cellestraf.

I 1879—1882 med en tilgang af 917 fanger indtraf der 0.33 % fuldstændig udviklet sindssygdom,
0.65 - sygelig forstemning,
blev 0.98 - overført til fællesanstalt som uskikkede for cellestraf.

Man ser altså, at der fremdeles er en betydelig tilbagegang af al slags sindssygdom. Forsåvidt procenten sammenlignet med næstforegående periodes er stegen noget

---

*) I 2 årgang af Tidsskriftet, side 112, hvor denne periode findes behandlet, er tilgangen ved trykningen udeladt for 1876, 1877 og 1878. Den var henholdsvis 175, 174 og 200.

for de til fællesanstalt overflyttede fangers vedkommende, skal jeg oplyse, at af disse 9 led 3 af sygelig sindsstemning, under hvilken rubrik de tillige ere opførte, 1 af epilepsi, 4 vare recidivister, af hvilke 3 vare indkomne på lang tid, 1 var lap.

Om de i perioden 1879—1882 optrådte sindssygdomme og sygelige forstemninger gælder det samme som i de tidligere perioder, nemlig, at det første år er det farligste.

Af de 9 tilfælde optrådte

inden 3 måneder	1
— 4 —	1
— 7 —	1
— 8 —	1
— 9 —	1
— 10 —	1
— 11 —	1
— 12 —	1
— 12 — og 7 dage	1

Fra sindssygdommenens verden har man derfor lidet at hente til støtte for den anskuelse, at cellestraf ikke bør udstrækkes over 2 år.

Betragter man de legemlige sygdomme, vil man også se, at der i årenes løb er en stadig tilbagegang. I 2den årgang af nærværende Tidsskrift har jeg oplyst, at der i hvert år falder gennemsnitlig på hver fange af betydelig sygdom

1851—1859	0.34
1860—1868	0.21
1869—1878	0.07

samt at der i hvert år falder gennemsnitlig på hver fange af mindre betydelige sygdomme

1851—1859	3.12
1860—1868	1.87
1869—1878	0.37

I perioden 1879—1882 falder der gennemsnitlig hvert år paa hver fange

af betydelig sygdom	0.06
og af mindre betydelig sygdom.	0.41

Af de mindre betydelige sygdomme vil der ses at være optrådt flere i perioden 1879—82 end der var i den næst foregående periode 1869—1878, men herom har jeg søgt oplysning hos den nuværende fængselslæge KRÖNIG, som har tilskrevet mig følgende brev:

Til

Bodsfængslets Direktør!

Sundhedstilstanden i fængslet har i det fireårige tidsrum fra 1879—1882 i det hele taget været god og for de to første års vedkommende endog meget god. I 1881 skiftede fængslet læge, og såvel af den i fem måneder fra Maj til Oktober 1881 fungerende Doktor HOLM, som af mig, der overtog posten den 1. Oktober 1881, er der tildels befulgt et andet princip med hensyn til opførelsen af sygdomme på listerne. Der er således for de sidste to år opført flere tilfælde, der for den væsenligste del gælder de lettere sygdomme; men også for de betydeligere er der sket en forøgelse, idet der f. ex. for 1882 er opført 5 recidiver — 3 af ftisis og 2 af syfilis. Herved fremkommer en større *morbiditet* for de to sidste år, uden at dette kan skrives på fængslets regning, idet sygdommene allerede for en overvejende del vare tilstede ved indkomsten. At opføre disse har imidlertid sin betydning, da det giver en forestilling om al den skrøbelighed og elendighed, som disse ved allehånde ondtiden, savn og udsvævelser svækkede individer er underlagte. Disse sygdomme såvel indvortes som udvortes (veneriske, *ulcera cruris* osv.) helbreedes i regelen under fangens hensiddens i fængslet, men de kræve tillige den største opmærksomhed, omhu og kontrol, såvel hvad fængselshygiænen betræffer som med hensyn på fangens psykiske tilstand. De burde egentlig sondres fra de sygdomme, som opstå hos forhen sunde individer efter indkomsten i fængslet, og dette er også tildels sket ved særskilt anmærkning for de specielt beskrevne tilfældes vedkommende i den årlige beretning. Denne sidste gruppe danne fængselssygdommene *zur eigentlichen*, og af disse skal jeg

da først omnævne ftisis som den principale. Det samlede antal af denne sygdom i fireåret udgør 19 tilfælde således fordelt:

	1879.	1880.	1881.	1882.
Ftisis:	3	6	8	2

Det ene i 1882 er et recidiv, der optrådte og udskreves i bedring i 1881, så at der altså i 1882 kun er optrådt et nyt tilfælde af ftisis. Dette er en betydelig formindskelse; men hvorvidt man heraf tør drage nogen bestemt slutning, vil jeg ikke kunne sige; tidsrummet er for kort; dog ville vi hilse dette fremskridt med glæde og dertil knytte gode forhåbninger, idet vi betragte det som frugterne af en siden høsten 1881 gennemført omhyggelig desinfektion såvel af cellerne som af kloseterne, en minutløs iagttagelse af renlighed, og endelig og ikke mindst den omstændighed, at flere og flere celler i de sidste år er blevne oliemalede.

Af sindssygdom og sygelig forstemning optrådte:

	1879	1880	1881	1882
sindssygdom:	"	2	1	"
sygelig forstemning:	2	1	"	3

altså i det hele 3 tilfælde af sindssygdom (melancholia) og 6 tilfælde af sygelig forstemning. Dette forhold må også betegnes som meget gunstigt. Det ene tilfælde af melancholia var let og helbrededes under opholdet, så at fangen gennemgik den hele straffetid; af de to øvrige måtte det ene indlægges på sindssygeasyl, det andet, der var i bedring, overlodes til fortsat behandling i hjemmet. Af stemningsanomalierne viste 2 sig at være udtalt simulation; hos 1 optrådte en mere foruroligende exaltationstilstand, hvorfor han overførtes til fællesanstalt, hos 1 gentog misstemningen sig i en sådan grad, at han også overflyttedes; de øvrige 2 helbrededes og gennemgik straffetiden.

Til fængselssygdomme bør også henregnes panaritier og phlegmoner, der uden tvivl hidrøre fra putrid (bakteriel) infektion; disse ere i 1882 aftagne i antal, hvilket også i nogen grad er tilfælde med dyspepsierne, der høre til de

med større zifre opførte fængselssygdomme; de ere aftagne fra 16,9 pct. i 1879 til 14,8 pct. i 1882.

Blandt de lettere sygdomme udgør katarrherne i vintermånederne, Oktober—April, og diarrhoeerne i sommermånederne, Maj—September, det forherskende antal. Stigningen for katarrherne begynder i slutningen af November eller i begyndelsen af December og når sit højdepunkt i Marts eller April; for diarrhoeerne begynder den i Maj og har for fireåret kulmineret i Juli.

En anden sygdom, som jeg har opført med et større antal, er kardialgi, hvilken tidligere næsten ikke findes på listerne; jeg anser det rigtigt at nævne denne neurose og at adskille den fra dyspepsien; men kardialgien er en sygdom, der er ligeså hyppig i som udenfor fængslet; dette gælder også rheumatismen, der findes temmelig talrig repræsenteret på de to sidste års lister.

Jeg går nu over til *mortaliteten*. Der er i det nævnte tidsrum indtrådt 5 dødsfald, nemlig af:

	1879	1880	1881	1882
ftisis:	"	1	1	1
encephalitis specifica:	"	"	1	"
vitia organica vesicae:	"	"	"	1

Det første tilfælde af lungetæring traf en dagarbejder 29 år gl. Ved indkomsten 14. 6. 79. er der anført, at han var svag med dårligt bryst. Han led i den første tid af dyspeptiske besværigheder med koliksmarter. Den 21de Januar 1880 fik han en hæmophyse, hvorefter kræfterne hurtig aftog, og han begyndte at afmagres; de gastriske symptomer forværredes, og under tiltagende emaciation og hektik døde han den 20. 8. 80.

2det tilfælde af lungetæring (vognmand, 23 år gl.) frembød ved indkomsten tegn på spidskatarrh og muligvis kavnedannelse i højre lunge. Han indkom 2. 12. 80 og den 11. 12. 80 indtrådte blodhoste, der imidlertid standsede efter nogle dage, men allerede den 17. 12. 80 gentog den sig, ledsaget af stærkere febrilia. Lungeaffektionen udbredte

sig nu hurtig, der indtrådte diarrhoe, kræfterne sank og under tiltagende forværrelse døde han hektisk den 12te Juni 1881.

3die tilfælde af lungetæring (dagarbejder, 24¹¹/₁₂ år gl.) indkom 29. 1. 81. Han er betegnet som drikkældig, men frisk. Der oplystes siden, at hans moder og tre sødskende vare døde af tæring. I Juni måned begyndte han at hoste og i Oktober at spytte blod. Der var da en temmelig udbredt infiltration i venstre lungespids, febrile symptomer med nattesved og hold i venstre bryst. Han var bleg og noget afmagret. Under den anvendte behandling indtrådte der nogen bedring, men i slutningen af December s. å. fik han et nyt heftigt anfald af blodhoste, hvorefter betydelig forværrelse såvel af lunge- som af en tarmaffektion, der var tilstødt i den sidste tid. Der optrådte peritonitiske symptomer med tegn på perforation af tarmen, ødemer, og under kollapssymptomer indtrådte døden den 29de Januar 1882, på løsladelsesdagens morgen. Ved sektion fandtes: udbredt tuberkulose i begge lunger, tarmulcerationer med en liden perforation i nedre del af ileum samt kasøss infiltration af mesenterialkjertlerne.

Encephalitis specifica. Købmand, 28 år gl., anføres at have været frisk ved indkomsten, 29. 12. 80. I begyndelsen af April 1881 klagede han over hold under brystet og matted; i Maj bemærkedes paretiske symptomer; der blev oplyst, at han havde haft syfilis. I Juni forværredes tilstanden og under et anfald af hjernesymptomer døde han den 15de Juni 1881.

Vitia organica vesicae. Tømmermester, svensk af fødsel, 37¹¹/₁₂ år gl., indkom 7. 2. 82. Han var bleg og anæmisk, oplyste, at han i 12 års alderen havde lidt af koldfeber og for 7 år siden haft en gonorrhoe; siden havde han oftere haft anfald af dysuri, der i reglen var ledsaget af hæmaturi, og som i den sidste tid var optrådt hyppigere. Den 17de April fik han et anfald af hæmaturi, der var temmelig heftigt, hævedes dog efter et par ugers tid; men allerede efter

en 14 dages forløb gentog det sig i endnu heftigere grad og var ledsaget af febrilia; anæmien tiltog, han kunde ikke være oppe og måtte indlægges på sygeafdeling. Anfaldene kom nu hyppigere og hyppigere, der optrådte ødemer i fødderne, dysurien forværredes, blæren blev mere og mere udspændt; det lykkedes ikke med katheter at udtømme mere end nogle få dråber urin ad gangen, da katheterne strax tilstoppedes af blodkoagler. Under tiltagende anæmi og ødema anasarca døde han den 23. 9. 82. Ved sektion fandtes en hel mængde små polypøse granulationer i blærehalsen (de vare beklædte med epithel, hvorfor sygdommen nærmest må betegnes som en cystitis proliferans), endvidere hyperthrofia vesicae, dilatatio uretherum og højgradig hydronephrose.

Af de 3 tilfælde af lungetæring udviklede således det ene sig under opholdet i fængslet, det andet kan kun partielt skrives på fængslets regning, medens det tredje allerede var tilstede ved indkomsten. At de to sidstnævnte på grund af fængselsopholdet antog et akut forløb er vel ikke tvivlsomt, men i forhold til det ikke ubetydelige antal af lunge-tæring, som fandtes hos fanger i dette fireårige tidsrum, stiller mortaliteten sig gunstig, og der er eksempler på, at tilfælde af lungetæring ikke alene ikke forværres, men endog forbedres under fængselstiden.

De to øvrige dødsfald var accidentelle og kan ikke sættes i forbindelse med fængselslivet.

Ågeberg den 16de Maj 1883.

Ærbødigst
KJØNIG.

Sygestatistikens VI rubrik „selvmord“ har fået en egen interesse derved, at der vil blive forelagt den næste internationale fængselskongres spørgsmålet om helligdagenes rette anvendelse i fængslerne, idet man har troet, at selvmord hyppigst optræde i cellesfængslerne om helligdagene og morgnerne efter helligdage. Erfaringen her fra fængslet synes ikke at gå i den retning, idet helligdagene så langt fra at være tunge dage for vore fanger snarere må siges at være

lette og behagelige. Siden fængslets begyndelse i 1851 til dato er her begået 6 selvmord De indtraf

1853 den 30 April på en Lørdag

1867 — 13 Juni på en Torsdag,

1868 — 3 Marts på en Tirsdag,

1871 — 11 December på en Mandag (kl. 8 morgen),

1879 — 26 Januar på en Søndag (eftermiddag)

1881 — 27 August på en Lørdag.

Om samtlige selvmord med undtagelse af det første og sidste gælder, at de ere komne som tyve om natten, uden at man havde den fjerneste ide om, at der var noget galt påfærde. Fangerne have gerne nydt sine måltider, pudset sine madkoppe, som om intet var påfærde, og så har man kort efter fundet dem hængende, thi med strikke er alt selvmord her i fængslet begået. Det har i et par tilfælde endogså set ud, som om de angældende kun vilde have prøvet på, hvorledes aflivning ved strikke tager sig ud eller smager, men så ere de gaaede for vidt. Så lidet motiveret har den grulige gerning set ud.

Jeg talte ovenfor om isolationen. Jeg går ud fra, at dens fuldstændige gennemførelse er en vinding for den gode fange og en skærpelse i straffen for den dårlige fange. I det nylig udkomne 16de bind 1 og 2 hefte af *Blätter für Gefängnisskunde* står en artikel med overskrift: *Vergrößerung der gefangenanstalten in Wolfenbüttel*. I denne siges der: „Die strenge isolirung der gefangenen, wie sie im zellengefängniss zu Wolfenbüttel durchgeführt ist, ihre unausgesetzte trennung in kirche, schule, spazierhof, das tragen von schildmützen und ihre benennung nach nummern bezweckt die verhinderung von gegenseitiger berührung und von gegenseitigem bekanntwerden; sie hat offenbar ihren grossen nutzen. Einzelne, namentlich moralisch schwache und minder widerstandsfähige, sowie völlig verderbte gefangene empfinden darin eine verschärfung ihrer strafe“.

Efter loven af 5 Juni 1875 skal i Frankrig *l'emprisonnement* på højst 1 år og 1 dag (som reduceres til 9 måneder)

udstås i enkeltcelle. Ifølge *instruction* af 3 Juni 1878 skal separationen mellem fangerne i departemental-fængslerne, hvor ovennævnte slags straf afsones, være fuldstændig. Fangerne af begge køn skulle hindres i både at se og tale med hverandre. De skulle derfor have maske (*le capuchon en étamine de fil*), men den tages af eller hæves *dans les préaux et dans les stalles de la chapelle ou de l'école* samt hvor den forøvrigt er unødvendig. Fangerne ere altså separerede både i luftgårdene, i kirken og skolen. Se *Statistique des prisons et établissements pénitentiaires et compte-rendu présenté à M. le ministre de l'intérieur pour l'année 1878* par M. MICHON, *directeur de l'administration pénitentiaire*. Paris 1881.

Det er så langt ifra, at man i moderne cellefængsler bryder på isolationen, at man tværtimod gennemfører den og vedbliver at holde på den til det yderste. Således i Belgien, Holland, Tyskland (se f. ex. beskrivelsen af det ny fængsel Oslebshausen ved Bremen i Blätter für Gefängnisskunde 15 bind, sidste hefte), Danmark og Sverige. Men uagtet jeg holder på isolationens princip, er jeg, ukendt som jeg er med maskens anvendelse, en smule bange for den. Den ser mig noget uhyggelig ud. I vort fængsel har der aldrig kunnet være tale om den, da vi mangle kirkelokale og derfor under gudstjenesten må give fangerne i hver fløj anledning til at se hverandre. Men når vi, som jeg håber, en gang får vor kirke, vil spørgsmålet fremstille sig til besvarelse. Jeg vil gerne tilråde maskens indførelse i vore distriktsfængsler, hvori straffetiden altid er kort. Jeg synes ikke, der er nogen mening i, at alle vare-tægtsfanger, af hvilke til alle tider enkelte løslades uden at blive dømte, skulle ligesom vises hen til det slette selskab, som fylder strafanstalterne, heller ikke, at der er nogen forstandig mening i, at alle fanger, som afsones mulkt for politiforseelser eller som dømmes til fængsel på sædvanlig fangekost eller til fængsel på vand og brød for de mindre kriminelle tilfælde, navnlig alle fanger, som første gang ere under justitsens forfølgning, at

de skulle have uhindret adgang til at se hverandre og lære hverandre at kende. *Commune naufragium dulce*. Det er forunderligt, hvor den ene fange ligesom tørster efter at stifte bekendtskab med den anden! Og man kan være sikker på, at de på fri fod søge hinanden op og slutte sig til hinanden, men det er jo netop det, som den moderne fangebehandling vil undgå, for såvidt det lader sig gøre. Er det principrigtigt, at lovens ulykkelige ofre skulle separeres, så bør det fremfor alt gøres gældende ikke alene ligeoverfor de unge forbrydere, men også ligeoverfor de begyndende forbrydere og ligeoverfor dem, som egentlig ikke kunne kaldes forbrydere, men kun ere kåde, rå urostiftere. Jeg ved nok, at gudstjenestens afholdelse i vore distriktsfængsler, som naturligvis aldrig ville få et eget kirkelokale, lægger store vanskeligheder iveau for den komplette isolation, men jeg anser det ikke for umuligt at besejre dem. Gudstjenesten vil jeg ikke for nogen pris sløjfe, men skulde det ikke lade sig gøre, at fangerne sad i celledørene således som i de svenske cellefængsler og således som loven foreløbig har tænkt sig det i vort cellefængsel? Den nuværende ordning, at kvinder og mænd sidde i samme distriktsfængsel og lære hverandre at kende, er påtagelig lidet anbefalelsesværdig. Skulde ikke den strenge isolation kunne veje noget op mod den mindre fyldige kirketjeneste, som vilde blive en uundgåelig følge af maskens indførelse? Sagen fortjener ialfald at komme under overvejelse. Noget anderledes stiller sagen sig, tror jeg, i strafarbejdsfængslet, hvor fanger sidde i årevis. For dem, som kun sidde månedsvis, vilde masken virke fortrinligt, både som et skærpende og som et bevarende middel. Men går straffens tid ud over 1 eller 2 år, så kan det hænde, tænker jeg mig, at cellestraffens unatur for stærkt kommer til at gøre sig gældende. Det går vel ikke an at maskere fanger med straffetid af indtil 1 år og at tage masken — hvis det skulde ønskes — af enhver fange, som har siddet 1 år og har længere tid igen? Det uhyggelige ligger ikke, kan man sige, i ens egen maske, men i medfangens. Ialfald er det et spørgsmål til overvejelse.

Fordi jeg imidlertid ikke ubetinget tør tilråde indførelse af maske eller hueskærm i vort fængsel, vil jeg dog lige så ivrigt som før kæmpe for isolationen. Jeg vil have isolation i kirke, på skole, på gårdtur således som reglen er her i fængslet, jeg vil separere den ene fløjs fanger skarpt fra den andens, jeg vil i det hele gøre alt, hvad der står i min magt, for at hindre fangebekendtskaber, fordi disse kun ere af det onde, og fordi isolationen er en skærpelse i straffen, som højlig tiltrænges, navnlig for fanger med kort straffetid. Det kan gerne være, at min frygt for masken er ugrundet. Jeg skulde ønske det, da meningen med den er så ubetinget rigtig.

Mangen gang, når jeg har beregnet tilbagefalds-procenten her i fængslet, har jeg følt mismodet komme over mig. Resultatet ser så dårligt ud, når man kun betragter de tilbagefaldne og ikke fæster blikket på de andre, som ikke alene have bevaret sig i fri tilstand, men som også mange gange have gjort store og påtagelige fremskridt til det gode. Jeg trøster mig med, at det er mer end man kan vente, at unge forbrydere, efterat have haft en dårlig opdragelse i et dårligt hjem og efterat have gennemgået risstraf og gentagende straf af fængsel på sædvanlig fangekost, at de ved nogle måneders cellestraf altid skulde have lært at vende om og blive skikkelige, arbejdsomme mennesker. Jeg trøster mig med, at der ved cellestraffen gøres hvad der kan gøres for forbryderne, og at dens kostbarhed dog er et tegn på, at man nødig vil opgive dem, men at man ialfald vil forsøge på at række dem en hjælpende hånd og i det længste holde dem borte fra det selskab, som ikke vil det gode, og som derfor må ende i strafanstalten, indtil den lukker sig for dem på mange år. Men jeg foreholder også mig selv, at straffe-metoden er meget vigtig og at man ikke ubetinget må skyde ansvaret fra sig, men stadig tænke og pønse på, hvorledes man skal gribe arbejdet an, hvorledes man skal træde op mod fangerne og i det hele styre fængslet. Kunde man da med frejdighed sige, at man har gjort, hvad man

kunde, så fik man fortsætte med at udså den god esed og i tålmodighed vente på en god høst. Men der skal meget til at tilegne sig denne frejdighed, og derfor kan det ikke være anderledes, end at fængselsmanden må have sine mørke timer.

Idet jeg her skal give nogle oplysninger om vor tilbagefalds-procent, må jeg gentage, hvad jeg tidligere i mine betretninger har gjort opmærksom på, at jeg betragter og beregner som tilbagefald enhver gentagelse af en kriminel forbrydelse (ikke politi-forseelse, f. ex. betleri) uden hensyn til straffen, f. ex. om den kun lyder på simpelt fængsel, og uden hensyn til hvad angældende før er dømt for, medens i Sverige (ALMQUISTS „La Suède“ pagina 118) tilbagefald ikke regnes, med mindre det er en gentagelse af samme slags forbrydelse, for hvilken straf er udholdt, og man i England og Irland efter HOLTZENDORFF kun noterer de tilbagefald, som åbenbare sig ved en ny dom, lydende på „*penal servitude*“ („Kritische Untersuchungen über die Grundsätze und Ergebnisse des irischen Strafvollzuges“, pag. 94).

Tilbagefaldsprocenten i vort fængsel beregnes først, når mindst 3 år ere hengåede efter de angældendes løsladelse. Den var i 1874, idet der af 155 løsladte var 66 tilbagefaldne, 42.58 %

1875	—	145	—	42	—,	28.97 %
1876	—	156	—	58	—,	37.17 %
$\frac{1}{1}$ 1877— $\frac{30}{6}$ 77	—	77	—	26	—,	33.77 %
$\frac{1}{7}$ 1877— $\frac{30}{6}$ 78	—	180	—	71	—,	39.44 %
$\frac{1}{7}$ 1878— $\frac{30}{6}$ 79	—	212	—	68	—,	32.08 %

Sætter man i ovennævnte tidsrækker de før tilbagefaldne ud af betragtning både som løsladte og tilbagefaldne, bliver procenten for 1874

—	31.00
1875	— 18.25
1876	— 29.92
$\frac{1}{1}$ 1877— $\frac{30}{6}$ 77	— 29.17
$\frac{1}{7}$ 1877— $\frac{30}{6}$ 78	— 31.45
$\frac{1}{7}$ 1878— $\frac{30}{6}$ 79	— 22.58

Det er ikke godt at sige, hvorfor resultatet for året

1875 er så ulige meget bedre end for de andre år, men man må med ALMQUIST i hans ovennævnte bog være enig i, at det ikke er fangebehandlingen alene, som her regulerer forholdet, men at det hele samfund er medvirkende. Det kommer an på mangfoldige omstændigheder, det kommer an på, hvorledes de løsladte modtages og behandles, hvorledes tiderne ere, gode eller slette, men det kommer også an på, hvilke slags fanger det er, som løslades i vedkommende år. Jeg har ikke kunnet forklare mig grunden til de vexlende tal i de forskellige år, men jeg fremlægger dog resultaterne, fordi de bør kendes og fordi de ialfald bør kunne sammenholdes med resultaterne fra andre fængsler i vore nordiske lande. Jeg skal til slutning bemærke, at jeg med iver gransker efter tilbagefald og at jeg ikke bliver stående ved det simple faktum, at angældendes akter ikke ere rekvirerede. Jeg forfølger de løsladtes spor så langt jeg kan og jeg regner dem som tilbagefaldne, når de endelig ere dømt, hvad enten det er her i landet eller det f. ex. er i Sverige, fra hvilket land jeg stadig får oplysninger fra kolleger, eller de f. ex. ere rømte fra arresterne. Anden måde at beregne tilbagefaldet på tilfredsstiller mig ikke. Hvorledes tilbagefaldet beregnes i Sverige og Danmark er mig forresten ubekendt, ligesom jeg heller ikke ved, hvorledes det beregnes ved de andre strafanstalter i mit eget land. For mig, og jeg tænker også for Tidsskriftets øvrige læsere, vilde det være meget interessant at se en udtalelse om denne ikke uvæsentlige materie.

Jeg har en forkærlighed for de ikke tilbagefaldne, og den synes at være naturlig nok. Jeg har således gennemgået årene 1872—1882 for de benådedes vedkommende til undersøgelse af, hvor mange der er af dem, som ikke ere tilbagefaldne. Resultatet er, at der af 61 benådede kun er 4 tilbagefaldne. De vare dømt:

- 1 for falsk og tyveri
- 1 for falsk og bedrageri
- 26 for falsk

- 7 for drab og forsæg derpå
- 10 for tyveri
- 1 for tyveri og mordbrand
- 3 for overfald
- 3 for overtrædelse af søfartsloven
- 1 for attenteret voldtægt
- 3 for ildspåsættelse
- 1 for mened
- 1 for røveri
- 1 for svigagtig fallit
- 1 for crim. best.
- 1 for bedrageri.

61

Af de tilbagefaldne vare 3 dømte for tyveri, 1 for drab og 1 for tyveri og mordbrand.

Fra 1 Maj 1879 til 1 Maj 1882 sad her en fange, som var dømt for falsk. Han havde i nogen tid været organist på landet, havde købt 2 mål jord og sat op 2 bygninger, taxerede for 2500 spd., men kom i pengeknibe og skrev så falske veksleobligationer. Ganske fri for at have drukket lidt var han ingenlunde. Men han var en god mand, blød om hjertet og energisk i sit arbejde, brav og pålidelig som fange. Fra sit hjem skrev han i slutningen af forrige år et lykkeligt brev til mig, hvoraf jeg her skal citere lidt: „Herr Direktør! Undskyld mig, kære Direktør og Præst og Lærere og Overvagtimester og Vagtimester, samt alle mine foresatte, for at jeg ikke før har skrevet dem til, skønt jeg har daglig haft dem i kærlig erindring, siden jeg forlod anstalten, og det har ligget tungt på mig, at jeg ikke før har skrevet og fortalt, hvorledes jeg blev modtaget og hvordan det siden har gået mig i alle henseender. Jeg går så tilbage til 1 Maj, den dag, at jeg forlod deres nærværelse i kødet, men ikke i ånd og daglig erindring, og for hvis kærlige ansigter at jeg ligesom endnu daglig står. Jeg blev modtaget over min forventning af alle, jeg blev buden i visit til dem, som jeg selv havde såret, og blev modtagen, som jeg aldrig skulde

have gjort noget ondt imod dem. Arbejde fik jeg strax, den første købmand jeg talte på vævning til, af ham fik jeg det. Jeg vævede ikke mere end 2 væve for ham, for da kom 2 malere og vilde have mig, og jeg blev med den ene til pintsehøjtiden og havde for hver dag 2 kroner. Efter pintse fik jeg maling på min egen hånd, og det af en rig mand, nemlig en af dem, som jeg mest havde såret, han betroede mig udførelsen på sin maling, og jeg fik mig kontant udbetalt og mere til, for da jeg havde været hjemme omtrent 3 måneder, købte jeg mig en ejendom, som ligger meget belejlig til for mig, så jeg har nu hus og hjem igen. Jeg har til disse dage malet for omkring 600 kroner. Nu har jeg ligesom fabrikmæssig begyndt vævning igen som mit sikreste vinterarbejde, og jeg kan ikke modtage al den vævning, jeg kan få. Jeg væver, konen bommer og renner, og vor søn OLE spoler i sine fristunder for skolen. Se således, mine kære foresatte, går jeg den mørke vinter imøde i al travlhed, medens mange andre måske kun ved af en dags arbejde. Hvem har jeg at takke derfor, først den hellige og treenige Gud, og derpå mine fængselsforesatte og medmennesker. Derfor aflægger jeg også her min hjertelige tak til dem, min kære Direktør og de øvrige foresatte, og jeg håber at de ikke ville blive trætte med at gøre godt imod hver en forloren søn, som de har haft, og dem, de har, og dem, som kommer herefter. Ja mine fængselsdage ere mig daglig til velsignelse, så jeg ved nu hver morgen i hvis navn jeg begynder min gerning, og Herren er ikke heller langt borte med sin velsignelse. Når andre går på kroen, sidder jeg hjemme hos mine og har det godt. — —“

I 1876 hensad her på 4 måneder hver, tre matroser dømt for overtrædelse af søfartsloven. De to vare amerikanere, den ene hjemmehørende i New York, den anden i New Orleans. Den tredie var en Irlænder. Amerikanerne vare store, stoute og intelligente sømænd. Irlænderen var noget ældre, syntes at være en sagtnodig mand og omtaltes af sine amerikanske kammerater som en glimrende sømand.

De opførte sig vel i fængslet, vare flittige og taknemlige over behandlingen her. Den 29 December 1876 tilskrev de mig fra New Orleans, hvorhen de vare rejste efter løsladelsen: „H. D. C., J. B. and J. M. L. to their esteemed friend R. PETERSEN. Dear Sir! It is with great pleasure that we sit down to write you those few lines, hoping they will find you prospering and enjoying the best of health. We wish you had a merry christmas and happy new year. We also wish many more of them to you. We also send our greeting to the chaplain wishing him every good that he may desire and a happy success to his Christian efforts towards the unfortunate who are cast in his way. We also greet all the keepers who had to do with us thanking them for their kind consideration towards us, especially the old gentleman, that rings that unceasing bell. We left Christiania as you know. — — — Having no more to say at present we again thank you for your kindness to us and remain yours sincerely. —

Den 21 Juli 1877 tilskrev amerikaneren H. D. C. fra New York mig og berettede, at han havde taget farvel med sin gamle ven Mc. L. — — „it seemed like leaving a brother for he and I had suffered a good deal together, however the best of friends must part, especially old Whales, so I bid him a kind good bye — — — I send you my kindest regards never forgetting you nor your advice to trust in God of whom I had been to neglectful to my own sorrow having been to reckless and ungrateful. I send a greeting to the chaplain hoping he may have good health and reward for his kindness to the unfortunate. Your friend H. D. C.“

Jeg har en pakke fangebreve liggende for mig, men jeg ved ikke, om jeg tør citere mere af dem. Med hvad jeg har citeret vil jeg kun pege på det særegne forhold, hvori man så let kommer til cellefanger, når der er noget ved dem. Man står jo jævnlig ansigt til ansigt med dem, man kender deres fald, læser deres breve, deler deres sorger, man giver dem råd, man irettesætter dem og korrigerer dem

så godt man kan, hvad under da, at man kommer dem vel så nær, som det kan lykkes at komme en fællesfange? Jeg har en ung løsladt på Sandwichs Øerne, hvorhen han emigrerte for nogle år siden, og hvor det går ham udmærket godt, idet han er arbejdsom og nøjsom og ikke hører blandt de malkontente landsmænd på øerne i det stille hav. Han skriver til mig af og til og siger, at jeg har været som en fader mod ham. Jeg har en løsladt indbrudstyv her fra byen med et hårdt gemyt og et forbryderisk ansigt sejlene på Kina, Avstralien og Amerika med alle slags nationers fartøjer. Jeg læste engelsk med ham i fængselet og han sluttede sig til mig, medens han havde vanskeligt for at slutte sig til nogen anden og af og til var tilbøjelig til at karambolere med betjentene. I flere år har jeg fra de fjerneste steder haft breve fra ham. Det lader til, at han ikke har nogen anden at skrive til, og jeg svarer ham altid. Får jeg et brev fra Kina, må jeg sende svaret til Sydney eller omvendt, thi han er altid på langtur. Han har flere gange slået på den streng, at han vil komme hjem, men jeg fraråder ham det endnu på grund af tiderne, og han lyder mig altid. Han skriver åbent og frejdigt, gør sig ikke bedre end han er, og undertegner sig: deres taknemlige og underdanige tjener J. H. Men som sagt, det får være nok med citater af løsladtes breve.

Skyggesiderne ved cellesystemet ser jeg meget godt, men jeg tror også, at de ere lettere at opdage end de lyse sider. Disse støder man ikke tilfældig på, man må opsøge dem og komme i en personlig rapport til dem. Her sidder for tiden en fange på 2 år og 8 måneder, dømt for 3die gangs tyveri efter opnået 18 års alder. Han har tidligere 2 gange siddet her. Han er 12 gange straffet for tyveri under kriminell lavalder og har siddet 8 måneder i Christiania tugthus. Efter eget opgivende har han desuden 3 gange været straffet i Hamburg for tyveri, sidste gang med 6 måneders fængniss, og i København med 4 slag rotting, idet han udgav sig for kun at være 17 år gammel. Han er født på

landet i 1859, men hjemmehørende her i byen, har rødtligt strittende hår, vilde, urolige øjne og er en uvorren Christiania-gut af værste slags. Fra tugthuset skrev Kaptein JENSEN om ham: Han er en af de værste gutter, jeg har haft med at bestille. Han blev straffet mange gange for disciplinærforseelser, blandt andet med 2 gange ordenlig prygl, som virkede mest på ham. Jeg tror, han havde forbryderærgerrighed, at han vilde vise, at intet frugtede på ham. Han er vist meget vanskeligt af forældrene, hvilket taler til hans undskyldning. — Her i fængslet opførte han sig heller ikke vel. Ved sidste indkomst i 1881 slog han sit vindue ud og ødelagde sit inventarium, men blev strax overmandet af en kæmpestærk vogter, som alene gik ind på ham og med sine hårde hænder førte ham ind i varetægtscellen, hvor han senere blev dikteret vand- og brødstraf. Fra det øjeblik var hans mod brudt, men han vedblev dog at være mut og sur og var ingenlunde nogen behagelig fange at tilse. Han har imidlertid stor læselyst og fandt navnlig behag i HESBA STRATTONS bøger, som lærer SKIP skaffede ham. Lidt efter lidt er der kommen alvor over ham, han erkender nu sit syndige, gudforladte liv og føler længsel efter at blive et bedre menneske. Den 1 April sidstleden var han til alters i vort kapel*). Jeg har aldrig i fængslet set en omvendelse komme så stille og ægte som hans. Der er blufærdighed over ham, når man taler med ham derom. For betjentene står han, tænker jeg, omtrent som den gamle, da han ikke bruger gudelige tale-måder og ikke fuldstændig kan aflægge sit utækkelige væsen, ja selv ligeover for mig er han noget forbeholden og indlader sig nødig med mig om religiøse materier. Jeg kan læse i hans ansigt de ord: Du har ikke noget med det at bestille, det er præstens og lærerens sag, du er direktør. Men i vor samtale for resten sporer jeg fra hans side en mildere, blødere stemning. Han er nu et ganske andet

---

*) Inspektionens værelse, som er overladt til altergang, konfirmationer og besøg af fangers pårørende.

menneke end før. Jeg vil rimeligvis komme til at løslade ham med godt håb. Han vil gå over til England for at tage hyre med en engelskmand, thi han er visselig en meget flink sømand. Der er fordoblet lys og liv i hans øjne, når han taler om, hvad der er at gøre ombord i en storm. Det er ganske vist cellelivet, som har bragt ham til omvendelse eller som har været det ydre middel dertil. I en fællesanstalt vilde han næppe være kommen på alvorlige tanker.

Rømninger spille i fængslerne en meget vigtig rolle. Man anvender ikke liden tid på at forebygge dem, men hvad man så gør, hvor forsigtig man end er, så er der altid tilbage et eller andet svagt punkt, som fangerne have et skarpt øje for. Jeg kan godt huske, at jeg ved min indtrædelse i dette fængsel af den gamle betjening blev modtaget med den bemærkning, at det var umuligt at rømme herfra, men jeg havde ikke levet længe her, før jeg betog dem den tro, og bad dem passe på, da jeg syntes, der var adskillige svage sider ved vor bevogtning, af hvilke den svageste var den, at man ikke havde nogen vagt i gårdene hverken dag eller nat, og det nægtet der mellem nordre og østre fængselsfløj stod 2 gamle træskure, tildels fyldte med planker og bord. Den 7 September 1862 klokken mellem 3 og 4 morgen indtraf den første rømning. Den blev udført af en ung svensker fra Dalsland, som havde siddet her i 2 år og 8 måneder og som påny indbragtes den 2. Juli 1862 på 3 år og 4 måneder for 3die gangs tyveri. Det var i de tider, da loven var streng, nu slipper den slags folk meget billigere og ganske vist altfor billigt, dem selv til liden nytte og samfundet til adskilligt besvær. Han havde boret hul i cellens ydermur og ved hjælp af køjeremmene og snorene til 3 sauger firet sig ned fra 2den etage eller rettere 3die etage, når man regner kælderetagen med. Med lethed brød han sig ind i et af træskurene, udtog derfra et par bord og steg over ringmuren på dens nordlige side, hvor den kun er 7 alen høj. På et meget sirligt afglattet og tilhøvet bræt havde han med blyant og på godt norsk skrevet følgende spydige brev:

Mine Herrer! Det vil måske forundre dem, at jeg rømmer fra dette hellige sted, men det er ikke at undres over, siden det er en tyrann til direktør, som vil herske med uindskrænket magt over en stakkels usling og vil indlægge sig selvros hos højere vedkommende. Det er ikke andet end ærgerrighed, som driver ham til hans vilkårlighed, og ingenlunde fangerens forbedring og bedste. Thi var det fangens vel, som lå ham på hjerte, så vilde han ikke svare med bitterhed og foragt, når man talte til ham. Derfor længes jeg såre efter at komme herfra, og når jeg ikke kan komme (herfra) på nogen anden måde end at rømme, så skal jeg dog forsøge på, hvad jeg kan; thi jeg har nu bedet direktøren om at komme på tugthuset, men forgæves — Jeg både vil og ikke vil rømme: jeg vil fordi jeg skal sidde her i lange 8¹/₂ år. Når jeg tænker på at være her og langhungre ihjel, så sortner det for mine øjne. Den mad, vi nu får, kan jo ikke klages på, men jeg er vis på, at inden en tid, vil direktøren stille det så, at man ikke får (mad) mere end 2 gange om dagen, ja endog kun 1 gang; thi han synes, at fangerne har det altfor godt her. Om så er, at fangerne har det for godt, som direktøren mener, så kan direktøren visselig få bytte med nogen af fangerne, jeg tror vist, at ingen af dem vil afslå et sådant tilbud, uden det skulde være så, at direktøren har det samme med kost og andet mere.

Jeg sagde, at jeg både vil og ikke vil rømme. Hvad jeg vil rømme for, har jeg omtalt på den anden side. Hvad jeg ikke vil rømme for er, at om jeg rømmer, så måske de andre stakkels fanger bliver behandlet med endnu større vilkårlighed, og det gør mig i sandhed ondt, om nogen anden skulde lide for min skyld, men det får direktøren have på sit eget ansvar, om han behandler dem værre.

Nu ja! bort, bort med dig, til Amerikas store Utah, og se hvad nordmændene bestiller der! Ej skal jeg besvære hverken nordmænd eller svenskere mere. Farvel allesammen! farvel Hr. Overvagtimester og Undervagtimester! farvel alle vogtere med kokken og spismesteren! farvel min lærer CHRISTOFFERSEN, ANDERSEN og fremfor alt min gamle gode MONSEN! farvel kære Hr. Doktor! de er den snilleste af dem allesammen. farvel Hr. Pastor! farvel Hr. Direktør! vi ses igen enten i himlen eller i helvede, hvilket sidste sted dog er gyseligt gensyn, men dog vel det sikreste møde; thi der skal alle tyranner og ugudelige småherrer mødes. Farvel allesammen!

Den 17 November 1862 indbragtes han igen efterat være greben på sit hjemsted. Jeg havde nemlig averteret også i svenske aviser om rømningen. Senere var der i alt væsen-

ligt intet at bemærke ved ham. Han syntes at være en forslagen person, havde udmærkede evner og blev i fængslet meget duelig både som snedker og væver. Hvis han lever, sidder han rimeligvis fast et eller andet sted, da han så mig ud til at ville fortsætte på tyvevejen. Det skulde være interessant at få spor på ham, ligesom man mange gange griber sig selv i at tænke over, hvad der bliver af de mange håbløse stakler, som ikke synes at høre hjemme på noget andet sted end i fængslerne. Han var født den 30te Marts 1840. Hans specialitet var at stjele på lofte.

Den 2den rømning blev udført 2den Juli 1869 af en 3die gangs tyv, som den 7de Marts 1869 indbragtes på 2 år, efterat han tidligere havde siddet her i 3 år og 8 måneder. Han havde små evner og tungt for sig i det hele, men han var villig til det yderste og disciplinær i enhver henseende. Det var ikke muligt at lære ham noget håndværk, men til alt groft arbejde i gårdene var han flink og utrættelig. Uagtet han tidligere en gang havde rømt fra Gjøvig distriktsfængsel, havde man tillid til ham, da han var af dem, som aldrig klagede, aldrig bad om noget, men syntes altid at være tilfreds med status quo. Den nævnte dag kl 5 morgen (fangerne stod på den tid op kl. 5 morgen om sommeren) blev han sluppen ud i gården til jordarbejde i nærheden af strålerne, hvor man senere hen på dagen ikke kunde have nogen fange arbejdende på grund af luftningen. Man havde nemlig endnu ikke fået fast vagt i gårdene om dagen, medens nattevagten da blev sluppen ind på den tid fangerne stod op, dog således, at han fra altanerne skulde føre opsigt med gårdene. Kl. 5.20 ringte en fange på sin klokke og meldte, at en fange var rømt over nordre ringmur. Man satte strax efter ham, men det lykkedes ikke at indhente ham. Han var også kommen ind i et af træskurene, hvor han strax fandt, hvad han tiltrængte for at komme over den lave ringmur. Den 12 Juli samme år blev han atter indbragt efterat være pågreben i østre Totens Alminding, hvor han havde forstukket sig i skovene og ført et meget kummerligt liv.

Han var afmagret og forkommet, tog sin straf for rømningen med ro og vedblev at være den samme tålmodige, medgørlige fange som tidligere. Den 7de Oktober 1871 indbragtes han atter på 3 år og 4 måneder for 4de gangs tyveri (groft og simpelt). Denne gang opførte han sig også godt, var flittig og fordringsløs og blev endogså anvendt som fyrbøder, men den 20de Maj 1876 blev han for mord og røveri af højesteret med 4 mod 3 stemmer ilagt strafarbejde på livstid, medens de underordnede retter dømte ham fra livet. Han sidder nu i Throndhjems tugthus, hvor jeg er vis på, at han opfører sig vel. Denne fange er en af dem, jeg tænker på, når jeg opstiller den sætning, at gentaget cellestraf sløver. Mord er vist en forbrydelse, som ikke sjældnen begås af sløve mennesker. De tænke ikke over, hvad de gør, de have ingen samvittighed, over hele tilværelsen ligger der for dem et tågeslø, derfor kunne de også berøve et medmenneske livet, når de ikke på anden måde kunne komme i besiddelse af sine ønskers mål. Angældende havde røvet en 36 år gammel pige på landevejen og frataget hende 90 skilling. Da hun værgede for sig, tog han hende og kastede hende mod en stenrøs med så stor voldsomhed, at hun så livløs ud. Han tog derpå med begge hænder store stene og kastede på hende, „thi han kunde jo ikke lade hende ligge og pines natten over“.

Den 17de Juni 1873 rømte den 3die fange. Denne rømning er værre end den 2den og er en skandale for fængslet, men da det nu er 10 års siden, vil jeg fortælle om den. Den udførtes af en fange, som den 18de Marts 1872 indbragtes på 3 år og 4 måneder for 4de gangs tyveri (groft og simpelt), efterat han tidligere havde siddet her i 6 måneder. Han var doven, uduelig til alt slags arbejde, rå og så forbryderisk ud. Han blev gentagende straffet for dovenskab og korrespondance med medfanger, hvoraf fremgik, at han agtede både at stjæle og røve, når han atter kom i frihed. Han begyndte derhos efter min mening at simulere sygdom, det hedte sig, at han var nervøs, og ved enkelte

lejligheder ytrede den daværende fængselslæge sit misnøje med, at jeg straffede ham. En morgen havde han i straffecellen med et stykke jern, som han på en ubegribelig måde var kommen i besiddelse af, skåret over en af pallisaderne, som vare anbragte mod ydermuren, og var krøbet bag dem. Han vilde ikke komme frem, og man kunde heller ikke tage ham med magt. Da intet andet middel stod til ens rådighed, skruede man brandslangen på en vandkran og sprøjtede på ham. Han kom også frem våd som en mus og bad vakkert for sig. Men han vedblev at være doven og nervøs, hvorfor jeg satte ham ned i varetægtscellen og påbød ham der at pille 30 pd. drev. Det gik småt, idet han kun pillede et par lod om dagen. Den 16de Juni gik jeg ned til ham og bad ham rappe sig lidt, da jeg ellers måtte tage skeen i den anden hånd. Næste morgen mellem 6 og 7 rømte han. Han udførte rømningen på følgende geniale måde: Palisadelåsen fik han skruet op. Dørspejlet*) i vardøren udenfor skar han ud, ind i modtagelsesafdelingen trængte han ved med en spiger at dirke op låsen. Her fandt han en civil dragt, som tilhørte en nylig indkommen fange og som endnu ikke var bleven bragt op på klædesloftet. Denne dragt iførte han sig. Han fandt ligeledes blæk, pen og papir, og skrev på et afrevet stykke det ord „*løslades*“. Med spigeren åbnede han nu hovedindgangsdøren, gik ganske roligt ned til portneren, ringede på og fremviste sit falske løsladelsespas. Nu kommer skandalen, hvorover jeg dog håber, at glemselens mos vil voxe, da hin tids portner forlængst har forladt fængslets tjeneste og sidder i anden hæderlig virksomhed, medens den nuværende portner ikke slipper en flue ud, med mindre den har sine dokumenter i den nøjagtigste orden. Portneren studser over passet, men lukker fangen ud og går derpå op i fængslet for at høre, hvorledes sagen hænger sammen. Fangen oppebiede naturligvis ikke resul-

*) Straffecellerne ere senere ombyggede og forsynede med jernbeslåede døre og stærke skåder. Man kaster altid brønden til, når barnet er druknet.

tatet, men strøg sin vej og blev borte. Den 10de December 1873 sendte Flekkefjords politimester mig et fotografi af en arrestant, som strax blev genkendt som angældende. Han vilde imidlertid ikke vedgå sit navn, hvorfor vagtmesteren ved juletider måtte rejse derhen og genkende ham. Den 29de Januar 1874 indbragtes han atter til fængslet, men vilde fremdeles ikke være rømningsmanden. Han bad imidlertid om underklæder, og da jeg spurgte ham, om han havde haft underklæder forrige gang, svarede han: ja. Ved Flekkefjords bytings dom af 30te Januar 1874 blev han for 5te gangs groft og simpelt tyveri ilagt 7 års strafarbejde og den 14de Marts næstefter blev han beordret indsat i Akershus fæstnings strafanstalt, hvorfra han dog rømte den 30te Oktober. Men han blev atter pågreben og sidder nu vel forvaret vil jeg håbe i Thronhjems tugthus.

Den 9de August 1875 indtraf den 4de og vil jeg håbe i min tid den sidste rømning. Thi rømninger ere meget ubehagelige. Jeg glemmer aldrig den første rømning. Det var en Søndag morgen og vi indrettede det således, at en pålidelig fange, som var flink murer, murede hullet til, medens de andre fanger vare i kirken. Men hullet i celledmuren med den nedhængende hale gav det hele fængsel for mig et så svagt og upålideligt udseende, at jeg på længe ikke forvandt det indtryk. Den 4de rømningsmand var en Kristiania-tyv, som for 2den gangs brøde indbragtes den 24de Februar 1875 på 1 år og 4 måneder. Vi havde den gang meget at bestille i fængslet og navnlig vare malerne optagne. Træskuret i gården skulde males, og for at spare malerne satte overvagtimesteren (jeg var i udlandet) angældende ned til dette arbejde ud på eftermiddagen. Da maskinmesteren kl. 5¹/₂, skulde tage ham ind, var han rømt. Han havde brækket op døren til det ulyksalige træskur og fundet en liden stige, hvormed han hjalp sig over nordre ringmur. Overvagtimesteren, som naturligvis strax fik melding om det passerede, gjorde imidlertid sit fejltrin godt igen. Han sprang ind på mit kontor, slog op protokollen, hvor

han vidste jeg havde mine nøjagtige notitser om fangerne, og læste der, at forældrene boede i Lakkegaden 54. Did begav han sig nu med hurtige skridt. I begyndelsen vilde moderen ikke vide nogen besked om sønnen, men da overvagtimesteren ikke gav sig hermed, rykkede hun endelig ud med, at hun netop havde fået bud fra ham, og at han befandt sig i nærheden, hvor han forgæves havde søgt efter sin kæreste. Overvagtimesteren ilte nu derhen, greb angældende og indsatte ham kl. 7 $\frac{1}{2}$, i fængalet igjen. Fangen havde antagelig været borte i 1 $\frac{1}{2}$ time. Grunden til rømmingen var ærgrelse over, at man ikke vilde lade ham tale med sin kæreste, idet man havde grund til at tro, at det kun var et løst forhold mellem dem.

Jeg har overskrevet nærværende afhandling „cellesystemet“, medens den væsenlig kun meddeler detaljer fra mit eget cellefængsel. Jeg forandrer imidlertid ikke overskriften, thi meningen med disse linier er væsenlig den, at kaste et lys over systemet i det hele. Jeg tror på dette system og mener, at det har en fremtid for sig, derfor vil jeg også så gerne henlede opmærksomheden derpå. Dets kostbarhed er jo en ubehagelighed, men jeg tænker altid på de smukke ord, som en dansk fængselspræst en gang fremkom med: man må ikke glemme, at det er de syge børn i familien, som koster mest. Og jeg har endnu den anskuelse, at et cellefængsel for at være, hvad det bør være, tiltrænger en liden fællesanstalt ved siden af sig til optagelse af de fanger, som ikke tåle ensomheden, men en sådan tilbygning vilde jo gøre cellefængslet endnu kostbarere, og derfor peger jeg kun hen derpå. Jeg tror, at cellefængslet grundigere kan omvende en fange end fællesfængslet. Den bedste oplysning giver man derfor ved at fortælle om de virkelig forbedrede fanger. Emnet er meget lokkende, men vidtløftigt. SEIP fortalte i dette øjeblik om en voldemand, som for nogen tid siden havde siddet her i fængalet, og som i sin hjembygd *Odal*, hvor SEIP nylig har været, blev udpeget som et ganske mærkelig omvendt og nu fredeligt menneske.

Er min påstand rigtig, at cellen formår mere end selv det mest kontrollerede fællesskab mellem fangerne, så bør en stor tilbagefaldsprocent som vor nuværende ikke virke afskrækkende. Jeg mener, at den mangedobbelt opvejes af de gode resultater, som man har, idet jeg ikke noksom kan udhæve, at der gives mange gode fanger med godt sind, hvem det gælder at bevare for videre fordærvelse og at føre hen på de rette veje. Men cellefængslet tiltrækker i mange henseender, hvilket jo er anerkendt, dygtigere betjening og personale end fællesfængslet, og det er ikke let at opdrive. Vor førstelærer SÆRP, som nu er udnævnt til sognepræst og snart skal forlade os, har været en sådan ægte fængselsmand, som særlig har egnet sig for cellefængslet. Han har haft stor kærlighed til sin gerning og har været elsket og agtet af fangerne i en sjælden høj grad. Han har forstået, at det i et cellefængsel gælder at lære fangerne tilbunds at kende og at individualisere. For at komme til denne kundskab har han ikke skyet nogen møje og anvendt langt mere tid på sin gerning end der kunde forlanges af ham. Så længe fængslet står, vil han blive erindret indenfor disse mure.

Da Tidsskriftets redaktion i nærværende årgang har indtaget fængslets dagsorden, som senere har undergået en del forandringer, og fangernes klasseinddeling, som fra 1ste Maj dette år også er bleven forandret, indtages her den nuværende dagsorden og den nye klasseinddeling.

Dagsorden.

Fangerne stå op om morgenen kl. 5½. hvorpå de ordne og sammenrulle sine hængeskøjer.

Kl. 5½ til 6 rengøre fangerne sine celler, vaske hænder og ansigt og kæmme sit hår.

Kl. 6 begynde fangerne sit arbejde i cellerne.

Kl. 6½ komme samtlige betjente undtagen overvagtimesteren, værkmesteren og maskinmesteren. Vagtimesteren går hjem, efterat have ligget i fængslet om natten.

Kl. 6½ gives fangerne frokost, hvorpå betjentene, med undtagelse af værksassistenten, sygevogteren, budet og en af køkkenbetjentene gå hjem til frokost.

Kl. 7 komme vagtmesteren, værksmesteren og maskinmesteren.

Kl. 7½ komme de betjente, som have været hjemme til frokost. Værksassistenten, sygevogteren, budet og køkkenbetjentene gå hjem og møde atter frem kl. 8.

Kl. 7¼ (om vinteren, når det bliver tilstrækkelig lyst) bringes de første partier af fangerne til bevægelse i fri luft. Omskiftning sker hver halve time, indtil samtlige fanger have været ude.

Kl. 7¼ tilse afdelingsbetjentene fangerne i deres celler, hver i sin bevogtning, og afgive rapport til overvagtimesteren kl. 9. I løbet af dagen visiteres cellerne grundigt, navnlig ydermuren, vinduet og døren.

Kl. 8 kommer overvagtimesteren. Vagtmesteren går hjem til frokost og vender tilbage kl. 8½.

Kl. 8 (om vinteren, når det bliver tilstrækkelig lyst) begynder skolen og vedvarer i 8 timer (i den mørkeste årstid kun i 2 timer).

Kl. 9 afgiver overvagtimesteren sin og vagtmesterens rapport til direktøren.

Kl. 9—11 er der adgang til at samtale med fangerne for dem, som dertil have erholdt direktørens tilladelse.

Kl. 12 uddeles middagsmaden til fangerne, hvorefter vagtmesteren og betjentene gå hjem til middag.

Kl. 12—1 er der med direktørens tilladelse adgang for fremmede til at bese fængslet.

Kl. 12—1½ er fangernes hvile- og læsetid.

Kl. 12—1 bevogtes fængslet af overvagtimesteren, værksmesteren, maskinmesteren og kokken. Når lejlighed dertil gives, forretter budet tjeneste som portner, medens denne spiser middag.

Kl. 1 komme vagtmesteren og budet. Overvagtimesteren og kokken gå hjem.

Kl. 1—1½ bevogtes fængslet af vagtmesteren, værksmesteren, maskinmesteren og budet.

Kl. 1—1½ udtages fangernes suppekoppe og bringes til hejse-maskinen.

Kl. 1½ komme betjentene, hvorefter værksmesteren, maskinmesteren og budet gå hjem til middag. Fangernes luftning fortsættes.

Kl. 2½ kommer kokken.

Kl. 3 komme overvagtimesteren, værksmesteren, maskinmesteren og budet.

Kl. 3—4 er vagtmesteren fri.

Kl. 6 gives fangerne aftenmad.

Kl. 5½ gå de 3 betjente, der skulle forrette nattevagt i fængselet, hjem og fremsøde igen kl. 6½.

Kl. 5½—6½ visiteres fængslets kjeldere af vedkommende vagtmester.

Kl. 6½ begynde fangerne at arbejde efter aftensmåltidet. Arbejdet ophører kl. 7½. Alle hverdage før en helligdag ophøres dog med arbejdet kl. 5.

Kl. 6 dobbeltlåses celledørene af afdelingsbetjentene.

Kl. 6½ sættes nattevagten, og de øvrige betjente forlade fængselet, efterat have afgivet rapport og nøgler til overvagtmeesteren. Hovedindgangen aflåses.

Kl. 7½—8½ bringer vedkommende vagtmester de af fængslets nøgler, som om dagen bero hos portneren, tilbage til fængselet, hvor de indlåses i nøglekassen. Nattevagten inspiceres.

Kl. 8½ møder 1ste nattevægter og tager post i centralhallen, medens nattevagten går omkring til fangerne.

Kl. 8½ i tidsrummet fra 1ste Maj til 31te August og 8½ i tidsrummet fra 1ste September til 30te April gives fangerne signal til køjing. De betjente, der have nattevagt, gå derpå om til fangerne oplukke lugerne, forvise sig, om fangerne have lagt sig, og slukke gasen i cellerne. 2den vagt går tilsengs. Derefter går den, der har tredie vagt, en runde omkring fængselsbygningerne (om vinteren blandt andet for at efterse, om gasen overalt er slukket). 1ste vagt begiver sig til vagtstuen for at hente våbnene, medens 3die vagt er tilstede i centralhallen til kl. 9.

Kl. 9 møder 2den nattevægter og går tilsengs i det ham anviste rum. 1ste vagt møder frem i centralhallen. 3die vagt går tilsengs.

Mellem 9—10 indfinder vedkommende vagtmester sig, forhører sig, om alt er i orden og går tilsengs.

Kl. 12 midnat aflæsses 1ste vagt af 2den vagt.

Kl. 1½ nat aflæsses 1ste nattevægter af 2den nattevægter.

Kl. 3 nat aflæsses 2den vagt af 3die vagt.

Kl. 5½ morgen stå 1ste og 2den vagt op og begive sig ind i fængselet, hvor de tage post hver på sit galleri. Vagten på 2det galleri tilkalder kl. 6 betjentene ved at ringe med tårnklokken. Signalet gentages 20 minutter efter. 2den nattevægter går ind kl. 6½.

Kl. 5½ (i den mørke årstid) tændes gas i cellerne ved nattevagten.

Søn- og helligdage.

Fangerne stå op kl. 6½, morgen og gives frokost kl. 7.

Betjentene fremsøde kl. 7 morgen og gå hjem kl. 6 aften.

Den tjenstgørende vagtmester fremsøder kl. 9 formiddag.

Om formiddagen holdes gudstjeneste.

Der indrømmes fangerne så megen bevægelse i fri luft, som omstændighederne tillade.

Kl. 4 gå de 3 betjente, der skulle forrette nattevagt i fængslet, hjem og fremmøde igen kl. 5½.

Om helligdagene kunne så mange betjente permitteres, som direktøren tror at kunne undvære fra tjenesten.

Fangernes klasseinddeling.

Fangerne inddeles i 5 klasser.

Oprykning i en højere klasse finder ikke sted, med mindre fangen i enhver henseende opfører sig vel og er flittig.

Første klasse.

1. Korteste ophold ordenligvis 2 måneder. For fanger, som tidligere have hensiddet i fængslet, 4 måneder.
2. Fangen undervises, men ikke udenfor cellen.
3. Fangen tilstedes ikke bøger fra bogsamlingen, men kan få tavle.
4. Fangen kan skrive og modtage 1 brev.
5. Straffes fangen for en i fængslet begået forseelse, forlænges opholdet i klassen med 1 måned.

Anden klasse.

1. Korteste ophold ordenligvis 4 måneder.
2. Fangen kan undervises på skole
3. Fangen kan tilstedes 1 bog fra bogsamlingen hver 2den uge.
4. Fangen kan skrive og modtage 1 brev hver 2den måned og ligeledes modtage besøg hver 2den måned.
5. Fangen kan tilstedes billeder af familien og med direktørens nærmere tilladelse visse nyttige og gavnlige genstande udenfor de reglementerede.
6. Straffes fangen, ned sættes han i 1ste klasse og kan ikke rykke op i 2den klasse før 1 måned efter straffens afsoning.

Tredie klasse.

1. Korteste ophold ordenligvis 8 måneder.
2. Fangen kan undervises på sangskole og gives salmodikon om helligdagene.
3. Fangen kan tilstedes 2 bøger fra bogsamlingen hver 2den uge
4. Fangen kan erholde skrivebog om helligdagene.
5. Fangen kan anvendes til indvendigt arbejde udenfor cellen.
6. Fangen gives smør for smult.

7. Fangen kan daglig tilstedes 1,5 cm. tobak.
8. Fangen kan skrive og modtage 1 brev hver 6te uge og modtage besøg hver 2den måned.
9. Straffes fangen, ned sættes han i en lavere klasse. Ved god opførsel kan han efter 1 måneds ophold i 1ste og 2 måneders i 2den klasse atter gøre sig fortjent til at rykke op i 3die klasse.

Fjerde klasse.

1. Korteste ophold ordenligvis 1 år.
2. Fangen kan gives salmodikon også om hverdagene.
3. Fangen kan ved forefaldende lejlighed anvendes til arbejde i fri luft på gårdspladsene indenfor ringmuren.
4. Fangen kan daglig tilstedes 3 cm. tobak.
5. Fangen kan skrive og modtage 1 brev hver 6te uge og lige så ofte modtage besøg.
6. Straffes fangen, ned sættes han i lavere klasse. Ved god opførsel kan han efter 1 måneds ophold i 1ste, 2 måneders ophold i 2den og 3 måneders ophold i 3die klasse atter gøre sig fortjent til at rykke op i 4de klasse.

Femte klasse.

1. Fangen kan tilstedes skrivebog også om hverdagene.
2. Fangen kan skrive og modtage 1 brev hver måned og ligeså ofte modtage besøg.
3. Fangen tilstedes at bære skæg.
4. Fangen gives 20 gram ost til frokost.
5. Straffes fangen, ned sættes han i lavere klasse. Ved god opførsel kan han efter 1 måneds ophold i 1ste, 2 måneders ophold i 2den, 3 måneders ophold i 3die og 4 måneders ophold i 4de klasse atter gøre sig fortjent til at rykke op i 5te klasse.

Ligeledes aftrykker jeg de nylig udfærdigede instruxer for vore 3 lærere, da også de kaste noget lys over arbejdet i cellefængslet.

Instrux

for Bods fængslets førstelærer.

(Udfærdiget af justitsdepartementet den 18de April 1883).

---

§ 1.

Førstelæreren har som sin nærmeste foresatte strafanstaltens præst, men er forøvrigt bestyreren underordnet i alt, der vedkommer

hans tjeneste ved strafanstalten. Forsåvidt han tillige er klokker, står han med hensyn til sine forretninger som sådan under de gejstlige autoriteter.

§ 2.

Han har at gøre sig bekendt med og nøje at iagttage alle såvel for undervisningen som for strafanstaltens disciplin og orden og for fangebehandlingen gældende eller af hans foresatte givne bestemmelser.

§ 3.

Førstelærerens gerning.

- a. Han har at undervise indtil 12 timer ugenlig på skolen i religion og modersmål, samt om forlanges også i andre fag, — alt efter præstens nærmere bestemmelse. —
- b. Han bringer hver fange ved indkomsten de bestemte cellebøger og giver ham fornøden besked om deres brug og behandling. Han henter bøgerne hos hver fange dagen før løsladelsen, lader dem gennemse af bogrevisoren og afgiver i tilfælde af deres beskadigelse strax melding herom til bestyreren.
- c. Han har at prøve hver indkommende og udgående fange i kristendomskundskab, læsning og skrivning. Udfaldet af examinationen meddeles bestyreren.
- d. Han har at føre særskilt tilsyn med fangerne i nordre fløj, hjælpe dem med at skrive deres breve og ansøgninger, hver Mandag gennemse deres skrivebøger og uddele til dem bøger af bogsamlingen.
- e. Han skal være tilstede i det ugenlige fællesmøde af fængslets funktionærer.
- f. Han fører tilsyn med, at fangerne behandler sine bøger ordentlig. Specielt har han ved klasseopflytningen, hos de fanger, der skal op i 3die, 4de og 5te klasse, at hente cellebøgerne og bringe dem til revisoren til gennemsyn. I tilfælde af beskadigelse eller makulering meddeles dette på det ugenlige fællesmøde.
- g. Han prædiker for præsten 1 gang hver måned, 2 gange i de måneder, i hvilke der falde store højtider. I tilfælde af præstens kortvarige forfald overtager han såvidt muligt dennes gerning.
- h. Han fører præstens hovedbog over fangerne, i hvilken der skal være en rubrik om fangens forhold på skolen, hvori førstelærer kan indføre sine bemærkninger. Han udekriver den ugenlige klasseliste og markeliste (forsåvidt denne er i brug) og fører de to i den anledning anskaffede protokoller. — Han fører en fortegnelse over de fanger, der er på skolen, og hvilke timer der

tildeles dem, samt udfærdiger ugenlig en skoleseddel over af- og tilgang på skolen. Det er førstelærer, der med samtykke af præsten og bestyreren fordeler fangerne på de forskellige skolepartier. Han har at bistå præsten med bogudlånet og med at holde katalogen i orden.

- i. Hvad tid han ellers måtte få tilovers, anvendes efter bedste skøn til fangebesøg.

§ 4.

Han fører en dagbog, hvori angives såvidt muligt, hvad tid der daglig er anvendt i fængslets tjeneste, og hvortil den er benyttet. Denne dagbog skal såvelsom de øvrige bøger, førstelærer har at føre, nårsomhelst på forlangende fremlægges for bestyrer og præst samt for strafanstaltens overordnede.

§ 5.

Læreren må ikke under nogen omstændighed befatte sig med sjælesørgergerningen uden efter specielt samråd med præsten, eller affordre nogen fange skriftemål eller tilståelse, og ej heller modtage skriftemål, der skulle hemmeligholdes for præsten.

§ 6.

Gør en fange sig under undervisningen eller isvrigt ligeover for læreren skyldig i nogen uorden, trods, dovenskab eller deslige, skal læreren foruden at underrette præsten derom anmelde sagen for bestyreren, for hvem han også har at anmelde de disciplinære forseelser, som måtte komme til hans kundskab.

§ 7.

For hvert år har førstelæreren inden den derfor bestemte tid og efter de regler, som er eller måtte blive bestemte, til præsten at afgive beretning om sin og sine medlæreres virksomhed.

§ 8.

Vil læreren overtage fast lønnet bierhverv, skal han forud anmelde dette for bestyrer og præst. Finde disse, at hvervet ikke hensigtsmæssigen lader sig forene med lærerstillingen, må læreren ikke overtage det, med mindre han dertil erholder samtykke af justitsdepartementet, hvis afgørelse af spørgsmålet på lærerens forlangende bliver at indhente.

§ 9.

Hans ferier ved de store højtidere falde sammen med de for almuskolen gældende. Udstrækningen af sommerferierne, der dog ikke må være mindre end 3 uger, bestemmes af bestyreren efter indstilling derom af præsten. Rejser han bort i ferietiden, besørger hans uoprettelige forretninger af anden- eller tredielærer, hvem han under samme omstændigheder yder lignende bistand. —

Instrux

for andenlæreren og tredielæreren ved Bodsfængslet.

(Udfærdiget af justitsdepartementet den 18de April 1883).

---

§ 1.

De har som sine nærmeste foresatte anstaltens førstelærer og præst, men er forøvrigt bestyreren underordnede i alt, hvad der vedkommer deres tjeneste ved strafanstalten. I sin stilling som organist og klokker står de under de gejstlige autoriteter. —

§ 2.

De har at gøre sig bekendte med og nøje at iagttage alle såvel for undervisningen som for strafanstaltens disciplin og orden og for fangebehandlingen gældende eller af deres foresatte givne bestemmelser.

§ 3.

De har hver at undervise 4 timer daglig, 3 timer på cellerne, 1 time på skolen. Så længe kun et skoleværelse haves, undervises 3½ time på cellerne. I den tid af året, da skoletimen kl. 8—9 må indstilles på grund af mørke, anvendes også den til celleundervisning. De har efter præstens nærmere bestemmelse at undervise i religion, læsning, regning og skrivning; i tilfælde også i andre fag.

§ 4.

Andenlæreren har at føre det nærmere tilsyn med fangerne i søndre fløj, tredielæreren med fangerne i østre fløj. De har i så henseende at hjælpe fangerne med at skrive deres breve og ansøgninger, hver Mandag at gennemse deres skrivebøger og til de bestemte tider at uddele bøger til dem af bogsamlingen. —

§ 5.

De skal være tilstede ved det ugenlige fællesmøde af fængslets funktionærer.

§ 6.

De fører tilsyn med, at de dem underlagte fanger behandler sine bøger ordenlig. Specielt har de ved fangernes overflyttelse i 2den klasse at hente cellebøgerne til gennemsyn og i tilfælde af beskadigelse at afgive melding på det ugenlige fællesmøde.

§ 7.

Andenlærer forretter som klokker, tredielærer er organist og sanglærer; han holder sangekole 1 time ugenlig. Forsåvidt nogen af disse lærere dertil er istand, skal de i fornødne tilfælde fungere

som tolk for lappiske og kvænske fanger, som måtte være i anstalten.

§ 8.

De fører en dagbog, hvori deres cellebesøg og den dertil anvendte tid anføres. Denne forevises ugenlig førstelæreren, der i tilfælde af forømmelse afgiver meddelelse til præsten.

§ 9.

Lærerne må ikke under nogen omstændighed befattede sig med sjælesørgergerningen uden efter specielt samråd med præsten eller affordre nogen fange skriftemål eller tilståelse, og ej heller modtage skriftemål, der skulle hemmeligholdes for præsten. Komme skriftemålshemmeligheder på grund af deres stilling til deres kundskab (jfr. § 7 sidste passus) er de forpligtet til ligeover for alle vedkommende i lighed med præsten at bevare sådanne i fuldstændig tavshed.

§ 10.

Gør en fange sig under undervisningen eller ellers ligeover for læreren skyldig i nogen uorden, trods, dovenskab eller deslige, skal læreren foruden at underrette præsten derom anmelde sagen for bestyreren, for hvem han også har at anmelde de disciplinære forseelser, der måtte komme til hans kundskab.

§ 11.

Vil lærerne overtage fast lønnet bierhverv, skal de forud anmelde dette for bestyrer og præst. Finder disse, at hvervet ikke hensigtsmæssigen lader sig forene med lærerstillingen, må læreren ikke overtage det, medmindre han dertil erholdt samtykke af justitsdepartementet, hvis afgørelse af spørgsmålet på lærerens forlangende bliver at indhente.

§ 12

Deres ferier ved de store højtider falder sammen med de for almuskolen gældende. — Udstrækningen af sommerferierne, der dog ikke må være mindre end 8 uger, bestemmes af bestyreren efter indstilling derom af præsten. Dog har de ikke sommerferier samtidig, da en af dem altid må være ved strafanstalten til besøgelse af de lærerne tilliggende uopættelige forretninger. —

R. PETERSEN,
Fængselsdirektør.

ULFSNÆSØENS OPDRAGELSESANSTALT.

Der har i en række af år inden Bergens by været et betydeligt antal børn, som på grund af deres vanart og forsømte opdragelse i forbindelse med deres forældres mangel på evne til at føre dem på forbedringens vej ved skolekommissionens og fattigkommissionens foranstaltning har været sat til forsørgelse udenfor deres hjem, og det har stadig været forbundet med vanskelighed at få deslige børn anbragte således, at man kunde have håb om deres forbedring. Allerede i 1864 kom Bergens fattigkommission og skolekommission under drøftelsen af dette anliggende til det resultat, at det bedste middel, hvormed man kunde møde dette onde, vilde være oprettelse af redningsanstalter, hvori ialfald de værste børn kunde anbringes og holdes borte fra deres vante omgivelser og forhold og derhos bringes ind under en streng disciplin samt kærlig omgangs og kristelig undervisnings påvirkning. De overraskende gladelige resultater, som sådanne anstalter i udlandet have kunnet opvise, bestyrkede yderligere denne mening; men på grund af de mange uafviselige og store krav på kommunens midler, som dennes stærke udvikling i længere tid har medført, dristede de nævnte kommissioner sig ikke til at søge en sådan indretning for byen tilvejebragt ved bevilgning af kommunen. Under disse omstændigheder besluttede D'Hr. Rådmand BANG og Skoleinspektør IGENS i overbe-

visning om sagens store betydning for samfundet og i tillid til den sympathy, den kunde påregne hos almenheden, at forsøge at få en sådan opdragelsesanstalt istandbragt ved private bidrag, og da de just havde fæstet sin opmærksomhed på Ulfsnæsøen i Brudvigs præstegæld som en for øjemedet i fortrinlig grad skikket ejendom og bragt i erfaring, at denne ø, hvoraf en del hørte under Brudvigs præstegård, medens resten var i 3 privates eje, var at erholde for en efter omstændighederne rimelig pris, bestemte de sig i året 1876 til at iværksætte planen. De indkjøbte derpå øen for i det alt omtrent kr. 11000. Heraf bleve kr. 8000 dækkede ved et lån, som Bergens sparebank bevilgede dem rentefrit i 3 år, — et tidsrum, der senere er forlænget til udløbet af 1885, medens de for at tilvejebringe resten af købesummen og for at erholde midler til ejendommens bebyggelse og opdyrkning m. m. henvendte sig til Bergens samlag for brændevinshandel, der i erkendelse af, at denne sag måtte stå i første række blandt de formål, som det er samlagets opgave at fremme, af sine overskud for årene 1878, 1879, 1880 og 1881 til planens realisation bevilgede tilsammen kr. 82,000. Ved disse pengemidler blev ejendommen bragt i fuld færdig stand for sin bestemmelse.

For at knytte anstalten til Bergens kommune samt yderligere betrygge dens fremtid bestemte de nævnte mænd sig til at søge lønninger til anstaltens forstander og underlærer bevilgede af kommunen. Bergens skolekommission og fattigkommission billigede dette skridt og skænkede tillige det udarbejdede udkast til plan for anstalten sit bifald, hvorpå Bergens repræsentantskab under 10de Juni 1881 vedtog den såvel af de nævnte kommissioner som af magistraten og formandskabet anbefalede plan og bevilgede løn til forstander og underlærer ved opdragelsesanstalten.

Der ansøgte dernæst om kongelig approbation på anstaltens plan, hvilken ansøgning blev indvilget ved kgl. resolution af 16de September 1882.

Endelig førtes en del forhandlinger med justitsdeparte-

mentet angående de enkelte bestemmelser, vedkommende forholdet mellem anstalten og domstolene, hvilke forhandlinger nu ere tilendebragte.

Efter disse indledende bemærkninger skal jeg gå over til at meddele lidt om de anstalten tilhørende ejendomme samt om dens drift til 31 Decbr. 1882 m. m. —

Ulfsnæsøen er beliggende i Sørfjorden ved Østersøens sydostspidse, adskilt fra denne ved et c. 440 meter bredt sund, omtrent midt mellem Brudvigs hovedkirke og Vaxdals jernbanestation. Sørfjorden danner her ligesom et stort bassin, begrænset af høje fjelde, ved hvis fod på fjordens søndre og østre side jernbanelinien ses i en strækning af c. 8 kilometer.

Øen er 931 ar (92,1 mål) stor. Den stiger dels i jævne skråninger, dels i terrasser og dels temmelig stejlt op fra søen til en højde af c. 24 meter (76 fod).

Jordsmonnet er meget frugtbart, da det på de fleste steder har en undergrund af sandblandet ler, der er bedækket med et lag temmelig kalkholdig mædjord.

Størsteparten af søen er skovbevoxet, og trævegetationen er usædvanlig frodig.

Af de forskellige byggearbejder på søen kan nævnes:

- A. En solid *brygge* på søns nordre side.
- B. En *hovedvej* fra bryggen op til anstaltens huse og rundt søns midtparti i en længde af 1300 meter. Denne vej med sine mindre sideveje tjener til at gøre brugen af søns forskellige dyrkede og dyrkbare strækninger letvind, på samme tid som den gør det daglige liv lettere på et så indskrænket rum.
- C. 3 store murede *brønde*, hvormed anstalten er sikret en rigelig forsyning af vand af udmærket beskaffenhed. Såvel til anstaltens hovedbygning som til fjøset er lagt vandledning gennem galvaniserede rør. — Hovedbrønden er forsynet med et filterapparat bestående af sand, kul og jernsvamp.
- D. *Huse*:
  1. En *hovedbygning* bestående af 3 etager og opført af

teglsten. Den ligger omtrent i søens centrum i en mod sydvest heldende skråning ved kanten af en i baggrunden voxende større birkelund.

Bygningen har følgende rum:

Kælderetagen bestående af: a) et *snedkerværksted*, der er m. $5,3 \times 8,2$ ($17' \times 26'$) stort, b) en rummelig *vaskekælder*, hvor der blandt andet findes en i forbindelse med vandledningen stående hensigtsmæssig *vaskeindretning* og et *tørreapparat*; c) et *badeværelse* og d) en *madbod*.

1ste etage bestående af: a) et *skomager- og skrædderværksted* af samme størrelse som snedkerværkstedet og forbundet med samme ved hjælp af en trappe; b) et *skoleværelse*, m. 7×6 ($23' \times 19'$); c) et *spiseværelse*, m. $8,8 \times 6$ ($28' \times 19'$) og d) et *køkken* med *spisekammer*. I køkkenet findes en tryk- & sugepumpe, hvormed vandet kan pumpes op lige til 3die etage.

2den etage optages af 3 *sovesale* samt *underlærers*, *gårdsguttens* og *husholderskens* værelser.

Højden under loftet i 1ste og 2den etage er m. $3,7$ (12 fod). 7 af de nævnte værelser ere forsynede med ventilation.

3die etage indeholder et pigeværelse samt forstanderens bekvemmelighed bestående af 4 rummelige værelser foruden køkken, spisekammer og klædekammer. Højden under loftet er m. $3,4$ (11 fod).

I den østre ende af tørreloftet skal indredes arrest og sygeværelse.

2 trapper føre op til 3die etage, 1 fra hovedindgangen i 1ste etage og 1 gennem fløjen ligefra badeværelset, der har særskilt udgang.

Hovedbygningen er opført for omtrent kr. 40000.

2. *Et logi*hus, der indeholder 2 værelser i underetagen og 2 kvistværelser samt kælderrum.
3. En *fjøs- og ladebygning*, der indeholder rum til 10 køer foruden stald, redskabsrum og en rummelig hølade.

4. En *udbygning* indeholdende *svinehus*, *kulbod* og *priveter*.
5. Et *nøst*, der indeholder rum for anstaltens 3 både med øvrige båd- og nøstredskaber.
6. En *poteteskælder*, opmuret i indeværende års høst.
7. En *vedbod* ligeledes opført i det forløbne år.

Af andre arbejder udførte i løbet af 1879—1881 kan nævnes: a) *indgårding* i en længde af 450 meter, b) *drænering* [grøfternes samlede længde udgør ca. 1433 meter], c) *planeringer* og d) *plantninger*. Af større og mindre frugttræer er udplantet 60, af bærbuske 150 foruden bringebærbuske, heri da også indbefattet, hvad der er udplantet i det forløbne år. Ligeledes er ca. 550 [ ] meter jord anlagt til dyrkning af jordbær. Foruden nævnte plantninger er der omkring på søen udplantet flere tusinde nåletræer, en del ask, løn, bøg, lind, hagtorn og kristtorn.

Efter den hidtil vundne erfaring må ikke alene anstaltens beliggenhed, men også de udførte byggearbejder antages at indeholde alle fornødne betingelser for en heldig gennemførelse af anstaltens formål. Det er derfor at håbe, at de betydelige bidrag, som ere ydede af Bergens samlag og sparebank, i fremtiden ville vise sig vel anvendte.

Anstaltens bestyrelsesmedlemmer have dels enkeltvis og dels samlede oftere inspiceret anstalten og taget en virksom del i ledelsen af dens anliggender.

Anstaltens betjening består af: forstander (der tillige er førstelærer), underlærer, gårdsgut, husholderske og tjenestepige.

Anstaltens drift tog sin begyndelse den 13de Oktober 1881. Siden har den været fremmet under befølgelse af følgende dagsorden.

	a) Sommer	b) Vinter
Gutterne vækkes	kl. 6	kl. 6
opredning af senge, rengøring (ovns- ilægning) skopudsning og vask til . .	" 6 ³ / ₄	" 7
lektielæsning	" 6 ³ / ₄ —7 ¹ / ₄	"
frokost	" 7 ¹ / ₂	" 7 ¹ / ₄

andagt	" 8	" $7\frac{3}{4}$
legemligt arbejde eller skole	" $8\frac{1}{4}$ —12	" 8—12
middag	" 12	" 12
med hvile til	" $1\frac{1}{2}$	" 1
legemligt arbejde eller skole	" $1\frac{1}{2}$ —5	" 1—5

Eftermiddagsskolen begynder kl. 2; det parti, der er på skolen om formiddagen, har legemligt arbejde om eftermiddagen og omvendt.

mellemmad	kl. 5	kl. 5
	a) sommer	b) vinter
hvile til	kl. $5\frac{1}{2}$	kl. $5\frac{1}{2}$
lektielæsning		" $5\frac{1}{2}$ —7
legemligt arbejde	" $5\frac{1}{2}$ — $7\frac{1}{2}$	
aftensmad	" $7\frac{3}{4}$	" 7
andagt	" $8\frac{3}{4}$	" $7\frac{3}{4}$
sengetid	" 9	" 8

Om driftens forskellige grene skal jeg i korthed anføre:
a) *Skolen*. Dens første mål var at få gutterne disciplinerede. Dette mål nåedes forholdsvis snart, om end arbejdet dermed just ikke altid hørte til det letteste.

Dens andet mål var vækkelse af gutternes evner og interesser. Til opnåelse heraf medtoges i begyndelsen kun de letteste fag, hvori da undervisningen måtte anlægges mere som en fri samtale, indflettet med letfattelige fortællinger af de mest forskellige slags, end som en efter metodiske regler ordnet planmæssig undervisning. Det var en hård nød at knække, at vinde bugt med gutternes sløvhed og interesseløshed. Deres tidligere liv havde i den grad slappet deres åndsevner, at de syntes uberørte af det, der lå udenfor gadelivets sfære. Undervisningens vækkende element måtte derfor i begyndelsen ligeoverfor samtlige gutter og senere ligeoverfor flere af dem være stærkt fremtrædende. Skolens tredje mål: meddelelse af de fornødne kundskaber og færdigheder søgtes nået, idet fagkredsen fra årets begyndelse udvidedes til de almindelige skolefag og undervisningen søgtes fremmet efter en bestemt plan. Det

var en selvfølge, at en til dette mål sigtende undervisning måtte tillægge religionsundervisningen en fremtrædende plads, og at den hele skolegerning måtte komme til at stille større krav til elevernes selvvirksomhed.

Skolen har været delt i 2 afdelinger med 21 timers ugentlig undervisningstid for hver afdeling, fordelt som halvdagskole. Udenfor disse timer blev meddelt extraundervisning til efternølere. Under våranen havdes 14 dages ferie, og i Juli og August var skolen i 6 uger kun delvis igang, idet der i de til forstander og underlærer tilståede ferier kun læstes 11 timer ugentlig.

Skolens fag har haft følgende antal timer for ugen:

	a) Øverste afdeling	b) Nederste afdeling.
Kristendomskundskab	5	6
norsk mundtlig	3	4
skriftlig	2	5
historie	1	1
geografi	2	1
regning	3	3
skrivning	2	2
sang	2	2 (1 hel og 2 halvt).
gymnastik og exercit.	1	1 (i 2 halvtimer)
tilsammen timer:	21	21

Sang og gymnastik har været fælles for begge afdelinger.

I slutningen af Juni afholdtes af forstander og underlærer en repetitionsexamen, der vidnede om god fremgang for de fleste af gutterne.

De anskaffede læreapparater ere tidsmæssige og have været tilstrækkelige for skolens hidtilværende behov. Man har dog følt savnet af et orgel, til hvis anskaffelse man hidtil ikke har haft de fornødne midler.

Næst efter skolen har der været anvendt mest tid og arbejdskraft på

b) *gårdsdriften*. Vårarbejderne vare begunstigede af et heldigt vejr, så våranen var færdig til midten af Maj.

Der blev udsået ca. 7 hl. (5 tdr.) poteter, tilsået med havre og græsfrø ca. 25 ar ($2\frac{1}{2}$ mål) den foregående høst oppløjet mark og gødslet såvel denne som søns øvrige eng og agerland dels med den gødning, man havde på søn, dels og fornemmelig med ca. 400 hl. pudret, købt fra byen.

Slåtten påbegyndtes den 21de Juni og under de første 14 dages godvejr indhøstedes størstedelen af høet. Indbjergningen af den tilbageværende del af høet samt senere af håen vanskeliggjordes ved det stadige regn i Juli og August, men det lykkedes dog at få også denne nogenlunde vel i hus. Høavlingen udgjorde ca. 9900 kg. (550 voger). I sammenligning med forrige års avling viser der sig en tilvæxt af 6120 kg. (340 voger), en tilvæxt, der var begrundet dels i udvidelse af engavlen ved nylandsrydning og tilsåning, dels i at marken iår var tilstrækkelig opgødslet og endelig i det for græsvæksten usædvanlig gunstige vejr, vi havde i Maj og Juni. Såsnart slåtten var færdig indplukkedes ca. 55 hl. (ca. 50 tdr.) rognebær, et udmærket kreaturfoder, der både forøger og kraftiggør mælken.

Potetesavlen derimod mislykkedes, da foldrigheden var liden og råddenheden temmelig stor. Foruden til ånnearbejder anvendtes den til udearbejde bestemte tid til nylandsrydning, grøftegravning, kompostlægning, indsamling og hugning af ved, stenpukning og vejarbejde, planeringsarbejde samt endelig til havearbejde. — Ved lejefolk blev ryddet og opgravet c. 20 ar (2 mål) og ved anstaltens egen arbejdshjælp c. 15 ar. ($1\frac{1}{2}$ mål), ligeså opløjedes ca. 20 ar. (2 mål) mark. Af grøfter groves ca. 300 meter. Komposter lagdes foruden af de forskellige gødselsbeholdninger tillige af tang og myrjord. Vedsamlingen og vedhugningen, der beskæftigede gutterne især de første måneder efter at anstalten var kommen igang, skaffede os tilstrækkelig beholdning af kvistved antagelig for et års tid. Stenpukningen udførtes til istand-

sættelse af legepladsen og et par nye veje. Langs søns nordre side påbegyndtes oparbejdelsen af en ca. 350 meter lang vej og i ca. 14 dage mellem ånerne oparbejdedes 150 meter, uagtet terrænet på flere steder nødvendiggjorde mineringsarbejder. Senere er den fornødne sten tilvejebragt til den tilbagestående del af vejlinien. Såvel under udførelsen af disse arbejder som ved de udførte planeringsarbejder benyttede gutterne sine arbejdskraften ret godt; navnlig gik det raskt fra hånden, når kasse og trillebør benyttedes under tilsyn.

Af havearbejder medtog frugthavens udvidelse og anlæg af køkkenhave samt dennes røgt i sommerens løb den meste tid. Der avledes køkkenvæxter tilstrækkeligt til anstaltens brug og lidt til salg. I høst blev opgravet et større stykke mark til kålplantning, ligesom et par komposter ere lagte og et stykke mark ryddet til udvidelse af køkkenhaven.

Besætningen udgjorde forrige vinter 3 køer og 1 hest. Denne vinter holdes 5 køer foruden hest.

- c) *Fiskeriet.* Anstaltens net blev brugt så ofte, der var udsigt til nogen lønnende fangst, men da silden i det forløbne år ikke har gået under land, har udbyttet af notkastningen ikke været betydeligt. Forsørgt har en af gutterne været så heldig med sit snørefiske, at han efter endt skolearbejde sommeren igennem har fisket tilstrækkeligt til betjeningens behov.
- d) *Værkstederne.* Målet for værkstedsarbejderne har ikke været at uddanne gutterne som professionister, men at skaffe dem sysselsættelse navnlig i vintertiden, at udvikle deres nævedygtighed og meddele dem en del færdigheder, der kunne være dem selv og anstalten til nytte. Jeg skal nærmere omtale, hvorledes dette mål er søgt nået for de enkelte værksteders vedkommende.

1. Snedkerværkstedet, der er forsynet med 3 høvlebænke, 1 drejerbænk og øvrigt snedkerværktøj, var i gang kun en forholdsvis kort tid forrige vinter på

- grund af, at gutterne i det milde vejr kunde anbringes ved de til gårdsdriften hørende arbejder. I 14 dage lejedes en snedker, under hvis ledelse og tilsyn gutterne fik bruge forskelligt snedkerværktøj. Der istandsattes et arbejdsværelse i logishuset og oparbejdedes en del træfang, hørende dels til køkkeninventariet, dels gårds- og haveredskaberne. Foruden nævnte snedkerarbejde blev der ved gårdsgutten jævnlig udført reparationer af forskellige redskaber, og så ofte uvejr eller kulde hindrede udearbejdet, havde han en del af gutterne med sig til oplærelse og i den sidste tid tillige til nogen hjælp. I November og December oparbejdedes derhos forskellige ting såsom rugekasser, blomsterborde m. m., hvoraf en del til salg.
2. Skomagerværkstedet. Alt nyt skotøj købtes fra Bergen, hvor det kunde leveres billigere end herinde. Anstaltens skomageri var således indskrænket til reparationer. Hver gut var forsynet med 3 par-sko, nemlig: 1 par søndagssko, 1 par sejldugssko til brug inde i huset og 1 par klogger til brug under udearbejdet. De til vedligeholdelse af skotsøjet fornødne reparationer udførtes af en lejet skomager i forening med 5 gutter, der af skomageren søgtes oplærte til sådant arbejde. I den sidste tid kunde en del småreparationer udføres af gutterne alene.
3. Skrædderværkstedet. Gutternes beklædning består af 2 dragter, 1 søndags- og 1 hverdagsdragt. Disse, der købes færdige fra Bergen af hensyn til prisbilligheden, have ensartet snit og farve. Det til vedligeholdelse af klæderne fornødne reparations- og lappearbejde blev udført dels ved lejefolk, dels ved gutterne selv, dels og fornemmelig ved husholdersken med bistand af pigen. Forrige vinter havde gutterne under tilsyn af underlæreren et par lappeaftener for ugen; i August, da gutternes tid var stærkt optagen med slatteånnen, lejedes en syerske nogle dage, og i

vinter have vi nogle gange haft skrædder, under hvis vejledning en del gutter sysselsattes med nålen. Ved optagelsen i anstalten forsynedes gutterne med undtagelse af nogle få, der medbragte gode klæder hjemmefra, med nye klæder. Efterhvert som disse ere slidt, er naturligvis lappearbejderne blevne forøgede.

Strømpestopning udførtes 1 dag ugenlig af 2 gutter efter tur.

Gutterne have interesseret sig for snedker- og skomagerarbejdet, hvorimod interessen ikke har været synderlig stor ligeoverfor lapningen og strømpestopningen. —

- e. *Husholdningen.* Hvad spisereglemente angår henvises til de med nærværende beretning følgende bilag.

Gutternes bispisning har kostet 41,5 øre daglig pr. individ. Betjeningens bispisning er beregnet til 70 øre daglig for hver person. —

Til udførelse af de med husholdningen forbundne arbejder har husholdersken foruden pigen haft gutter til hjælp. To og i den senere tid 3 gutter have efter tur en uge ad gangen været i køkkenet, hvor de have udfyldt sin plads over forventning godt.

- f. *Vasket.* Vask af klæderne har været udført 1 dag ugentlig af pigen og 2 gutter efter tur. Husets vaskning og rengøring er udført af gutterne. Vasket gik noget træt i begyndelsen, da gutterne vare uvante til det slags beskæftigelse, og det foranledigede nogen utilfredshed, der tilsidst brød ud i åbenbar opsetsighed, som dog selvfølgelig strax blev kuet, hvorefter arbejdet senere er gået glat fra hånden.

Ved øvelse har gutterne opnået sådan færdighed i vaskningen, at denne nu af de fleste udføres meget tilfredsstillende.

Sundhedstilstanden. En af gutterne led i begyndelsen af et hjærtetilfælde, en anden af stadige rygsmerter, men efter nogle måneders forløb var ildebefindendet overvundet,

og de have siden været friske. Et par gutter måtte på grund af gamle knætilfælde et par uger holde sengen.

Forøvrigt har gutternes sundhedstilstand været særdeles god. Deres udseende vidner om sundhed og kraft. Betjeningen har også været sparet for nogen nævneværdig sygdom.

Doktor PAASCHÉ i Bergen, der tillige er ansat som læge ved den nærliggende Vaxdals mølle, er antaget som anstaltens læge. —

Gutterne og deres behandling. Gutternes anbringelse i anstalten skete til følgende tider og i følgende afdelinger:

13de Oktober 1881	optoges	6,
14de Novbr.	"	— 2,
8de December	"	— 1,
23de Januar 1882	—	2,
2den Marts	"	— 1,
16de Marts	"	— 1,
3die April	"	— 4,
17de Juli	"	— 1,
8de August	"	— 1,
11te August	"	— 1,

Ialt 20 gutter.

Det kunde ikke undgås, at de forskellige optagelser året igennem måtte virke nogen afbrydelse i opdragergerningen. Dette mærkedes ikke alene på skolen, men også i anstaltens øvrige gerning. Ikkedestomindre har den omstændighed, at gerningen blev begyndt med et forholdsvis lidet antal gutter, der lidt efter lidt forsøgedes, lettet indførelsen af en god ånd og tone blandt dem, og om end den ovenfor nævnte uheldige indflydelse ikke ganske kunde undgås, var den dog i almindelighed forbigående. Det varede i reglen ikke længe, før de nyankomne gutter førtes ind under den disciplin, som de ældre tidligere havde lært at underkaste sig.

Af gutterne vare ved optagelsen 1 i 10, 1 i 11, 7 i 12, 8 i 13 og 3 i 14 års alderen.

Samtlige gutter ere fra Bergen. En del ere dog fødte

på landet, hvorfra forældrene senere ere indflyttede til byen. Procentvis beregnet er forøvrigt 70 % af gutternes forældre fra landdistrikterne.

De mig meddelte oplysninger angående gutternes tidligere liv ere for vidtløftige til i sin helhed at kunne indtages her, men da noget kendskab til dette antagelig ikke er uden betydning for den rette forståelse og bedømmelse af anstaltens virksomhed, skal jeg nedenfor meddele et uddrag af nævnte oplysninger for en del gutters vedkommende:

1. Han har i de sidste 5 måneder ikke været at formå til at søge skolen, og har han også forledet andre til skoleforsømmelser. I hjemmet har hans opførsel været i den grad slet, at han har spændt og slået moderen, så at hun har måttet søge politihjælp. Ligeså har han været straffet for tyveri. Hele uger har han været borte fra hjemmet nat som dag. Mod sine kammerater viser han sig hidsig og voldsom.
2. Han forsømmer stadig skolen, ligger borte fra hjemmet, hvor han viser sig voldsom, og har været straffet for tyveri.
3. Han har små åndsevner; opførsel og flid er som de foregående. Han var borte fra hjemmet, så ofte han fandt anledning. På skolen er han doven og urolig og blandt sine medelever hidsig og voldsom.
4. Han var en tid på landet, hvor han rømte fra sine fosterforældre; løgn og tyveri er bleven ham næsten en vane, flere gange er han af politiet straffet for tyveri; han ligger ude om nätterne.
5. Han lå ude om nätterne, sluttede aldeles med skolegangen, rømte til Søndfjord, hvorfra han kom tilbage efter en uges forløb. Siden har han holdt selskab med slette kammerater både dag og nat.
6. Han gør sig skyldig i rapserier, drikker sig drukken, ligger ude om nätterne, er uartig og fordringsfuld i hjemmet, upålidelig i sit arbejde og i højeste grad løgnagtig.

7. Han er i høj grad tyvagtig og løgnagtig, tilbøjelig til stærke drikke, har oftere været straffet og er en genstand for naboernes stadige klager på grund af, at han forfører yngre børn til slette streger.
8. Han er overmåde stivsindet såvel i hjemmet som i skolen, i hvilken sidste han udviser en mageløs ligegyldighed og trods. Han vil sikkerlig blive en større forbryder, om han ikke itide bliver afsondret og tæmmet.
9. Han har været i højeste grad tyvagtig og har flere gange været straffet for tyveri. Han skal have været anfører for tyvebander af smågutter og var af politiet anset for et meget farligt individ, der på sin forbryderbane viste stor dristighed, parret med en høj grad af sluhed. Han har levet under mislige forhold i hjemmet.

De øvrige gutters vidnesbyrd stemme nogenlunde med ovennævnte oplysninger. 3 af gutterne have dog ikke udstået offentlig afstraffelse, den ene af disse var imidlertid under offentlig påtale for tyveri, men undgik anlæggelse af justitssag på grund af hans anbringelse i anstalten; den anden var „tilbøjelig til rapserier“, og den tredje var „i højeste grad tyvagtig.“

Det er et temmelig trist billede, disse oplysninger op-
rulle for os. Det giver et indblik i den omsiggribende for-
dærvelse, der truer med at føre flokke af unge mennesker
ind på forbryderbanen, og er således et af de mange vidnes-
byrd om nødvendigheden og betimeligheden af, at der gøres
særegne foranstaltninger til forvildede og vanartede børns
redning.

Hvad gutternes behandling angår, da har kærligheden
været dens ledende princip. Jeg skal nævne et hos gutterne
temmelig almindeligt karaktertræk, der blandt mange andre
efter min formening nødvendiggør en sådan behandling. —
Den for forbrydere ejendommelige uvillie ligeoverfor enhver,
der vil sætte en stopper for tøjlesløsheden, var ikke lidet
udviklet hos gutterne. Denne uvillie, der under deres om-
flakken i byen så ofte kom tilsyne, fik ved deres anbringelse

her en fornyet styrke, idet den samlede sig om en enkelt bestemt genstand: anstalten, der nu stod i begreb med at lænkebinde dem for længere tid. At denne uvillie tildels havde fået næring ved de mange urimelige historier, med hvilke man i hjemmet havde sat anstalten op som et skræmmebillede for om mulig derved at opnå forbedring, er kun altfor vist. Det var i så henseende betegnende, at flere gutter kom her med den forestilling, at de skulde få mad 2 gange og prygl 4 gange daglig. Man kan således ikke undres over, at gutterne trådte ind ad anstaltens døre med ublide følelser. Disse følelser kunde ikke trues eller bankes ud. Der blev heller ikke gjort forsøg derpå. Vi talte derimod venligt til dem, talte så lidet som muligt om deres tidligere udskejelser, underholdt os med dem og viste sympathi for de få tilladelige interesser, som de kunne antages at have, f. ex. familieinteresser og lignende, pegede på, hvad der i anstalten var gjort for dem og i alt søgte at vise, at vi vilde dem vel. Der fattedes i det hele taget ikke anledninger hertil. Det daglige liv frembød en mangfoldighed af sådanne. Særskilte indrømmelser og tilslutninger bleve også tildels gjort. Exempelvis kan nævnes, at de i vår fik lov til at oparbejde hver sit lille stykke mark til køkkenhave, som de med megen lyst og interesse stilledes med og i sin tid høstede. Dette havde vistnok sin opdragende betydning i flere henseender, men dog mest som et vidnesbyrd om den kærlighed, der er vort arbejdes grundprincip.

Ligeså kan her anføres, at gutterne i sommer fik en udfugt med dampskibet*), at vi havde en liden festlig sammenkomst den 17de Maj og St. Hansaften samt endelig juletræ med tilhørende højtidsarrangement om juleaften, — alt naturligtvis afpasset efter de forholde, hvorunder vi virke

---

*) Føreren af dampskibet „Voss“ Hr. DAHL var så velvillig, at han indrømmede hele følget gratis befordring til og fra Stanghelle.

og tillige efter de fordringer, som deres fremtidige liv måtte forudsættes at kunne tilfredsstille.

Kærligheden, åbenbaret i ord og handling, er en magt, der kan overvinde uvillie endog hos de „i høj grad trodsige, ligegyldige, løgnagtige og tyveagtige“ gutter og fremkalde genkærlighed.

Det er måske ikke overflødigt at tilføje, at den kærlighed, der vistest gutterne, ikke var af den art, at den så igennem fingre med deres forseelser. Den fremtrådte med fordring på, at gutterne skulde forsage al ugudelighed, og idet den under gennemførelsen af denne fordring krævede ubetinget lydighed, søgtes den forenet med bestemthed og alvor.

Ligeoverfor gutternes overtrædelse brugtes først påmindelse og irettesættelse og for såvidt det ikke hjalp, et af følgende straffemidler:

1. Sløjfning af enkelte måltider. Denne anvendtes for overtrædelse af den vedtagne bordskik samt for knur over kostholdet.
2. Arbejde i fritimerne, der var et virksomt middel mod dovenskab.
3. Legemlig straf, der anvendtes nogle få gange for trods, opsætsighed, tyveri og lignende forseelser.
4. Indespærring et par dages tid, i almindelighed i for­ening med legemlig straf.

Afstraffelserne have været sjældne, og når de bleve anvendt, havde de en velgørende virkning såvel på angældende gut selv som på den hele flok.

Belønningssystemet har kun for en mindre del været anvendt. De pålideligste gutter fik en del tillidshverv, f. ex. postens besørgelse til og fra poståbneriet i Brudvig og ellers udførelse af særinde udenfor øen. Ligeså betragtedes det som en tillidspost at få være hestedreng og blive betroet køringen samt endelig, hvad der et par gange med held forsøgt, at en gut fritoges fra arbejdet for at notere op, hvormange trillebør muld de andre gutter i en

vis tid kunde expedere. Forsvrigt vovede jeg ikke i større udstrækning at anvende belønninger af frygt for at nære misundelsen på den ene side og hovmodet på den anden.

Det foran nævnte hører jo, hvor uundværligt og gavnligt det end kan være, til opdragelsens utilstrækkelige midler. I overbevisningen herom var det vor hovedopgave at bringe gutterne ind under den Helligånds påvirkning gennem Guds ord. Derfor boede dette ord rigelig iblandt os; det lød ved de korte daglige morgen- og aftenandagter, på skolen og ellers ved særegne anledninger. Det fremholdt i en sum denne store sandhed: „I ere dyrekøbte, serer derfor Gud i eders legeme og i eders ånd, hvilke begge høre Gud til,“ og det søgtes bragt nær til gutternes hjerter, idet Herren påkaldtes i bønnerne for dem og med dem.

Ligeså besøgte, så ofte dertil var anledning, den offentlige gudstjeneste i Brudvigs kirke.

Slutningsbemærkninger. Jeg har på foranstående blade ikke medtaget meget angående gutternes opførsel under deres ophold ved anstalten. Det er sket, for at der ikke skal tillægges de lyse sider ved denne deres opførsel et større værd, end de virkelig fortjene. Det er nemlig først efterat gutterne have forladt anstalten og således ere blevne undtagne dens kontrol og støtte, at der kan blive tale om at tillægge deres forhold nogen egentlig betydning som vidnesbyrd om den her udførte opdragergerning. Jeg skal derfor ved afslutningen af denne beretning indskrænke mig til følgende almindelige udtalelse: det ligger i sagens natur, at der inden en flok vanartede og forsømte gutter ofte kom tilsyne foreteelser af en sørgelig og nedslående art, men da disse foreteelser efterhånden bleve sjældnere og måtte give plads for vidnesbyrd om fremskridt og forbedring, er man berettiget til at have gode forhåbninger for fremtiden. — Herren lade disse forhåbninger ikke blive beskæmmede! —

O. FLUGUM,
Forstander.

Uddrag af anstaltens regnskab

fra 1881—1882.

Indtægter:

Beholdning 1881	Kr. 3,641.20
Bidrag af Bergens samlag	10,000.00
do. - Bergens kommune	3,000.00
do. - Bergens fattigvæsen for indsatte gutter	3,421.81
do. - foreningen for forsømte og vanartede børns redning, for indsatte gutter	124.56
Bidrag for en gut	166.12
Indvundne renter	214.08
Indkommet ved salg af en ko m. m.	112.65
Underballance	2,832.12
	Kr. 23,503.14

Anm. Varebeholdningerne 1882 til beløb kr. 1,491,50 ere ikke indtagne i regnskabet.

Udgifter:

Efterskudsudgifter vedkommende byggeanlægget	Kr. 6,973.43
do. do. driften 1881—1882	630.22
Nybygning i 1882	518.92
Inventariet	2,073.72
Besætningen	473.40
Lønningerne	3,652.43
Bespisningen	4,178.34
Beklædningen	1,224.08
Skolen og kontoret	412.93
Skatter og assurance	183.88
Sygeforplejningen	198.93
Lys og brænde	1,454.54
Vask og renhold	164.13
Gårdsdriften	815.39
Reparationer	178.44
Forskellige udgifter	375.42
	Kr. 23,503.14

Anstaltens status.

Aktiva:

Ulfensøen med påstående huse	Kr. 77,194.21
Inventariet	" 5,481.15
Besætningen	" 730.90
Beholdninger	" 1,491.50
Kassebeholdning	" 856.18
	Kr. 85,753.94

Passiva:

Pantegæld til Bergens sparebank	Kr. 8,000.00
Diverse kreditorer	" 8,673.28
Anstaltens ejendom	" 74,075.66
	Kr. 85,753.94

PLAN

for

ULFSNÆSØENS OPDRAGELSESANSTALT.

Approberet ved kongelig resolution af
16de September 1882.

---

§ 1.

Anstaltens formål er at virke som opdragelsesanstalt for van-
artede og forvildede gutter.

§ 2.

Dette formål søges nået ved passende undervisning og arbejde
og i det hele ved en i kristelig ånd ledet opdragelse.

§ 3.

Anstalten er foreløbig beregnet på at optage indtil 30 gutter. Af
disse kunne indtil 15 indsættes i anstalten i henhold til bestemmelserne
i kriminallovens kapitel 6, § 8. Såvel til optagelse som til indsættelse
efter dom udfordres bestyrelsens samtykke for hvert enkelt tilfælde.
For gutter, som ikke ere hjemmehørende i Bergen, udfordres der-
hos samtykke fra Bergens skolekommission og fattigkommission.

§ 4.

I anstalten optages i reglen kun gutter i alderen fra fyldte 10de til 15de år, ligesom i reglen ingen gut beholdes i anstalten over det fyldte 18de år.

§ 5.

Optagelse i anstalten er betinget af, at vedkommende gut forbliver i anstalten, sålænge bestyrelsen finder det fornødent, i reglen ikke over 8 år. Som følge heraf kan indsættelse i anstalten, i henhold til kriminallovens kap. 6, § 8, sålænge 16 års alderen er sat som yderste grænse for sådanne indsattes forbliven i anstalten, i reglen ikke anvendes på nogen, der har fyldt det 18de år.

Til optagelse i anstalten udkræves fremdeles:

- a) Dåbs- og vaccinationsattest.
- b) Lægeattest for, at vedkommende ikke er idiot eller lider af nogen smitsom sygdom eller legemlig svækkelse, som gør ham uskikket til deltagelse i legemligt arbejde.

For gutter, som dømmes til indsættelse i anstalten i henhold til kriminallovens kap. 6, § 8, og som ere hjemmehørende i Bergen, kunne de fornødne legitimationer forlanges tilvejebragte gennem anstaltens bestyrelse.

§ 6.

Anstalten sørger ved siden af gutternes skoleundervisning og oplærelse til legemligt arbejde for deres bospising, beklædning og pleje i det hele taget.

Skoleundervisningen søges såvidt mulig ordnet i overensstemmelse med den for Bergens almueskole gældende anordning. Det legemlige arbejde skal hovedsagelig bestå i mark- og havearbejde samt passende husflidsarbejde.

De nærmere bestemmelser angående kost, beklædning og gutternes behandling i det hele taget fastsættes ved reglement.

§ 7.

Betalingen fastsættes for hver gut indtil videre til 200 kr. årlig, der erlægges forskudsvis med 50 kr. for hvert kvartal.

§ 8.

Anstalten står under overtilsyn af Bergens skolekommission og fattigkommission, hvorhos Bergens stiftamtmand og justitsdepartementet ved en af dets embedsmænd nårsomhelst have adgang til at inspicere anstalten og øve kontrol med de indsatte børns behandling, ligesom Bergens skoleinspektør har tilsyn med skoleundervisningen. Anstaltens anliggender varetages af en bestyrelse af 8 medlemmer, hvoraf skolekommissionen og fattigkommissionen hver

vælger 1 medlem af sin midte og begge kommissioner i forening det 3die medlem i eller udenfor deres midte.

Fattigkommissionen og skolekommissionen vælge derhos i fællesskab 2 mænd til at revidere anstaltens regnskaber, ligesom de i fællesskab decidere disse.

§ 9.

Bestyrelsens medlemmer fungere i 3 år, men kunne genvælges, om de ere villige til at modtage valg. Den 1ste Juli 1883 udtræder 1 af bestyrelsens medlemmer efter lodtrækning; ligeledes den 1ste Juli 1883 1 af de tilbagestående ældre medlemmer efter lodtrækning. Bestyrelsen vælger selv sin formand.

§ 10.

Bestyrelsen har sit sæde i Bergen og samles til de af den selv bestemte tider eller så ofte, som formanden finder fornødent. Bestyrelsen har særlig ved besøg på anstalten at føre kontrol med dens virksomhed og forvaltning i det hele samt at afgive de i så henseende fornødne bestemmelser og deriblandt om, hvilke protokoller og bøger der skal føres ved anstalten.

Ved hvert regnskabsårs udløb har den at tilstille Bergens fattigkommission, skolekommission, kommunebestyrelse og stiftamtmand samt justitsdepartementet og kirkedepartementet en beretning om anstaltens virksomhed tilligemed uddrag af dens regnskab og status.

§ 11.

Det umiddelbare tilsyn med anstalten og sammes ledelse føres af en forstander med bistand af en lærer og de andre ved anstalten ansatte betjente. Desuden antages en læge, hvem det pålægges at have indseende med sundhedsplejen inden anstalten.

§ 12.

Forstanderen og læreren antages af bestyrelsen, dog med approbation af Bergens skolekommission. De øvrige betjente antages af forstanderen eller bestyrelsen efter dennes nærmere bestemmelse. Bestyrelsen fastsætter lønningerne for de ved anstalten ansatte funktionærer, forsåvidt de ikke ere overtagne af Bergens kommune.

§ 13.

Forstanderen har at lede anstalten efter den for samme approberede plan og den ham meddelte instrux samt iøvrigt efter bestyrelsens nærmere bestemmelser. Særlig har han årlig at afgive den ovenfor i § 10 omhandlede beretning tilligemed uddrag af årsregnskabet og status, ligesom den ved gutternes udgang af anstalten

efter bedste evne søger dem anbragte hos skikkelige folk og jævnlig lader forhøre om deres opførsel hos dem.

§ 14.

Det fornødne reglement angående undervisning, arbejde, bespisning, beklædning, disciplin og dagsinddeling m. m. afgives af bestyrelsen og undergives overtilsynets approbation.

Instruxer for anstaltens samtlige funktionærer udfærdiges af bestyrelsen.

§ 15.

Forandringer i eller tillæg til denne plan må undergives approbation af Bergens kommunebestyrelse og stadfæstes af kongen.

Instrux for Forstanderen for Ulfsnæsøens Opdragelsesanstalt.

1.

Forstanderen har at styre anstalten overensstemmende med den for samme vedtagne plan, at iværksætte de beslutninger, som bestyrelsen fatter med hensyn såvel til børnenes opdragelse som til anstaltens økonomi, og at våge over, at anstaltens øvrige funktionærer gøre deres pligt.

2.

Han har nøje at påse, at børnenes undervisning foregår til de bestemte tider og efter den for samme lagte plan, at ordne børnenes arbejdsvirksomhed på hensigtsmæssigste måde og være opmærksom på, at enhver af dem såvidt muligt bliver sat til arbejder, der ikke ligge over deres evner og derhos ere skikkede til at udvikle disse. Han har at våge over, at børnene såvel under skoleundervisningen som i arbejde og i deres fritid opføre sig sømmeligt. Han har revselsret ligeoverfor børnene og kan derhos i tilfælde af grovere forseelser lade vedkommende barn hensætte i celle, dog at han, for såvidt indespærringen skal vare længere end 4 dage, strax har at indberette sagen til bestyrelsen.

3.

Når et barn som konfirmeret skal forlade anstalten, bør forstanderen efter bedste evne søge det anbragt i tjeneste, lære eller beskæftigelse, der er stemmende med barnets anlæg og tilbøjeligheder og derhos anses betryggende for barnets fremtid.

4.

Forstanderen er underlærerens nærmeste foresatte og har ret til at betemme, hvilken del af undervisningen og hvilke undervis-

ningstimer underlæreren skal overtage, under fornødent hensyn for øvrigt til den Bergens kommunes skoleinspektør tillagte myndighed.

5.

Ligeoverfor anstaltens tjenerskab står forstanderen i en husbondes forhold.

6.

Ligesom det er forstanderens pligt i almindelighed at våge over anstaltens interesser således bør han nøje passe på, at anstaltens bygninger og inventarium behandles med varsomhed, og at der i tide sørges for de fornødne udbedringer, at have- og markarbejde udføres i betimelig tid og på hensigtsmæssigste måde og endelig, at der i alle grene af driften og husholdningen iagttages sparsommelighed.

7.

Forstanderen har at føre de protokoller og regnskaber, som bestyrelsen til enhver tid måtte bestemme.

Instrux for Underlæreren ved Ulfsnæsøens Opdragelsesanstalt.

---

1. Han har med troskab og flid at udføre den ham anbefalede skolegerning efter den til enhver tid gældende time- og undervisningsplan, nøje at våge over, at gutterne opføre sig sømmeligt såvel i hans skoletimer som i de mellem disse faldende friminutter, at have tilsyn med deres lektielæsning samt at gøre de optegnelser angående skolearbejdet, som hans foresatte måtte finde fornødne.
  2. Han fører tilsyn med skoleinventariets forsvarlige behandling og gør i betimelig tid forstanderen opmærksom på forhåndenværende mangler.
  3. Han påser orden og stilhed i de til hans værelse stødende sovesale. Om hverdagene vækker han gutterne, fører tilsyn med dem indtil morgenandagten og senere ved et af måltiderne. På helligdagene deltager han forsvigt med forstanderen i tilsynet.
  - Han påser gutternes renhold.
  5. Efter forstanderens nærmere bestemmelse fører han tilsyn med de i haven forefaldende arbejder.
  6. I forstanderens forfald træder han i dennes sted.
  7. Forsvigt har han at rette sig efter de nærmere forskrifter, som forstanderen i overensstemmelse med anstaltens plan måtte give.
-

Spisereglement for gutterne.

	Frøkost.	Middag.	Mellemmad.	Aftensmad.
Søndag.	3 hgr. rugbrød med smør, 1 kop kaffe, hvori melk.	190 gr. salt kød og flesk, 5 hgr. poteter, $\frac{3}{4}$ lit. erter- eller grynsuppe, 1 skive brød.	1 vandkringle.	3 hgr. rugbrød med smør, 1 kop the med mælk i.
Mandag.	3 hgr. rugbrød, $\frac{1}{4}$ lit. sur eller sødskummet melk, opvarmet.	$\frac{3}{4}$ lit. grynegrød, $\frac{1}{4}$ lit. melk, 1 skive brød.	150 gr. rugbrød med sirup.	1 lit. bygmelsgrød, $\frac{1}{4}$ lit. sur mælk.
Tirsdag.	Ligeså	3 stkr. sild, 5 hgr. poteter, 1 vandkringle, 1 lit. bygmelsuppe.	Ligeså.	Ligeså.
Onsdag.	Ligeså.	Fisk, 5 hgr. poteter, 1 skive brød, 1 lit. bygmelsuppe.	Ligeså.	Ligeså.
Torsdag.	Ligeså.	Som Søndag.	Ligeså.	Ligeså.
Fredag.	Ligeså.	Som Tirsdag	Ligeså.	Ligeså.
Lørdag.	Ligeså.	Som Onsdag.	Ligeså.	Ligeså.

Oversigt

over antallet af forsømte børn i Preussen, som fra 1. Oktober 1878, da loven af 13. Marts 1878 trådte i kraft, til 30. September 1882 ere henviste til de kommunale autoriteter til tvangsoptdragelse og af disse ere anbragte.

Provinserne.	Antallet af forsømte børn, som fra 1. Oktober 1878 til 30. September 1882 af formynderskabsretten ere bestemte til tvangsoptdragelse og ere henviste til de i § 7 i lov 13. Marts 1878 nævnte kommunale autoriteter til anbringelse i en opdragelsesanstalt eller i en familie.	Af disse børn vare den 30. September 1882 endnu anbragte				Løsladte ere	
		i familier.	i anstalter		i alt.	genkaldeligt.	uigenkaldeligt.
			kommunale.	private.			
Østpreussen	159	28	—	129	157	—	—
Vestpreussen	183	13	—	165	178	2	—
Berlin	215	104	—	98	202	9	—
Brandenburg	429	25	91	277	393	14	3
Pommern	451	7	—	413	420	8	5
Posen	298	218	—	37	255	—	6
Schlesien	866	69	84	674	827	1	7
Sachsen	449	103	139	182	424	1	2
Schleswig-Holstein	268	186	—	68	254	—	—
Hannover	407	187	—	205	392	—	1
Westphalen	325	5	—	305	310	1	1
Hessen-Nassau	578	112	—	441	553	3	2
Rhinprovinzen	676	77	—	557	639	6	4
Hohenzollern-Sigmaringen	2	1	—	1	2	—	—
Tilsammen	5306	1135	314	3557	5006	45	31
Fra 1. Oktober 1878 til 30. September 1881 vare henviste og anbragte	3364	523	238	2277	3038		

De i rubrik 2 anførte børn, som mangle i antallet af dem, som ere anførte i de følgende rubriker, ere enten døde, rømte, dragne til udlandet, dømt til strafarbejde eller endnu ikke afleverede til tvangsoptdragelse.

*) De 5 børn ere anbragte i den kgl. anstalt St. Martin ved Boppard.

SVERIGES FÆNGSELSVÆSEN.

Beretning for 1881.

I Sverige findes 45 *læns- og statscellefængsler* med tilsammen 2417 lyse celler og 97 mørke. Disse fængsler anvendes til arrestanter, til fuldbyrdelse af strafarbejde til og med 2 år, af fængselsstraf, af vand og brød - straf og af almindeligt arbejde under 1 år. Desuden findes by- og herredsarrester for arrestanter.

Strafanstalterne ere:

	Dag- og natceller til	Nat- celler til	Fælles soveram til
<i>Långholmen</i> , for mænd under 45 år fra den mellemste og nordlige del af riget, dømte til over 2 års strafarbejde for en vanærende forbrydelse	— 200-	300-	100
<i>Malmø</i> , for mænd fra rigets sydlige del, ellers som ovenfor	— 137-	304-	—
<i>Karlskrona</i> , for arbejdsføre mænd over 45 år, dømte til strafarbejde over 2 år for en vanærende for- brydelse, eller på livs- tid	— 26-	300-	—

Nya Varfoet, for mandsfanger dømte over 2 år, som ikke have fyldt 20 år eller hvis forbrydelse ikke medfører tabet af „medborgerligt förtroende“ — 58- 236- —

Dagcellerne i de følgende anstalter anvendes til fuldbyrdelsen af den første del af straffetiden efter frd. af 1873.

Landskrona, for uarbejdsføre mænd, dømte til strafarbejde over 2 år for en vanærende forbrydelse eller på livstid . . . — 32- — 300

Norrmalm, for kvinder, dømte til strafarbejde over 2 år, og som ikke afgives til de to følgende anstalter — 24- — 250

Norrköping, for kvinder dømte på livstid og til strafarbejde over 2 år for 4 gang eller derover begået tyveri . . . — 16- — 200

Göteborg, for kvinder fra de sydlige län, dømte for barnemord til strafarbejde over 2 år. . . — 6- — 100

Arbejdsanstalterne ere:

Tjurks, for mænd . . . — — — 500

Borghamn, - do. . . . . — — — 150

Vazholm - do. . . . . — — — 150

Norrmalm for kvinder — i en særskilt afdeling af straffanstalten . . . . . — — — 200

Strafanstalten i Varberg er nedlagt i 1881, og de der-værende livstidsfanger overflyttede til de andre strafanstalter. Når undtages strafanstalten i Landskrona, der næsten kan betragtes som en sygeanstalt, da den væsenlig kun er be-lagt med gamle og uarbejdsføre fanger, ere de øvrige af landets strafanstalter for mænd nu således ombyggede, at hver fange i det mindste om natten kan anbringes i en celle.

Fangetallet i 1881 i alle de forannævnte fængsler og anstalter har været 24489 og var ved udgangen af året 4507 (i 1880: 4648). Af disse vare 2898, 2414 mænd og 484 kvinder, idømte strafarbejde eller fængsel.

Straffefangernes antal var

	i 1881	—	—	og ved årets udgang
på livstid	470,	396 m.	74 k.	— 420, 355 m. 65 k.
på over 2 år	1848,	1473 m.	375 k.	— 1444, 1148 m. 296 k.
på 2 år og derunder	2348,	2053 m.	295 k.	— 898, 786 m. 112 k.

I sammenligning med tidligere forhold skal anføres, at ved udgangen af 1855 vare fanger på livstid 1520, på over 2 år 1316 og på 2 år og derunder 185. I sammenligning med de sidste 10 års tal er antallet af livstidsfanger og fanger på over 2 år i 1881 det mindste i denne periode, medens antallet af fanger på 2 år og derunder er det højeste. Tilgangen i 1881 var 1824 mod 1801 i 1880; af disse var 321 fanger på over 2 år i 1881 mod 374 i 1880, og på 2 år og derunder 1486 mod 1411 i 1880.

Tilbagefaldne efter tidligere afsonet strafarbejde vare af de i 1881 inddømte fanger, af 17 dømte på livstid 13, af 321 på over 2 år 197 og af 1486 på 2 år og derunder 327. Altså af de på over 2 år dømte ere 61 pct. recidivister, medens disse udgøre 22 pct. af de på 2 år og derunder dømte.

Tilbagefaldsprocenten for alle de i 1881 indsatte fanger var 29,4, medens denne for årene 1872—81 var 31. Af de for tyvsforbrydelser i 1881 indsatte mænd var 36,2 pct. til-bagefaldne i samme forbrydelse, nemlig 16,7 pct. 2 gange, 9 pct. 3 gange og 10,5 pct. 4 gange. Af kvinderne vare 29,5 pct. tilbagefaldne tyve, nemlig 14,4 pct. 2 gange, 6,4

pct. 3 gange og 8,7 pct. 4 gange. Af de for 2den gang begået tyveri i 1881 til strafarbejde indsatte 200 mænd og 25 kvinder have 194 m. og 24 k. afsonet straffen for 1ste gang begået tyveri i celle. Denne straf udløb i 1881 for 41, i 1880 for 58, 1879 for 19, i 1878 for 23, i 1877 for 16, i 1876 for 13 og før 1876 for 48.

Straffetiden for de i 1881 på tid indsatte 1807 straffefanger, nemlig 1556 m. og 251 k., var fra 2 til 8 måneder for 944, 8 måneder til 1 år for 253, 1 til 2 år for 289, 2 til 6 år for 277, 6 til 10 år for 44.

Livstidsfangernes antal ved årets slutning var 355 mænd og 65 kvinder, af hvilke 179 m. og 17 k. før havde været idømt strafarbejde på livstid. Fra 1872 til 1881 ere 567 livstidsfanger benådede, og af disse ere 230 overflyttede til de „forsvarsløses“ klasse; 197 ere atter indsatte til afsoning af livstidsstraffen.

Vand og brød - straf afsonedes af 10506 fanger; tilgangen var 10897 mod 7915 i 1872; afsoningen foregik i 47041 dage.

For „forsvarsløshed och olofligt kringstrykande“ have været anholdt 7207, af hvilke 3525 falde på Stockholm stad og 795 på Göteborgs og Bohus län.

På grund af „*forsvarsløshets- och fattigvårdsförordningarne*“ holdtes ved udgangen af 1881 til *almindeligt arbejde* 1097; tilgangen var 1159, nemlig 971 m. og 188 k., og af disse havde 908, nemlig 763 m. og 145 k., tidligere udstået strafarbejde eller almindeligt arbejde.

I forhold til folkemængden udgjorde de i 1881 indsatte straffefanger 1 på 2575 indbyggere, i 1872: 1 på 2524; men i 1876: 1 på 2930, og siden har tallet været nedadgående.

Tab af „medborgerligt förtroende“ var idømt for *bestandig* 363 livstidsfanger og 186 dømte på tid (deraf 3 på 2 år og derunder), og for *en begrænset tid* 3 livstidsfanger og 1572 på tid; derimod var det ikke idømt 54 livstidsfanger og 584 dømte på tid.

Af *forbrydelserne*, hvorfor strafarbejde er idømt, viser der sig en stigning i antallet af straf for tyveri, idet de

dømtes antal i 1881 er 1360; i 1872 var det 1304, i 1876 1069. Dømte for mened og falsk var i 1872: 71 mod 113 i 1881, for sædelighedsforbrydelser i 1872: 9 mod 23 i 1881; for de øvrige forbrydelser vedkommende findes ingen væsentlige forandringer i perioden 1872—1881.

Under 20 års alder vare i 1881 dømte til strafarbejde 276, nemlig 245 m. og 31 k. mod 28 i 1850, fra hvilket år tallet har været stadig voxende. Af de for 1881 indsatte 276 var 1 dømt på livstid, 13 på over 2 år og 262 på 2 år og derunder.

Disciplinen har i *cellefængslerne* medført 121 straffe af 115 fanger, hvilket er 7,5 pct. af fangernes middeltal. I *strafanstalterne for mænd* ere 237 disciplinære straffe idømte 183 fanger, eller 8,28 pct. af hele fangetallet. De rømtes antal var 12, og desuden ere 2 forsøg på rømning gjorte. I straf- og arbejdsanstalterne *for kvinder* ere 91 disciplinære straffe idømte 73 fanger eller 9,79 pct. af hele fangetallet; af straffene er det største antal idømt for trætte og slagsmål med medfanger. Af kvinderne have 2 livstidsfanger rømt.

Arbejdsvirksomheden i *cellefængslerne* har i 1881 medført mangel på sysselsætning af 5,7 pct. mod 8,4 pct. i 1880. I *strafanstalterne for mænd* have arbejdsdagene udgjort 428725 fordelte på et daglig middeltal af 1633, og for *kvinder* 143935 fordelte på et daglig middeltal af 506.

Sundhedstilstanden fremhæves i beretningen som bedre end i 1880. Ingen epidemisk sygdom med større udbredelse er optrådt. Skørbug har haft 23 tilfælde, deraf 8 i *strafanstalterne*, 15 i *cellefængslerne*. Hovedsygdommene have, ligesom i de foregående år, været mave- og tarmkatarrher, nemlig 447 tilfælde i *strafanstalterne*, hvoraf 3 med dødelig udgang, og 374 med 1 dødsfald i *cellefængslerne*. *Sindssygdomme* have været ikke ubetydeligt færre end de foregående år, nemlig 36 tilfælde, hvoraf 2 i *strafanstalterne*, 34 i *cellefængslerne*. *Dødsfaldenes antal* var i *strafanstalterne for mænd* 41 og for kvinder 7 eller 2,41 og 1,92 pct. I *cellefængslerne* var det 20 eller 1,29 pct. Desuden er i disse sidste begået

1 *selvmord* og 5 *forsøgt*. I strafanstalterne for *mænd* er intet *selvmord* begået men derimod 1 *forsøgt*; blandt *kvindefangerne* er intet *forsøgt* eller *udført*.

Fængselsvæsenets samlede udgift i 1881 var 1,751869,71 kr. mod 1,749363,62 kr. i 1880; særlig til fangetransport var i 1881 udgiften 286038,85 kr. Indtægten af arbejdet i 1881 udgjorde 156083,63 kr. mod 160088,15 i 1880. Indtægten alene af fangearbejdet i strafanstalterne og arbejdsfængslet i Norrmalm udgjorde i 1881: 131341,31 kr. og pr. dag 33 øre. Udgiften til bespisningen var i 1881 med et middeltal af 4348 fanger 29,81 øre pr. fange pr. dag mod 27,47 øre i 1880, hvilket tilskrives de højere priser på fødemidler. Udgiften til beklædning og sengetøj var i 1881: 24,27 kr. pr. fange mod 25,9 kr. 1880.

Åkerbrukskolonien Hall.

Med tillägg af de under sista delen af år 1882 vid åkerbrukskolonien Hall emottagne elever, hade, från koloniens öppnande i början af 1876, intill 1882 års utgång, blifvit vid kolonien intagne sammanräknadt 178 elever. Till upplysning om desse ynglingars föregående vandel eller de förhållanden, som föranledt deras intagande å uppfostringsanstalten, åberopas nedan införde bilaga n:o 1.

Bland de vid kolonien emottagne eleverne hafva blifvit utskrifne:

såsom stadgade och arbetsduglige	32
af fader eller målsman vid afflytning till annan	
ort medförde	2
ehuru ej till mognad komne, af särskilda orsaker	
från kolonien afgångne	2

36

Angående förestående elevers förhållanden efter afgången från kolonien meddelas upplysning i bilagan n:o 2.

Vid kolonien affidne: till följd af kroniskt bröst-	
lidande	3
” ” af höftsjukan	1
Till hemorten återhemtade på grund af anlag till	4
obotlig sjukdom, såsom epilepsi, idiotiam och	
lungsot m. m.	11*
Från kolonien förrymde	2**
	13
Vid årets utgång qvarvarande	125
Summa elever	178

P. M.

Bilaga N:o 1.

Till nedanskrifne dag hafva vid åkerbrukskolonien Hall emottagits tillsammans 177 elever, hvaraf 56 efter tillämpning af stadgandet i 5 kap. 1 § strafflagen.

Enligt officiella rapporter och handlingar hafva samtliga eleverne före ankomsten till kolonien gjort sig skyldige till gröfre vanart och brottsliga handlingar, på sätt här nedan omförmåles:

tillgrepp, blott en gång	4 elever,
” å särskilda tider och ställen	147 ”
38 ynglingar hafva föröfvat hvardera	
minst 10 stölder, och 10 minst 20	
särskilda brott;	
” medelst inbrott	38 ”
” ur annas påhafda kläder	14 ”

*) En såsom sjuk från kolonien utskrifven elev har sistliden höst i förbättradt tillstånd inställt sig vid kolonien och med föredett bevis styrkt, att han längre tid varit och fortfarande var anställd i arbete hos mästare och der iakttagit ett godt uppförande.

**) Af de två förrymde har eleven n:o 6 C. J. L. inställt sig vid kolonien och anhållit, att, som han, enligt bevis, under tiden arbetat hos mästare och sig väl förhållit, honom måtte från kolonien meddelas utskrifningsbetyg, såsom utgörande villkor för hans bibehållande i arbete. — Den andre har, efter undergången bestraffning för brott, vid Kronoarbetaskorpsen affidit.

6 ynglingar hafva föröfvat hvardera
minst 10 dylika brott;

tillgrepp, ur försegladt bref	1 elever,
” från sofvande ute å mark eller från badande	7 ”
” af penningar m. m. öfver 1,000 kronors värde	2 ”
rån	3 ”
mordbrand	3 ”
gröfre våld	1 ”
myntförfalskning och utprämling af falsktmynt	1 ”
bedrägeri	2 ”
otukt	3 ”
tidelag	1 ”
försök till våldtäkt	1 ”
grof vanart, utansärskildt angifvande afyttringarna	20 ”

Desutom torde böra omnämnas, att c. 75 procent af
eleverne en eller flera gånger blifvit beträdde med fylleri.

Åkerbrukskolonien Hall den 1 Januari 1888.

FR. FANT,
Direktör vid kolonien Hall

Bilaga N:o 2.

*Upplysning angående de elever, som från Åkerbrukskolonien
Hall blifvit utskrifne, såsom komne till stadga och arbets-
duglighet, eller ock af annan, här nedan angifne orsak från
kolonien afgått.*

Sammandrag:

I tjenst vid jordbruk anstälde	12.
Såsom ladugårdsdrängar	2.
Extra elev vid landtbruksskola	1.
Såsom smeder vid landtbruk	2.
I arbete vid mekanisk verkstad	1.
Såsom timmerman	1.
I sjötjenst å handelsfartyg	5.

Såsom eldare å ångfartyg	2.
Såsom trädgårdslärlingar	2.
I handtverksarbete i stad	6.
Af fader eller målsman vid afflyttning till annan ort medförde och der i arbete anstälde	2.
Till utlandet afflyttade	2.
Summa i arbete anstälde elever 38,	

Stockholm i Januari 1883.

JOHN STUART,

Sekreterare hos Oscar-Josephine-föreningen.

Fængselspraxis.

Om fangernes korrespondance. Jeg har tidligere haft lejlighed til at omtale fangernes korrespondance som en sag af indgribende vigtighed. Det gælder for det første at hindre meddelelser mellem fangerne og sådanne udenforstående, som ved sit slette forhold ialfald for en del ere årsag til deres fald. Der er ingen mening i, synes jeg, at fængslets foresatte omgærde fangerne med sine personligheder og søge at bibringe dem rigtigere, renere og sundere begreber, når de samtidig tillade, at urene kilder udenfra strømme over dem. Det gælder ikke alene at hindre korrespondance med dem, som direkte ere delagtige i deres brøde, med hvem de have stjålet sammen eller begået andre forbrydelser; det gælder også at holde dem borte fra de slette subjekter, med hvilke de have levet uterligt, drukket sammen og ført et dagdriverliv. Det er ikke altid let her at være censor, men knuden må løses, og ved flittig konference mellem fængslets foresatte findes nok de rette midler dertil.

Dernæst gælder det at opdrage fangen til at skrive anstændigt, ligefrem, sundt, alvorligt, rigtigt. Han må ikke lade sin kåde pen gøre lystige volter på papiret, han må ikke tale nedsettende om fængslet og funktionærerne, han må ikke rive ned på dommer og øvrighed, heller ikke må han føre dette almindelige ord, at den og den har aflagt falsk ed mod ham og at han skal huske det, når han kommer ud. Men han må også advares mod den sødladne skrivemåde, den hyklerske, smigrende. Jo mere ligefrem og oprigtig han er i sine breve, desto bedre. Her kan man opmuntre og bestyrke, ligesom man har rigelig grund til at korrigere ham, når han viser tilbøjelighed til skriftlig at gå på stylder. Brevskrivningen er i det hele et stort opdragelsesmiddel i de overordnede hånd.

Jeg har grund til at tro, at man flere steder overser fangerne korrespondance og mener, at man kun behøver at kaste et løst blik på den til undgåelse af åbenbare skandaler. Jeg tror det er meget ilde, når f. ex. ikke præsten læser både indgående og udgående breve, men overlader det til direktøren. Arbejdet bør deles mellem dem og de bør hyppig konferere om brevene. Af dem er der meget at lære, og man bør ikke vrage noget middel, som kan tjene til at belyse fangerne, da man går om som i et mørke, når man ikke anstrænger sig af alle kræfter for at lære dem at kende.

Der er 2 ydre omstændigheder, som i dette øjeblik bevæger mig til at fremkomme med mine bemærkninger. Her ligger paa mit bord et med gloende billeder udstyret brev fra en pige, som kalder sig sødskendebarn til en ung fange, hvem vi overflyttede hid fra Akershus strafanstalt, da han havde fyldt sit 18de år. Af brevet fremgår, at hun har korresponderet med ham i fællesanstalten. Her forbydes korrespondancen, da der rimeligvis foreligger et af disse kærresteforhold, som fængslet ikke bør sanktionere, men den burde også efter vort skøn være bleven forbudt i fællesanstalten.

Ivåres kom hid et brev fra en pige på tugthuset, som i fællesskab med en herværende fange havde ombragt sit spædebarn. Det oplystes fra tugthuset, at pigen var en anstændig fange, men det forekom os strax, at forholdet mellem de 2 forbrydere ikke burde opretholdes. For sikkerheds skyld skrev præsten til præsten på fangens hjemsted og spurgte sig for, om der var nogen grund til at sountenere det ulovlige forhold, som havde fundet sted mellem de angældende. Præsten svarede nej, navnlig efterat han havde konfereret med vor fanges familie. En gift søster af ham var her nylig og takkede mig, fordi jeg havde sat en pinde for korrespondancen.

Det skulde være meget interessant at høre kollegers udtalelse om det her behandlede emne. Der er vel ingen uden han på dette felt har høstet rige erfaringer.

R. PETERSEN.

Blandet Indhold.

DANMARK. Københavns Fængselselskab har efter beretningen for 1881—82 modtaget 16 af de i regnskabsåret fra kvindefængslet løsladte 115 fanger i sit optagelseshus, og 28 ere understøttede med kr 550. I samme tidsrum ere af de fra Københavns arresthus løsladte fanger 11 kvinder modtagne i optagelseshuset, og 47 mænd og 15 kvinder ere understøttede med 1182,97 kr. Af tidligere løsladte ere 29 understøttede med 704,59 kr. Til beklædning af de i tjeneste anbragte er udgivet 839,54 kr. Lindevangshjemmet har bistået Selskabet ved for betaling at modtage 5 af de løsladte.

Selskabet har i de sidste 10 år taget sig af 239 kvinder, hvoraf 195 vare løsladte fra kvindefængslet, 44 fra arresthuset. Af det nævnte antal vides kun 43 at være faldne påny. Af de understøttede fra arresthuset løsladte kvindefanger, som alle vare dømt for ejendomsindgreb, vides ingen at have begået nogen ny lovovertrædelse; derimod have 10 af dem udvist et mindre godt forhold. — Af de understøttede fra kvindefængslet løsladte fanger have 66 pct. eller 128 opført sig upåklageligt (4 af dem ere senere døde, og 5 have forladt landet); 12 pct. har vist en mindre god opførsel men

dog ikke begået nogen lovovertrædelse, og 22 pct. er vendt tilbage til strafanstalten. Af de 43 tilbagefaldne vare 5 på fri fod over 8 år, 14 mellem 1 og 8 år, 15 mellem 1 og $\frac{1}{2}$ år og 9 under $\frac{1}{2}$ år. Beretningen udtaler, at Selskabet må i almindelighed anse opgaven for løst, når det har støttet og fulgt den løsladte i 5 år efter straffens udløb. — For de fra arresthuset løsladte mandefangers vedkommende, som ofte ere lærlinge, for hvilke det har betydning at komme i lære igen, har bestyrelsens medlem Pastor STAHLFEST-MØLLER formået flere mænd omkring i landet til at være behjælpelige med disses anbringelse.

Årets indtægt var 6459,77 kr., udgiften til optagelseshuset 1900 kr., til understøttelser 3414,60 kr., kapitalformuen er 4800 kr.

Det fynske Fængselselskab har i 1881—82 taget sig af 32 personer, af hvilke 13 tidligere ere hjulpe; af de øvrige 19 ny vare 17 mænd og 2 kvinder; 1 mand og 1 kvinde ere løsladte fra fængsler, de øvrige fra strafanstalter. Selskabets bestyrelse støttes af 23 i forskellige egne af Fyen personligt virkende medlemmer. Årets indtægt var 3091,68 kr., udgiften til understøttelser 899,70 kr.

Vridsløselille Fængselselskab har i 1882 af 347 i dette år løsladte understøttet 204 og desuden 18, løsladte i tidligere år, og endelig 83, som alt tidligere ere hjulpe. Af de understøttede ere 23 atter idømt strafarbejde. I det hele har Selskabet siden dets stiftelse i 1860 hjulpet 3000 løsladte, af disse ere 644 tilbagefaldne. Årets indtægt var 6825,10 kr., udgiften 5585,63 kr., deraf til understøttelse 4537,04 kr. Selskabets kapitalformue er 11500 kr.

Børn under 16 år må efter den ny politivedtægt for *København*, som trådte i kraft 1 September d. å., ikke benyttes til nogensomhelst handel på offentlig gade, vej eller plads i tiden før 6 morgen og efter gadelygternes tænding, dog højst til 8 aften. De må aldeles ikke sælge aviser og lignende trykte meddelelser og heller ikke falbyde genstande i husene.

Kong Frederik den Syvendes Stiftelse for hjælpelse og forladte Pigebørn leser af Almsen har efter beretningen for 1882 nu 815 plejebørn fordelt i 16 afdelinger eller særskilte hjem. Desuden ere 25 børn for Stiftelsens regning anbragte i 4 børnehjem i København, indtil de kunne finde optagelse i Stiftelsen. Det samlede antal har således været 840. De i 1882 optagne børn udgjorde 58, medens 10 efterat være fyldt 16 år udgik af opdragelsesanstalten og anbragtes som tjenestepiger; 2 børn ere døde. Af de 840 børn vare 215 ægte, 125 uægte fødte, og for et barns vedkommende vare forældrene ube-

kendte. I skoleundervisningen deltog ved årets udgang 241 børn fordelt i 12 klasser. Undervisningen foregår i 25 ugenlige timer foruden 2 gymnastik- og 2 sangtimer og ledes af 1 overlærer og 9 lærerinder. I 1882 har anstalten været hjemsegt af en kighoste-epidemi, en mæslingeepidemi og en skarlagensfeberepidemi, hvilke sygdomme alle forløb heldigt ligesom flere mindre epidemier, hvorved sundhedstilstanden i det hele har været mindre gunstig end de foregående år, hvilket selvfølgelig har øvet stor indflydelse på besøget i skolen. — Et barns daglige føde har i 1882 gennemsnitlig kostet 31,95 øre mod 29,25 øre i 1879. — Stiftelsens samlede formue udgjorde 31 December 1882, 7,531900 kr.

Flakkebjerg og Landerupgård Opdragelsesanstalter. Beretning for 1880 og 1881. Ifølge denne var elevernes samlede antal den 31 Decbr. 1881: 159, hvoraf 66 på Flakkebjerg og 93 på Landerupgård. I 1881 indkom 43, hvis alder var fra 6 til 19 år; de 88 vare dog mellem 8 og 14 år gamle. De i 1881 udtrådte elevers antal var 86; disse havde opholdt sig i anstalterne fra under 1 år til mellem 8 og 9 år. Anstalternes samlede elevantal har udgjort 1075, de udgæede vare 906, og 9 ere døde i anstalterne. Om de udgæede hedder det i beretningen:

Af de af anstalterne udtrådte elever have opført sig rosværdigt, for en stor del endog særdeles exemplarisk . . . . . 584.

Tilfredsestillende (uden væsenlige udsættelser) . . . . . 232.

Mindre tilfredsestillende (på vejen til fald, løse karakterer, som man har måttet tage tilbage til anstalten i kortere eller længere tid — nogle endog gentagende — eller som selv ere tyede hertil (og disse ikke de mindst håbefulde), når de have følt uvejret trække op over deres hoveder . . . . . 104.

Faldne dybt og for en stor del at henregne til forbyrderklassen, hvormeg det end er gjort for at redde dem, ere . . . 86.

Indtægten i 1881 for Flakkebjerg har udgjort 36523,08 kr., hvoraf ved salg af gårdens frembringelser 5063,45 kr. og plejepenge for eleverne samt den ved disse indvundne løn 12353,86 kr. Udgifterne have været 23023,18 kr., hvoraf 9918,86 kr. medgik til husholdning, beklædning og undervisning, 6409,21 kr. til gårdens drift. Kapitalformuen var 27341,85 kr. — Indtægten i 1881 af Landerupgård var 46359,40 kr., deraf ved salg af gårdens frembringelser 18240,44 kr., og i plejepenge og elevers løn 14388,92 kr. Udgifterne vare 55608,19 kr., deraf til driften 14331,52 kr. og til husholdning, beklædning og undervisning 10987,28 kr. Kapitalformuen var 32601,08 kr., men anstalten har på den anden side en betydelig gæld. Begge anstalter eje desuden i forening 20555,96 kr.

NORGE. Foreningen til Forsorg og Beskyttelse af de fra Christiania Strafarbejdsanstalter løsladte forbrydere. Beretning for 1882. Denne meddeler først, at der i 1882 ved privat initiativ er oprettet et asyl i Christiania for unge kvinder, som udgå fra Christiania tugthus eller fra landets forskellige arresthuse, ligesom den indeholder dette asyls statuter og reglement.

I 1882 er der ydet understøttelse til løsladte

fra Christiania Tugthus	304	med 1811,11 kr.
fra Akershus Strafanstalt	254	— 1219,35 —
- Bods-fængselet — —	445	— 2925,94 —

Foreningens indtægt var 8810,48 kr., deraf i private bidrag 553 kr., af statskassen 1600 kr. foruden de 8 kr., som statskassen yder for hver løsladt fange. Udgiften var, som oven anført, til understøttelser 5456,40 kr.

Bergens Fængselselskab. Beretning for 1882. Selskabet understøtter såvel løsladte fra Bergens Strafanstalt som fra Distriktsfængselet. Understøttelsernes beløb var 1764,60 kr. Indtægten udgjorde 8717,98 kr., deraf 806 kr. i medlemsbidrag. Skønt Selskabets virksomhed synes at være i god gænge, fremhæver beretningen dog nødvendigheden af en forsøgt tilslutning, dersom ikke dets virksomhed skal indsnævreres til skade for formålet.

SVEITS. Dødsstraffen. Howard Selskabets Sekretær, W. TALLACK, oplyser i Pall Mall Gazette af 1. Juni d. år, at efter et brev fra Sveits er der i de 8 kantonen, som have genindført dødsstraffen, ikke idømt nogen dødsstraf i de derefter forløbne få år.

PREUSSEN. Dødsstraf fuldbyrdedes d. 13 Juni i Berlin på morderen SOBBER.

Det Rhinsk-Westfaleke Fængselselskab. Den 55 Beretning for 1881—82 indeholder meddelelser om Selskabets 54 generalforsamling 27 og 28 September 1882. Denne var besøgt af 94 medlemmer og optoges foruden af årsberetningen om Selskabets virksomhed af et foredrag af Professor LILIENTHAL i Zürich om skadeserstatning til uskyldige arrestanter. Desuden forhandlede følgende emner: Hensigtsmæssigheden og rentabiliteten af boliger for opsynet. Vielse af arrestanter. Omsorgen for de små fængsler (sjælesorg og bibliotek). Læsebogen i straffanstaltsskolen. Er det hensigtsmæssig for udbetalingen eller anvendelsen at sende den løsladtes overarbejdspenge til fængselselskaberne istedenfor til politisvighederne?

Det evangeliske Asyl for løsladte kvinder og Magdalenestiftelsen i Kaiserswerth ved Rhinen har fra 1. Juli 1881—82 haft 48 kvinder under

behandling. Af disse optoges 26 i årets løb, medens 28 have forladt anstalten, nemlig 4 for sygelighed, 9 for hårdnakket opøstsigthed, 2 ved undvigelse, 3 ere som forbedrede vendte tilbage til slægtninge, og 10 ere komne i tjeneste. Af disse sidste have 6 opført sig godt, 3 ere tvivlsomme, 1 er falden. Asylet har i de 50 år, som det d. 17 September 1888 har virket i, ialt huset 812 personer.

Arbejdskolonien Wilhelmsdorf ved Bielefeld (se Årgang 1883, side 123) har efter det Rhinsk-Westfalske Selskabs 55 Årsberetning indtil udgangen af November 82 optaget over 400 personer, og tilstrømningen er så stor, at opførelsen af en anden bondegård er nødvendig. Bestyrelsen har i November 82 måttet erklære, at kun arbejdsdygtige folk fra Westfalen, Rhinprovinzen, Lippe-Detmold og Schaumburg og Bremen ville blive modtagne. Indtil 10. November 82 vare 356 optagne med 18008 forplejningsdage. Enhver ny optaget, som mangler klæder, får en arbejdsdragt mod et revers. Så snart han har fortjent dens værdi, er dragten hans. Fortjenesten er normeret således, at en arbejdsdygtig mand, som kan få arbejde andensteds, ikke søger kolonien, og på den anden side kan en flittig mand i 3—4 måneder fortjene en ordenlig arbejdsdragt og det nødvendige værktøj. Er dette nået, er bestyrelsen pligtig til såvidt muligt at skaffe lønende arbejde udenfor kolonien og kolonisten pligtig at forlade denne.

TYSKLAND. Personalia. STRANG, direktør for cellefængslet i Nürnberg, er bleven direktør for fængselsanstalterne i Hamburg.

KROHNE, direktør for strafanstalterne i Cassel og Wehlheiden, er bleven direktør for cellefængslet Moabit i Berlin.

Foreningen af tyske fængselsmænd holder møde 20 og 21 September i Wien.

Litteratur.

Social Wreckage: A review of the laws of England as they affect the poor. By Francis Peck. London. 1883. Forfatteren er medlem af Londons skolekommission og formand i Selskabet for anbringelsen af fattige forældreløse. I disse egenskaber har han haft rig lejlighed til at lære lovgivningen såvelsom de praktiske forhold i de spørgsmål, som han behandler, at kende. Hans bog omfatter følgende afsnit: Indfyldelsen af et lands love på folkets moralske

karakter; Uretten mod den forældreløse; De regulerende love og fylderiet; Justitsens fejlgreb; Forbrydelsen og dens straf; Utilstrækkelig bistand. I et tillæg er der gengivet offentlige udtalelser og eksempler fra livet, som oplyse og bestyrke Forfatterens i de forskellige, nævnte afsnit fremsatte opfattelse. Forfatteren har i et ofte varmt sprog, der vidner om hans filantropiske interesse, søgt at vise, hvorledes lovgivningen og dens virkeliggørelse i de ovennævnte spørgsmål bidrager til at hidføre umoralitet og forbrydelse. Det er således særlig fattiglovgivningen i England, han angriber, en materie, som ofte der gøres tilgenstand for en skarp kritik og det uden tvivl ikke uden årsag på grund af dens i visse retninger demoraliserende indflydelse. Et særligt punkt i denne samfundsinstitution er anbringelsen af forældreløse børn. Han fordømmer deres tilværelse i arbejds huset sammen med børn, der ofte ere udgåede fra de ryggealderste hjem, og anbefaler derfor i hvert tilfælde de bedre børns anbringelse uden for arbejds huset. Bogens sidste og større afsnit omfatter, hvad der er straffens sande formål og genstand. Forfatteren kommer derved til at berøre forskellige spørgsmål, således prygl anvendelse, som han anser for naturlig ligeoverfor voldsmænd, men ikke for tyve, og trædemøllen, som han fordømmer. Han vil have forbrydelserne delte i to hovedklasser, dem, som ere begåede af lidenskab, og dem, som udspringe af begærlighed efter andres gods, og straffen indrettet efter denne deling. Idet han fremhæver det for dørløse i fællesskabet blandt straffangerne, udtaler han som et udtryk for totalopfattelsen af forholdene, at Englands kriminallovgivning, som den for tiden administreres, gør meget lidt for forbryderens forbedring, men meget for at forøge antallet af vane forbrydere. De for det engelske samfund uheldige tilstande, som Forfatteren har fremdraget, ere altid på dagsordenen, og bogen indeholder derfor adskilligt, som er sagt før. Den er dog for så vidt et nyt led i rækken, som den har originale synspunkter for forholdene og deres forbedring, og idet den anfører ny beviser, hentede fra det praktiske liv, for opfattelsernes rigtighed; hvorfor den også har funden en gunstig modtagelse i England.

Fra Fængslernes Verden. I. Af en forhenværende Fængselspræst. Oversat fra Tyk. Med et Forord af Th. C. Bernhoff, Præst ved Akershus Fæstnings Strafanstalt. Kristiania. At bogen er betegnet som I antyder, at det er Hr. BERNHOFFS hensigt at lade flere samlinger af lignende fortællinger, som den indeholder, hentedes fra straffanstalterne i Norden, følge efter. Nærværende samling indeholder en mængde små skildringer af straffanger. De have ikke det for kriminalhistorier egne raffinerede indhold og byde ikke den der-

med følgende nervepirrende læsning; men de føre derfor heller intet smitstof med sig. Hensigten har været at skildre forbryderens fald og vejen til oprejsning. Under en simpel og naturlig skildring fremstilles i korte, som oftest klare træk personer, som de daglig findes i livet og i strafanstalterne. Det er den gamle historie, som her fortælles om igen, hvorledes slette tilbøjeligheder og vaner, menneskelig skrøbelighed, slappe eller usikre moralske begreber, også forholdenes magt kan blive anledning til et menneskes brud på loven, samt hvorledes en mindre frivillig overtrædelse let fører til fuldstændig frivillighed i at begå forbrydelser. Kort sagt fortællingerne vise, hvor lidet ofte skridtet til at blive lovovertræder er for mange mennesker. Netop fordi de skildre mennesker, således som de færdes daglig i livet, og menneskelige forhold, som de træffes dagligdags, og på grund af fremstillingens jævne og naturlige form afgive de en sund læsning og mangen advarsel, ligesom de også bringe et stærkt vidnesbyrd om, hvad fængslerne udrette af godt. Bogen vil derfor tillige passe godt i folke- og fængselsbibliotheker, og det er ganske vist fortjenstfuldt, at den er oversat også her i Norden.

Nordwestdeutscher Verein für Gefängniswesen. II Vereinsheft. 1883.

Indhold: Forhandlingerne på Foreningens 7de årsmøde. Behandlingen af sindssyge fanger, forhandlet på de tyske sindssygelægers kongres i Eisenach, 1882; meddelt af Dr. ZINN. Ere fængselselskaberne under deres nuværende ordning istand til at opfylde de store forventninger, som stilles til dem? af Direktør HEINE. Udtalelser om løgøngeriet af H. FÖHRING. Agerbrugs-korrektionsanstalterne i Slesvig-Holsten; af P. CHR. HANSEN.

Blätter für Gefängnisstudie. Sechszehnter Band, I. u. 2. Heft. 1883.

Indhold: Indflydelsen af sundhedsplejen i fængslerne på fangernes dødelighed, af BAER. Den ny organisation af strafanstalterne i Thüringen, af SEBALD. Kritik over Bidrag til læren om straffen af Prof. Dr. SONTAG, af STRENG. Meddelelser fra det praktiske fængselsliv. Udvidelserne af strafanstalterne i Wolfenbüttel. Georg von Zahn. Tilbageblik på den øverste ledelse af de bayerske strafanstalter 1870—1880, af Müss. Sygelighed og dødelighed blandt fangerne og muligheden af en formindskelse deraf. Hannikels aflevering. Personalía. Foreningsanliggender. Den internationale fængselskongres i Rom.

Samme. Sechszehnter Band, I. u. 2. Heft 1883. Indhold: Landefængslet Freiburg i Baden. Fængselsanstalterne Ichtershausen. Af

årberetningen for den bremiske strafanstalt i Oslebshausen. Meddelelser fra det praktiske fængselsliv. Emner for mødet 1883 i Wien:

1. Om arbejdsbelønninger, af LÜTTGEN. 2. Samme, af WIRTH. 3. Samme, af MIGLITZ. 4. Om bygning af cellefængsler, af ZATSCHKE. 5. Om anbringelsen af sindssyge forbrydere, af KNECHT. 6. Samme, af PINDER. 7. Om beskyttelsen af løsladte straffanger, af KRAUSS. Litteratur. Foreningsanliggender.

Den internationale penitentiaire Kommissions Bulletin, nr. 2. 1883.

Indhold: Reglement for den internationale penitentiaire Kommission. Medlemmerne af samme kommission. Beretning om mødet af kommissionens Bureau i Lucerne, Okbr. 1882. Beretning om Bureauets virksomhed. Cirkulære om udmældelsen af rapportører for emnerne på kongressen i Rom. Forslag om samme. Kortfattet motivering for opstillingen af emnerne og anmodning om oplysninger om disse.

Samme nr. 3. 1883. Udtalelse om emne 8, section I, af ALFRED HILL. Udtalelse om emne 1, section III, af CH. SILLIMAN.

Rivista di discipline Carcerarie. 1882. Nr. 12. Indhold: Den internationale penitentiaire Kongres. Den penitentiaire reform i Montevideo. Straffefuldbyrdelsen i England. Konferencen af delegerede for fængselselskaberne i Sveits afholdt i Zürich 14 Juni 1881. Om midler til at forsøge det afskrækkende i fuldbyrdelsen af de frihedsberøvende straffe. Den fysiske helbredstilstand og forbryderiskheden. Bibliografi. Adskilligt.

Samme 1883. Nr. 1—2. Indhold: Lovforslaget om fuldbyrdelsen af frihedsstraffene i kejserdømmet Tyskland, kommenteret af TAUFFER. Den internationale penitentiaire kongres, cirkulære. Om midlerne til at forsøge det afskrækkende i fuldbyrdelsen af frihedsstraffen (slutning). Parlamentariske Aktstykker. Adskilligt. Deportationen i Frankrig. Den kriminelle strafferetspleje i Ungarn. 1882. m. m.

Samme. 1883. Nr. 3—4. Indhold: Parlamentariske Aktstykker, Selskabet til støtte af løsladte fra de penitentiaire anstalter i Toscana. Om hjemmet i Florens for unge personer, som stå til at forbedre, og særligt om afdelingen for børn af velhavende forældre, af CARLO BOCCI. Penitentiaire studier i Frankrig (tilbagefald, betinget løsladelse, de løsladtes understøttelse). Erfaringen om cellesystemet i Frankrig af C. BENELLI. Om rømning fra fængslerne, af S. BARZILAI. Adskilligt i recidivistloven i Frankrig. Belgien og straffen for mord.

Bulletin de la Société générale des prisons. 1883 Nr. 2. Indhold: Fortsættelse af forhandlingerne om Tilbagefald. Det øverste

fængselsråds møde (Febr. 1883). En tale til de protestantiske fanger i strafanstalten i Toiszy, af FR. PASSY. Deportation på Stockholmer Kongressen. Den kriminelle retspleje i Frankrig 1826—1880 (fortsættelse). Fængselselskaber og præventive institutioner, af C. de CORNY. Penitentier revue. En undersøgelse af beskyttelsen af løsladte og af den betingede løsladelse. Løsgængeriet og tiggeriet i England, af G. DUBOIS. Adskilligt.

Samme 1883. Nr. 3. Indhold: Fortsættelse af forhandlingerne om tilbagefald i arbejdsbuse. Den internationale penitentiære kongres, program og emner. Den engelske deportation, af AL. RIBOT. Tilbagefaldet, af YVERNÉS. Den kriminelle retspleje i Frankrig 1826—80 (fortsættelse). Penitentiær revue. Den internationale kongres om beskyttelse af børn. Lovforslaget om forbryderiske sindssyge. Strafanstalten i Neuchâtel, af AL. SKOUSÉS. Italiens fængselsbudget, af PAGÉS. Forbedring som straffens formål, studie af HEINÉ, af SCHLUMPF. Agerbrugskolonien Ste-Foy, af C. de CORNY. Adskilligt.

Samme 1883. Nr. 4. Indhold: Fortsættelse af forhandlingerne om tilbagefald. Arbejdsbuse. Cellefængslet i Nürnberg, (art. 2), af CARPENTIER. Bemærkninger om straffefuldbyrdelsen i De forenede Stater i Amerika, af R. VAUD. Den kriminelle retspleje i Frankrig 1826—80 (fortsættelse). Fængselselskaber og præventive institutioner, af C. de CORNY. Penitentiær revue. Strafanstalten i Montenegro, af A. LÉONARDOS. Finlands fængsler. Adskilligt.

Samme 1883. Nr. 5. Indhold: Meddelelse om virksomheden af den kommission, som har behandlet beskyttelsen af forsmte, forladte og ilde behandlede børn, af Th. ROUSSEL. Det franske selskabs besvarelser af de for kongressen i Rom opstillede forhandlingsemner. Forskellige meddelelser.

Samme 1883. Nr. 6. Indhold: Beretning om Selskabets møde i Maj. Beretning om undersøgelsen vedrørende den betingede løsladelse, af E. PROUST. „Transportation“ og „Penal Servitude“, erfaringer fra Stor Britannien, af DU CANE. Straffesystemet i Massachussets, af M. HAVILAND. Oversigt over de penitentiære institutioners udvikling i 1882, af TAUPFER. Loven om recidivister. Modforslag om beskyttelsen af børn, af BÉRENGER. Nekrolog. SILLIMAN. Forskellige meddelelser.

EFTER HVILKE PRINCIPER

bør

FANGERNES FORPLEJNING

bestemmes fra et sanitært og penitentiært standpunkt?*)

Den norske kriminallov forordner, at fangens kost skal være „sund og nødtørftig“. Dette er betegnende ord, der netop afgiver en rettesnor for fangernes forplejning fra et sanitært og penitentiært standpunkt. Fangens næring bør være „sund“, den skal erstatte de under livsvirksomheden forbrugte stoffe, så at fangen uden men på helbredden kan gennemgå straffen og derefter være dygtig til arbejde og selvhjælp, men på samme tid må hans næring være „nødtørftig“, den må ikke overskride minimum af de nødvendige næringsstoffer, den må være simpel og tarvelig, så at straffen ikke taber sit afskrækkende moment, og man kan også tilføje — den bør være billig. —

Vi vil da først betragte de fordringer, der efter videnskabelige undersøgelser er opstillede som norm for en „sund“, hensigtsmæssig næring, og som erfaring har bekræftet.

---

*) Denne afhandling er efter anmodning indleveret til „Commission pénitentiaire internationale“ som besvarelse på det spørgsmål, overskriften indeholder.

Næringsstofferne inddeles i kvælstofholdige og kvælstoffri; til den første gruppe hører *albuminater* — de limgivende stoffe kan vi sammenfatte heri, — til den anden *fedt og kulhydrater*; de øvrige til organismens vedligeholdelse nødvendige næringsstoffer, salte og vand, findes i tilstrækkelig mængde i sågodtsom alle næringsmidler og behøver ingen særskilt omtale.

Albuminater har man benævnt det histogene næringsstof *κυτ'εξοχόν*, men fedt er også et absolut næringsstof, medens kulhydraterne mere virker besparende og dette såvel på forbruget af albuminater som af fedt; dog er de desforuden efter CLAUDE BERNARD og PAVY at opføre som næringsstoffer. *Disse tre stoffer må i en hensigtsmæssig næring være tilstede i et bestemt forhold*; på 1 del kvælstofholdige stoffer bør der komme 3—4,5, kvælstoffri, endvidere på 1 del fedt 9—10 dele kulhydrater. Forøvrigt er grænserne sat meget vide, men dette betegner det midlere forhold*). En ensidig næring med kvælstofholdige stoffer (kød) kan lige så lidt som en ensidig næring med kvælstoffri (brød, melspiser) i længden erstatte organismens tab; der vil tilsidst opstå en slags inanitionstilstand, og det er derfor nødvendigt, at alle de nævnte tre stoffer er tilstede i en hensigtsmæssig føde og derhos tillige i et bestemt forhold, således som nævnt. Dette er den første betingelse. Den anden er, at *de næringsstoffer, som tilføres organismen, så fuldstændig og let som muligt kan tilgodegøres af samme*. I denne henseende forholder de animalske og de vegetabiliske næringsstoffer sig forskellig; dyrisk æggehvide fordøjes således lettere og fuldstændigere end planteæggehvide; denne er i reglen bunden til cellulose, der er ufordøjelig, og med den føres en større mængde albuminstof bort med ekskrementerne. Medens der således af kød kun går 3,6 pct. albumin, går der af hvedebrød henved 20,0 pct., af klidfrit rugbrød 30,0 pct. og af klidholdigt, det

---

*) J. Worm Müller. Om Ernæring og Forplejning. Kristiania 1879.

såkalde kommisbrød (pumpernickel), lige til 43,0 pct. bort med ekskrementerne. Af blandet kost går efter VOIR og PETTENKOFER indtil 6,0 pct. (af de tørre dele) bort med fæces; procenten bliver større, jo mere ensidig blandingen er med hensyn på kulhydrater. Således gik f. ex. efter SCHUSTER af en fortrinsvis vegetabilsk kost (med ugenlig 180 gm. kød) i et tugthus i München 10,0 pct. tabt, og HOFFMANN fandt, at af ren vegetabilsk kost (poteter, lindser og brød) i cellefængslet i Waldheim lige indtil 46,8 pct. albuminstofte, medens af animalsk kost (kød, fedt — og lidt hvedemel —) kun 18,8 pct. gik tabt med ekskrementerne.

Fedstofferne udnyttes i en normal tarmkanal næsten fuldstændig, medens kulhydraterne viser en stor indbyrdes forskel. Stivelse maa først omdannes til dextrin og druesukker, — hvilken omdannelse indledes ved bagning osv. — rørsukker til druesukker, og, hvad fordøjeligheden af forskellige brødsorter betræffer, er den allerede nævnt.

Jo finere fordelt, mere porøst et næringsmiddel er, des lettere trænger fordøjelsesvædskerne ind, og det beror da væsenlig på en sund og tilstrækkelig afsondring af disse, om næringen kan udnyttes i fuldt mål. For at opnå dette tiltrænges *afvexling i fødemidlerne*, og dette er den tredie betingelse for en hensigtsmæssig næring. Afvexling i næringsmidlerne virker nemlig som et fysiologisk irritament, vækker appetit og befordrer afsondring af fordøjelsesvædskerne (spytet, mavesaften), medens ensformig næring sløver appetiten, formindsker afsondringen, fremkalder madlede, kvalme, brækning og andre forstyrrelser i digestionen. Ernæringen lider herved i sin helhed, og man kan deraf forklare sig, hvorledes ensformig næring kan lede til udvikling af kroniske ernærings sygdomme f. ex. skørbug. Afvexling i føden kan betragtes som et af de fornemste *nydelsesmidler*, og disse kan i en hensigtsmæssig næring ikke undværes. De forekommer i en hel del fødemidler, som kød, frugter, rødder, ligesom de også dannes ved fødens tilberedning ved stegning og bagning; de findes derhos i de såkalde krydderier,

peber, løg, sennep, edike osv. Kogsalt må også regnes her-til, men dette er tillige et vigtigt næringsstof for organismen. — Til nydelsesmidler må også henregnes kaffe og the, samt alkoholiske drikke og tobak. Kaffe og the har en ikke ringe diætetisk betydning, især da kaffeen som et oplivende middel, der i stor udstrækning benyttes af den arbejdende klasse; men de må dog tilsidst betragtes som undværlige. De alkoholiske drikke er absolut undværlige og kan kun inden visse grænser siges at være uskadelige for organismen; endog bortset fra den fordærvelige indflydelse, de udøver i ethisk henseende, burde de aldrig findes i noget fængsels spiseregulativ. Tobakken tillægges i almindelighed en skadelig indflydelse på fordøjelsen og nervesystemet; men den er bleven et tilvant og således efter min mening et delvis uskadeligt pirremiddel.

Hånd i hånd med den fremadskridende civilisation går også bestræbelserne ud på, at den omhyggeligste renlighed iagttages såvel med tilberedningen som fremsættelsen, at maden får et net og behageligt udseende, så at appetiten allerede derved vækkes. Den bestemmelse, at „fangens kost skal være tilstrækkelig men ikke velsmagende“, tilhører med rette et tilbagelagt standpunkt.

Hvad forstås nu ved en „nødtørftig“ næring? Vi vil først i sin almindelighed betragte det kvantum næring, som fysiologerne har opstillet som nødvendigt for det voxne menneske.

Man er kommen til kundskab herom dels ved undersøgelse på sig selv (RANKE, BENEKE), dels ved at samle erfaringer fra et større antal personer, og ved undersøgelse af spiseregulativerne for et større antal hospitaler, fangeanstalter osv. (LIEBIG, PLAYFAIR, MALESCHOTT). Her kommer flere momenter i betragtning, såsom individets alder, legemsbygning (race), beskæftigelse, vane og endvidere de klimatiske forhold.

Det siger sig selv, at et ungt og kraftigt individ behøver mere næring end et svagt og gammelt; man vilde

begå et misgreb, om man gav et gammelt fattiglem det samme kvantum som en kraftig arbejder; der bortødsledes ikke blot næring, men vedkommende vilde også lide skade ved at overlæsse sin mave; ligeså om man gav et individ, som forholder sig roligt og ikke arbejder, det samme kvantum som et menneske, der har anstrængt legemligt arbejde*). Hos dette kræves et større kvantum såvel af kvælstofholdig som kvælstoffri substans; den første er nødvendig til at vedligeholde muskulaturen, den sidste til at erstatte det ved muskelanstrængelsen bevirkede større forbrug af kulhydrater. Det er nemlig en kendsgerning (PETTENKOFER og Vorr), at det er kulsyreudviklingen, der ved muskelarbejdet konstant forøges.

Vore bønder og arbejdere lever nu fornemmelig af vegetabilia; af melgrød, fladbrød, — derimod mindre af gærret, ovnstegt brød —, poteter, sild, mælk og kaffe består hovedsagelig den daglige kost; for de bedre stillede kommer her til salt kød, spegeflæsk, tildels salt fisk — ludefisk — ost og erter. Af de vegetabiliske fødemidler tager de store masser tillivs; de behøver „vomfyld“ og bedømmer en nærings værd efter den følelse af fylde og mæthed, som den medfører, og de har i reglen vanskelig for at vænne sig til den mere koncentrerede bykost. Vanens magt gør sig her gældende, dog overvindes denne lettere i den yngre end i den fremrykkede alder.

Om hensigtsmæssigheden af denne kost, — den såkaldte folkediet — kan der imidlertid rejses tvivl. — Ser vi hen til vor landbefolknings friske og blomstrende udseende, kunde vi være tilbøjelige til at opstille dens næring som norm; men på den anden side er fordøjelses sygdomme, dyspepi og kronisk mavekatarrh, ikke nogen sjældenhed blandt bønderne, og det er visselig ikke hensigtsmæssigt at tilføre tarmkanalen for store masser; man vil da gå

---

*) Kvinden behøver også mindre næring end manden; man regner i almindelighed $\frac{2}{3}$ af mandens næringskvantum.

med en svær ballast, blive træg og tungvindt, og det er en bekendt sag, at den irlandske arbejder, der hovedsagelig lever på vegetabilia, er mindre skikket, mindre udholdende end den engelske, der hovedsagelig lever af animalsk føde. Desuden kommer endnu et væsentligt moment i betragtning, uden hvilket næppe nogen kost vil vise sig fuldt tilstrækkelig til sundhedens bevarelse, og dette er *den friske luft*. Herpå ligger efter min mening — jeg kan gerne sige hovedvægten ved fangernes forplejning. Man må heller ikke lade ude af betragtning den allerede tidlig ved allehånde ondtliden, savn og udsvævelser svækkede helbred, hvortil endyderligere kommer de sjælelige kampe og lidelser, som fangen under straffens udsoning har at gennemgå.

Betragter man nu den individuelle forskellighed i muskulatur og legemsvægt, racens forskellige bygning, er det indlysende, at behovet (næringens mængde) må stille sig forskelligt, og alle angivelser af det daglige kostkvantum kan selvfølgelig kun udtrykke gennemsnitsværdier.

De klimatiske forholde — jordbundens beskaffenhed, indlandsklima eller kystklima — spiller også en vigtig rolle. Jo mere man nærmer sig den kolde zone, des mere fedt tiltrænges, og desto flere måltider om dagen må man have; heraf nordboens større trang til smør og smult, eskimoens til tran. Imidlertid er, efter hvad J. WORM MÜLLER oplyser, endnu ikke dette forhold tilstrækkelig opklaret; efter beretninger, som foreligger om bønderne i Sydtykland, Sveits, Østerrige og gemsejægerne i alperne, nyder disse ligesåmeget fedt — om ikke mere — end vor landbefolkning.

Jeg har lidt nærmere omtalt almuens og arbejderens kost, da denne nærmest bør lægges til grund for fangernes forplejning, der ingenlunde må være bedre end den flittige dagarbejders. Forplejningen skal desuden virke som et opdragende moment, oplære fangen til nøjsomhed og tarvelighed. Om jeg end ikke deler Dr. DÖDERLEINS*) opfatning,

*) Das Zellengefängniss Nürnberg.

vil jeg ikke undlade her at anføre et citat af ham: „Wenn das strafhaus schon jetzt sich für manche gefangenen in ein asyl gegen die noth des lebens verwandelt, so ist ein unabweisliches gebot der politik seine anziehungskraft nicht noch durch verbesserung der ernährungsweise zu erhöhen“.

Vi går nu over til at omhandle *fordelingen og vægten af de stoffe, der er opstillede som nødvendige for det voxne menneske* og anfører følgende opgaver efter PLAYFAIR og VOIT — vægten i gram. —

Behovet i 24 timer for det voxne menneske.	Albuminat.	Fedt.	Kulhydrat.	Salte.	Vand.	
Det voxne individ i ro	c. 71.0	28.4	340.0	14.0	c. 2500	} Efter Playfair.
Do. ved moderat arbejde	119.0	51.0	530.0	20.20	—	
Do. ved moderat arbejde	118.0	56.0	485.0	—	—	Efter Voit.
Do. ved stærk bevægelse (ingeniør-soldater o. s. v.).	155.99	70.87	567.50	26.38	—	} Efter Playfair.
Do. ved hårdt, anstrengt arbejde (smede, matroser o. s. v.)	184.38	70.87	567.50	—	—	

VOITS og PLAYFAIRS talangivelser er temmelig overensstemmende; dog angiver VOIT noget mere æggehvite og fedt for fanger i ro, nemlig 85,0 æggehvite og 30,0 fedt, men lidt mindre kulhydrater, nemlig 300,0; for fanger ved moderat arbejde er æggehvidemængden omtrent den samme, 119,0—118,0, fedt noget mere, 56,0, kulhydrat noget mindre c. 500,0; til disse talstørrelser vil vi holde os. VOIT*) udtaler sig således: „Fangens kost må være således beskaffen, at legemet ved et minimum af de enkelte næringsstoffer kan holdes i

*) Handbuch d. spec. Pathologie u. Therapie. B, 1 Aufl. II. 2.

sådan stand, at blivende skade på sundheden ikke opstår“. Denne opfatning stemmer ganske overens med, hvad vi i begyndelsen anførte om, at kosten skal være „sund og nødtørftig“.

Den mængde, det voksne menneske nyder pr. dag, beløber sig fra $\frac{1}{20}$ — $\frac{1}{25}$ af legemsvægten, og, når denne sættes til 70 kg., vil det daglige kvantum spise og drikke, han nyder, variere omkring 3 kg., hvoraf 500—700 gram udgør næringens tørre substanser. Ved disse talangivelser har man et forhold, fra hvilket man — efter legemsvægten — kan slutte opad og nedad.

Af den anførte tabel fremgår, at ved moderat arbejde såvel de kvælstofholdige som de kvælstoffri næringsstoffer bør forøges, ved anstrængt arbejde derimod hovedsagelig de førstnævnte. Herefter kunde det synes nødvendigt, at man i fængslerne havde flere spiseregulativer; dette vilde imidlertid ikke alene falde kostbart og besværliggøre administrationen, men det vilde utvivlsomt også friste fangen og vække hans urolige og utøjlede begær.

For at undgå flere spiseregulativer og for på samme tid at komme den svækkede og af fængselslivet medtagne fange til hjælp har man i enkelte tyske fængsler indført den såkaldte „mittelkost“^{*)}; men således som denne opstilles — med bouillon, beafsteg, stegte poteter osv. — synes den mig ikke at kunne betegnes „nødtørftig“. Mere hensigtssvarende synes det at opføre en simpel tillægskost bestående af brød og smør — muligens også noget melk — som supplement til den almindelige fangekost, og overlade til lægen i det specielle tilfælde at forordne, hvad videre kunde fornødiges. Herimod kunde måske indvendes, at dette vilde kunne lede til brud på den regelmæssige og uniforme fængselsorden, der er af så stor betydning for livet og disciplinen i fængslet; men efter min — om end korte — erfaring som fængselslæge frygter jeg ikke dette.

---

^{*)} Dr A. BAER. Gefängniss-Hygiene. Leipzig 1882.

Skulde der blive spørgsmål om en mere omfattende diætetisk forandring, har man sygekosten, der som mere nærende og lettere fordøjelig vilde kunne svare til sjemedet.

I cellefængslet Ågeberg i Kristiania, hvor jeg siden 1881 har fungeret som læge, existerer ikke „cantine“, ligesom det ikke er tilladt fangen at modtage noget fødemiddel fra sine slægtninge. Spiseregulativer for Ågeberg vedlægges; ligeledes har jeg tilføjet spiseregulativet for kvindefængslet, Kristiania tugthus, der er en fællesanstalt (side 294—299). I begge disse fængsler benyttes den samme forplejning sommer og vinter, og jeg har ikke for Ågebergs vedkommende fundet mig foranlediget til at foretage nogen forandring for vinteren; kun til enkelte fanger har jeg da givet medicintran.

Med VORTS angivelser som udgangspunkt vil vi nærmere betragte spiseregulativet for Ågeberg og til sammenligning vedføje efter Dr. BAER (l. c.) vægtsforholdet for enkelte tyske fængsler — vægten i gram*).

	Æggehvide.	Fedt.	Kulhydrater.
Ågeberg: Søndag	116,33.	77,32.	475,54.
Mandag	111,98.	33,64.	518,19.
Tirsdag	108,14.	30,01.	536,01.
Onsdag	137,72.	42,79.	477,67.
Thorsdag	111,98.	33,64.	518,19.
Freitag	155,40.	45,66.	507,16.
Lørdag	109,36.	30,37.	587,58.
Samlet mængde i en uge	850,91.	293,43.	3620,34.
Middeltal pr. dag	121,56.	41,90.	517,19.
Nürnberg (cellefængsel) . .	112,00	34,00	525,00.
Waldheim	106,00	15,00	676,00.
Bruchsal	121,00	27,00	599,00.
Plötzensee	117,00	32,00	597,00.

Herefter ses Ågeberg at nærme sig mest den af Vorr opstillede norm, om der end her også er vel lidet fedt;

*) Her er kun taget hensyn til den ordinære dagskost, ikke til de opstillede alternativer, hvilke så godt som ikke benyttes.

men dette er i langt højere grad tilfældet for de tyske fængsleers vedkommende, hvor også kulhydraterne er for rigelig repræsenterede. Efter VOIT bør der ikke gives mere end 500 gram kulhydrater (stivelse) pr. dag, fordi tarmkanalen ellers bliver for stærkt belastet; stivelsen går over i sur gæring, hvorved tarmbevægelsen forøges og hyppige, tynde udtømmelser bevirkes; denne antagelse deles imidlertid ikke af flere andre fysiologer, ialfald ikke ubetinget.

Til at supplere det manglende fedt i vort spiseregulativ tjener tillægskosten, hvoraf der er 2 slags, enkelt og dobbelt. Disse består — cfr. spiseregulativet — af brød og smør eller smult og indeholder i gramvægt:

	Albuminater.	Fedt.	Kulhydrater.
Tillægskost — enkelt	8,72.	15,24,	49,50.
Tillægskost — dobbelt.	17,44.	30,48,	99,00.

Tillægskosterne tildeles efter direktørens bestemmelse de fanger, der er opflyttede i klasse — først efter 3 måneders forløb —, og som enten på grund af aftenen i vægt eller på grund af anstrængt arbejde findes at måtte tiltrænge mere føde.

I Ågebergs spisereglement er der således taget tilbørligt hensyn til de opstillede betingelser for en hensigtsmæssig næring, såvel hvad forholdet mellem de forskellige næringsstoffer, vægtsmængden og fordøjeligheden, som hvad afveksling betræffer. Af nydelsesmidler tilstås der fangen desforuden peber, og til fisk får han sennep. Endvidere får han, når han er opflyttet i 3die klasse, 1,5 cm. tobak daglig.

De økonomiske hensyn er også skeede fyldest, idet kostudgifterne for hver fange pr. dag for tiden gennemsnitlig udgør 30,14 øre nemlig:

for frokost	7,95 øre
- middag	14,01 „
- aften	8,18 „

Sygekosten — cfr. regulativet — indeholder i gramvægt:

	Albuminater.	Fedt.	Kulhydrater
Søndag	98,53	81,12	363,16
Mandag	131,50	80,17	434,74
Tirsdag	191,10	65,26	361,75
Onsdag	98,42	70,77	378,70
Thorstag	96,70	66,97	328,30
Fredag	129,70	79,78	364,64
Lørdag	154,10	58,46	413,85
Samlet mængde i en uge	900,05	502,53	2645,14
Middeltal pr. dag	128,58	71,79	377,88

Sygekosten indeholder altså noget mere æggehvite, betydelig mere fedt, men mindre kulhydrater. Den svarer omtrent til de af DOBELL opstillede „diets for consumption“ og synes således at passe godt for fængslerne, hvor phthisis er en fremherskende sygdom, og hvor ernæringsforstyrrelse og afmagring med anæmi — den karakteristiske svækkelsestilstand, der har fået navnet „fængselskakexi“ — hører hjemme.

Sygekosten er imidlertid på grund af den rigere gehalt af de kostbarere albuminstoffe og fedt ingenlunde billig; den er mere end dobbelt så dyr som fangekosten, idet udgifterne pr. dag for hvert individ udgør 71,27 øre,

for frokost 12,05 øre

- middag 47,02 -

- aften 12,20 -

Til sygekost hører endvidere en almindelig mellem-diæt og diæt, som ikke behøver nogen nærmere omtale.

Lader os nu betragte vægtsforholdene på Ågeberg. Vægten er den målestok, hvorefter man bedømmer fangens ernæringstilstand og hans kræfter. Noget absolut kriterium er den dog ikke i ethvert tilfælde, da det ved ernæringsforsøg er godtgjort, at individet kan tiltage i vægt derved, at vand- og fedtmængden forøges, medens muskulaturen aftager. Dynamometeret kunde muligens give os en nærmere oplysning om vægtens pålidelighed, men dette be-

nyttes for tiden ikke, og er vistnok heller ikke i tvivlsomme tilfælde afgørende. Vejning foretages ved hver klasseopflytning — efter 3, 9, 21 og 33 måneders ophold i fængslet — og isvrigt når indtrædende afmagring eller sygelige tilstande måtte kræve det. Vægten ved indkomsten tages til udgangspunkt og lægges til grund for beregningen. Hvis nu denne angiver fangens sande gennemsnitsvægt, så er også de følgende vejninger fuldt bevisende; men dette er så langt fra at være den almindelige regel, at det snarere hører til undtagelserne. Som oftest er vægten ved indkomsten lavere, og derfor ser man, at fangen som regel i de første måneder efter indkomsten ved det rolige og regelmæssige liv i fængslet tiltager i vægt; først efter en to à tre måneders forløb begynder den at aftage, og der er i denne henseende, som fængselslæge Dr. TAYDOR*) i København — ved nøjagtige undersøgelser — på en illustrerende måde har vist, i reglen to hovedperioder. I den 1ste aftager vægten efter udløbet af de første 3 måneder for siden efter udgangen af det første år atter at tiltage; i den 2den periode begynder vægten først i påtagelig grad at aftage i det andet år af straffetiden. Fangens individualitet, tilstødende sygdomme — såvel psykiske som somatiske — fremkalder naturligvis afvigelser herfra, og vægtformindskelse er ikke altid et udtryk for utilstrækkelig næring; de konkrete tilfælde må bedømmes med kritik.

For at give et overblik over vægtforholdene i Ågeberg har jeg udarbejdet tabeller for qvinquenniet 1875—1879**), hvilke viser forholdet for hvert år efter alder, straffetid, levevej og beskæftigelse samt for fanger med og uden til-lægskost (side 300—304). Herefter viser det sig, at forsøgelsen i vægt i det hele taget har været overvejende. Tabet

---

*) „Om fangekosten“. Nordisk Tidsskrift for Fængselsvæsen. År-gang IV. 1881. København.

**) Jeg har valgt disse fem år, da beretningerne for disse er af-givne af samme læge og derfor de mest ov.rensstemmende.

træffer fornemmelig alderen mellem 25—35 år — straffetid 3 måneder til 2 år — fanger med mere anstrængt arbejde samt — og det i stærkere grad — fanger af den konditionerede klasse; endvidere fanger med tillægskost, hvilket vistnok må vække nogen forundring, men det forklares vel for det første deraf, at disse har haft anstrængt arbejde og dernæst har de opholdt sig længe i fængslet; imidlertid viser det også, at den forøgede tilførsel af næring ikke er det eneste afgørende moment. Differencerne er imidlertid ikke store — undtagen for den konditionerede klasse —, og der forekommer flere undtagelser, så at der vanskelig lader sig opstille nogen almengældende regel, hvorefter man kan drage bestemte slutninger.

Det står nu tilbage at omtale sundhedstilstanden i Ågeberg i femåret. Til belysning af denne har jeg udarbejdet en statistisk tabel (se næste side), der viser såvel morbiditeten som mortaliteten; ligeledes har jeg udfærdiget et schema*), der viser sygdommenes årlige gang og deres optræden i de forskellige måneder.

For at få den rette forestilling om sygdomsforholdene har jeg ved siden af den årlige statistik opført den daglige og ved siden af de i sygeafdeling behandlede opført antallet af fanger med fuldstændig og delvis arbejdsfrihed. Der opføres på sygelisterne tilfælde, der ikke har noget med fængselslivet eller straffen at bestille — f. ex. syphilis, gonorrhoe, hernia osv. — ligesom der på den anden side opføres lettere sygdomstilfælde, der optræder som følge af den almindelige sygdomskonstitution, katarrh, diarrhoe osv. og således heller ikke er karakteristiske for fængslet; endvidere behandles flere vigtige sygdomme ikke på sygeafdeling (lazaret), idet f. ex. flere tilfælde af phthisis og sinds sygdom behandles på fangecelle. Man vil derfor ikke få

---

*) Hertil har jeg måttet benytte året 1880 istedetfor 1875, da op-
tegnelserne for dette ikke fandtes tilstrækkelig specificerede.

Statistik over sygdomsforholdene og dødsfald ved Ågeberg

i 5 årene 1875—1879.

År.	Årlig statistik.					Arbejdsfrihed, forårsaget ved sygdom.				Daglig statistik.				Behandling i sygeafdeling.			Dødelig afgang.	
	Antallet af samtlige de fanger, der i året opholdt sig i fængslet.	Antal af betydeligere sygdomstilfælde.	Procent.	Antal af lette sygdomstilfælde.	Procent.	Antal dage af fuldstændig arbejdsfrihed.	Pr. individ.	Antal dage af delvis arbejdsfrihed.	Pr. individ.	Gennemsnitsbeløb pr. dag.	Antal fanger med fuldstændig arbejdsfrihed, beregnet efter gennemsnitsbeløbet.	Antal fanger med delvis arbejdsfrihed, beregnet efter gennemsnitsbeløbet.	Sum.	Antal behandlede.	Procent.	Samlet antal dage for behandling i sygeafdeling.	Antal.	Procent.
1875	327	10	3.06	104	81.60	383	1.17	139	0.43	168.10	2.28	0.53	3.11	3	0.51	248	1	0.31
1876	354	18	5.07	75	21.47	244	0.67	89	0.11	187.63	1.30	0.31	1.51	5	1.41	125	—	—
1877	368	19	5.16	57	15.76	195	0.53	65	0.18	198.31	0.99	0.33	1.31	7	1.90	102	4	1.09
1878	304	17	4.96	55	18.09	162	0.53	60	0.20	189.30	0.65	0.39	1.17	6	1.97	118	1	0.33
1879	395	9	2.28	50	12.66	119	0.30	41	0.10	185.77	0.66	0.33	0.66	3	0.76	61	—	—

nogen rigtig opfatning af sygdomsforholdene hverken ved at medtage alle de på listerne opførte sygdomme eller ved kun at anføre de på sygeafdeling behandlede; det sidste er imidlertid det almindelige, efter hvad jeg har set, for flere statistiske beretningers vedkommende, således i en statistik af Dr. BAER (l. c.), hvilken jeg her til sammenligning skal anføre for fængslet Plötzensee.

Ågeberg	Ågeberg	Plötzensee
Antal fanger med fuld- stændig og delvis ar- bejdsfrihed beregnet efter gennemsnitsbeløget:	Procent af de på sygeafdeling behandlede:	Procent af de på sygeafdeling (lazaret) behandlede:
1875: 3,11	0,91	1,75
1876: 1,51	1,41	1,73
1877: 1,31	1,90	1,39
1878: 1,51	1,97	1,83
1879: 0,86	0,76	1,15

Tallene for de tvende grupper — fanger med arbejdsfrihed og behandlede på sygeafdeling — illustrerer hinanden; således viser sig for året 1875 kun 0,91 pct. at være behandlede på sygeafdeling, medens der er 3,11 fanger med arbejdsfrihed; for de øvrige år er der en større overensstemmelse; forholdet er også ganske interessant og værd at lægge mærke til, hvad opgaverne for Plötzensee betræffer.

De sygdomme, som har mest interesse for fængslet, er phthisis og sindssygdomme.

Af Phthisis optrådte i 1875: 1 tilfælde = 0,87 pct. (af samtlige sygdomme)

—	—	—	1876: 3	—	= 3,48	—
—	—	—	1877: 2	—	= 2,89	—
—	—	—	1878: 2	—	= 2,85	—
—	—	—	1879: 3	—	= 5,26	—

Af betydeligere sygdomme er phthiserne mest fremherskende i antal; dog er zifrene ingenlunde store.

Af sindssygdomme optrådte i 1875: 2 tilfælde = 1.74 pct. (af samtlige sygdomme)

—	"	—	"	1876: 4	"	= 4,65	"
—	"	—	"	1877: 1	"	= 1,45	"
—	"	—	"	1878: 1	"	= 1,43	"
—	"	—	"	1879: "	"	= "	"

Der viser sig altså i de sidste 3 år af qvinquenniet en betydelig aftagen af sindssygdomme; dog er tiden for kort til, at man deraf tør trække nogen bestemt slutning. —

Af scorbut er kun optegnet 2 tilfælde, 1 i 1876 og 1 i 1877; det ene var imidlertid allerede i nogen grad tilstede ved indkomsten, og begge helbrededes under behandlingen i fængslet.

Af sygdomme i fordøjelseskanalen er der kun forekommet et betydeligere tilfælde af dyspepsi (i 1876), medens lettere dyspeptiske tilfælde ikke er sjældne; dog var i reglen omkring halvparten af disse allerede tilstede ved indkomsten. I Dr. BÆRS statistik over dyspepsierne i Pløtzensee ses disses antal for 1875 at have udgjort 22,8 pct. af samtlige indvortes sygdomme og for 1879: 14,2 pct.; for Ågeberg var antallet resp. 23,9 pct. og 16,9 pct., altså noget højere cifre; men såvidt der kan ses, refererer Dr. BÆRS statistik sig til de på „lazaret“ behandlede, medens intet af tilfældene i Ågeberg er behandlet på sygeafdeling.

Af dødsfald indtraf ialt 6 tilfælde. Til sammenligning vedføjes de statistiske opgaver for Pløtzensee.

	Ågeberg.	Pløtzensee.
1875:	0,31 pct.	0,21 pct.
1876:	" —	0,89 —
1877:	1,09 —	1,14 —
1878:	0,33 —	1,02 —
1879:	" —	1,52 —

Mortaliteten viser altså gunstige forholde. Den hyppigste dødsårsag er phthisis, hvoraf 4 døde; dernæst indtraf et dødsfald af tuberculøs meningit og et af progressiv pernicious anæmi. Af de fire dødsfald af phthisis var sygdommen i to tilfælde allerede tilstede ved indkomsten, medens de andre to

tilfælde udviklede sig i fængslet; ligeså synes tilfældet af tuberculøs meningit at være opstået i fængslet, ligesom også den perniciøse anæmi, der optrådte hos en tredje gangs recidivist, som efter omtrent 9 måneders ophold anfaldtes af stærk diarrhoe, efter hvilken anæmien udviklede sig temmelig hurtig og medførte døden efter omtrent 6 måneders forløb. Diagnosen konstateredes ved sektion.

Betragter vi nu de grafiske kurver, finder vi to temmelig konstante stigninger, en for vintermånederne og en for sommermånederne. Den første hidrører fra katarrherne, den sidste fra diarrhoerne; begge sygdomsgrupper afhænger af den til disse tider herskende epidemiske sygdomskonstitution. Stigningen begynder for katarrherne i regelen i slutningen af November og kulminerer i Marts; for diarrhoerne i slutningen af Maj og kulminerer i Juli (i 1876 har der været en større stigning i September). For de betydeligere sygdomme er kurverne mindre regelmæssige; stigningerne er her væsenlig betingede af phthiserne og psychoserne, hvis optræden naturligvis falder uregelmæssig.

Sundhedstilstanden viser sig efter det anførte at have været god og taler således også til gunst for forplejningen.

Kristiania i Maj 1883.

KIÖNIG.

Læge ved Bods-fængslet.

SPISEREGLEMENT

for de friske fanger i Bodsfængslet.

Dage.	Morgen.	Middag.	Aften.
Søndag.	0.220 klgr. brød. 0.50 liter øllebrød eller 0.50 liter melkepap.	1 liter ertesuppe. 0.065 klgr. flæsk eller 0.125 klgr. kød 0.220 klgr. brød.	0.220 klgr. brød, 0.50 lit. melk, 0.016 klgr. smør eller smult.
Mandag.	Som Søndag.	0.75 liter bygmelsgrød 0.40 liter melk. 0,016 klgr. smør eller smult. 0.220 klgr. brød.	0.220 klgr. brød. 0.50 liter melk.
Tirsdag.	Som Søndag.	1 liter sirupsuppe. 0.190 klgr. klipfisk m. sauce. 0 30 lit. rodfrugter eller c. 0.100 klgr. sild og 0.50 liter potetes, 0,220 klgr. brød	Som Mandag.
Onsdag.	Som Søndag.	1 liter kødsuppe. 0.095 klgr. kød. 0.220 klgr. brød.	Som Mandag.
Thorsdag.	Som Søndag.	Som Mandag.	Som Mandag.
Fredag.	Som Søndag.	1 liter melkevelling. Labskous lavet af 0.095 klgr. kød og 0.50 liter potetes. 0.220 klgr. brød.	Som Mandag.
Lørdag.	Som Søndag.	1 liter øllebrød. ca. 0.100 klgr. sild. 0.50 liter potetes. 0.220 klgr. brød.	Som Mandag.

Tillægskost enkelt: 0,110 klgr. brød og 0,016 klgr. smult eller smør
" dobbelt: 0.220 klgr. brød og 0,032 klgr. smult eller smør.

Det tillades efter lægens anordning at ombytte den for Søndag, Tirsdag, Onsdag, Fredag og Lørdag reglementerede middagsmad med den for Mandag og Thorsdag bestemte. Ligeledes kan efter lægens anordning tilstås 0 155 klgr. fladbrød i stedet for 0,220 klgr. brød.

REGULATIV

for anvendelsen af forskellige fødemidler ved bespisningen
af de friske fanger i Bodsfængslet fra 1ste Juli 1881.

Dage	Morgen.	Middag.	Aften.
Søndag.	Til 0,50 liter øllebrød medgår: 0,30 liter pot- øl, 0,037 klgr. bygmel, 0,020 klgr. sirup. Til 0,50 liter melkepap medgår 0,35 liter sød- skummet melk og 0,035 klgr. bygmel.	Til 1 liter ertesuppe og 0,065 klgr. flesk (eller 0,125 klgr. kød) medgår: 0,13 liter erter, 0,06 liter halve gryn, lidt grøntsager 0,106 klgr. flesk (eller 0,355 klgr. kød.)	cfr. spise- reglementet.
Mandag.	Som Søndag	Til 0,75 liter bygmels- grød medgår: 0,160 klgr. grynmel og lidt salt.	Do.
Tirsdag.	Som Søndag.	Til 1 liter sirupsuppe og 0,190 klgr. klipfisk m. sauce medgår 0,060 klgr. sirup, 0,10 liter halve byggryn, lidt eddiike og salt, 0,280 klgr. klipfisk, 0,008 klgr. smør, 0,06 liter melk.	Do.
Onsdag.	Som Søndag.	Til 1 liter kødsuppe og 0,095 klgr. kød medgår 0,10 liter halve byggryn, 0,250 klgr. grøntsager eller 0,30 liter potetes, 0,270 klgr. kød.	Do.
Thursday.	Som Søndag.	Som Mandag.	Do.
Freder.	Som Søndag.	Til 1 liter melke- velling og labskous medgår 0,40 liter melk, 0,06 liter halve gryn 'og 0,270 klgr. kød.	Do.
Lørdag.	Som Søndag.	Til 1 liter øllebrød medgår 0,60 liter pot- øl, 0,075 klgr. bygmel, 0,040 klgr. sirup og lidt salt.	Do.

SPISEREGLEMENT

for de syge fanger i Bodsfængslet.

Dage.	Morgen.	Middag.	Aften.
Søndag.	0,190 klgr. brød. 0,023 klgr. smør. 0,50 liter tevand.	0,75 liter sød suppe. 0,190 klgr. stegt kød. 0,125 klgr. brød	0,190 klgr. brød, 0,023 klgr. smør. 0,50 liter tevand.
Mandag.	Som Søndag.	0,50 liter melgrød 0,50 liter sød mælk, labskous (af 0,190 klgr. kød. 0,008 klgr. smør) 0,125 klgr. brød.	Som Søndag.
Tirsdag.	Som Søndag.	0,75 liter melkevellling 0,190 klgr. lundefisk eller klipfisk m. sauce. 0,125 klgr. brød.	Som Søndag.
Onsdag.	Som Søndag.	0,75 liter sød suppe. 0,190 klgr. kogt kød med peberrodsauce. 0,125 klgr. brød.	Som Søndag.
Thursday.	Som Søndag.	0,75 liter kødsuppe. 0,190 klgr. kogt kød (uden sauce) 0,125 klgr. brød.	Som Søndag.
Fredag.	Som Søndag.	0,75 liter melkevellling labskous (som Mandag) 0,125 klgr. brød.	Som Søndag
Lørdag.	Som Søndag.	0,75 liter øllebrød. 0,190 klgr. lundefisk eller klipfisk med sauce. 0,125 klgr. brød.	Som Søndag.

Desuden gives hver middag 0,470 klgr. potetes, hvilke Mandag og Fredag benyttes til labskous. I stedet for den reglementerede portion fint rugbrød kan efter lægens anordning gives fladbrød, nemlig 0,155 klgr. morgen og aften og 0,095 klgr. om middagen.

Mellemdiet: Morgen og aften: 0,50 liter tevand, 0,095 klgr. fladbrød og 0,012 klgr. smør.

Middag: alle dage 0,50 liter melgrød og 0,50 liter sød melk.
Diæt for hele dagen: 2 liter byggrynssuppe og 2 hvedeskonrøkker
eller 0,190 klgr. fladbrød med 0,023 klgr. smør.

REGULATIV

for anvendelsen af forskellige fødemidler ved bespisningen
af de syge fanger i Bodsfængslet.

Dage.	Morgen.	Middag.	Aften.
Søndag.	Til 0,50 liter tevand medgår 0,07 liter melk, 0,016 klgr. sukker, 0,002 klgr. te.	Til 0,75 liter sød suppe medgår 0,023 klgr. sukker.	Brød, smør og melk — cfr. spisereg- lementet.
Mandag.	Som Søndag	Til 0,50 liter melgrød medgår 0,160 klgr. bygmel	Som Søndag.
Tirsdag.	Som Søndag.	Til 0,75 liter melke- velling og til sauce til lundefisk eller klip- fisk medgår 0,75 liter melk, 0,008 klgr. smør.	Som Søndag.
Onsdag.	Som Søndag.	Til 0,75 liter sød suppe og til sauce medgår 0,040 klgr. sukker, 0,004 klgr. smør.	Som Søndag.
Thorødag.	Som Søndag.	Kødøuppe — cfr. Onø- dag middag i regula- tiv for de friske fanger.	Som Søndag.
Freødag	Som Søndag.	Til 0,75 liter melke- velling medgår 0,75 liter melk.	Som Søndag.
Lørdag.	Som Søndag.	Til 0,75 liter øllebrød og til sauce til lundefisk eller klipfisk medgår 0,75 liter øl, 0,032 klgr. sukker, 0,008 klgr. smør.	Som Søndag.

Diæt. Til 2 liter byøsuppe medgår 0,095 klgr. øukker.

SPISEREGLEMENT

for friske kvindefanger i Kristiania Tugthus.

(Under 28de Marts 1881 approberet af det kgl. justits-departement
som gældende fra 1ste Juli 1881).

Dage.	Morgen.	Middag.	Aften.
Søndag.	0,220 klgr. brød. 0,50 liter øllebrød.	1 liter ertesuppe. 0,095 klgr. kød, 0,25 liter potetes.	0,75 liter byg- melsgrød. 0,40 liter melk.
Mandag.	0,220 klgr. brød. 0,25 liter melk eller som Søndag.	1 liter gryngrød. 0,50 liter melk.	Som Søndag.
Tirsdag.	Som Søndag.	1 liter grynsuppe. 0,095 klgr. kød. 0,25 liter potetes.	Som Søndag.
Onsdag.	Som Søndag.	1 liter rumfordsuppe. ca. 0,110 klgr. sild. 0,50 liter potetes.	Som Søndag.
Thursday.	Som Søndag	Som Søndag.	Som Søndag.
Freitag.	Som Mandag.	Som Mandag.	Som Søndag.
Lørdag.	Som Søndag.	1 liter øllebrød, ca. 0,110 klgr. sild. 0,50 liter potetes.	Som Søndag.

Kød er uden sener og ben. Når grød ikke haves leveres brød.

Tillægskost: Enkelt. 0,110 klgr. brød med 0,012 klgr. smør om eftermiddagen.

Dobbelt 0,110 klgr. brød med 0,012 klgr. smør om formiddagen samt 0,110 klgr. brød og 0,25 liter melk om eftermiddagen.

REGULATIV

for anvendelsen af forskellige fødemidler ved bespisningen af de friske fanger i Christiania Tugthus fra 1ste Juli 1881.

(Cfr. det under 28de Marts 1881 approberede spisereglement for de friske fanger i Christiania Tugthus.)

Dage.	Morgen.	Middag.	Aften.
Søndag.	Til 0,50 liter øllebrød medgår: 0,032 klgr. fjersigtet bygmel, 0,16 liter øl og 0,016 klgr. sirup.	Til 1 liter ertesuppe og 0,095 klgr. kød medgår: 0,13 liter erter, 0,07 liter gryn og 0,375 klgr. kød.	Til 1 liter grød medgår: 0,210 klgr. fjersigtet bygmel.
Mandag.	Brød og melk eller som Søndag — cfr. spisereglementerne	Til 1 liter grød medgår 0,25 liter gryn.	Som Søndag.
Tirsdag.	Som Søndag.	Til 1 liter grynsuppe og 0,095 klgr. kød medgår 0,13 liter gryn og 0,375 klgr. kød.	Som Søndag.
Onsdag.	Som Søndag.	Til 1 liter rumfordsuppe medgår: 0,10 liter erter og 0,07 liter gryn.	Som Søndag.
Thorstag.	Som Søndag.	Som Søndag.	Som Søndag.
Fredag.	Som Mandag.	Som Mandag.	Som Søndag.
Lørdag.	Som Søndag.	Til 1 liter øllebrød medgår 0,065 klgr. fjersigtet bygmel, 0,33 liter øl og 0,024 klgr. sirup.	Som Søndag.

Vægttabel

over udgæede fanger i året 1875.

Antal fanger.		Deraf:										Anmærkninger.	
		Med god helbred.		Med svag helbred.		Vundet i vægt.		Tabt i vægt.		Uforandret i vægt.		* Af disse 74 var for- øgelsen hos: 26 under 2.5 kilgr. 45 fra 2.5 til 7.5 — 3 fra 7.5 til 12.5 —	
		Antal.	Pct.	Antal.	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal.	Pct.		
147	135	91. ₈₄	12	8. ₁₆	74*	50. ₃₄	64**	43. ₅₃	9	6. ₁₃	** Af disse 64 var tabet hos: 34 under 2.5 kilgr. 24 fra 2.5 til 7.5 — 6 fra 7.5 til 12.5 —		
Alder.													
Af alderen fra 18 til 25 år					40	54. ₇₉	30	41. ₁₀	3	4. ₁₁			
- — - 25 - 35 -					20	41. ₆₆	26	54. ₁₇	2	4. ₁₇			
- — over 35 år .					14	53. ₈₅	8	30. ₇₇	4	15. ₃₈			
Straffetid.													
Under 3 måneder . . .					0	0	0	0	1	100. ₀₀			
Fra 3 til 9 måneder .					36	54. ₅₄	23	34. ₈₅	7	10. ₆₁			
- 9 måneder til 2 år					29	52. ₇₃	26	47. ₂₇	0	0			
Over 2 år					9	36. ₀₀	15	60. ₀₀	1	4. ₀₀			
Levevej og beskæftigelse.													
Af arbejds- og bonde- klassen					59	50. ₄₃	51	43. ₅₉	7	5. ₉₈			
Af håndværksklassen .					14	51. ₈₅	11	40. ₇₄	2	7. ₄₁			
Af den konditionerede klasse					1	33. ₃₃	2	66. ₆₇	0	0			
Beskæftigelse i fængslet.													
Mere stillesiddende ar- bejde					48	53. ₉₃	34	38. ₂₀	7	7. ₈₇			
Arbejde med mere be- vægelse					26	44. ₈₃	30	51. ₇₂	2	3. ₄₅			
Uden tillægskost . . .					36	62. ₀₇	16	27. ₅₉	6	10. ₃₄			
Med tillægskost . . .					38	42. ₆₉	47	52. ₈₁	4	4. ₅₀			

Vægttabel

over udgaaede fanger i året 1876.

Antal fanger.		Deraf:										Anmærkninger.	
		Med god helbred.		Med svag helbred.		Vundet i vægt.		Tabt i vægt.		Uforandret i vægt.			
		Antal	Pct.	Antal.	Pct.	Antal	Pct.	Antal.	Pct.	Antal.	Pct.		
160	135	84 _{.38}	25	15 _{.62}	80*	50 _{.00}	69**	43 _{.12}	11	6 _{.88}		* Af disse 80 var for- øgelsen hos: 29 under 2.5 kilgr. 45 fra 2.5 til 7.5 — 6 fra 7.5 til 12.5 —	
												** Af disse 69 var tabet hos: 24 under 2.5 kilgr. 42 fra 2.5 til 7.5 — 3 fra 7.5 til 12.5 —	
Alder.													
Alderen fra 18 til 25 år					46	52 _{.27}	37	42 _{.05}	5	5 _{.68}			
- — - 25 - 35 -					22	44 _{.90}	24	48 _{.98}	3	6 _{.12}			
- — over 35 år					12	52 _{.17}	8	34 _{.78}	3	13 _{.05}			
Straffetid.													
Under 3 måneder . . .					2	100 _{.00}	0	0	0	0			
Fra 3 til 9 måneder .					41	48 _{.23}	35	41 _{.18}	9	10 _{.59}			
- 9 måneder til 2 år					30	50 _{.00}	28	46 _{.67}	2	3 _{.33}			
Over 2 år					7	53 _{.85}	6	46 _{.15}	0	0			
Levevej og beskæftigelse.													
Af arbejds- og bonde- klassen					58	46 _{.03}	59	46 _{.83}	9	7 _{.14}			
Af håndværksklassen .					14	63 _{.64}	6	27 _{.27}	2	9 _{.09}			
Af den konditionerede klasse					8	66 _{.67}	4	33 _{.33}	0	0			
Beskæftigelse i fængslet.													
Mere stillesiddende ar- bejde					58	51 _{.33}	46	40 _{.71}	9	7 _{.96}			
Arbejde med mere be- vægelse					22	46 _{.81}	23	48 _{.94}	2	4 _{.25}			
Uden tillægskost . . .					35	50 _{.72}	27	39 _{.14}	7	10 _{.14}			
Med tillægskost . . .					43	47 _{.25}	43	47 _{.25}	5	5 _{.50}			

Vægttabel

over udgaaede fanger i året 1877.

Antal fanger.	Deraf:										Anmærkninger.
	Med god helbred.		Med svag helbred.		Vundet i vægt.		Tabt i vægt.		Uforandret i vægt.		
	Antal.	Pct.	Antal.	Pct.	Antal	Pct.	Antal.	Pct.	Antal.	Pct.	
174	130	74.71	44	25.29	89*	51.10	74**	42.60	11	6.30	* Af disse 89 var for- sgelsen hos: 43 under 2 5 kilgr. 41 fra 2.5 til 7.5 — 5 fra 7 5 til 12.5 —
Alder.											
Af alderen fra 18 til 25 år	56	54.90	41	40.20	5	4.90					
- — - 25 - 35 -	21	42.00	24	48.00	5	10.00					
- — over 35 år .	12	54.55	9	40.91	1	4.54					
Straffetid.											
Under 3 måneder . . .	0	0	0	0	0	0					
Fra 3 til 9 måneder .	50	56.82	35	39.77	3	3.41					
- 9 måneder til 2 år	31	51.67	25	41.67	4	6.66					
Over 2 år	8	30.77	14	53.85	4	15.38					
Levevej og beskæftigelse.											
Af arbejds- og bonde- klassen	65	50.39	55	42.64	9	6.97					
Af håndværksklassen .	21	56.76	14	37.84	2	5.40					
Af den konditionerede klasse	3	37.50	5	62.50	0	0					
Beskæftigelse i fængslet.											
Mere stillesiddende ar- bejde	70	52.63	58	43.61	5	3.76					
Arbejde med mere be- vægelse	19	46.34	16	39.02	6	14.64					
Uden tillægskost . . .	47	64.38	23	31.51	3	4.11					
Med tillægskost . . .	39	38.62	52	51.48	10	9.90					

Vægttabel

over udgæede fanger i året 1878.

Antal fanger.		Deraf:										Anmærkninger.	
		Med god helbred.		Med svag helbred.		Vundet i vægt.		Tabt i vægt.		Uforandret i vægt.		* Af disse 98 var forøgelsen hos: 41 under 2.5 kilgr. 52 fra 2.5 til 7.5 — 5 fra 7.5 til 12.5 — ** Af disse 88 var tabet hos: 45 under 2.5 kilgr. 32 fra 2.5 til 7.5 — 11 fra 7.5 til 12.5 —	
Antal.	Pct.	Antal.	Pct.	Antal.	Pct.	Antal.	Pct.	Antal.	Pct.				
198	158	79.80	40	20.20	98*	49.50	88**	44.44	12	6.06			
Alder.													
Alderen fra 18 til 25 år		62	51.24	52	42.98	7	5.78						
- — - 25 - 35 -		24	42.85	29	51.79	3	5.36						
- — over 35 år .		12	57.14	7	33.33	2	9.53						
Straffetid.													
Under 3 måneder . . .		0	0	1	50.00	1	50.00						
Fra 3 til 9 måneder .		57	57.00	39	39.00	4	4.00						
- 9 måneder til 2 år		33	46.48	34	47.89	4	5.63						
Over 2 år		8	32.00	14	56.00	3	12.00						
Levevej og beskæftigelse.													
Af arbejds- og bondeklassen		88	52.07	73	43.20	8	4.73						
Af håndværksklassen .		8	33.33	12	50.00	4	16.67						
Af den konditionerede klasse		2	40.00	3	60.00	0	0						
Beskæftigelse i fængslet.													
Mere stillesiddende arbejde		76	52.78	63	43.75	5	3.47						
Arbejde med mere bevægelse		22	40.74	25	46.30	7	12.96						
Uden tillægskost		47	66.20	20	28.17	4	5.63						
Med tillægskost		46	36.22	71	55.91	10	7.87						

Vægttabel

over udgæede fanger i året 1879.

Antal fanger.		Deraf:										Anmærkninger.	
		Med god helbred.		Med svag helbred.		Vundet i vægt.		Tabt i vægt.		Uforandret i vægt.			
		Antal.	Pct.	Antal.	Pct.	Antal.	Pct.	Antal.	Pct.	Antal.	Pct.		
204	145	71. ₀₈	59	28. ₉₂	113*	55. ₃₉	75**	36. ₇₇	16	7. ₈₄	* Af disse 113 var fælgelsen hos: 48 under 2.5 klg 61 fra 2.5 til 7.5 — 4 fra 7.5 til 12.5 —		
												** Af disse 75 var tabt hos: 38 under 2.5 klg 29 fra 2.5 til 7.5 — 8 fra 7.5 til 12.5 —	
Alder.													
Alder													
Af alderen fra 18 til 25 år					67	62. ₆₂	32	29. ₉₁	8	7. ₄₇			
- — - 25 - 35 -					36	46. ₁₅	36	46. ₁₅	6	7. ₇₀			
- — over 35 år .					10	52. ₆₃	7	36. ₈₄	2	10. ₅₃			
Straffetid.													
Under 3 måneder . . .					0	0	0	0	1	100. ₀₀			
Fra 3 til 9 måneder .					64	56. ₁₄	42	36. ₈₄	8	7. ₀₂			
- 9 måneder til 2 år					39	58. ₂₁	22	32. ₈₄	6	8. ₉₅			
Over 2 år					9	40. ₉₁	12	54. ₅₅	1	4. ₅₄			
Levevej og beskæftigelse.													
Af arbejds- og bonde- klassen					93	55. ₀₃	62	36. ₆₉	14	8. ₂₈			
Af håndværksklassen .					17	56. ₆₇	11	36. ₆₇	2	6. ₆₆			
Af den konditionerede klasse					2	40. ₀₀	3	60. ₀₀	0	0			
Beskæftigelse i fængslet.													
Mere stillesiddende ar- bejde					89	57. ₄₂	56	36. ₁₃	10	6. ₄₅			
Arbejde med mere be- vægelse					22	44. ₉₈	20	40. ₈₂	7	14. ₂₉			
Uden tillægskost . . .					53	64. ₆₃	21	25. ₆₁	8	9. ₇₆			
Med tillægskost . . .					61	50. ₀₀	52	42. ₆₂	9	7. ₃₈			

Strafanstalten

LEPOGLAVA.

I Tidsskriftets årgang 1878 findes strafanstalten Lepoglava omtalt. En beretning fra den kroatiskke regering fremstillede dens i alle måder slette tilstand, hvori en forandring forberedtes. Om de 5 år, som siden ere gaaede, og de forandringer, som blev foretagne, foreligger nu en beretning under titelen: Die Erfolge des progressiven Strafvollzuges und der eigenen Staatregie in der königl. kroatischen Landesstrafanstalt zu Lepoglava af dens direktør EMIL TAUFFER. Af denne er det følgende et uddrag. Bemærkes må det dog, at det i anstalten anvendte straffesystem er det irske i en tillæmpet form, som det senere vil ses. Ligeledes må det erindres, at anstaltens drift før 1878 skete ved forpagtningssystemet, som havde medført næsten fuldstændig arbejdsløshed og en deraf følgende slet sundhedstilstand, at anstalten var overfyldt og søden utilstrækkelig. Fangernes forplejning og beklædning ligesom rummenes opvarmning og belysning var overdraget en forpagter for 44 øre pr. fange daglig. Anstaltens bygninger stod den gang i 1,112000 kr. Ombygninger, så at den kunde rumme 7—800 fanger, beregnedes til 208785 kr. og skulde foretages i 3 år.

Anstaltens værdi, deri indbefattet alt inventar, var i 1882 regnet til 1,112181 kr., medens dens bygninger alene

indtil den tid ialt havde kostet 1.434.758 kr. Uagtet denne betydelige sum er den dog kun ufuldstændig og bliver altid dyrt flikværk. De bestemte ombygninger udførtes i 1878—80, men næppe var anstalten befriet for fremmedes ophold inden for dens mure, førend jordskælvet 9 Novbr. 1880 atter bragte længere tids forstyrrelse med sig. Man måtte rømme 52 soverum og celler, hvorved den 683 mand stærke bestand blev meget sammenpakket, så at f. ex. 3 fanger måtte sove på 2 op til hinanden stående senge. Om jordskælvet siger isøvrigt beretningen, at bygningerne nejede sig som et skib på havets bølger, og selv de mest forhærdede fanger ræddedes. Anstalten kan nu rumme 500 fællesfanger, 74 i celle, 81 i hospital og 48 i overgangsanstalten, eller omtrent 700 fanger. I 1882 var den imidlertid belagt med 853.

For at kunne isolere de unge fanger og vaneforbryderne om natten anskaffedes 10 boxes i 1881 fra en fabrik i Berlin. Disse kostede med told og fragt 163 kr. stykket. Senere forfærdigedes i selve anstalten 44 stykker, som kostede 103 kr. hver. Ialt anskaffedes altså 54. I hver box findes en jernseng til at slå sammen, et lille bord, i hvis nederste del en natpote af ler har sin plads, og en stol uden ryg. De fælles soverum vare tidligere gennemgående forsynede med træbrixer, fastnaglede i gulvet, med plads til 2—3 stråsekk. Disse gør lokalets rengøring vanskelig og ere forkastelige af moralske grunde. Man har derfor begyndt at erstatte den med jernsenge til at slå sammen.

Opsynspersonalet bestod af 79 personer, som i 1882 hver daglig i gennemsnit havde tilsyn med 10,1 fange, når der tages hensyn til årets samtlige fangedage og opsynets samtlige tjenstedage, altså dettes orlov og sygedage fra-regnet. Bevogtningen af en fange kostede daglig i løn og uniform til opsynet 15 øre. 9 overbetjente lønnedes med 585 kr. hver, 30 betjente med 475 kr. og 40 med 439 kr. årlig. For disciplinærforseelser straffedes i 1879: 64 betjente, i 1882 kun 33.

Anstalten kontrolleres årlig af kommissærer udsendte

af regeringen, ligesom en nøjagtig undersøgelse af den industrielle virksomhed er foretaget for at erfare, om denne hidførte konkurrence med det fri arbejde. Resultatet var benægtende.

Fangebestanden var i 1880 for hele året 1035, 1027 i 1881 og 1044 i 1882, altså omtrentlig den samme. Derimod var den højeste bestand 745 i 1881 mod 853 i 1882. Anstalten havde i 1882 således 150 fanger flere end påregnet. — Som en særegenhed anføres, at af 30 i anstalten værende zigeunere manglede de 10 de to yderste led på pegefingern, hvilke det blandt disse folk er skik at afhugge i den spæde barnealder for at fri børnene for militær tjeneste. På grund af Bosniens og Herzegowinas politiske forhold til Østerrige indkom blandt fanger fra disse stater 45 mohamedanere. Disse beskrives som i høj grad forsømte subjekter, der ikke kunde læse eller skrive, med yderst forvirrede begreber om „mit“ og „dit“ som i almindelighed om ret og uret. Ligesom funktionsærerne ved cellebesøgene hos disse mødtes af mistro, således hindredes al indvirken på dem ved ubekendskab til de mohamedanske læresætninger. Dette førte til, at en mohamedansk gejstlig måtte ansættes ved anstalten.

Cellen anvendes som første led i systemet på alle fanger, som afleveres til anstalten. Tjenestereglementet af 1878 bestemmer, at celleopholdets varighed i reglen skal vare 8 uger. Dog kan det afkortes for den fange, hvis forhold lader formode en god opførsel i fællesskabet. På den anden side kan den fange, som i moralsk henseende må anses for skadelig for de øvrige, holdes over 8 uger i celle og endog, indtil der indtræder en lovende forbedring. Udkastet til en ny straffelov går videre, idet det bestemmer, at fanger, dømte på 4 år og derover, holdes 1 år i celle, og de med en straffetid under 4 år i en fjerdedel af denne. Derimod har den kommission, som har afgivet betænkning om udkastet, ikke villet gå ind på kun at gøre det fastsatte ophold i celle til en grænse, indenfor hvilken anstaltens direktør kunde bestemme opholdet efter den enkelte fanges hele

forhold. Beretningen indeholder det regnestykke, at der til udførelsen af bestemmelsen om opholdet i celle vil behøves 120 celler foruden de 74, som alt findes i anstalten. Når der ses hen til de øvrige betydelige udgifter til fængselsreformen i landet, anses det for lidet sandsynligt, at de manglende celler ville blive indrettede, og der udtales den mening, at loven derfor næppe vil få faktisk gyldighed. I 1882 bestod tilgangen af 296 fanger, som tilbragte i gennemsnit 62 dage i celle, de 155 fra 7 til 56 dage, 74 fra 2—3 måneder, 31: 3—4, 22: 4—6, 14: 6—9 måneder. En fange var det nødvendigt atter, efter få dages ophold i fællesskab, at anbringe i celle, hvor han i 1882 tilbragte 10 måneder, og hvor han muligvis, siger beretningen, vil komme til at tilbringe den største del af sin 15årige straffetid. I arresten var han en skræk for opsynet. I anstalten er han i sin celle en uskadelig mand. I de sidste år ere flere ondskabsfulde, utæmmelige og voldsomme forbrydere efter særlig indstilling afleverede til anstalten. De have fra det første øjeblik været føjelige, og 4—9 måneders ophold i celle har medført de glædeligste resultater i deres gemytstilstand. De ere blevne de bedste, lærvilligste og flittigste fanger. Iagttagelserne ved cellebesøgene anføre funktionærerne i deres lommebøger, som ved ugens slutning forelægges direktøren til excerpering. — Af selvmordsforsøg forekom i 1880—82: 2, begge i cellen og begge i 1882. Det ene foretoges af en fange dømt på 15 år, det andet af en dømt på livstid. Af cellefangerne indlagdes 56 på sygehuset, 3 af disse døde, 3 oversattes til fællesskab og 50 vendte helbredede tilbage til cellen.

Fællesskabet, systemets andet stadium, udføres efter følgende regler: I fællesskabet leve og arbejde fangerne i fælles lokaler. De inddeles i to hovedklasser med flere underafdelinger. I første hovedklasse komme alle, som udgå af cellen, og alle, som ere blevne fritagne for cellen. De, som straffes første gang, regnet fra indsættelsen i anstalten, blive 3 måneder, de, som have været straffede før i rets-

fængslerne, 6 måneder, og de, som have været før i strafanstalt, 7 måneder i dette stadium. Efter dette tidsrum overgå de i anden hovedklasse. Disse klasser holdes om natten og i fritiden i særskilte lokaler. Det samme gælder ubetinget ved gudstjeneste og gårdtur og skal tilstræbes også ved arbejdet. I hver af hovedklasserne skulle følgende underafdelinger strengt adskilles:

1. Fanger under 24 år med en god fortid, som have handlet ubetænksomt og afletsind og uden ondt forsæt, og som i moralsk henseende må anses for ufordærvede.
2. Fanger under 24 år, som have handlet efter en forudlagt plan, men hvis motiv ikke har været havesyge, og som efter forbrydelsens natur eller udførelse ikke kunne anses for moralsk fordærvede.
3. Fanger under 24 år, som have en dårlig fortid, men som ikke have været tiltalte, og hvis hele forhold ikke tyder på slet moralitet.
4. Fanger over 24 år og iøvrigt som i punkt 1.
5. Fanger over 24 år og iøvrigt som i punkt 2.
6. Fanger over 24 år og iøvrigt som i punkt 3.
7. Fanger under 24 år, som forhen have været tiltalte.
8. Tilbagefaldne over 24 år, som hverken tidligere eller denne gang have handlet af havesyge.
9. Tilbagefaldne over 24 år, som gentagende straffes for forbrydelser begåede af havesyge.
10. Tilbagefaldne som under punkt 9, og som have afsonet straffen i en strafanstalt.

De enkelte underafdelinger skulle have særskilte soverum, og de tilbagefaldnes soverum skulle ligge ved en særskilt korridor.

Denne klassifikation efter alder, moralitet og tilbagefald er efter beretningen i det hele og store iagttaget i de omhandlede 5 år. Dermed er dog ikke sagt, at ingen fejlgreb i så henseende ere skete. De følgende tal vise fordelingen i klasserne i 1882:

Klasse.	Ved indsættelsen.		Ved årets udgang.	
	Personer	Pct.	Personer	Pct.
1.	12.	4,0	16	2,1
2.	7.	2,3	29	3,9
3.	23.	7,7	37	4,9
4.	23.	7,7	56	7,5
5.	55.	18,5	177	23,8
6.	49.	16,5	121	16,2
7.	14.	4,7	20	2,7
8.	13.	4,3	49	6,5
9.	41.	13,8	98	13,1
10.	59.	19,9	140	18,8

Antallet af de *unge* under 24 år (klasse 1. 2. 3. 7.), som indsættes, er årlig i tiltagende stigning fra 13,9 til 20,95 pct. af det samlede antal afleverede fanger. I dette tal varierer procenten af *tilbagefaldne* mellem 3,10 og 4,72. Men i forhold til det samlede fangetal er forholdet bedre, idet de unges antal er gået ned fra 4,2 til 2,2 pct.

Tilbagefaldet hos de voksne (kl. 8. 9. 10) viser såvel ved indsættelsen som ved årets udgang en nedgang. Således var i 1878 af de indsatte 46,6 pct. tilbagefaldne, medens forholdet af den samme kategori i 1882 var 38,17 pct. Ved udgangen af 1878 var af samtlige fanger 50,9 pct. tilbagefaldne, 41,39 pct. i 1881 og kun 38,6 pct. i 1882. Formindskelsen af tilbagefaldne udgør således for de indsatte voksne i de 5 år 8,5 pct. og ved årets udgang 12,3 pct. Dette heldige resultat forhøjes derved, at det største antal grove forbrydere indsættes i Lepoglava. Ved disse oplysninger om tilbagefaldet må det dog bemærkes, at resultaterne for en del kunne tilskrives forandringen fra en fuldstændig uordnet straffefuldbyrkelse til en væsentlig velordnet.

Isolering om natten og i fritiden af fanger i andet stadium optoges i lovudkastet af kommissionen. Dette førte til den foran omtalte anskaffelse af 54 boxes. Rummets indskrænkede plads, det absolute tavshedspåbud, som strengt iagttages dag og nat, og den på minutter afpassede dagsorden har

gjort, at denne celle føles som en meget trykkende straf. Simulation, vægring ved at arbejde, selv de groveste disciplinærforseelser forsøges for at slippe ud af boxen. At opholdet i denne celle skulde være skadelig, haves der ingen grund til at mene. Af dem, der have haft ophold i boxes i 1882, have 11 været indlagte på sygehuset, men ere efter et kort ophold eller konstateret simulation vendte tilbage i cellen. Beretningen udtaler det ønske, at anstalten snart måtte blive forsynet med et tilstrækkeligt antal boxes for alle fællesfangerne.

Overgangsanstaltens to bygninger ligge østlig for strafanstalten, 255 alen fra denne, ved foden af et lille bjerg, midt imellem grønne enge, agre og vingårde, kun omgærdet af en lav hæk. Gitre, låse og lignende sikkerhedsmidler findes ikke, hverken for døre eller vinduer. Enhver af bygningerne danner en aflang firkant og har i facaden en åben søjlegang. I den tilvenstre liggende kommer man på midten af facaden ind i et større forværelse, som benyttes til vaske- rum af markarbejderne, der bebo denne bygning. Ligeoverfor indgangen, mellem de to soverum, er opsynsmandens værelse, på hvis sidevægge findes vinduer ind til soverummene. Hvert af disse er 19 alen langt (12 m.), 9 al. bredt (5,50 m.) og 5 al. højt (3,32 m.) og giver plads til 14 fanger. Den anden bygning er indrettet til håndværksdrift, hvorfor der kun findes et soverum til 20 mand, men to værksteder, hvert til 10. I begge bygninger findes ventilationsovne anbragte.

For at kunne overgå fra fællesskabet til overgangs- anstalten fordres, at mindst $\frac{3}{8}$ af straffetiden er afsonet (udkastet har sat halvdelen). Fanger, som ere udelukkede fra betinget løsladelse, kunne overgå, når mindst halvdelen er afsonet, og fanger på livstid efter mindst 10 års forløb.

Opholdet i denne anstalt betragtes som halv frihed og eftertrages af de fleste. Disciplinen var altid mønstervær- dig. Bygningerne have imidlertid vist sig for små, idet den konsekvente gennemførelse af systemet og den knap tilmålte tildeling af betinget løsladelse bevirker, at der savnes plads

for 20—30 mand. Desuden bør staldene for heste og øvrige kreaturer, som passes af overgangsstadiet folk, ikke findes i selve strafanstalten, hvor disse således skulle færdes dag og nat, og hvor de dog ikke høre hjemme.

Tilgangen til denne anstalt udgjorde 66 i 1882 og 384 i femåret. Den samlede fangebestand i 1882 var 119. Af disse afgik i 1882 ved betinget løsladelse 9,24 pct., efter endt straf 24,36 pct., ved tilbagerykning til det strenge fællesskab 10,91 pct. I det hele er tilgangen til anstalten i forhold til det samlede fangetal kun ringe, således 6,32 pct. i 1882. Grunden ligger ikke i, at der ikke er et tilstrækkeligt antal dertil kvalificerede individer men i den begrænsede anvendelse af loven om betinget løsladelse. Dersom økonomibygningerne lå på overgangsanstaltens grund, vilde procenten af de tilbageflyttede til det strenge fællesskab kunne blive lavere. Det er ikke fortrinsvis dem, som have udsigt til betinget løsladelse, der ere blevne anbragte i overgangsanstalten, men under lige forhold have de fået fortrinnet. Ligeledes ere anæmiske og sygelige personer foretrukne for legemlig sunde.

De i 1882 overlagte vare dømte for:

Vold mod øvrigheden	4
betydelige legemsbeskadigelser	16
Drab	25
Mord	4
Tyveri	12
Røveri	3
Hæleri	1
Brandstiftelse	1
Deres dom lød på indtil 1 år for	2
- 2 — -	9
fra 2— 3 — -	33
- 3— 5 — -	12
- 6—10 — -	6
- 10—15 — -	2
- 15—20 — -	2

Da fanger efterat have afsonet $\frac{3}{8}$ af straffen kunne over-

føres i anstalten, kan det ofte hænde, at sådanne overflyttes, som have 5 år tilbage af straffetiden.

I femåret er der fra overgangsanstalten kun forefaldet 2 *undvigelser*, medens i samme tid 6 lignende tilfælde have fundet sted i det strenge fællesskab. Man har sagt, at undvigelserne vare så få, fordi folkene havde det så godt i selve anstalten. Beretningen mener derimod, at bevidstheden om atter at blive bragt tilbage og udsigten til betinget løsladelse eller benådning holde fangerne i ro.

Arbejdsvirksomheden foregår dels i mark, have, vingård og skov, og dels er den håndværksmæssig. Folkene beskæftiges med arbejder for overgangsanstalten og med sådanne, som skulle udføres i det strenge fællesskab. En særlig for håndværkere anlagt overgangsanstalt, som lå fjærn fra strafanstalten og kun var henvist til sig selv, vilde efter beretningen ikke kunne realiseres. Jordarbejderne foretages på 27 tdr. land have, 73 tdr. land ager og eng og 4 tdr. land vingård, som ere forpagtede, ligesom man også for private har høstet enge, vingårde og maismarker på akkord eller dagløn. Om vinteren yder fældning af træer til brændsel og gavntræ, forarbejdelsen af tøndestaver, hjuleger, vinrankestaver, håndtag til mejered o. s. v. en passende og tilfredsstillende beskæftigelse.

Ved de forskellige udearbejder er en ubevæbnet opsynsmand tilstede og, når der arbejdes i flere afdelinger, ofte kun en markmand. Fangernes arbejdsomhed og pålidelighed er anerkendt af omegnens befolkning. Når man har sagt, at det er overgangsanstaltens opgave at bringe fangerne i forbindelse med arbejdsgivere af hensyn til at forskaffe dem arbejde ved løsladelsen, så er dette ikke tilfældet i Lepoglava. Ingen løsladt har fået arbejde i omegnen; men de ville heller ikke blive der, de drage alle hjem.

De skolepligtige fanger, det vil sige under 30 år, søge daglig den fælles skole i strafanstalten sammen med de øvrige. Ved påtrængende markarbejder kan der gives 8 til 14 dages fritagelse for skolen. Der er anvendt særlig omhu

på de foredrag, som hver aften i efteråret og vinteren pligtmæssig holdes i anstalten af de to præster og læreren. Desuden har lægen frivillig deltaget i denne gerning. Foredragene have behandlet landvæsensforhold, sociale, fysikalske og almennyttige temaer.

Disciplinærstraffe tildeles ikke i overgangsanstalten. Mindre overtrædelser af husordenen, mindre kammeratlige uenigheder, partielle anfald af hidsighed, havesyge etc. bilægges ved formaninger af forstanderen, vagtkommandøren og ved irettesættelse af direktøren. Sværere forseelser straffes med overflytning til det strengere fællesskab, eventuelt til cellen. Ingen fange, som er overflyttet til det strengere fællesskab, er påny kommen i overgangsanstalten. Årsagerne til nedsættelserne vare i 1880. 1881. 1882.

Indsmugling af forbudne genstande til fanger i det strenge fællesskab	9	9	„
Indsmugling af tobak sammesteds .	6	„	10
Opsætsighed mod forstanderen. . .	1	2	„
Tyveri af viktualier	2	„	1
Drukkenskab fremkaldt ved at tage mod drikkevarer af fremmede personer	5	1	„
Ufordragelighed	4	„	„
Besiddelse af forbudne genstande .	„	1	„
Indledelse af retsforfølgning af hidtil uoplyste forbrydelser	„	2	1
Uberettiget udeblivelse udover aften-appellen.	„	1	„
Bedrageri	„	1	„
Mistænkt for at have hjulpet til en undvigelse	„	1	„
Moralsk uskikket til at bevæge sig i det fri liv	„	„	1
Ialt	27.	18.	13.

Af de 321 fanger, som i de fem år have passeret over-

gangsanstalten, ere kun 3 atter indsatte i strafanstalten for en efter løsladelsen begået forbrydelse. Ingen af disse var betinget løsladt.

Sundhedstilstanden var bestandig udmærket. Den friske luft, den fri bevægelse, tilladelsen til at ryge tobak og den hævede sindsstemning viste sig som fortrinlige helbredelsesmidler selv for kroniske sygdomme.

Den betingede løsladelse er i Lepoglava tilstået

i 1877 — 58 fanger, 5,02 pct. af samtlige fanger,

- 1878 — 51	—	5,50	—	—	—
- 1879 — 38	—	3,00	—	—	—
- 1880 — 37	—	3,57	—	—	—
- 1881 — 11	—	1,06	—	—	—
- 1882 — 12	—	1,14	—	—	—

og dog viser institutionen heller ikke her noget uheldigt resultat, idet løsladelsen nemlig tilbagekaldtes for 3 i 1878, 2 i 1879, 1 i 1881 og 1 i 1882 og hidførtes i alle tilfældene kun ved overtrædelser af politiforskrifterne.

De betinget løsladte afsonede af deres straffetid:

betinget løsladt i	1880.	1881.	1882.
indtil 1 år	8	1	8
— 2 —	19	8	3
— 3 —	6	1	"
— 4 —	1	1	"
— 5 —	1	"	"
— 7 —	1	"	1
— 12 —	1	"	"

Den tilbagestående straffetid udgjorde: 1880. 1881. 1882.

indtil 6 måneder for	1	"	5
— 9 — —	"	2	1
— 12 — —	13	5	2
— 24 — —	17	3	3
— 36 — —	4	1	"
— 4 år — —	1	"	"
— 7 — —	"	"	1
— 8 — —	1	"	"

	1880.	1881.	1882.
Alderen var under 20 år for	2	"	"
— — 25 — —	9	1	1
— — 30 — —	6	"	4
— — 35 — —	6	3	3
— — 40 — —	6	3	4
— — 45 — —	4	1	"
— — 50 — —	1	"	"
— — 60 — —	1	3	"
— — 70 — —	2	"	"
Den straffede forbrydelse var			
Legemsbeskadigelser for	8	"	2
Drab	24	11	8
Mord	3	"	"
Vold mod øvrigheden	1	"	"
Voldtægt	1	"	"

LOV.

Om fangernes betingede løsladelse.

(I kraft 22 April 1875.)

1. Banen har myndighed til at tilstå fanger, som ere idømte en tidsbestemt straf og som have opført sig dadel frit i strafanstalten, efter deres egen bøn og strafanstaltsbestyrelsens andragende betinget løsladelse.

En sådan løsladelse kunne fanger opnå:

- a) som ere dømte første gang for en forbrydelse, efterat have afsonet halvdelen af straffen;
- b) som ere dømte anden gang for en forbrydelse, efterat have afsonet tre fjerdedele af straffen.

Fanger, som ere dømte flere end 2 gange for en forbrydelse, eller som ere dømte for en af vindesygge begået forbrydelse eller for brandstiftelse, ere ganske udelukkede fra fordelene i denne lov.

2. Den betingede løsladelse kan tilbagekaldes til enhver tid, når den løsladte opfører sig dadelværdigt, eller når han forser sig mod de pligter, som ere pålagte ham ved løsladelsen.

Tilbagekaldes løsladelsen, bliver tiden, som ligger imellem den dag, da løsladelsen blev iværksat, og den dag, da den løsladte

på grund af tilbagekaldelsen atter toges i forvaring, ikke medregnet i straffetiden.

3. Banen træffer afgørelse om tilbagekaldelse af den betingede løsladelse.
4. De løsladte holdes under streng politiopsigt og uden tilladelse af politisvrigheden tør de ikke fjerne sig fra det dem anviste opholdsted.
De løsladte betragtes som fanger, så længe den betingede løsladelse varer.
5. Politisvrigheden på det sted, hvor den løsladte opholder sig, kan bestemme den foreløbige anholdelse af den løsladte af vigtige og påtrængende hensyn til det offentlige vel; den er dog forpligtet til uopholdelig at indhente afgørelse om den definitive tilbagekaldelse.

Tilbagekaldes løsladelsen efter foreløbig anholdelse, anses den tilbagekaldt på anholdelsesdagen.

6. Når den bestemte straffetid forløber uden tilbagekaldelse, betragtes straffen som afsonet.

Benådning var tilstået 1 i 1880, 40 i 1881 (i anledning af den østerrigske kronprinses formæling) og 2 i 1882. Beretningen tager anledning til at beklage, at ansøgningen om benådning forelægges den øverste retsinstans, som i de fleste tilfælde på ansøgningens tid vil være beklædt af andre personer end dem, som i sin tid dømte ansøgeren, og som da ofte udtale, at de anse den idømte straffetid for retfærdig udmålt uden at tage tilbørligt hensyn til den domfældtes livsforhold den gang og til en lang, systematisk ordnet straffefuldbyrds indflydelse.

På grund af de lokale forhold i Kroatien, som på mange måder vanskeliggøre eller endog umuliggøre institutioner som fængselsselskaber og lignende, må staten sørge for disses opgave. Til den hensigt er der oprettet *en understøttelsesfond*. Dennes indtægter ere:

1. Renterne af fangernes i en sparekasse indsatte overarbejdspenge.
2. Den månedlige arbejds løn for de i første hovedklasse værende fanger.

3. Penge, som ere fundne indsmuglede hos fangerne, når de ikke vedrøre en forbrydelse eller tilhøre trediemand.
4. Gaver.
5. Bøder, betalte af opsynet for tjenesteforseelser.

Fonden bestrider følgende formål:

1. Omkostninger til begravelse af fanger, hvis tilgodehavende ikke kan dække disse.
2. Anskaffelse af klæder.
3. Rejsepenge til fanger, som i straffetiden ikke vare istand til at fortjene disse.
4. Understøttelse af forbedrede og uformuende fanger i den første tid efter løsladelsen.

Herved må bemærkes, at 17 pct. af de indsatte afsone under 1 års straffetid, og at en stor del afleveres i fange-drugt, fordi de mangle klæder. Den væsentligste understøttelse består i værktøj, som i det første år efter løsladelsen bliver anstaltens ejendom, hvorom øvrigheden på hjemstedet underrettes med pålæg om at tage det fra den løsladte, som ikke passer sin gerning eller giver anledning til misfornøjelse. Fondens indtægt i 1882 var 6402 kr. og udgiften 1139 kr.

Af samtlige fanger var 11 pct. dømt for mord, 17 pct. for drab, 5 pct. for betydelige legemsbeskadigelser, 3 pct. for brandstiftelse, 42 pct. for tyveri, 9 pct. for røveri, forholdet for de øvrige enkelte kategorier var under 2 pct. Kortsagt forbrydelser mod liv og helbred omfattede 33,67 pct. af fangerne, mod formuen 62,85 pct.

Af samtlige fanger i 1882 var 36 pct. mellem 21 og 30 år, 27 pct. mellem 31 og 40, 20 pct. mellem 40 og 50 år, 5,46 pct. 16—20 år og resten over 50 år. Ugifte var 43 pct., gifte 50 pct. — Af de i 1882 indsatte fanger kunde 71 pct. hverken læse eller skrive, 1,34 pct. kun læse og 27,66 pct. både læse og skrive. Af samtlige fanger i 1882 var 6,42 pct. idømt under 1 års straffetid, 25,67 pct. fra 1 til 2 år, 16,09 pct. 2 til 3 år, 18,68 pct. 3 til 5 år, altså

omtrent $\frac{2}{3}$ af fangerne vare idømte under 5 år, resten fra 5 år til livstid.

Gudstjeneste og religionsundervisning er forskellig efter falgernes religion. Omtrent 66 pct. høre til den *romersk katolske kirke*. Katechetisk undervisning gives ugenlig fangerne. Af de i 1882 indsatte 210 katolikere kendte 30 ikke de 10 bud, 5, 1 kroatisk bonde og 4 zigeunere, kunde ikke fremsige fadervor. I kirken sidde de fra overgangs-anstalten forrest på bænke, de øvrige høre, opstillede klasse-vis, prækenen stående.

De *græske* katolikere udgøre omtrent 30 pct. Af de i 1882 indsatte 107 græske katolikere havde 30 aldeles intet begreb om deres religion, 25 kunde ikke bede og 5 havde aldrig bivånet nogen gudstjeneste

Protestanter og jøder ere så få i antal, at ingen gudstjeneste kan holdes for dem; derimod er der forskaffet dem besøg 1 à 2 gange om året af gejstlige af deres tro.

Der holdes i de sidste 3 år regelmæssig mohamedansk gudstjeneste i anstalten.

Det er foran omtalt, at over 70 pct. af fangerne hverken kunde læse eller skrive, som følge heraf spiller *elementarundervisningen* en stor rolle. Der er således i hver af de 2 skoleklasser ugenlig anvendt 10 timer hertil. De skolelæsende vare i 1882: 124 skolepligtige (under 30 år) og 87 over 30 år, altså 211 ialt, hvoraf 70 til 75 pct. høre til første skoleklasse. At skolegerningen ikke kan bestrides af 1 lærer er erkendt, og ansættelsen af 1 til er også stillet i udsigt. Man tænker da på også at forhøje den skolepligtige alder til 35 år. *Bibliotheket* indeslutter c. 1000 bøger, hvis benyttelse er i stadig tiltagen. I 1882 udgjorde de ankomne *fangebreve* 1401 og de bortsendte 1412.

Afsnittet: *Disciplinære forhold* begynder i beretningen med følgende udtalelse: „Jo mere lejlighed der bydes til at overtræde husordenen, desto talrigere blive overtrædelserne. Ved det strenge celledsystem må også tallet på disciplinærforsæelser blive det laveste. Det er ingen for-

tjeneste ikke at synde, fordi anledningen dertil mangler.“ Som bekendt er ræsonnementet ikke rigtigt for cellestraffens vedkommende, idet det netop er bemærket om denne, at den medfører flere disciplinærstraffe, fordi overtrædelserne ikke så let undslippe opsynets opmærksomhed som i fællesanstalterne, hvor fællesskabet dækker for meget. Desuden er der andre momenter, som også få betydning for disciplinærstraffenes antal, således opsynets og bestyrerens energi og dygtighed. Bemærkningen i beretningen må vel nærmest betragtes som en undskyldning for, at disciplinærstraffene i 1882 vare 624 mod 397 i 1881. Beretningen anfører isøvrigt selv som årsager byggeforetagenderne i 1880 og 1881 som følge af jordskælvet og den også deraf følgende mangel på soverum og celler, og for 1882 tilgangen af de udisciplinerede fanger fra Bosnien og Herzegowina ligesom den betydelige begrænsning af anvendelsen af betinget løsladelse. Hertil kunde uden tvivl være føjet anstaltens overfyldning med 850 fanger, hvor pladsen kun var bestemt til 700.

De største tal af overtrædelser falde i 1882 på mindre tyverier 91, dovenskab 53, forstyrrelse af ro og orden 320, besiddelse af forbudne sager 71. — De straffedes antal var 299 eller 28 pct. af fangetallet. Af disse havde 43 håb om betinget løsladelse, 256 vare udelukkede derfra. Disciplinærstraffene bestod i celle, samme med skærpelse, mørk arrest, unddragelse af en del af kosten (232) hårdt leje (197), unddragelse af begunstigelser, krumslutning (58) og berøvelse af arbejdsfortjeneste (2).

I femåret forefaldt 9 *undvigelser*, deraf 1 i 1882. Samme år udførtes et morderisk overfald på to medfanger af en til 14 år for drab og voldtægt dømt fange. Denne er i 1883, efter at være sendt til Agram til observation, erklæret for at have handlet af forfølgelsesmani.

Forplejningen måtte, da staten overtog arbejdsvirksomheden og på grund af de sørgelige sanitære forhold, stor sygelighed og dødelighed, nøje overvejes. Man kom derved også til den i Plätzensee indførte mellemkost for rekonvale-

scenter, blodfattige, individer, som lide af mavekatarrh, men som alle ere relativ arbejdsdygtige og virkelig arbejde. Den tilstås kun for 4 uger ad gangen efter lægens anbefaling. Udgiften til forplejning, deri indbefattet mellemkosten, udgjorde i 1882 pr. fange og pr. dag 28,32 øre. Mellemkosten tilstodes i 1882 til 171 fanger i 11202 forplejningsdage eller 2,9 pct. af disses hele antal.

Sundhedstilstanden afhænger ubestrideligt for en væsentlig del af forplejningen. Ernæring, luft og vand ere hovedfaktorerne, som regulere sygelighed og dødelighed. Siden indførelsen af det ny spisereglement er skorbud og ægyptisk øjsyge, som tidligere hærgede anstalten, ukendte her. I sygehuset indlagdes i 1877: 52,3 pct. af samtlige fanger, i 1882 26,3 pct. De hyppigst forekommende sygdomme vare i 1882 anæmi i 33 tilfælde, lungesvindsot i 38, mavekatarrh i 29 og rosen i 22. *Sindssygdomme* have været sjældne. I 1878 optrådte 4 tilfælde af hørelses- og synshallucinationer, som alle helbrededes. I 1879 forekom et tilfælde af galskab hos en på livstid dømt fange. Dennes forekomst allerede i arresten frelste ham for galgen; han afleveredes til en sindssygeanstalt.

I 1880 sendtes en fange med arvet epileptisk vanvid og en af uhelbredelig melankoli lidende Bosniak til sindssygeanstalten. I 1881 forekom atter et tilfælde af epileptisk vanvid, som var opstået i barnealderen; dette behandledes i helen straffetiden — 1 år — i sygehuset. En tidligere straffet fange, nu idømt 8 år, led kort tid efter indsættelsen af storhedsvanvid og sendtes til sindssygeanstalten. I 1882 blev foruden det foran omtalte tilfælde af forfølgelsesvanvid to lettere tilfælde af sindssyge tagne under behandling. Begge disse fanger blev syge i cellen efter respektive 95 og 118 dages ophold der. Bortflytningen fra cellen hævode i få dage uroen hos dem. Desuden observeredes 5 fanger, som simulerede sindssyge for at slippe for cellen og boxen.

Dødsprocenten var i 1865: 12,28 af samtlige fanger, men er derefter med enkelte undtagelser gået ned til 2,70 i 1878, 1,10 i

1879, 1,44 i 1880, 0,37 i 1881 og 1,53 i 1882, deri dog ikke regnet den ene af de to fanger, der, som omtalt, blev overfaldne af en medfange, og en fange, som ved et tilfælde druknede i en ved anstalten værende dam. Af de i 1882 døde 18 fanger var 1 indsat i 1876, 2 i 1877, 4 i 1879, 2 i 1880, 5 i 1881 og 4 i 1882. Af dødsårsagerne i 1882 havde brystsyge det højeste tal 4, typhus abdominalis 2. Af de døde i 1882 var 1 over 70 år, de øvrige fordeles på 20 til 50 år med omtrent samme antal (3) for hvert femår.

Medicinaludgifterne udgjorde til udgangen af 1877 årlig 2700 til 3600 kr., deri ikke indbefattet kirurgiske instrumenter, forbindsager og lignende. Medicinen leveredes fra apotheket i Lepoglava. Fra Febr. 1878 overdroges tilberedningen og udleveringen af medicinen anstaltens læge. Apothekets indretning kostede 1400 kr. I 1882 vare samtlige medicinale udgifter 890 kr. eller 6,4 øre pr. sygedag.

Hvad *anstaltens drift* angår, var den største del af anstalten ikke opvarmet i 1877. Nogle i korridorerne opstillede ovne skulde varme i de tillukkede soverum. Fra 74 ovne i 1877 er man nu kommen til 144 i 1882, hvoraf følger en betydelig stigning af udgifter til opvarmning. Ligeledes anvendes til *belysning* istedenfor 84 lamper i 1877 nu 560 lamper, hvoraf 314 kun benyttes om vinteren i arbejdstiden, resten altid om natten. Belysningen med petroleum kostede i 1882: 4654 kr. eller 12,73 kr. pr. dag og vil i 1883 koste 17,11 kr. pr. dag. Beretningen mener derfor, at elektrisk belysning må blive billigere og regner den til 16,03 kr. pr. dag, deri medtaget 6 pct. rente og amortisering af anlægskapitalen. Den samlede udgift til varme, lysning, renlighed, beklædning, inventar, vask m. m. udgjorde i 1882 pr. dag og pr. fange 18,26 øre.

Arbejdsvirksomheden var, som det er bemærket i begyndelsen af denne meddelelse, næsten gået i stå på den tid, da en forandring i anstaltens såvel ydre som indre forhold sattes iværk. Derfor indførtes ved udgangen af 1877 en systematisk beskæftigelse af fangerne, da denne

desuden tjener straffefuldbyrdsens formål. Fra 1855 til 1877 indbragte fangernes arbejde ikke statskassen en øre. Af de i anstalten værende fanger udgjorde håndværkerne kun 8,4 pct. i 1878 og 14,8 i 1882, alle de øvrige ere en aldeles rå arbejdskraft. I 1880 havde 42,21 pct. af fangerne en straffetid under 2 år; da disse i så stort antal ikke høre hjemme i en anstalt, hvor straffefuldbyrdsen er beregnet på længere tids straf, er forholdstallet ved trufne forholdsregler nedbragt til 32,09 i 1882. Beretningen anser arbejdet for at have et opdragende formål, så at et finansielt lukrativ synspunkt ikke kan stilles i forgrunden, hvorfor også udlejning af arbejdskraften må anses for forkastelig. På den anden side kommer det finansielle synspunkt i strid med den private industri. Arbejdet gør det muligt at hæve fangens moralitet, idet det, om nødvendigt, tvinger ham til virksomhed. Ved løsladelsen må han have lært et arbejde, som han kan udøve, og som ikke fordrer store midler.

I 1882 udgjorde fangedagene 285,385, hvoraf der falder på:

Sygedage	13633 = 4,78 pct.
Arbejdsudygtige	1019 = 0,36 „
Dage uden arbejde	46650 = 16,69 „
Bespisningen	10796 = 3,78 „
Husordenen	20874 = 7,32 „
Mark- og havevæsen	16527 = 5,44 „
Industri	175886 = 61,63 „

De drevne håndværk vare væveri, som er hovedbeskæftigelsen i cellerne, skrædderi, som benytter 10 maskiner, skomageri, snedkeri, drejeri, rebslageri, som har de fleste arbejdsdage og er det mest afholdte arbejde, fordi det giver det største udbytte for fangen; derimod giver det det mindste for anstalten; bødkeri, hjulmageri, smederi, bogbinderi og flere mindre beskæftigelser. Nettoudbyttet af disse arbejder tilsammen var i 1882: pr. fange og pr. arbejdsdag 29,41 øre, hvoraf 5,12 øre til fangerne. Det ma-

terielle udbytte af fangernes systematiske beskæftigelse ved industrien har i femåret været 202810 kr., hvoraf 102480 kr. er anstaltens selverhvervede driftskapital, og 56000 kr. ere afleverede til statskassen.

Ager- og havebruget, hvortil benyttes som foran omtalt et forpagtet areal, tjener følgende formål: undervisning i en rationnel behandling af jorden, at vænne markarbejdere, som ved en lang straffetid ere vænnede af dermed og ikke have lært et håndværk, til arbejdet påny, beskæftigelse af fanger med kort tid og som ikke kunne gøre anden nytte, fuldbyrdelsen af et progressiv straffesystem, i økonomisk og sanitær hensigt for at forsyne anstalten med friske grøntsager i tilstrækkelig mængde og til billig pris. Nettoudbyttet af dette arbejde i 1882 var 1245 kr.

Under anstaltens tidligere ledelse betaltes forpagteren 44 øre pr. fange pr. dag, hvilken sum forhøjedes til 54 øre for de sunde og 64 øre for de syge fanger. I 1882 kostede en fange pr. dag 46,59 øre, og dog var fra 1878 kosten forbedret, brødrationen forøget, mellemkost indført, det dobbelte antal ovne opstillede, et nyt sygehus og overgangsanstalten opført, og anstaltens almindelige belysning overtaget. For det samlede antal forplejningsdage i 1882 var udgiften 132966 kr. Den ovennævnte akkorderede betaling af 55 øre pr. dag vilde have givet 156676 kr. Således er der ved anstaltens drift for egen regning vundet 23710 kr. eller i femåret 1878—82: 107970 kr., et talende bevis for denne drifts betydning i finansiell henseende. Men, slutter beretningen, vi skatte højere end denne pengefortjeneste den moralske værdi af driften for egen regning, fordi den muliggør den fri disposition over alle de midler, som en rationnel straffefuldbyrdelse behøver for at stræbe efter sit ideale mål.

„Fængslerne ere til for at beskytte
samfundet.“

GEO. W. BURCHARD, præsident for overtilsynskommissionen for staten Wisconsin's velgørende, reformatoriske og straffende institutioner, forelagde under ovenstående titel for the National Conference of Charities and Corrections, der afholdtes i Madison i Wisconsin i Aug. 1882, en udtalelse om „*Nødvendigheden af straffedomme på ubestemt tid*“. Af denne, som er tilsendt Tidsskriftet af Prison Association of New York, er det følgende et uddrag.

Forfatteren begynder med at sige, at hvor en person efter loven berøves friheden på grund af at have begået en lovovertrædelse og forlanges at skulle underkaste sig en andens villie, der er et fængsel. Dette, hvad enten man kalder det strafanstalt, forbedringshus, korrektionsanstalt eller industriel skole, er ene og alene til for at beskytte samfundet og aldeles ikke fornemligst for straf eller forbedring. Disse sidste ere eller skulle være blotte og bare biting; men dog, ethvert fængsel bør være et forbedringshus. — Den nuværende fængselsnomenclatur bør afskaffes. Fangen bør af retten afleveres til fængselsbestyrelsen, som må anbringe ham og tid efter anden, som forholdene måtte synes at forordre det, forandre hans straffested og straffens karakter. Spørgsmålet må for en stor del blive: *Hvem skal bestemme løsladelsesdagen, og hvad skal bestemme grænsen for opholdet i fængslet?*

De anførte meninger søges støttede ved henvisning til det umulige for dommeren i at bestemme en straf på tid efter de i hvert tilfælde foreliggende oplysninger. I så henseende anføres eksempler fra Wisconsin på fanger, hvis straffetider ere højst forskellige, eller længere eller kortere,

end de burde være, på grund af de omstændigheder, som have foreligget eller have manglet ved dommens afsigelse. Der er ikke tale om almindelig mangel på menneskelig dømmekraft, men om umuligheden af at fremskaffe bedre resultater. „Et sådant system, uforsvarligt i teorien og utilfredsstillende i praxis, bør nedlægges i historiens grav ved siden af dets forfædre, den frugtbare skaber af mange onder, doktrinen om kongedømmets guddommelige ret. Samfundet, det er staten, må give sig af med individet ikke for hans fordels skyld, men for at beskytte ham“. Det drejer sig om, hvorledes regeringen, uden at gribe ind i forbryderens ret, med størst virkning kan sikre os retten til at leve, til friheden og til bestræbelsen for lyksalighed. Hvis dette ikke kan ske, når forbryderens liv bevares, da først er dødsstraffen retfærdiggjort.

Alle ere enige i. at forbrydelsens væsen er hensigten, som ledsager handlingen, men dens inderste kerne er den foreliggende tilbøjelighed og karakter, som fører til hensigten. Udryd denne tilbøjelighed og omsmælt denne karakter. Men løslad fangen før denne forandring, og samfundet vil være i større fare for hans forbrydelser end før. Hold ham i fængsel, til man er forvissat om, at han kan løslades uden skade for medborgernes liv, personer og ejendom. Lad os overlade omsorgen for straffen til Gud, og istedenfor forgæves at undersøge, hvilken og hvormegen straf der er passende for den ubegrænsede variation af forbrydelser, lad os hengive os til det mere praktiske og for os selv mere vigtige selvforsvar, det vil sige beskyttelse af samfundet. Der er tillagt straffen en afskrækkende indflydelse. De, som komme i daglig berøring med forbrydere, gøre imidlertid den erfaring, at forbryderen gør regning på at undgå anholdelse, og glipper dette, på at slippe for straf ved domstolens hjælp eller ved at appellere. Og endelig, den moderne fængselsdisciplin og kost er tålelig (som den bør være), skal ulykken være, så er en kort tids straf vistnok ubehagelig, men ikke uendelig og tilintetgørende Alt

vel overvejet, så vil principet om straffedomme på ubestemt tid for alle slags forbrydelser og for alle klasser af forbrydere være det afskrækkende i straffen. Det ubekendte og uvisse vækker langt mere rædsel såvel for mænd som for børn end det bekendte og visse.

Det er humbug af retfærdigheden og en erkendelse af det nuværende systems unytte, at såmange mænd og kvinder sendes i fængsel på 3, 4 og 5 år. Hvad fører det til? At f. ex. en mand på 54 år har tilbragt 32½ år af sit liv i fængsler. Der bør være færre pengestrafte og færre korte straffe for en stor klasse af fremherskende forbrydelser som drukkenskab, løsgængeri og prostitution. Med dem skulde reglen være som med andre, engang i fængslet, lad dem så blive der ikke for en begrænset tid, men for et bestemt formål, lad det så vare 2 år eller 20 år. Tiden for indespærringen bør i hvert tilfælde bestemmes efter hensyn til den autentiske beretning om fangens tidligere liv, alle de faktiske omstændigheder ved forbrydelsen, optegnelserne om hans opførsel fra den dag, han blev fængslet, til løsladelsesøjeblikket, og de, som have haft bedst lejlighed til at studere og kende fangen og ere bedst kendte med forbryderklassens ejendommeligheder, bør efter disse data bestemme løsladelsesdagen. — Fuldkommenheden kan ikke nås under noget system. Fejltagelser ere uundgåelige. Men ved straffedomme på ubestemt tid og betinget løsladelse ville fejltagelserne blive reducerede til et minimum. Fængslerne ere til for at beskytte samfundet, og enhver betragtning såvel fra klogskabens, økonomiens, sikkerhedens som fra retfærdighedens standpunkt fordrer, at straffedomme bør være aldeles ubegrænsede.

KRISTIANIA BODSFÆNGSEL.

Beretning

for 1ste Juli 1881 til 30te Juni 1882.

Fangedagenes antal udgjorde 76390. Årets fangetal var 459 og det daglige middeltal 209,29. Tilgangen var 246, af hvilke 219 mellem 18 og 30 år, 17 ml. 30 og 40, 9 ml. 40 og 50 og 1 derover. For tyveri, dels alene dels i forbindelse med andre forbrydelser, vare 175 af tilgangen straffede. Uden at være straffede før indkom 86; 87 vare straffede tidligere med fængsel og ris og 63 eller 25,61 pct. med strafarbejde. Af disse sidste have 52 været i Bodsfængslet før, de 5 af dem også i fællesanstalt. Af de 52 indkom 28 for anden, 13 for tredje og 6 for fjerde gang i Bodsfængslet. Af samtlige 459 fanger havde 27,89 pct. afsonet tidligere straffe i Bodsfængslet. Ugifte vare 203, gifte 42; ægtefødte 214, uægte 32. 17,07 pct. havde straffede slægtninge, 26,83 pct. havde mistet en af eller begge forældrene før 15 års alderen, 23,58 pct. var opdraget udenfor hjemmet. Af tilgangen havde 166 eller 66 pct. under 1 års straffetid; 3 ml. 3 og 4 år og 1: 4 år. — Løsladte blev efter udstået straf 240, af hvilke 155 havde afsonet under 1 års straffetid, 3 ml. 3 og 4 år og 1: 4 år. — Af de fra 1 Juli 1878 til 30 Juni 1879 løsladte 212 fanger vare indtil udgangen af August 1882 tilbagefaldne 68 eller 32,08 pct. Blandt dem, som havde afsonet 4 til 12 måneder, udgør de tilbagefaldne 31,58 pct. — på 12 til 24 mdr. 36,84 pct. — på 24 til 36 mdr. 46,15 pct. — på 9 fra 36 til 48 mdr. falder intet tilbagefald. Af de løsladte på 18 til 30 år falder 33,72 pct. tilbagefald, på over 30 år 25 pct. Blandt dømte for tyveri er 38,96 pct. tilbagefald, på andre for-

brydelser 13,79 pct. Af de løsladte, som vare indsatte direkte fra jurisdiktionerne i Bodsfængslet, er 24,61 pct. tilbagefalden. Tilbagefaldet indtrådte inden 1 år efter løsladelsen for 55,88 pct. af de 68 tilbagefaldne, inden 2 år for 26,47 og for 16,18 pct. udover 2 år. Af de tilbagefaldne var 88,24 pct. ugift, af de ikke tilbagefaldne 72,22 pct. ugift. Af de 68 tilbagefaldne er 38,24 pct. tidligere tilbagefaldne. Drages disse fra såvel i løsladelse som tilbagefald, bliver dettes procent for 1878/79: 22,58.

Af samtlige 459 fanger straffedes 58 med 90 korrekationsstraffe, deriblandt 1 fange på 23 år 9 gange. Af straffene falde 37 på meddelelse til medfange, 10 på upassende forhold mod foresat, 11 på beskadigelse af inventar, 1 for rømningsforsøg.

Sundhedstilstanden viser 34 betydelige sygdomme, som falde på 7,4 pct. af samtlige fanger, og 412 mindre betydelige, som falde på 89,7 pct., 3 sygelig forstemning, 1 dødsfald og 1 selvmord. Fuld udviklet sindssygdom viste sig ikke. I sammenligning med det foregående års 16 betydelige og 78 mindre betydelige sygdomstilfælde har sygeligheden i beretningsåret været betydelig. Den yderst omstændelige lægeberetning omtaler de forskellige sygdomsformer hos forskellige fanger, ligesom den også fremstiller de forskellige forholdsregler, som af lægen ere trufne for at fjerne de muligt tilstedeværende for helbredden skadelige forhold i cellerne. Af den vedføjede procent-beregning over forholdet mellem kosthold og legemsvægt hos de løsladte skal fremhæves, at af fanger fra 18 til 25 år fik 43,97 pct. tillægskost og 53,83 pct. havde vundet i vægt; fra 25 til 35 år fik 61,89 pct. tillægskost og 57,30 pct. havde vundet i vægt; af fanger over 35 år fik 38,46 pct. tillægskost og 46,15 pct. havde vundet i vægt. Af fanger med mere stillesiddende arbejde fik 34,42 pct. tillægskost og 59,74 pct. havde vundet i vægt, med arbejde med mere bevægelse fik 76,67 pct. tillægskost og 46,47 pct. havde vundet i vægt.

Arbejdsvirksomheden har haft meget at kæmpe med. På

grund af, at fangeklædet og undertøjet fra Januar 1882 leveres fra Kristiania Tugthus, er Bodsfængslet berøvet meget af dets tidligere arbejde, således findes ingen væverstol længere i fængslet. At erstatte de ophævede beskæftigelser har ikke været let. De 63613 virkelige arbejdsdage have afgivet 17641 til søkeklistrere, drevpillere, kaffepillere og tobakspindespikkere med fra 8 til 29 øres fortjeneste pr. fange pr. dag. Bruttoudbyttet af arbejdsdriften var kr. 69219,46 og pr. virkelig arbejdsdag kr. 1,037.

Forplejningen kostede kr. 0,349 pr. fange pr. dag; heri er brødet medregnet, som daglig kostede kr. 0,1386 pr. fange. Fangerne fik 13 gange frisk fisk — sild — til middag.

Den samlede udgift pr. fangedag var	kr.	2,060
Arbejdsfortjenesten pr. fangedag	-	0,864
Nettoudgiften pr. fangedag var således	-	1,196
Den samlede udgift for fangeåret var	-	751,88
Arbejdsfortjenesten pr. fangeår	-	315,28
Nettoudgiften pr. fangeår var altså	-	436,60
Pr. fangeår var den samlede udgift til fangernes		
bespisning	-	127,40
fangernes keklædning	-	28,49
belysning	-	30,81
brændsel	-	26,71
renholdelse	-	13,27
sygeudgifter	-	4,23

Gudstjeneste og skoleundervisning har ingen afvigelser fra de foregående år.

Foreningen for løsladte har i 1881—82 givet

222	understøttelser ved løsladelsen med	kr.	642,00
141	— efter — - -		496,46
21	— med beklædningssager -		138,75
11	— - værktøj	-	71,70
5	— - søudstyr	-	138,62
8	— til at forlade landet -		1002,28
44	— til forskellig brug -		205,94

Tilsammen kr. 2695,75

NORGES STRAFARBEJDSANSTALTER.

Beretning

for 1ste halvår 1880 og for året 1ste Juli 1880
til 30te Juni 1881.

Som det ses, omfatter beretningen 2 perioder, idet tiden for dennes omfang er forandret fra det tidligere brugte kalenderår til budgetåret, hvilken forandring er indtrådt med den her omhandlede. Tallene i det efterfølgende uddrag omfatte kun 1880/81.

De i det tidsrum, beretningen omhandler, foregåede almindelige forandringer bestå i, at Bodsfængslet fra nu af modtager fanger mellem 18 og 30 år fra hele riget. — Bestemmelsen om anvendelsen af Kristiania Tugthus som eneste strafanstalt for kvindefanger alene er først iværksat i den sidste halvdel af 1881. — Bestyrelsen af Akershus Strafanstalt overgik fra fæstningens pladsmajor til en overinspektør med en årlig løn af 3800 kr. foruden vederlag for bolig, lys og brændsel. — For at forebygge uregelmæssigheder og misligheder, som ikke sjelden fandt sted ved forbryderes indsendelse og aflevering til anstalterne, ere endel forskrifter, som væsenlig indskærpe alt gældende regler, samlede i et cirkulære af 21 Febr. 1880. — Et reglement for fangebehandling i fælles-strafarbejdsanstalterne er udfærdiget (se nærv. årgang, side 59).

Fangeantallet var 30 Juni 1881: 1061, 816 mænd og 245 kvinder. Tilgangen var i 1880/81: 556 fanger, og det samlede antal i dette år var 1648 eller tilnærmelsesvis, ligesom tallet på hensiddende fanger ved årets udgang, det samme som for 1879.

De forbrydelser, hvorfor fangerne vare dømt, omfatte

for de efternævnte kategorier følgende antal. For mord og drab vare dømte 48 mænd og 15 kvinder, for fostermord og dermed beslægtede forbrydelser 157, for løsagtighedsforbrydelser 66 m. og 40 k., for tyvsforbrydelser 966 m. og 130 k., for mordbrand 22 m. og 5 k.

Straffetiden var livstid for 27 mænd og 14 kvinder, især igt falder det største tal på tiden fra 6 måneder til 1 år nemlig 279 m. og 81 k.

Med hensyn til *alder* findes 3 m. under 15 år; fra 15 til 18 år 5 mænd og 3 kvinder, fra 18 til 20 år 43 m. og 4 k. Det højeste tal falder på alderen 30 til 40; over 70 ere 9 mænd og 1 kvinde.

Ugifte vare 854 mænd og 276 kvinder eller omtr. 77 pct. af samtlige såvel hensiddende som indsatte fanger.

Af livsstilling ere de fleste mænd håndværkere eller dagarbejdere, nemlig 327 og 672; 148 er søfarende og fiskere. Det største antal kvinder ere tyender, nemlig 167.

Tidligere straffet have 991 mænd og 173 kvinder været og af disse 739 mænd og 105 kvinder med strafarbejde. Af de indsatte fanger var 71,4 pct. mænd og 57,1 pct. kvinder absolut recidivist (det er: straffet før) og 44,5 pct. mænd og 25,5 pct. kvinder recidivist i strafanstalterne. Dette forhold viser en nedgang i almindelighed og en meget betydelig særlig for kvinderne.

Tilbagefaldet har for de fra 1ste Juli 1877 til 30 Juni 1878 fra strafanstalterne løsladte 533 personer, 424 m. og 109 k., inden 1ste Juli 1881 omfattet 154 personer, nemlig 138 m. og 16 k. eller ialt 28,9 pct. mod 35,9 pct. i 1879 af dem i 1876 løsladte, eller 32,2 pct. m. og 14,7 pct. k. mod 39,3 pct. m. og 22,7 pct. k. i 1879. For den omhandlede årgang løsladte har tilbagefaldet for Bodsfrængslets vedkommende udgjort 39,4 pct., for Akershus 37,2, Kristiania Tugthus 21,7, Bergens Tugthus 33,3, for Throndhjems Tugthus 15,2 pct., hvilket er det laveste tal. Der viser sig således en væsentlig nedgang i tilbagefaldet for det omhandlede år i modsætning til året 1875.

Ægte født var omtrent ni tiendedelen af samtlige fanger.

Hjemstedet var for omtrent en fjerdedel af fangerne Kristiania.

Forholdet til folkemængden d. 31 December 1875: 1,818853 er for det d. 30 Juni 1881 hensiddende fangetal omtrent som 1: 1714; ved udgangen af 1879 var forholdet omtrent 1: 1701.

Cellen har foruden i cellefængslet — Bodsfængslet — været benyttet i de øvrige strafanstalter i forskellig tid ved indsættelsen (reglementeret 3 dage) og kort før løsladelsen.

På denne måde ligesom også af fanger, som selv have ønsket det, har cellen været benyttet i Akershus af 98 fanger i 1670 dage; i Kristiania Tugthus have 18 mænd og 37 kvinder benyttet celle om natten henholdsvis 1632 og 4330 nætter; 10 mænd og 1 k. have været faste cellefanger. I Bergens Tugthus har cellen været benyttet til syge, der ansås for simulanter; ligeledes have 9 fanger efter eget ønske siddet i celle i 153 dage. To gutter på 11 og 12 år tilbragte dagen sammen og natten i celle, ligesom to fanger på 16 og 17 år lå i celle om natten. I Throndhjems Tugthus have 9 mænd i 891 dage efter eget ønske siddet i celle dag og nat; 12 mænd have benyttet natcelle i 1569 nætter.

Grove brud på *disciplinen* ere forefaldne i Akershus Strafanstalt, hvor 1 fange forfærdigede og udgav falsk mønt og 2 fanger forberedte en formentlig tilsigtet mordbrand. I Throndhjems Tugthus bibragte 1 fange en medfange et stik i underlivet. — Et rømningsforsøg foretoges af en fange i Bodsfængslet og et i Akershus. Sammesteds fra undveg 1 fange, som ikke senere er opsporet. I Bergens Tugthus foretoges 1 forsøg og 3 fanger undveg, men bragtes kort efter tilbage; dog forsøgte de to af disse kort efter påny at undvige.

I Akershus har 1 fange, i Kristiania Tugthus 1, i Bergens Tugthus 5 og i Throndhjems Tugthus 1 fange for sikkerheds skyld været belagt med jern.

Antallet af de disciplinært straffede fanger var 291

eller 17,4 pct. af det samlede fangebelæg, af mænd 12,7 pct., af kvinder 34,5 pct. For Akershus er procenten 7,9, Bergen 12,5 og Thronhjems 21,3, for Bodsfængslet 12,5 og for Kristiania Tugthus 31,3.

Det største tal af disciplinære forseelser falder på op-sætsighed, nemlig 117,15 i Bodsfængslet, 102 i fællesanstalterne. Meddelelse til medfanger udgør 36, nemlig 32 i Bodsfængslet og 4 i fællesanstalterne.

Af de 395 tildelte straffe, 314 i fællesanstalterne og 81 i Bodsfængslet, falder i hine det største tal, 227, på berøvelse af tillægskost, 23 på lys celle på vand og brød uden arbejde og 34 på legemlig tugt. I Bodsfængslet falder 46 på vand og brød i mørk strafcelle, 21 på samme straf i lys strafcelle, 8 på samme straf i almindelig celle og 6 på indskrænkning af besøget til betjentens tilsyn.

Med hensyn til anvendelsen af *korporlig straf* har bestyreren af Thronhjems Tugthus udtalt: I Oktober og November måned (1880) viste enkelte fanger sig noget trodsige og tildels truende mod opsynet; øjeblikkelig anvendte korporlige revselse bragte imidlertid vedkommende til eftertanke.

Med hensyn til *sjæleplejen og undervisningen* kan bemærkes, at i Bodsfængslet blev 6 fanger konfirmerede, i Kristiania Tugthus 1. Flere tilfælde af religiøs forstemthed have fundet sted, deraf 4 stærkere, så at 2 fanger måtte bortflyttes til Akershus og 1 til sindssygeanstalten.

Bibliotheket i Bodsfængslet omfatter 2267 bind, hvoraf 274 til brug for funktionærerne, i Akershus 2760, i Kristiania Tugthus 1794, i Bergens Tugthus 1441; for Thronhjems Tugthus findes tallet ikke anført.

Skolen omfatter i alle anstalterne hovedsagelig religionsundervisning, ved siden heraf undervises også i skrivning, læsning og regning, lidt retskrivning, geografi og historie. I fællesanstalterne findes både en ugeskole og en søndags-skole.

Sundhedstilstanden. Antallet af *betydeligere sygdoms-*

tilfælde var 295 eller 17,68 pct., mod 14,29 pct. af fangeantallet i 1879, og deraf 14,66 pct. af mænd, 28,64 af kvinder. Procenten for de forskellige anstalter har imidlertid været meget afvigende. Medens den således kun var 3,94 for Bodsfængslet, var den for Throndhjems Tugthus 22,62 pct. for mænd, og steg til 65,93 pct. for kvinder. Af de 295 sygetilfælde vare 9 dødelige, nemlig for 8 mænd og 1 kvinde.

Dødsprocenten var af samtlige fanger 0,54, det er 0,61 for mænd og 0,28 for kvinder. De *ubetydeligere* sygdoms-tilfælde udgjorde 989, deraf 743 for mænd og 246 for kvinder. Disses procent stiger for kvinder alene i Throndhjems Tugthus til 100,00 og for mænd til 94,84. Samtlige udgifter ved sygebehandlingen have udgjort 5405,48 kr.

Arbejdsvirksomheden er dreven som tidligere såvel for offentlig regning som for private og til eget forbrug. Den førstnævnte drift er den langt overvejende, nemlig i gennemsnit for samtlige anstalter med 58,7 pct. af samtlige fanger; 17,7 pct. er anvendt i anstalternes egen tjeneste. Denne sidste procent varierer dog fra 10,3 i Bergen til 19,1 i Bods-fængslet og 23,2 i Akershus. Arbejdsudygtige har 6,4 pct. været. De virkelige arbejdsdage udgøre i forhold til det samlede antal fangedage omtrent 80 pct. Som opmuntring til flid og god opførsel anvendes *tillægskost*, enkelt og dobbelt. Af det gennemsnitlige daglige fangebelæg i de fire fællesanstalter (Bods-fængslet 47,98 pct.) er der tilstået omtrent 86 pct. tillægskost.

Værdien af det, som i 1880 er leveret og afhændet enten direkte fra anstalterne eller gennem dissens udsalg samt af det til anstalternes eget brug leverede, udgjorde 454332,01 kr. Anstalternes beholdninger af fabrikata 30te Juni 1881 udgjorde 160276,74 kr. Den rene indtægt af fangernes arbejde udgør 229389,33 kr., som fordelt på det gennemsnitlige daglige fangebelæg giver:

	Gennem- snitlig daglig fangebelæg.	Udbytte for hver fange.		
		for Året.	daglig.	pr. arbejdsdag.
		kr.	kr.	kr.
Bodsfængslet	200,49	140,60	0,39	0,46
Akershus Strafanstalt	290,24	183,42	0,50	0,60
Kristiania Tugthus	259,38	288,24	0,78	0,94
Bergens do.	108,94	306,12	0,84	1,00
Thronhjems do.	227,12	177,75	0,49	0,58

Året er regnet til 304 arbejdsdage.

Fordeles arbejdsfortjenesten på de virkelige arbejdsdage, stiller forholdet sig således pr. virkelig arbejdsdag:

Bodsfængslet	0,47 kr.
Akershus Strafanstalt	0,61 -
Kristiania Tugthus	0,96 -
Bergens do.	1,11 -
Thronhjems do.	0,61 -

Forplejningen er sket for anstaltens egen regning.

Ved Skr. af 7de Marts 1880 er der i spisereglementerne foregået den forandring, at der istedenfor øl gives mælk.

Fordelt på det gennemsnitlige daglige fangebelæg har udgifterne ved fangernes bespisning udgjort:

	Bodsfængslet.	Akershus strafanstalt.	Kristiania Tugthus.	Bergens Tugthus.	Thronhjems Tugthus.
Gennemsnitlig daglig fangebelæg	200,49	290,24	259,38	108,94	227,12
Årlig pr. fange kr.	121,34	134,60	122,76	152,31	128,79
Daglig pr. fange kr.	0,33	0,37	0,34	0,42	0,35

Udgifterne til fangernes bespisning har som det vil ses været endel mindre ved Bodsfængslet og Kristiania Tugthus end ved de øvrige anstalter. Grunden hertil er for Bodsfængslets vedkommende den, at der ved denne anstalt uddeles tillægskost i meget mindre udstrækning end ved

fællesanstalterne, da tillægskost ved Bodsfængslet ikke benyttes som middel til at opmuntre fangerne til flid og god opførsel men alene til forbedring af den ordinære kost, og for Kristiania Tugthus' vedkommende at fangebe- læget for den største del har bestået af kvindefanger, der efter spisereglementet erholde noget mindre portioner end mandsfangerne.

Hvad *tillægskost* angår, viser efterstående oversigt dens anvendelse og fordeling på de forskellige anstalter.

	Enkelt portion tillægskost.	Dobbelt portion tillægskost.	Procent af det gennem- snitlige daglige fange- beløb.	
			enkelt portion tillægskost.	dobbelt portion tillægskost.
			pct.	pct.
Bodsfængslet	19229	15878	26,28	21,79
Akershus Strafanstalt . .	16068	74146	15,17	69,99
Kristiania Tugthus . . .	23113	61070	24,41	64,50
Bergens do.	6431	27178	16,17	68,35
Thronhjems do.	22483	48325	27,12	58,30

Fra 1ste Januar 1880 er et nyt spisereglement bragt i anvendelse for Bergens Tugthus, hvorved forplejningen i det væsentlige bliver ens i alle fællesanstalterne (se nærv. årgang side 52).

Indtægter og udgifter ved samtlige strafanstalter have udgjort: den samlede udgift 783019,99 kr., indtægten af arbejdsdriften 454332,01 kr., statskassens tilskud 304345,49 kr. Af udgifternes beløb er der medgået til lønninger 271311,48 kr., til fangernes bespisning 141664,95 kr., til deres beklædning 25635,96 kr., til understøttelse til udgående fanger 20361,07 kr., til materialier m. v. til arbejdsdriften 204415,48 kr.

Den samlede virkelige udgift pr. fange har, når bortses fra udgifterne til materialier m. v. til arbejdsdriften og fra ekstraordinære udgifter, som det på grund af deres

tilfældighed ikke anses hensigtsmæssigt at medtage i beregningen, været:

	for året.	daglig.
	kr.	kr.
ved Bodsfængslet	574,57	1,57
- Akershus Strafanstalt	500,67	1,37
- Kristiania Tugthus	561,74	1,54
- Bergens do.	563,92	1,54
- Thronhjems do.	486,44	1,33
- samtlige disse straffanstalter under et	532,26	1,46

Hvor stor en del af den nævnte samlede udgift, der er dækket ved udbytte af arbejdsdriften og ved forskellige indtægter, og hvor stor en del ved tilskud af statskassen, vil ses af følgende opgave:

	For året pr. fange.			Daglig pr. fange.		
	ved udbytte af arbejdsdriften . .	ved forskellige indtægter.	ved tilskud af statskassen	ved udbytte af arbejdsdriften.	ved forskellige indtægter.	ved tilskud af statskassen.
	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
ved Bodsfængslet	140,60	27,72	406,25	0,39	0,07	1,11
- Akershus Straffarbejdsanstalt	183,42	34,22	283,03	0,50	0,09	0,78
- Kristiania Tugthus	286,24	18,96	256,54	0,78	0,05	0,71
- Bergens do.	306,12	14,21	243,59	0,84	0,04	0,66
- Thronhjems do.	177,75	10,50	298,19	0,49	0,03	0,81
- samtlige disse straffanstalter under et . .	211,19	22,41	298,66	0,58	0,08	0,82

Reglementet for fangebehandlingen i rigets fælles-straffarbejdsanstalter findes anført side 59 i nærv. årgang.

Fængselselskaber findes i Kristiania, i Bergen og Thronhjem for fanger løsladte fra straffanstalterne i disse byer, de to sidstnævnte tage sig også af fanger løsladte fra de derværende distriktsfængsler, et selskab findes i Kristiania for fanger, løsladte fra byens distriktsfængsel og ligeledes

med samme formål i Drammen, Kristianssund, Arendal, Frederikshald og Laurvig. For 1880—81 bevilgedes af storthinget 2400 kr. til fængselselskaberne.

PREUSSENS

Fængselsstatistik

for 1881—82.

Af Statistik der zum Ressort des Ministerium des Innern gehörenden Straf- und Gefangen-Anstalten pro 1 April 1881—82 meddeles følgende uddrag.

Antallet af fanger af alle slags var 1 April 1881: 29554, tilgangen var 124197 og afgangen 123068, så at der 1 April 1882 hensad 1129 flere end i 1881. Dette er en tilvækst af 3,82 pct. mod 10,23 pct. i 18⁸⁰/₈₁, medens tilvæksten for tugthusfanger alene er 6,98 pct. mod 6,36 pct. Detenerede i årets løb vare ialt 153751, hvilket giver en forøgelse af 10273 mod 18⁸⁰/₈₁ eller er 7,16 pct. mod 11,60 pct. i 18⁸⁰/₈₁. Gennemsnittallet af fanger er steget med 7,80 pct. Iøvrigt er stigningen for nogle af provinserne ikke ubetydelig, medens gennemsnittallet for Berlin alene er gået ned med 11,31 pct. — Sammenlignes årene 1872 og 18⁸¹/₈₂ er det gennemsnitlige fangetal steget fra 22362 til 29815 eller c. 33 pct., de deteneredes antal fra 76532 til 153751 eller c. 101 pct.

Omkostningerne til *forplejningen* udgjorde i gennemsnit 30,66 øre pr. dag og pr. fange, for de sunde 29,20 øre, for de syge 39,73 øre; forskellen imellem de forskellige anstalter er imidlertid ikke ubetydelig, således for de sunde mellem 56,50 øre og 23,75 øre, for de syge mellem 126,50 øre og 28,83 øre. Extraforplejning have 37015 fanger indkøbt for 114545 kr. af deres opsparede overarbejdspenge. Det indkøbte har væsenlig været brød, kød- og fedtstoffer og øl.

Med hensyn til *arbejdsdriften* blev 71,37 pct. af de arbejdsdygtige (varetsøgte- og gælds-fanger undtagne) beskæftiget for trediemands regning, 2,34 pct. for anstaltens regning og 26,29 pct. for anstaltens eget behov. De største tal falde som i foregående år for mændenes vedkommende på cigarfabrikation, væveri og skomageri, for kvindernes på syning og strikning. Udbyttet pr. fange og arbejdsdag var meget forskellig efter de forskellige anstalter og beskæftigelser. Nettoudbyttet var pr. fange og arbejdsdag for trediemands regning 39,65 øre. Fangernes *overarbejdspenge* udgjorde pr. fange og dag 5,33 øre og for tugthusfanger alene 5,83 øre. Den rene nettofortjeneste pr. fange udgjorde 73 kr. 40,33 øre. — Hvad varetsøgtefangerne angår, deles disses bruttofortjeneste med $\frac{1}{3}$ til statskassen, $\frac{1}{3}$ til fangen og $\frac{1}{3}$ til opsynet. Med hensyn til *skole- og religionsundervisningen* har 14,81 pct. af gennemsnitsfangetallet deltaget i denne, således at kl. A. er undervist i bibelhistorie og religion, B tillige i læsning, C tillige i skrivning og D tillige i regning. Bibliothekerne indeholde 196145 bind mod 190418 i 18⁸⁰/₈₁. — *Dag- og natcellernes* antal var 4266 mod 4180 i 18⁸⁰/₈₁, og desuden haves 3621 soveceller, for størstedelen med jernskillerum. Af samtlige detenerede var 8,16 pct. isoleret, og af samtlige isolerede udgjorde de mandlige tugthusfanger 21,76 pct. og de kvindelige 11,03 pct. Isoleringen for disses vedkommende har været fra under 4 uger til over 6 år, og 34,00 pct. af dem har været isoleret over 1 år. — *Disciplinærstraffene* falde på 0,32 pct. af samtlige detenerede og på 1,53 pct. af gennemsnitstallet af disse. Straffene have bestået i berøvelse af kost eller overarbejdspenge med 49,40 pct., ensom arrest med eller uden berøvelse af kost og overarbejdspenge med 50,14 pct., lægtearrest med 0,17 pct., legemlig tugtelse (mandlige tugthusfanger) i 131 tilfælde med 0,35 pct. af denne fangekategoris straffe.

Sundhedstilstanden gav 3,59 pct. syge af det gennemsnitlige fangetal, men forøvrigt er den højeste procent 8,36

(Coblenz) og den laveste 0,38 (Saarbrücken) i de forskellige fængsler. *Dødsfaldene* udgjorde 0,54 pct. af samtlige detenerede, 2,59 pct. af det gennemsnitlige fangetal. Af samtlige tugthusfanger var procenten for mænd 2,19, for kvinder 1,81, og af deres gennemsnitstal 3,16 for mænd og 2,70 for kvinder. Med hensyn til de forskellige anstalter er den højeste dødelighedsprocent 5,54 i Werden og særlig for tugthusfanger 8,50 i Münster. Af dem, der ere døde en naturlig død, falder den højeste procent, 33,33 for kvinder og 36,04 for mænd, i 30—45 års alderen, og procenten holder sig over 20 i alderen 20—60, fra 16—20 år er den mellem 0,15 og 3,57. I forhold til de dødes ophold i fængslerne falder den største procent på 1—2 år, nemlig 35,71 pct. af kvinder og 21,47 af mænd. *Selvmodrenes* antal var 21, nemlig 20 mænd og 1 kvinde, og af disse faldt 12 på tugthusfanger. Alderen er mellem 16 og 20 år for 2, 20—30 år for de 6, resten er mellem 30 og 70 år. Opholdet i fængsel havde for 9 varet under 3 måneder, for 2 fra 3—6, for 5 fra 6 mdr. til 1 år, for 2 fra 1 til 2 år, for 1 fra 2—5 år og for 2 over 5 år. *Sindssygetilfældene* vare 64 mod 73 i 1880-81. De sindssyges alder var 16 til 20 år for 2 mænd og 1 kvinde, 20—30 år for 19 m. og 4 k., 30 til 45 for 27 m. og 7 k., 45—60 for 10 m. og 4 k. Den afsonede straffetid var under 3 måneder for 18 m. (31,03 pct.) og 11 k. (68,75 pct.), fra 3 til 6 måneder for 8 m. og 2 k., fra 6 måneder til 1 år for 9 m. og 1 k. De øvrige havde afsonet længere tid, 6 mænd over 5 år.

Foreløbig løsladelse i henhold til straffelovens § 23 er i 1881—82 tilstået 155 af 348 andragender. I kalenderåret 1881 ere 12 foreløbige løsladelser tilbagekaldte mod 3 i 1880.

Med hensyn til *udgifterne til fængselsvæsenet* udgjorde disse 8,069393 kr., og indtægterne af straffeanstaltens og fængslernes drift var 2,654143 kr. Udgiften pr. fange og dag af det gennemsnitlig detenerede antal var 74,15 øre og pr. år 270 kr. 65 øre.

Af de særlige oplysninger om tugthusfangerne skal meddeles, at af de i 1881—82 tilkomne var 78,67 pct. *recidivister*, og af disse faldt 34,62 pct. tilbage i løsladelsesåret, 35,43 pct. i de følgende 2 år, 15,62 pct. i det følgende 3die og 4de år og 14,33 pct. efter længere tids mellemrum. Af de tilkomne havde 43,76 pct. tidligere afsonet tugthusstraf. — Af de detenerede fængselsfanger var 45,83 pct. straffet før.

Beretningen meddeler til slutning de siden den foregående beretnings udgivelse udstedte reskripter vedrørende fængselsadministrationen, af hvilke hidsættes følgende:

Kejserligt reskript af 23 Juni 1882, hvorefter de vedkommende øvrigheder bemyndiges til at henvise anklagede, som have fyldt det 12te men ikke det 18de år og på grund af straffelovens § 56 ere bestemte til at anbringes i en forbedringsanstalt, til privatanstalter, privatforeninger eller til dertil egnede og pålidelige privatpersoner under iagttagelse af de samme bestemmelser, som gælde ved anbringelsen i en forbedringsanstalt.

En ministeriel skrivelse af 9 Marts 1883 indeholder et skema over alle detaljer i straffefuldbyrdelsen, om hvilke oplysninger ikke må mangle i indberetningerne fra strafanstalterne, når ministeriets årsberetning skal være fuldstændig, og som derfor fremtidig skal benyttes.

Dødsstraffen

i

Frankrig,

1833 til 1880.

Til belysning af spørgsmålet om dødsstraffen meddeles efterfølgende oplysninger om denne straf i Frankrig efter beretningen om den kriminelle retspleje i 1826 til 1880.

Fra 1833 til 1880 er der afsagt 1775 dødsdomme. Disse ikendtes 1570 mænd (88 pct.) og 205 kvinder (12 pct.) —

Af de dømte vare 107 (6 pct.) fra 16 til 21 år gamle, 532 (30 pct.) 21 til 30 år, 534 (30 pct.) 30 til 40 år, 353 (20 pct.) 40 til 50 år, 180 (10 pct.) 50 til 60 år og 69 (4 pct.) over 60 år. — 47 pct. havde været dømt før for forbrydelser. — For mord vare 1182, (66 pct.) dømte, 8 pct. for drab i forbindelse med en anden forbrydelse, 7 pct. for mord på slægtninge, 6 pct. for forgiftning, 6 pct. for ildspåsættelse af beboet hus, 4 pct. for barnemord, 1 pct. for mord på funktionærer, 1 pct. for indespærring i forbindelse med legemlig tortur, 1 pct. for politiske forbrydelser, 4 individer for attentat mod statens overhoved, 2, som alt vare dømte til strengt strafarbejde på livstid, for forbrydelser, som vilde medføre samme straf. — Dødsstraffen blev for 632 forandret til strengt strafarbejde på livstid, og for 13 til samme straf i 20 år; for 25 til tugthus på livstid, og for 1 til samme straf i 20 år; 37 ere døde eller have taget sig selv af dage i arresten.

Dødsstraffen fuldbyrdedes på 1067 (60 pct.) af de dømte. Fra 1876 til 1880 er den ikke fuldbyrdet på nogen kvinde. — Dødsstraffen nedsattes til strafarbejde fra 1826 til 1830 og fra 1831 til 1847 omtrent for 36 pct. af de dømte, i 1848 til 1852 for 39 pct., 1853 til 1870 for 46 pct. og 1870 til 1880 for 61 pct.

Som vidnesbyrd om nævningernes tilbøjelighed til at godkende formildende omstændigheder ved mord på slægtninge, barnemord, forgiftning, mord og ildspåsættelse af beboet hus anføres efterstående oversigt.

Forbrydelsen.	Anklagede.	Skyldige	Dømte til døden.	formildende omstændigheder for
Mord på slægtninge	92	64 (70 pct.)	16	48 (75 pct.)
Barnemord.	1787	1130 (64 ")	8	1122 (99,3 ")
Forgiftning.	150	94 (63 ")	7	87 (93 ")
Mord.	1929	902 (47 ")	162	740 (83 ")
Ildspåsættelse	1211	438 (36 ")	6	432 (99 ")

ITALIENSKE

prisopgaver.

Rivista di discipline carcerarie har opstillet følgende prisopgaver:

Første opgave — præmie 2000 frs.

„En fremstilling af de fremskridt, som den kriminelle antropologi har gjort i dette århundrede (i Italien og andendets), og af de teorier, som ere hævdede af de mest ansete forfattere; en undersøgelse af de faktiske forhold og statistiske tal, som disse have anført til støtte for deres teorier, og et forsvar for eller en bekæmpelse af disse ved hjælp af andre fakta og andre statistiske oplysninger“.

Som det vil ses ligger denne opgaves betydning fortrinsvis i dens sidste afsnit, idet de to første kun omfatte en historisk oversigt. Det vil derfor være naturligt at foretrække den afhandling, som indeholder det største antal undersøgelser på den kriminelle antropologis område.

Enhver, som dyrker de antropologiske videnskaber, ved, at der er en skole af lærde forskere, som tror at kunne finde de afgørende årsager, som tilskynde til at begå forbrydelser, i kretinisme, krop (le goitre), alkoholisme, forfædres sindssyge og i legemets, særligt kraniets anomale tilstande. Ligeledes tror den at kunne bestemme nogle særegne karakterer efter kraniets og ansigtets forhold — efter mangler i tale og skrift — efter dynamometrien, estesiometrien, algometrien o. s. v.

Eftersom mænd af alle ansete retninger tilhøre denne skole, og eftersom man, hvad resultaterne angår, bør hævde dem, hvis de ere sande, rette dem, hvis de ere på afveje, og slå dem ned, hvis de ere falske, så har vor Revue, som ikke har været den sidste til at henlede de lærdes opmærksomhed på disse vanskelige spørgsmål, troet at blive sit program tro ved at fremsætte en prisopgave om dette emne.

Vi håbe, at denne appel særlig må finde vej til lægerne ved penitentisære anstalter, og at de ville bestræbe sig for at opklare dette emne ved rolig overvejelse og uden forud taget parti, snarere søgende sandheden end den fattigere ære for ny systemer, uden forudfattet mening af nogen slags, fordi sandheden, ligesom solens lys, uafbrudt går sin bane og det sande kan kun være godt og fordelagtigt.

Den anden opgave, for hvilken der er bestemt en præmie på 1000 frs., fordrer en fremstilling af reglerne i fortidens lovgivninger for at bestemme og straffe tilbagefaldet, og af dem, som nu følges, ligesom en undersøgelse, støttet på de faktiske forhold, af hovedårsagerne til tilbagefaldet og midlerne derimod.

Den tredje opgave, hvorfor præmien ligeledes er 1000 frs., består i at definere villien, at angive hvorledes, på hvilket tidspunkt i livet og under hvilke indre og ydre betingelser evnen til at ville udvikler sig hos mennesket, at angive de virksomste midler til at forøge villiens energi, så at den øver en indflydelse på dannelsen af menneskets moralske karakter, og derved fremskaffe et middel til at forbedre de voksne.

Besvarelsen af den første opgave er international; men afhandlingerne skulle være skrevne på italiensk eller fransk.

De andre to opgaver kunne kun besvares af italienere.

Afhandlingerne om den første opgave, som skulle være originale, ikke forhen trykte og anonyme, sendes portofrit til direktionen for *Rivista di discipline carcerarie*, indenrigsministeriet, inden 31te December 1884.

Enhver afhandling skal være påtegnet en devise, som også findes anført på en lukket konvolut, hvori forfatterens navn skal være opgivet.

Forfatteren har ejendomsretten til sin afhandling, som bliver sendt tilbage, såsnart den valgte bedømmelseskommission har udtalt sin dom.

Forfatteren af den belønnede afhandling skal offentliggøre denne i løbet af 6 måneder fra den dag, den er sendt

tilbage, eller også lade den offentliggøre i Rivista di discipline carcerarie, hvis direktionen indrømmer det.

I det første tilfælde er forfatteren forpligtet til at give direktionen af Rivista 50 eksemplarer af den offentliggjorte afhandling; i det andet tilfælde modtager forfatteren 100 eksemplarer foruden præmien.

Præmien bliver udbetalt den dag, den belønnede afhandling offentliggøres.

Howard-Selskabet.

Beretning for 1882/83.

Selskabets nys udkomne beretning indeholder som sædvanlig meddelelser om dets virksomhed i det forløbne år. Denne, som ledes af Selskabets bekendte sekretær WILLIAM TALLACK, har omfattet unge forbrydere, opdragelsesanstalter, fængsler, løsgænger, straffanger, mådehold, dødsstraf, m. m. Ligesom Selskabet bestandig beskæftiger sig med fængselsdisciplinen og behandlingen af voksne forbrydere, således har det modtaget fra forskellige sider anmodning om bistand og samarbejde for at holde den unge borte fra forbrydelse og fattigdom. Den urokkelige sandhed, at slet selskab fordærver gode sæder, har været hovedsynspunktet i bestræbelserne for fængselsdisciplinen, ligesom den har betydning for opdragelsesanstalter, industrial schools og for anbringelsen af fattige og forsmåede børn. Man har virket for at formindske anbringelsen af børn sammen med voksne fattige i arbejdsanstalter og for at fremme deres optagelse i omhyggeligt udvalgte og regelmæssigt kontrollerede familier. Nødvendigheden af et regelmæssigt tilsyn med børnene er derved fremtvungen i modsætning til systemets hidtidige misbrug og forsmåelser. En kongelig kommissions behandling af forholdene i reform- og industrial schools har på ny henledet opmærksomheden på dette spørgsmål. Et

hovedpunkt heri er, at ansvarligheden hos forbryderiske og forsømte børns forældre bør skærpes, og at de særligt ikke som hidtil bør kunne anvende børnenes arbejde på en blot og bar egennyttig måde, efterat staten har taget sig af dem. — The Cassual Poor Act. af 1882, til hvis fremme Selskabet har arbejdet med iver, har i mange egne med held bidraget til løsgængeriets formindskelse. Uden tvivl vise endnu tusinder af tankeløse personer en grusom „gøgheden“ mod landstrygere. — I anledning af fængslernes administration og af nogle offentliggjorte lovtaler over straffanstalterne og fængslerne har man set sig nødsaget til at meddele enkelthederne i nogle af den sidste tids eksempler på de tilstedeværende mangler i Englands fængsels-system og særligt i straffanstalterne. Disse meddelelser have medført gode resultater. Såvel straffanstalterne som de lokale fængsler vedblive at være lidet virksomme til at uddanne deres befolkning i moralsk og fysisk henseende til et fremtidig hæderligt levnet, idet denne befolkning i mange tilfælde er folk, som have tilbragt største delen af deres liv i fængsel. Hvad der vilde have betydning for straffanstalterne, vilde være strengere og korte domme med uformindsket cellestraf for dem, som vare straffede første gang; og for de tilbagefaldne meget og hårdt arbejde i fri luft i vel klassificerede afdelinger. De gentagne, meget korte straffedomme og det ringe fællesarbejde i de lokale fængsler holde disse overfyldte med en klasse uforsagte og uforbedrede besøgere. — Det er en sag af national betydning, at alle årsberetninger, statistiske meddelelser og beretninger vedrørende forbrydelser og fængsler, som udgå fra indenrigsministeriet og andre regeringsdepartementer, gennemgående ere dadelfri med hensyn til upartiskhed og hæderlighed. I de sidste år har Selskabet imidlertid gentagne haft anledning til at gøre opmærksom på nødvendigheden af en væsentlig forandring i måden, hvorpå disse officielle meddelelser blive til. Det har også tid efter anden modtaget beklagelser af privat natur fra underordnede offi-

cianter, hvis beretninger til en overordnet autoritet ere blevne helt eller delvis undertrykkede. Som det nu er, ere direktørerne og medlemmerne af fængselskommissionerne i deres egen sag hovedvidner, edsvorne og dommere. — Selskabet har virket for at samle og udbrede oplysning om dødsstraffen. — Endelig bemærker beretningen, at de straffende og præventive institutioner i Canada ere i god udvikling.

Principerne for fangernes ernæring.

Conclusionen i den af Dr. BAER til fængselskongressen i Rom indgivne udtalelse om emne 5, section II: Efter hvilke principer bør fangernes forplejning fastsættes fra et hygiejnisk og penitentiseret standpunkt? — lyder således:

1. Spisereglementerne i fængsler og strafanstalter bør fastsættes, både hvad kvalitet og kvantitet angår, således, at de gøre det muligt at holde fangernes sundhed og arbejdsevne på et normalt standpunkt.
2. De forskellige ernæringsstoffer, som benyttes i forplejningen, bør forenes i et rationnel forhold således, at de kunne optages og udbyttes det mest mulige af fordøjelsesorganerne.
3. Ved fastsættelsen af fangernes forplejning er det nødvendigt og tillige billigt indtil en vis grad at tage hensyn til fangens individualitet, sundhedstilstanden på et givet tidspunkt, alderen, straffens varighed, omfanget af det arbejde, som udføres osv.

Fængselspraxis.

Fangernes korrespondance. Jeg skal supplere min forrige notits om fangernes korrespondance med følgende tilfælde. Her sidder en 19 år gl. 5te gangs tyv, som den 13 Januar sidstleden overflyttedes fra Akershus Strafanstalt-

Han havde et dårligt skudsmål fra distriktsfængslet, hvor han har tilbragt mange måneder, og dets lærer meddelte navnlig, at gutten i høj grad havde været usædelig og allerede i 14 års alderen pådraget sig venerisk sygdom. Her i fængslet er han imidlertid stille, flittig og flink i sit smedearbejde. Han vækker virkelig noget håb. Han har stadig korresponderet og samtalt med moderen, som gør et alvorligt og godt indtryk. Men forleden kom her et brev fra en pige til ham. Brevet var skrevet med alle mulige ydre tegn på, at det var alvorligt ment og at det kom fra ren hånd. Jeg lod imidlertid en af lærerne forespørge sig hos moderen, om hun billigede denne korrespondance. Moderen kendte pigen og fortalte om hende, at hun både havde været offentlig og på Tugthuset. Hvis hendes søn atter fik noget med hende at skaffe, vilde det være forbi med ham, mente hun. Brevet blev naturligvis ikke fremmet.

Man skyder i almindelighed skylden på drukkenskaben, når man taler om de unges fald, men jeg tror man heller skal skyde den på usædeligheden. Alle disse løse forhold mellem gutter og piger af almuen her i byen virke til tyveri. En alvorlig vågen over fangernes korrespondance er et forsøg på at splitte de usædelige forbindelser.

R. PETERSEN.

Officielle aktstykker.

NORGE. — Instrux for de ved Rigets Fælles-Strafarbejdsanstalter ansatte Lærere. (Udfærdiget af Justitsdepartementet den 18de April 1883.)

§ 1. Læreren har som sin nærmeste foresatte strafanstaltens præst, men er forøvrigt bestyreren underordnet i alt, der vedkommer hans tjeneste ved strafanstalten.

Forsåvidt han tillige er klokker, står han med hensyn til sine forretninger som sådan under de gejstlige autoriteter.

§ 2. Læreren har at gøre sig bekendt med og nøje at iagttage alle såvel for undervisningen som for strafanstaltens disciplin og

orden og for fangebehandlingen gældende eller af hans foresatte givne bestemmelser.

- § 3 a. Læreren skal, om forlanges, en gang om ugen holde bibel-læsning eller katekisation i strafanstalten efter præstens nærmere bestemmelse og skal derhos under præstens kort-varige forfald såvidt muligt overtage dennes gerning.
- b. Han har at bistå præsten med bogudlånet og med at holde katalogen i orden.
- c. Det påligger læreren at prøve hver indkommende og ud-gående fange i kristendomskundskab, læsning og skrivning.
- d. Han skal være tilstede i den ugenlige forsamling af straf-anstaltens funktionærer, såvelsom i møder af straf-anstaltens foresatte, hvortil han måtte kaldes.
- e. Forsåvidt læreren dertil eristand, skal han i fornødne til-fælde fungere som tolk for lappiske og kvænske fanger, som måtte være i anstalten.

§ 4. Læreren må ej under nogen omstændighed affordre nogen fange skriftemål eller tilståelse og ligesålidt modtage skriftemål, der skulle hemmeligholdes for præsten. Komme skriftemålshemmeligheder på grund af hans stilling til hans kundskab (jfr. § 3 sidste passus), er han forpligtet til ligeoverfor alle uvedkommende i lig-hed med præsten at bevare sådanne i fuldstændig tavshed.

§ 5. Gør en fange sig under undervisningen eller iøvrigt ligeover-for læreren skyldig i nogen uorden, trods, dovenskab, ligegyldighed eller deslige, skal læreren foruden at underrette præsten derom an-melde sagen for bestyreren, for hvem han også har at anmelde de disciplinære forseelser, der måtte komme til hans kundskab.

§ 6. Læreren har at føre følgende bøger:

- a. Dagbog, hvori antegnes alle de i undervisningen deltagende fanger med speciel angivelse af tiden, hvori de ere underviste, samt de forsømmelser, som måtte finde sted.
- b. Fangebog, hvori hver fange, som deltager i undervisningen, gives sit folio, og hvor anføres, hvad læreren har at bemærke om fangens udvikling, kundskaber, evner, flid, fremgang og forhold i skolen, samt forøvrigt sådanne oplysninger, som bestyreren eller præsten specielt måtte begære indførte i bogen.
- c. Kopibog.

Disse bøger skal nårsomhelst på forlangende fremlægges for bestyrer og præst samt for strafanstaltens overordnede.

§ 7. For hvert år har læreren inden den derfor bestemte tid og efter de regler, som ere eller måtte blive bestemte, til præsten at afgive in duplo beretning om sin virksomhed.

§ 8. Vil læreren overtage fast lønnet bierhverv, skal han forud anmelde dette for bestyrer og præst. Finder disse, at hvervet ikke hensigtsmæssigen lader sig forene med lærerstillingen, må læreren ikke overtage det, medmindre han dertil erholder samtykke af justits-

departementet, hvis afgørelse af spørgsmålet på lærerens forlangende bliver at indhente.

§ 9. Lærerens ferier ved de store højtider falder sammen med de for almueskolerne gældende. Udstrækningen af sommerferierne, der dog ikke må være mindre end 3 uger, bestemmes af bestyreren efter indstilling derom af præsten.

Ønsker læreren udenfor ferierne tjenestefrihed, har han derom at indsende andragende gennem præsten til bestyreren, til hvem afgørelsen er overladt, når det gælder en tid af indtil 14 dage. Andrager læreren om tjenestefrihed for længere tid, indsender bestyreren sagen til justits-departementet.

I ethvert tilfælde har læreren at opgive, hvem der skal besørge de ham påhvilende forretninger under hans fravær.

CIRKULÆRSKRIVELSE. Justits- og Politidepartementet. 12. April 1883. I Skrivelse til straffanstaltens bestyrelse af d. d. har departementet i henhold til den samme givne bemyndigelse bestemt, at § 33 litr. h (om „løsladelsespas“) i det ved kongelig resolution af 8de Januar 1881 approberede reglement for fangebehandlingen i rigets fælles-strafarbejdsanstalter (se nærv. årg. side 67) udgår, samt at samme paragrafs litr. i — ny litr. h — herefter skal lyde som følger:

„Om enhver fanges løsladelse skal politimesteren på det sted, hvor straffanstalten er beliggende, betimeligt og mindst 3 dage før løsladelsen skal foregå, meddeles underretning tilligemed angældendes signalement og oplysning om den af ham begåede forbrydelse og udholdte strafsåvelsom om hans tilkommende opholdssted og om de effekter og penge, som han ved løsladelsen måtte være i besiddelse af.

Skal fangen befordres til et andet sted inden riget, bliver tillige politimesteren i det distrikt, hvortil angældende sendes, samtidig at meddele underretning om løsladelsen tilligemed de nævnte oplysninger.

Dog kan for kvindefangernes vedkommende straffanstaltens bestyrer undlade at meddele politiet sådan underretning om en fanges løsladelse, når han efter tilfældets beskaffenhed antager, at underretningen vilde kunne virke til skade for den løsladte“. . . . .

Forsvrigt skulde departementet bemærke, at hensigten med bestemmelsen om, at der skal meddeles politiet underretning om fangers løsladelse, ikke er, at enhver løsladt fange skal stilles under politiopsigt, hvorimod den kun er givet, fordi det må anses rigtigt, at politiet er vidende om, at løsladte fanger agte at tage bopæl i distriktet. Der bør derfor, sålænge ikke den løsladte selv ved sin vandel dertil måtte give anledning, ikke fra politiets side foretages noget skridt, som kan henlede den almindelige opmærksomhed på ham og derved gøre ham det vanskeligere at ernære sig på en hæderlig måde.

Blandet Indhold.

DANMARK. Københavns politi i 1882. Ifølge beretningen om samme har antallet af *samlige forbrydelser*, som ved anmeldelse eller opdagelse uden foregående anmeldelse ere komne til politiets kundskab, udgjort 6856 mod 6561 i 1881.

Samlige af det udøvende politi *anholdte personer* udgjorde 13637 mod 12675 i 1881.

Tyveriernes antal var 4983, og deraf angik 68,7 pct. genstande af ikke over 10 kr.s værdi. Særlig for de *grove* tyveriers vedkommende gælder dette om 54,9 pct. af disse mod 55,2 pct. i 1881. Antallet af *grove tyverier* er steget til 976 mod 945 i 1881, 879 i 1880 og 622 i 1879.

Forbrydelser *mod sædeligheden* udgjorde 235 mod 233 i 1881 og 281 i 1880.

Forbrydelser *mod personer* udgjorde 205 mod 156 i 1881.

De for forbrydelser anholdte (de for politiforseelser anholdte ere ikke medregnede) vare 1753 mod 1712 i 1881, 1841 i 1880 og 1423 i 1879.

De for drukkenskab anholdte vare 5651 mod 5217 i 1881, 5269 i 1880 og 4684 i 1879.

Børn under 15 år, som have været *under tiltale ved retten* for forbrydelser eller forseelser, have udgjort 317, nemlig 137 for tyveri og andre forbrydelser mod ejendomsretten og 180 for andre lovovertrædelser. I 1881 udgjorde de 281 og i 1880: 204.

Generalregisteret over forbrydere, som begyndtes 1 Januar 1880, og hvori optages enhver fra Københavns arresthuse udgået person, som enten under den sag, under hvilken han sidst har været fængslet, eller under nogen tidligere sag, der har medført fængsling, har været sigtet for nogen forbrydelse, som har påført ham eller har kunnet påføre ham højere straf end simpelt fængsel, omfattede ved udgangen af 1882: 4174 personer, deraf 3163 mænd og 1011 kvinder.

Antallet af arrestanter udgjorde 4424 mod 4401 i 1881, og *arrest-dagenes antal* var 80853 mod 78413 i 1881. *Det daglige gennemsnitstal* af arrestanter var 221,5.

Arrestdage tilbragte i *enkelt celle* have *kun* udgjort c. 40 af *hver*

hundrede, nemlig 47 for mænd og 33 for kvinder, og kun på 790 har isoleringen fuldstændigt været gennemført.

Københavns Internat*). I „Beretning om det Kjøbenhavnske Borger- og Almue-Skolevæsens Tilstand for Året 1882“ findes følgende meddelelser om samme.

1ste Januar 1882 vare 20 drenge indlagte på Internatet. I Årets løb indkreves 51 (1881: 40) og 50 blev udskrevne, så at antallet ved Årets udgang var 21.

I foråret blev en dreng konfirmeret og kom til søs; i efteråret 3, hvoraf 1 kom i snedkerlære, 1 i drejerlære og 1, som ved privat hjælp blev optaget i Lærningehjemmet, arbejder hos en typograf. 7 drenge bleve indlagte for 2den gang og 3 for 3die gang; af disse sidste ere 2 afgåede til Flakkebjerg og 1 bortsendt af Foreningen af 1837.

Med så slette vidnesbyrd som i afvigte år har Internatet hidtil ikke modtaget drengene; over halvdelen karakteriseredes som tyvagtig, og ikke få af dem havde været tiltalte og straffede. Sådanne bør ikke indlægges på Internatet, siges der, de må strax bortsendes; men drenge, som ere indlagte for hang til at rapse, have dog efter et længere ophold her forbedret sig, og fra hjemmet er der ikke hørt klage over dem, når forældrenes ligegyldighed med at forvare deres penge ikke bringer børnene i fristelse. Flakkebjerg, Landerup og Bøggildgaard ville snart blive overfyldte, og hvor skulle drengene midlertidig anbringes? Når de, hvilket sædvanlig er tilfældet, ere i 12 à 13 års alderen, finde de sig vanskelig til rette på landet og ville bestandig hige efter at komme tilbage til bylivet. Helst må de som små bortsendes, inden de have fået smag for den fordærvelige omdreven; de vænnes da lettere til forholdene og levmåden på landet og få ofte lyst til arbejdet, hvad der også stemmer overens med Justitsråd MøLLERs erfaring. De ældre drenge må derimod helst blive her, indtil de efter konfirmationen kunne sendes til søs eller anbringes ved et håndværk; de se med foragt på bondearbejdet, og selv forældrene, om også fødte på landet, give nødig deres minde til bortsendelsen, og indvillige de deri, da er det ikke sjældent af den grund, at de derved slippe for at forørgere deres børn, hvad flere uforbeholdt tilstå. En udvidelse af Internatet vilde i så fald blive nødvendig, hvilket vilde medføre, at den årlige udgift ved anstalten også blev noget forøget; men undervisningen vilde, når børnene deltes i 2 hold, bedre kunne lempes efter det standpunkt, på hvilket Internatet modtager dem. Flere af disse drenge have gode evner, nogle ere endog nåede til de øverste klasser i skolerne; andre ere i højeste grad forsømte og stå på et så lavt standpunkt, at megen tid må anvendes på deres undervisning, hvorved de ældre fremgang hæmmes.

---

* Se Tidsskriftets årgang 1879, side 82.

Uagtet det slette vidnesbyrd, de fleste indskrevne have haft fra hjemmet, har deres opførsel efter nogen tids ophold på Internatet forbedret sig meget, og kun sjelden har alvorlig revselse været nødvendig. Enkelte gøre i den første tid forsøg på at løbe bort, og hændes kan det at det lykkes, men friheden er altid af kort varighed og modtagelsen ikke behagelig, når de komme tilbage. Et par slemme drenge fik en eftermiddag ifjor vinter lokket 3 andre til at rejse med til Randers; de nåede imidlertid ikke længere end ned i kælderen, hvor de fandtes skjulte. Efter at være strengt afstraffede forgik rejselysten dem, og den øvrige tid holdt de sig rolige. Så længe frosten ikke forbyder det, arbejde alle i haven, og da jorden kræver og tåler megen bearbejdelse, kunne både store og små beskæftiges der. Arbejdet inden døre er om vinteren meget forskelligt. Enkelte større drenge beskæftiges ved høvlebænken, nogle save og kløve brænde, de mindste støde kokes og kul, nogle både og stoppe, andre sy rebåler, som så de dygtigere forsyne med overlæder af ubrugelige benklæder og trøjer osv.

Sundhedstilstanden har været god. Luften er frisk og kosten sund og god; haven yder god hjælp til middagsmaden. Grøden om aftenen er ikke alles livret, men de vænnes dertil, og skoledirektøren fremhæver, at middagsmaden næsten er for god. Når mange sige, at drengene på Internatet have det for godt, have de i en vis henseende ret, og hjemmet kan ikke yde dem, hvad Internatet giver: sund og rigelig kost, en god seng til hvile om natten og ikke prygl ved hver lejlighed. Internatets formål er ved den tvang, de ere underkastede, ved stadigt arbejde og jævnlig formaning at bibringe drengene smag for det regelmæssige liv, de føre på anstalten, og betage dem lysten til den fordærvelige omdreven. Med kærlighed og lyst arbejde både forstanderen og den ansatte lærer, og børnenes liv derude er som et familieliv, hvor en god ånd råder.

Årets udgift har været 9689,62 kr., fordelt på et månedligt gennemsnitstal af 20 drenge — bliver det 40,37 kr. pr. dreng pr. måned.

Litteratur.

Die Erfolge des progressiven Strafvollzuges und der eigenen Staatsregie in der königl. kroatischen Landesstrafanstalt zu Lepoglava. Von EMIL TAUFFER, Direktor der genannten Strafanstalt. Berlin, 1883. Bogen er vistnok en redegørelse for virksomheden i den ovennævnte anstalt i 1878 til 82, og Forfatteren, der er en fremragende,

såvel praktisk som teoretisk fængselsmand, har således heller ikke ladet noget moment i det ikke ringe fængselsmaskineri ubesvaret eller uoplyst. Ved siden deraf har han imidlertid ikke undladt også at henvise til de foreliggende praktiske resultaters forhold til videnskabens teorier og principer. Det er i så henseende bogen har en væsentlig interesse og det ikke mindst, fordi det *irske* system i sine hovedtræk er forsøgt gennemført i den nævnte anstalt. Selvfølgelig kan intet efter så få års forløb fastslås om systemets anvendelse dersteds. Når man imidlertid kender den energiske direktør med sin iver for gennemførelsen, så kan man ikke tvivle om, at alt vil blive iagttaget for at frembringe de heldigste resultater. Bogen har endvidere interesse, fordi den omhandlede anstalt, på hvis overal måde forfaldne tilstand Tidsskriftet i årgang 1878 henlede opmærksomheden, nu fremtræder som en i flere retninger mønsterværdig anstalt, hvilket ganske vist for en væsentlig del skyldes dens nuværende direktør, som ved omordningen blev kaldet til at forestå den. Som indledning har Hr. TAUFFER givet en kort fremstilling af kriminalistikens og fængselsvæsenets udvikling i adskillige lande i 1882. Ligesom denne er særdeles læseværdig, således vidner den også om Forfatterens videnskabelige standpunkt. Et uddrag af beretningen om strafanstalten findes side 305.

Blätter für Gefängnisskunde. Sechszehnter Band. 3. u. 4 Heft. 1883.

Indhold: Fængselsvæsenets reform i Sverige af DESPORTES, oversat af v. BADER. Dufaire, nekrolog, oversat af v. BADER. Omsorgen for de sindssyge forbrydere. Forhandlinger i det preussiske deputeretkammer.

Samme. Siebenzehnter Band, 3 Heft 1883. Indhold: Om anbringelsen af sindssyge forbrydere, af GUTSCH. Meddelelser om fængselsvæsenet i Elsas-Lothringen. Om fængselshygiejne, af Dr. BAER, bedømt af Dr. KERN. Om arbejdspræmier, af LEUTRITZ. Litteratur. Personalie. Foreningssager.

Bulletin de la Commission pénitentiaire internationale. Nr. 4 Octobre 1883. Indhold: Efter hvilke principer bør fangernes ernæring fastsættes under iagttagelse af hygiejniske og penitentiære hensyn; udtalelse om emne 5, section II af Dr. A. BAER.

Die Reform und der heutige Stand des Gefängnisswesens in Hamburg von H. Föhring, Dr. Direktor am Landgericht. Hamburg. 1883.

Fængselsreformen er ikke meget over en menneskealder gammel, når der bliver tale om en mere udstrakt virkeliggørelse af dens bestrebelser igennem lovgivningen og straffefuldbyrdsen med dertil hørende nybygninger eller ombygninger af ældre strafanstalter. Ja, man kan endog med en vis ret sige, at det først er det sidste tiår, som har givet den almindelig udbredelse over alle stater, hvor europæisk kultur har sat sig fast. Det er derfor intet under, at den

interesse for den sag, som går udover det levebrødsmæssige, i de forskellige stater kun findes hos få forenet med mere indgående kendskab til dens udvikling, dens principielle standpunkter og dens detaljer. En af disse få er for Hamburgs vedkommende Forfatteren af den ovennævnte bog. Som formand for Nordwestdeutscher Verein für Gefängniswesen og derved tillige som redaktør af dennes foreningshefter, hvori artikler af ham stadig findes, har han arbejdet med iver og dygtighed for udbredelsen af kendskab til og interesse for fængselsreformen. Dennes iværksættelse i Hamburg er genstanden for hans nærværende bog, som efter fortalen ved siden af en faglig og videnskabelig behandling af emnet tillige er skreven for hans hamburgske læsere som en slags håndbog.

Den skildrer kortelig fængselsvæsenets indtil for mindre end 10 år siden i høj grad forvirrede tilstand i Hamburg, fremstiller de forskellige udtalelser og forslag fra de tid efter anden for gennemførelsen af en reform nedsatte kommissioner, af hvilke Forfatteren flere gange har været medlem, og angiver endelig reformens resultat. — Dette var i hovedsagen opførelsen af et centralfængsel i Fuhlsbüttel med en bekostning af c. 2,200000 M. og af en bygning for den kriminelle retspleje tilligemed et arresthus anslået til 3,000000 M. Efter dernæst at have omtalt fængselsdeputationen, et tilsynsråd ved fængselsvæsenet, således som de findes i flere andre stater under lignende former, og efter at have givet en kort udsigt over frihedstraffene og varetægtsarresten efter rigsstraffeloven går Forfatteren over til at omtale de enkelte anstalter af enhver art, som tjene de forskellige penitentiere formål. Bogens næstsidste afsnit omhandler straffefuldbyrdelsen. Efter en kort oversigt var dennes principielle udvikling følger dens enkeltheder, arbejdet, omkostningerne, sundhedstilstanden, o. s. v. I omtalen af disse ere de almindelige synspunkter fremstillede ved siden af oplysninger om de faktiske forhold. Tilsidst anføres en del statistiske data.

Når Forfatteren, som før bemærket, omtaler sin bog som særlig bestemt for hamburgske læsere, så er dette ganske naturligt, da den særlig omhandler Hamburg. Den vil imidlertid ved sin faglige og videnskabelige behandling af emnet af en kyndig og anset forfatter tillige være af betydning for enhver, som har interesse for at gøre sig bekendt med den penitentiere videnskabs principielle standpunkter.

Rettelser i Årgang 1883.

Side 192, linie 21 franeden: fra 1826 til 185, — læs — fra 1826 til 1850,
 — — — 12 — : for tallene 1836—40 — læs — for tallene i 1836—40
